

Het Vlaamse beleid naar etnisch-culturele minderheden

Jaarrapport 2004-2005

Interdepartementale Commissie
Etnisch-culturele Minderheden

Vlaamse overheid

Het Vlaamse beleid naar etnisch-culturele minderheden

**Jaarrapport
2004-2005**

Interdepartementale Commissie
Etnisch-culturele Minderheden

Vlaamse overheid

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE INLEIDING

DEEL 1: INBURGERINGSBELEID

• Ontwikkelingen binnen het inburgeringsbeleid	9
• Inburgering van meerderjarige nieuwkomers.....	10
• Het samenwerkingsverband	14
• De rol van de gemeente	22
• Het primaire inburgeringstraject	23
• Minderjarigenwerking van de onthaalbureaus	34
• Onthaalonderwijs.....	35

DEEL 2: MANAGEN VAN DIVERSITEIT

• De integratiesector	41
• Het Minderhedenforum	55
• De Schroef, een werking naar binnenschippers	57
• Projectsubsidies	57
• Stedenbeleid	61
• Sociale tolkdienstverlening	64

DEEL 3: EMANCIPATIEBELEID

• Onderwijs	71
• Werkgelegenheid	97
• Welzijn	137
• Preventieve gezondheidszorg	153
• Kind en Gezin	159
• Standplaatsenbeleid.....	169
• Jeugd	183
• Cultuur.....	189
• Sport	193
• Mediabeleid.....	199
• Gelijkekansenbeleid.....	201
• Het beleid van de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC).....	207

DEEL 4: OPVANGBELEID

VOORWOORD

Het minderhedenbeleid kreeg vorm via het strategisch plan minderhedenbeleid van 24 juli 1996 en het minderhedendecreet van 28 april 1998. Hiermee werd het minderhedenbeleid vertaald in een driesporenbeleid: een emancipatiebeleid voor de gevestigde groepen, een onthaalbeleid voor vreemdelingen die hier nieuw toekomen en een opvangbeleid voor mensen zonder wettig verblijfsstatuut. Om de slaagkansen van dit beleid te vergroten, werd het bevorderen van het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak als bijkomende strategische doelstelling naar voor geschoven. Bovendien werd gekozen voor een integrale aanpak via de sectoren. Om overlappingsen en contradicties tussen de verschillende sectorale initiatieven te voorkomen, werden twee instrumenten voorzien: een coördinerende minister en een coördinerende commissie (ICEM).

Geconfronteerd met nieuwe vragen, ontwikkelingen en uitdagingen voor het minderhedenbeleid, besliste de vorige Vlaamse Regering om het minderhedenbeleid bij te stellen via de opmaak van een geactualiseerd strategisch plan. De opdracht werd toevertrouwd aan een plangroep, samengesteld uit de leden van ICEM aangevuld met een aantal externe vertegenwoordigers. Op 26 maart 2004 keurde de vorige Vlaamse Regering het vernieuwd strategisch plan ‘Samenleven in diversiteit. Gedeeld burgerschap en gelijke kansen in een kleurrijk Vlaanderen’ goed.

In juli 2004 is een nieuwe Vlaamse Regering aangetreden. Sindsdien heeft de Vlaamse Regering een prioriteit gemaakt van het ‘samenleven in diversiteit’, dit vanuit het besef dat de Vlaamse samenleving onmiskenbaar en onomkeerbaar gekenmerkt is door diversiteit. Hoofdstuk VI ‘Samenleven in diversiteit’ uit het Regeerakkoord 2004-2009 wijst op het belang van het ‘goed samen-leven’ waarbij overheid, maatschappelijke voorzieningen, verenigingen en burgers hun verantwoordelijkheid moeten opnemen. Daarnaast moet de overheid ook voldoende kansen geven en de hefboomen versterken die bijdragen tot zelfredzaamheid, participatie en emancipatie van alle burgers – autochtoon én allochtoon- en tot wederzijds respect. Dit stelt de vraag naar een doeltreffend gecoördineerd en inclusief beleid.

Met het aantreden van de nieuwe regering is er voor het eerst een functioneel bevoegde minister van inburgering aangesteld, met name minister Marino Keulen. Hij is tevens bevoegd voor het integratiebeleid, ook diversiteitsbeleid genoemd, en de coördinatie van het hele beleidsveld. Voor het eerst sinds Vlaanderen bevoegd werd voor het integratiebeleid, situeert deze bevoegdheid zich bovendien niet langer bij de minister bevoegd voor de bijstand aan personen maar bij de minister bevoegd voor het binnenlands bestuur.

Met de beleidsnota ‘Samenleven in diversiteit: een verantwoordelijkheid van éénieder’ wordt het bestaande minderhedenbeleid bijgestuurd. Er wordt afgestapt van het doelgroepenbeleid en er wordt een tweesporenbeleid uitgezet, enerzijds een inburgeringsbeleid en anderzijds een diversiteitsbeleid dat het samenleven in diversiteit en de samenlevingsproblemen die hierdoor kunnen ontstaan op een inclusieve en gecoördineerde wijze, wil ‘managen’.

Deze beleidsontwikkelingen vertalen zich ook naar voorliggend rapport. Het overspant twee jaar, blikst terugblik op de periode 2004-2005 en vormt in zijn opbouw als het ware de overstap van een doelgroepenbeleid naar een beleid dat het samenleven in diversiteit centraal stelt.

Voor de huidige regering is inburgering zonder meer een beleidsprioriteit. Sinds 1 april 2004, de datum waarop het inburgeringsdecreet in werking is getreden, zijn er tal van maatregelen genomen om het inburgeringsbeleid uit te voeren, verder te laten groeien en bij te sturen. Een overzicht van dit alles vindt u in het eerste deel van voorliggend jaarrapport.

Managen van diversiteit moet toelaten het samenleven van mensen van diverse etnische herkomst beter te beheren en beheersen. In het tweede deel van dit rapport geven we aan hoe de instrumenten van het minderhedendecreet en het stedenbeleid in 2004 en 2005 werden ingezet voor het managen van die diversiteit. We ronden dit deel af met een overzicht van de inspanningen op het vlak van de sociale tolkendienstverlening, één van de instrumenten om hulp- en dienstverlening toegankelijk te maken.

Het derde deel brengt verslag uit van de inspanningen die de sectoren in 2004 en 2005 geleverd hebben om de maatschappelijke positie van de gevestigde minderheidsgroepen te versterken. Met 'gevestigde' groepen worden zowel de allochtonen en erkende vluchtelingen als de trekkende bevolkingsgroepen bedoeld. Uit de bijdragen komt naar voor dat de sectoren, in hun zoektocht naar instrumenten om etnisch-culturele minderheden beter te bereiken, meer en meer opteren voor een of andere vorm van interculturaliserings- of diversiteitsbeleid. Dit bevestigt de tendens die we al in de vorige rapporten konden vaststellen.

Het vierde en laatste deel tenslotte belicht de problematiek van mensen die hier zonder wettig verblijfsstatuut verblijven.

Met dit jaarrapport krijgt u niet het volledige beeld van de recente ontwikkelingen binnen het minderhedenbeleid. Om het beleidskader van het minderhedenbeleid beter af te stemmen op de nieuwe ontwikkelingen, heeft ICEM in het najaar 2005 van minister Keulen de opdracht gekregen om het strategisch plan minderhedenbeleid te actualiseren in functie van het Vlaams Regeerakkoord, de beleidsnota Inburgering en de beleidsnota's van de betrokken Vlaamse minister. Op dit ogenblik zijn de werkzaamheden nog volop aan de gang. Over deze nieuwe ontwikkelingen die het beleid voor de komende jaren ongetwijfeld op nieuwe sporen zullen zetten, zal u meer kunnen lezen in ons volgend rapport.

Samenleven in diversiteit is en blijft een actueel thema waarover de visies, meningen en standpunten sterk uiteenlopen. Het debat over goed-samenleven in diversiteit is bovendien geen vrijblijvend debat maar een debat over wederzijds respect voor de ander en verdraagzaamheid, over respect voor de menselijke waardigheid en het realiseren van grondrechten, over samenleven in diversiteit op basis van actief en gedeeld burgerschap in een wereld van toenemende globalisering en mondialisering en over gelijke kansen voor iedereen, ongeacht zijn of haar herkomst. Met onze jaarrapporten willen we hier ons steentje toe bijdragen.

Stefaan Van Mulders

Voorzitter ICEM

31 maart 2006

DEEL 1

INBURGERINGSBELEID VOOR NIEUWKOMERS

Stand van zaken en resultaten

1 ONTWIKKELINGEN BINNEN HET INBURGERINGSBELEID

Met de goedkeuring van het *Besluit van de Vlaamse Regering van 30 januari 2004 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid* werd beslist om het inburgeringsdecreet op 1 april van dat jaar in werking te laten treden. Die dag werd voor de Vlaamse overheid en de onthaalbureaus het startpunt waarbij de verwachtingen, ervaringen en knowhow van de experimentele fase in een decretale werking konden omgezet worden.

Het voornoemde besluit van de Vlaamse Regering is daarbij een belangrijk document omdat het beleidskeuzes die door het decreet van 28 februari 2003 genomen waren, aanvulde of verfijnde. Allereerst werd gezorgd voor een verdere afbakening van de doelgroep van het inburgeringsbeleid. In tegenstelling tot de experimentele fase waarbij bepaalde categorieën van nieuwkomers de doelgroep vormden, richt de nieuwe regelgeving zich naar alle vreemdelingen die zicht hebben op langdurig verblijf in ons land. Waar het decreet het principe en de inhoud van de plicht tot inburgering invoerde, werd dit door het besluit verder afgebakend. Daarnaast regelt het Besluit de erkenning en subsidiëring van de onthaalbureaus. Tenslotte verfijnt het de rol van het onthaalbureau, het Huis van het Nederlands en de VDAB.

Het specifieke aanbod dat de onthaalbureaus hun meerderjarige cliënten aanbieden, wordt verder geregeld in het *Besluit van de Vlaamse Regering van 12 maart 2004 betreffende de richtlijnen voor maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid*. Hierin worden de einddoelen van het aanbod maatschappelijke oriëntatie en de taken en inhoud van de trajectbegeleiding bepaald.

De taken van het onthaalbureau ten aanzien van minderjarige nieuwkomers werden vastgelegd in het *Ministerieel besluit van 11 juni 2004 betreffende de richtlijnen voor de inburgering van minderjarige anderstalige nieuwkomers in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid*. Voor de stad Antwerpen, Gent en de provincie West-Vlaanderen werden de pilootprojecten verlengd.

Tegelijk ging de aandacht naar de kwaliteit van de dienstverlening van de onthaalbureaus. Op basis van een sectoraal kwaliteitsoverleg werden met het *Ministerieel besluit van 17 januari 2005 betreffende het kwaliteitsbeleid van de onthaalbureaus in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid* de minimale kwaliteitscriteria voor de onthaalbureaus vastgelegd. Dit ministerieel besluit bepaalt welke zorg en professionaliteit onthaalbureaus in hun dagelijkse werking aan de dag moeten leggen. Dit zal geconcretiseerd worden in kwaliteitshandboeken die de onthaalbureaus vanaf 1 januari 2007 moeten voorleggen.

De gegevens die belangrijk zijn voor de opvolging van het inburgeringsbeleid en voor de uitwisseling met het Huis van het Nederlands en de VDAB werden bepaald in het *Ministerieel besluit van 29 maart 2004 betreffende de registratie en de uitwisseling van gegevens in het kader van het inburgeringsbeleid*.

Hoewel er wat betreft het inburgeringsbeleid een belangrijke stap gezet is door een verdere regulering en opvolging hiervan door de betrokken administraties, werden 2004 en 2005 ook gekenmerkt door een accentverschuiving in de manier waarop de Vlaamse Regering inburgering ziet. Bij de vorming van de nieuwe regering in de zomer van 2004 werd al snel duidelijk dat het inburgeringsbeleid een prioriteit zou worden. Dit werd verder geïllustreerd door het, voor het eerst, aanstellen van een minister functioneel bevoegd voor het Inburgeringsbeleid en de ruime aandacht in het Regeerakkoord 2004 – 2009.

Het regeerakkoord en de beleidsnota Inburgering formuleren het inburgerings- en integratieverhaal strikter. Het inburgeringsbeleid moet het vrijblijvende voorbij. Het is de plicht van de nieuwe Vlaming om actief aan de samenleving deel te nemen door de taal te leren en de omgangsvormen van de ontvangende samenleving te leren kennen en te respecteren.

Een groter aanbod NT2, een uitbreiding van de doelgroep naar o.a. oudkomers, een uitbreiding van de verplichte doelgroep en een effectievere sanctionering moeten dit helpen realiseren. Deze beleidsdoelstellingen maakten dat de minister bevoegd voor Inburgering de aanpassing van het inburgeringsdecreet als beleidsprioriteit heeft vooropgesteld. Op 3 februari 2006 heeft de Vlaamse Regering het voorontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 28 februari 2003 betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid principieel goedgekeurd.

Tegelijk werd ook aandacht besteed aan de inhoud van het inburgeringstraject. De Vlaamse overheid hecht meer en meer belang aan het aanbod maatschappelijke oriëntatie (MO) en het aspect van waarden en normen van de Vlaamse samenleving binnen dit vormingspakket. In 2005 werd dan ook een “Commissie ter invulling van de hoofdlijnen van de cursus maatschappelijke oriëntatie” in het leven geroepen om te bepalen wat de essentiële waarden en normen zijn die binnen maatschappelijke oriëntatie aan bod dienen te komen.

2 INBURGERING VAN MEERDERJARIGE NIEUWKOMERS

De experimentele fase van het inburgeringsbeleid, die liep van 1 september 2000 tot en met 31 maart 2004, heeft de Vlaamse overheid de kans geboden om het concept van inburgering van nieuwkomers te vertalen naar een adequaat vormingsprogramma. In deze periode kregen zowel het aanbod maatschappelijke oriëntatie als het aanbod loopbaanoriëntatie hun inhoudelijke invulling en werd trajectbegeleiding ontwikkeld als individuele begeleiding die de cliënt en het vormingsprogramma ondersteunt.

Tijdens deze experimentele fase werd de doelgroep van het inburgeringsbeleid afgebakend aan de hand van juridische statuten: ontvankelijk verklaarde asielzoekers (OVA), erkende vluchtelingen, mensen die door regularisatie recht op verblijf verwerven en volgmigranten. Onderstaande tabel geeft weer hoeveel nieuwkomers zich in deze periode hebben aangemeld op een onthaalbureau en hoeveel van hen in een inburgeringstraject zijn ingestapt. Deze tabel vermeldt ook hoeveel subsidies er werden uitgekeerd.

Tabel 1: Aantal meerderjarige nieuwkomers aangemeld op een onthaalbureau en ingestapt in een traject en de uitgekeerde subsidies – periode 01.01.2001 – 31.03.2004 (experimentele fase)

Onthaalbureau	Aangemeld	Ingestapt	Subsidies
Stad Antwerpen	7.892	2.350	6.102.100 euro
Stad Gent	2.540	1.118	3.223.792 euro
Brussel	2.269	1.047	2.845.017 euro
Rest van Vlaanderen	13.790	5.847	13.582.834 euro
Totaal	26.491	10.362	25.753.743 euro

Bron: administratie GMW - cel inburgering

Tijdens de experimentele fase werd er voor 25,75 miljoen euro subsidies toegekend aan de onthaalbureaus. In totaal hebben 10.362 nieuwkomers, dit is nagenoeg 40% van diegene die zich hebben aangemeld bij het onthaalbureau, een inburgeringstraject gevolgd.

Met het *inburgeringsdecreet* wordt de doelgroep van inburgering verruimd tot alle categorieën van vreemdelingen met zicht op langdurig verblijf in ons land. Zoals reeds vermeld voert het inburgeringsdecreet ook het principe van de verplichte inburgering in.

Bepaalde nieuwkomers zijn echter vrijgesteld van de plicht tot inburgering. Allereerst zijn onderdanen van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte en zij die zich met hen of met een Belgisch onderdaan komen vestigen niet verplicht tot het volgen van een inburgeringstraject.

Ook nieuwkomers die 65 jaar of ouder zijn en personen die ernstig ziek zijn en hierdoor geen lessen kunnen bijwonen, hoeven niet in het vormingsprogramma in te stappen. Gezien de specifieke institutionele context van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn Brusselse nieuwkomers evenmin verplicht een inburgeringstraject te volgen.

2.1 Instroom van meerderjarige nieuwkomers in het Vlaams Gewest

Onderstaande tabellen 2 en 3 geven een beeld van de meerderjarige nieuwkomers die zich sinds de start van de decretale fase op 1 april 2004 in het Vlaams Gewest zijn komen vestigen.

Uit tabel 2 valt op te maken dat 57% van de nieuwkomers recht heeft op een inburgeringcursus en 7% tot de verplichte doelgroep behoort. Dit cijfer moet evenwel genuanceerd, vermits voor 35% van de nieuwkomers geen uitspraak kan gedaan over het feit of ze al dan niet onder de verplichting vallen. Bovendien bevat de categorie ‘andere’ ook personen, voornamelijk tijdelijke arbeidsmigranten, die niet tot de doelgroep behoren,

Tabel 2: Aantal meerderjarige nieuwkomers ingeschreven in het Vlaams Gewest opgedeeld naar plicht tot en recht op inburgering – periode 1 april 2004 – 31 december 2005

Onthaalbureau	Verplicht	Rechthebbend	Andere (1)	Totaal
Provincie Antwerpen (PRICMA)	448	5.278	1.959	7.685
Provincie Limburg	289	5.907	1.295	7.491
Provincie Oost-Vlaanderen (ONOV)	310	1.986	1.575	3.871
Provincie Vlaams-Brabant	602	4.342	3.674	8.618
Provincie West-Vlaanderen	392	2.508	1.875	4.775
Stad Antwerpen (PINA)	1.133	5.751	4.784	11.668
Stad Gent (Kom-Pas)	383	1.599	1.548	3.530
Totaal	3.557	27.371	16.710	47.638

Bron: extractie Rijksregister

(1) Personen die geen doelgroep zijn en nieuwkomers die door de elektronische detectie via het Rijksregister niet zuiver als verplichte of rechthebbende opgedeeld worden.

Tabel 3: Aantal meerderjarige nieuwkomers ingeschreven in het Vlaams Gewest naar juridisch statuut – periode 1 april 2004 – 31 december 2005

Onthaalbureau	Vluchtelingen	Volgmigranten	Andere	Totaal
Provincie Antwerpen	764	5.900	1.021	7.685
Provincie Limburg	488	6.364	639	7.491
Provincie Oost-Vlaanderen	732	2.440	699	3.871
Provincie Vlaams-Brabant	1.011	5.156	2.451	8.618
Provincie West-Vlaanderen	845	2.984	946	4.775
Stad Antwerpen	1.808	7.418	2.442	11.668
Stad Gent	369	2.208	953	3.530
Totaal	6.017	32.470	9.151	47.638

Bron: extractie Rijksregister

Tabel 3 toont aan dat het merendeel van de nieuwkomers (68%) volgmigranten zijn. Dit percentage moet evenwel gerelativeerd vermits hierin ook de werknemers en zelfstandigen uit de EER begrepen zijn.

2.2 Bereik van meerderjarige nieuwkomers door de onthaalbureaus

Uit tabel 4 blijkt dat er zich in de periode 1 april 2004 – 31 december 2005 in totaal 16.159 meerderjarige nieuwkomers aangemeld hebben op een onthaalbureau: 42% van hen was verplicht zich aan te melden, 58% deed dit uit vrije wil.

Met 10.184 nieuwkomers (63%) werd een inburgeringscontract afgesloten. Dit contract is een verbintenis tussen de cliënt en het onthaalbureau waarin de afspraken over het verloop van het inburgeringsprogramma formeel zijn vastgelegd.

In februari 2006 hadden 4.181 nieuwkomers (41%) een inburgeringsattest behaald. Daar de periode om een attest te behalen een kan jaar bedragen, zullen heel wat nieuwkomers pas in de loop van 2006 een inburgeringsattest behalen.

Tabel 4: Aantal meerderjarige nieuwkomers die zich op een onthaalbureau hebben aangemeld, een inburgeringscontract hebben getekend en een inburgeringsattest hebben behaald – periode 01.04.2004 – 31.12.2005

Onthaalbureau	Aangemeld			Inburgeringscontract			Inburgeringsattest		
	recht	plicht	Totaal	recht	plicht	totaal	recht	plicht	totaal
PINA	2.529	2.414	4.943	1.487	1.820	3.307	544	556	1.100
Kom-Pas Gent	941	648	1.589	377	498	875	166	199	365
PRICMA	893	897	1.790	414	662	1.076	161	225	386
West-Vlaanderen	936	1.002	1.938	444	672	1.116	200	302	502
ONOV	774	752	1.526	535	548	1.083	225	200	425
Limburg	1.303	545	1.848	782	375	1.157	471	197	668
Vlaams-Brabant	686	563	1.249	385	305	690	171	118	289
BON (Brussel)	1.242	34	1.276	856	24	880	440	6	446
Totaal	9.304	6.855	16.159	5.280	4.904	10.184	2.378	1.803	4.181

Bron: M@trix

Ondanks het relatief hoog aantal verplichte inburgeraars die zich op een onthaalbureau hebben aangemeld en in een traject zijn ingestapt, werden er in totaal 480 personen aan de Parketten doorgegeven omdat ze niet aan hun plicht tot inburgering hebben voldaan.

2.3 Financiering van de onthaalbureaus

De nieuwe Vlaamse Regering die het inburgeringsbeleid als een prioriteit ziet, wilde de onthaalbureaus meer slagkracht geven. Om de toenemende vraag naar inburgeringstrajecten te ondervangen, werd daarom geopteerd om de subsidies 2004 en 2005 aan te wenden over een periode van 15 maanden. Het werkingsjaar 2004 liep van 1 oktober 2004 tot 15 mei 2005, het werkingsjaar 2005 van 16 mei 2005 tot 31 december 2005.

Deze werkwijze liet een stijging toe van de middelen en maakte het mogelijk om vanaf het begrotingsjaar 2006 het werkingsjaar en het begrotingsjaar te laten samenvallen. Dit moet toelaten om in de toekomst op jaarbasis meer transparante en eenduidige gegevens te kunnen voorleggen.

Deze beslissing werd bijkomend gemotiveerd vanuit de beleidsintentie om de wachtlijsten NT2 (Nederlands als tweede taal) voor nieuwkomers bij de centra voor basiseducatie weg te werken.

Tabel 5: Financiering van de onthaalbureaus in de periode 01.04.2004 -31.12.2005

Onthaalbureau	Subsidies 2003 (1)	Subsidies 2004	Subsidies 2005
PINA	1.062.388 EUR	2.225.780 EUR	2.225.780 EUR
Kom-Pas Gent	572.555 EUR	852.818 EUR	852.818 EUR
BON	669.850 EUR	1.326.952 EUR	1.326.952 EUR
PRICMA	236.170 EUR	845.338 EUR	845.338 EUR
Limburg	563.163 EUR	954.963 EUR	954.963 EUR
ONOV	299.000 EUR	682.365 EUR	682.365 EUR
Vlaams-Brabant	538.695 EUR	1.139.149 EUR	1.139.149 EUR
West-Vlaanderen	634.795 EUR	818.981 EUR	818.981 EUR
Totaal	4.576.616 EUR	8.846.346 EUR	8.846.346 EUR

Bron: administratie GMW - cel inburgering

(1) De subsidieperiode 2003 werd voor de helft aangewend in de decretale fase.

De prioriteit die de huidige Vlaamse Regering aan inburgering verleent, maakt dat van de onthaalbureaus verwacht wordt dat zij evolueren naar transparante, efficiënte, professionele en kwaliteitsvolle organisaties.

Naar aanleiding van het subsidiedossier 2005 besliste de Vlaamse Regering dan ook om de Inspectie van Financiën te belasten met een bijzondere audit van de volledige werking van de onthaalbureaus, met inbegrip van het aanbod maatschappelijke oriëntatie en de minderjarigenwerking. De audit zou moeten toelaten om, op basis van een onderlinge vergelijking van de onthaalbureaus, de verschillen inzake onder meer efficiëntie en productiviteit aan te duiden en eventuele aanbevelingen te formuleren om de werking van de onthaalbureaus te optimaliseren. Tevens zou op die manier ook een richtprijs kunnen bepaald worden van zowel een inburgeringstraject als van de trajectbegeleiding en de cursus maatschappelijke oriëntatie.

De resultaten werden op 10 november 2005 voorgelegd aan het Vlaams Parlement. De audit wijst op een nood aan professionalisering op verschillende vlakken waaronder de trajectbegeleiding, het aanbod maatschappelijke oriëntatie en de financiële rapportage. Het bepalen van een vaste trajectprijs met vaste en variabele kostprijscomponenten en de vraag naar het Vlaams Minderhedencentrum om zich ook tot ondersteunings- en kenniscentrum van de onthaalbureaus uit te bouwen (cf. infra), zijn daarom als prioriteit ingeschreven in de beleidsbrief Inburgering 2005 – 2006.

2.4 Evaluatie van het inburgeringsbeleid

In 2004 heeft IPI het initiatief genomen om uitvoering te geven aan artikel 26 van het inburgeringsdecreet dat stelt dat de Vlaamse Regering de inhoudelijke en financiële aspecten van het Vlaamse inburgeringsbeleid moet evalueren. Dit evaluatieonderzoek werd opgenomen in het VIONA-onderzoeksprogramma 2004, thema 5: Arbeid en maatschappelijke dwarsverbindingen. Het wordt gefinancierd vanuit de drie betrokken domeinen (Welzijn – Onderwijs en VDAB) met cofinanciering vanuit het Europees Sociaal Fonds.

Het evaluatieonderzoek wordt uitgevoerd door HIVA/OASeS – Universiteit Antwerpen en loopt nog tot eind 2006. Het spitst zich toe op de effectiviteit van de beleidsdoelstellingen, een inhoudelijke evaluatie en een evaluatie van het samenwerkingsverband onthaalbureau - Huis van het Nederlands - VDAB. Een tussentijds rapport werd eind 2005 ingediend. Het eindrapport wordt begin 2007 voorgelegd.

3 HET SAMENWERKINGSVERBAND

Het inburgeringsdecreet stelde de Vlaamse administratie voor de uitdaging om het inburgeringsbeleid voortaan te laten realiseren via een samenwerking van onthaalbureaus, Huizen van het Nederlands en de VDAB. Het opvolgen en bijsturen van het inburgeringsbeleid gebeurt in afstemming met het *Interdepartementaal Projectteam Inburgering* (IPI), opgericht in de schoot van ICEM bij beslissing van de vorige Vlaamse Regering. IPI is het forum waar de bij het inburgeringsbeleid betrokken administraties (Welzijn, Onderwijs, VDAB en Binnenlandse Aangelegenheden) in onderling overleg de uitvoering van het inburgeringsbeleid opvolgen.

In een eerste fase was de aandacht vooral toegespitst op de opdracht om de 1-loketfunctie zoveel mogelijk via gemeenschappelijke huisvesting te realiseren. Vooreerst was er het proces van schaalvergroting waardoor het aantal onthaalbureaus teruggebracht werd van 26 naar 8 onthaalbureaus: 5 provinciale en telkens 1 in de steden Antwerpen, Gent en Brussel.

Daarnaast kregen de onthaalbureaus de opdracht om voor hun werkingsgebied een formeel overleg tussen de drie partners te organiseren om na te gaan hoe de gemeenschappelijke huisvesting kon gerealiseerd worden. Dit proces werd binnen IPI van nabij opgevolgd.

Eind 2005 kon de nieuwkomer, vrijwel overal in Vlaanderen en Brussel, het onthaalbureau en het Huis van het Nederlands op dezelfde locatie of gemeente vinden.

Op basis van de regeringsbeslissingen heeft IPI ook de 'flow' van het primaire inburgeringstraject uitgetekend en de taakstellingen van en de samenwerking tussen de drie partners in het samenwerkingsverband verder verduidelijkt. Bijzondere aandacht ging hierbij ook naar het realiseren van een efficiënte uitwisseling van gegevens tussen de verschillende partners. Tussen de onthaalbureaus en de Huizen van het Nederlands gebeurt dit ondertussen via het elektronisch cliëntvolgsysteem M@trix terwijl de onthaalbureaus en de VDAB voortaan ook informatie uitwisselen tussen M@trix en de databank van VDAB (AMI-Dossiermanager).

Om de specifieke Brusselse situatie van naderbij te bekijken en afspraken te maken over de verdere samenwerking en samenspraak inzake de uitvoering van het inburgeringsbeleid in Brussel, is eind 2004 een IPI-Brussel opgestart. Deze overlegtafel, waar alle bij het Brusselse inburgeringsbeleid betrokken partners vertegenwoordigd zijn, komt enkele keren per jaar samen.

Qua organisatie is een belangrijke stap gezet door het afsluiten van twee *samenwerkingsprotocollen* tussen de minister bevoegd voor Inburgering en de minister bevoegd voor Onderwijs en Tewerkstelling.

Het eerst protocol beoogt de naadloze aansluiting tussen het inburgerings- en inwerkingsbeleid teneinde een goede afstemming en uitvoering te realiseren van de krachtlijnen zoals bepaald in het regeerakkoord en in de beleidsnota's Inburgering en Werk.

Het tweede heeft tot doel een goede afstemming en informatie-uitwisseling te realiseren inzake het onthaalonderwijs, de organisatie, de coördinatie en het aanbod NT2 enerzijds en de inburgering van de doelgroepen van het inburgeringsdecreet anderzijds.

De gemaakte afspraken begonnen in 2005 al hun vruchten af te werken: 1 op 3 nieuwkomers die zich op het onthaalbureau aanmeldde, meldde zich op de dag zelf nog aan bij het Huis van het Nederlands en 1 op 3 deed dat binnen een maand.

Op basis van deze protocollen werden ook concrete afspraken gemaakt over de informatiedoorstroming voor wat betreft nieuwkomers die niet met regelmaat de cursus hebben gevolgd. Daarnaast werd gewerkt aan het verfijnen van de elektronische uitwisseling via het cliëntvolgsysteem M@trix (cf. infra).

3.1 De onthaalbureaus

Waar tijdens de experimentele fase 26 onthaalbureaus gefinancierd werden, voorziet het uitvoeringsbesluit van 30 januari 2004 in slechts acht onthaalbureaus: een onthaalbureau in elke provincie en een onthaalbureau in de drie grote steden (Gent, Brussel en Antwerpen). De onthaalbureaus actief in het Vlaams Gewest werden elk door een ministerieel besluit van 11 juni 2004 erkend. BON vzw, het onthaalbureau dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bedient, werd op 13 augustus 2004 erkend. De erkenningen zijn op 1 oktober 2004 in werking getreden. Door de schaalvergroting en de uitbreiding van inburgeringsmiddelen in 2004 en 2005 hebben de onthaalbureaus zich verder als organisatie kunnen ontplooiën en hebben ze bijkomend personeel kunnen werven waarbij ook aandacht ging naar staffuncties.

Onthaalbureaus ontpoppen zich zodoende meer en meer tot professionele organisaties waarbij ook specifieke aandacht gaat naar hun kerntaken, namelijk maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding aanbieden.

In 2004 en 2005 waren er ook verschillende initiatieven naar ondersteuning van de onthaalbureaus. Het in werking treden van het decreet maakte dat de onthaalbureaus voldoende dienden geïnformeerd en begeleid te worden. Zo werd er voorzien in vormingen over het gebruik van het cliëntvolgsysteem M@trix en werd in samenwerking met het juridische team van het Vlaams Minderhedencentrum een vorming ingericht over de doelgroep van het inburgeringsbeleid. In samenwerking met het VMC werd op 19 november 2004 een trefdag voor onthaalbureaus georganiseerd. Ruim 150 deelnemers bogen zich die dag over acht verschillende inhoudelijke thema's. Voor nieuwe medewerkers van de onthaalbureaus werden door de administratie, in samenwerking met het Vlaams Minderhedencentrum, introductiecursussen georganiseerd.

Vanuit de onthaalbureaus en de administratie kwam echter meer en meer de vraag naar een structurele ondersteuning van de onthaalbureaus. Tegelijkertijd werd het Vlaams Minderhedencentrum sterker betrokken bij de ondersteuning van de onthaalbureaus. In de loop van 2004 en 2005 heeft het VMC al verschillende initiatieven ter ondersteuning opgenomen, waaronder de organisatie van een nieuwe introductiecursus, ondersteuning via de juridische helpdesk en overleg met en tussen de coördinatoren van de onthaalbureaus. Naar de toekomst toe is het de bedoeling dat het VMC zich meer en meer ontpopt tot ondersteunings- en kenniscentrum van de inburgeringssector.

Onthaalbureaus dienen zich ook toe te leggen op de kwaliteit van hun aanbod en dienstverlening.

Het Besluit van de Vlaamse Regering van 30 januari 2004 bepaalt dat ze vanaf 1 januari 2007 over een kwaliteitshandboek en –planning conform het kwaliteitsdecreet moeten beschikken. In 2004 heeft een sectoraal kwaliteitsoverleg bestaande uit medewerkers van de onthaalbureaus, het Vlaams Minderhedencentrum en de Vlaamse administratie de minimale kwaliteitscriteria omschreven. Deze kwaliteitscriteria werden vastgelegd bij ministerieel besluit van 17 januari 2005.

Daarnaast werd een handboek opgesteld ter ondersteuning van de invoering van het kwaliteitsbeleid op de onthaalbureaus. Het kwaliteitsbeleid en het handboek werden op de studiedag van 1 februari 2005 nader toegelicht.

3.2 Huizen van het Nederlands

3.2.1 Oprichting en organisatie

Het project 'Huis van het Nederlands' (HvN) werd in december 2002, op basis van een besluit van de Vlaamse Regering, in zeven regio's in Vlaanderen opgestart, met name in Antwerpen, Brussel, Gent, Aalst, Sint-Niklaas, Mechelen en De Kempen. De eerste experimentele fase liep van december 2002 tot november 2003, de tweede experimentele fase liep van december 2003 tot augustus 2004.

Met het decreet van 7 mei 2004 betreffende de Huizen van het Nederlands werden acht Vlaamse Openbare Instellingen opgericht.

De inwerkingtreding van het decreet van 7 mei 2004, voorzien op 1 september 2004, werd evenwel uitgesteld en de experimentele fase van het project 'Huis van het Nederlands' werd verder verlengd. Na een verlenging vanaf 1 september 2004 tot 31 december 2004 (derde experimentele fase), en van 1 januari 2005 tot 31 maart 2005 (vierde experimentele fase) werd het project een laatste maal verlengd van 1 april 2005 tot 30 juni 2005 (vijfde experimentele fase). Vanaf de start van de derde experimentele fase, werd de werking van de Huizen van het Nederlands uitgebreid naar gans Vlaanderen. Er werden drie nieuwe Huizen van het Nederlands opgericht: het Huis van het Nederlands West-Vlaanderen, het Huis van het Nederlands Vlaams-Brabant en het Huis van het Nederlands Limburg.

Op 1 juli 2005 is het *decreet van 7 mei 2004 betreffende de Huizen van het Nederlands* in werking getreden, samen met het besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 betreffende de Huizen van het Nederlands. Na een experimentele fase van tweeënhalf jaar, kent Vlaanderen nu acht decretaal verankerde Huizen van het Nederlands die instaan voor enerzijds de organisatie en coördinatie van de intake, testing en doorverwijzing van kandidaat-cursisten NT2 en anderzijds de afstemming van het aanbod NT2.

In de periode tussen de initieel vooropgestelde inwerkingtreding op 1 september 2004 en de effectieve inwerkingtreding op 1 juli 2005 werden er een aantal wijzigingen aan het decreet betreffende de Huizen van het Nederlands doorgevoerd. Deze wijzigingen hadden voornamelijk betrekking op het juridisch statuut van de HvN dat veranderd werd van Vlaamse Openbare Instelling naar vereniging zonder winstoogmerk (VZW) en het inschrijven van controle- en sanctiemogelijkheden.

Het organisatiemodel van de Huizen van het Nederlands werd afgestemd op dat van de onthaalbureaus en omvat bijgevolg een Huis van het Nederlands voor elke Vlaamse provincie en een Huis van het Nederlands voor de steden Antwerpen, Brussel en Gent.

De experimentele Huizen van het Nederlands Aalst en Sint-Niklaas werden hiertoe geïntegreerd in het Huis van het Nederlands Oost-Vlaanderen en de experimentele Huizen van het Nederlands Mechelen en De Kempen werden geïntegreerd in het Huis van het Nederlands Provincie Antwerpen.

De provinciaal georganiseerde Huizen van het Nederlands garanderen de realisatie van hun opdracht via een netwerk van antennes en loketten over het ganse werkingsgebied.

De afstemming van beide organisatiemodellen kadert in de verdere uitbouw van het geïntegreerde samenwerkingsverband tussen de onthaalbureaus, de Huizen van het Nederlands en de VDAB.

Dit samenwerkingsverband is gericht op het optimaliseren van de dienstverlening ten aanzien van anderstalige nieuwkomers en dit via het realiseren van een 1-loketfunctie. Wat de Huizen van het Nederlands en de onthaalbureaus betreft, wordt deze 1-loketfunctie waar mogelijk ook fysiek gerealiseerd onder de vorm van gezamenlijke huisvesting. Hierbij wordt er evenwel pragmatisch te werk gegaan, rekening houdend met de lokale situatie. Daarnaast zijn de onthaalbureaus, naast de aanbodverstrekkers NT2, verplicht lid van de Huizen van het Nederlands.

In de begroting wordt jaarlijks minimaal een bedrag van 2.500.000 euro voorzien voor de subsidiëring van de acht Huizen van het Nederlands. De provinciale Huizen van het Nederlands kunnen op basis van het *Besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005* in aanmerking komen voor een forfaitaire toelage per antenne, met een maximum van vijf antennes per Huis van het Nederlands. Het Huis van het Nederlands Brussel kan slechts voor één antenne een bijkomend forfaitair bedrag.

Begin 2006 ziet de antennewerking van de provinciaal georganiseerde Huizen van het Nederlands en het Huis van het Nederlands Brussel er als volgt uit:

- Huis van het Nederlands Brussel heeft de antenne Elsene;
- Huis van het Nederlands Provincie Antwerpen heeft de antennes Noorderkempen, Rupel, Noord-Antwerpen, Lier en Zuiderkempen;
- Huis van het Nederlands West-Vlaanderen heeft de antennes de Westhoek, Kortrijk, Roeselare en Oostende;
- Huis van het Nederlands Oost-Vlaanderen heeft de antennes Meetjesland, Waasland, Scheldeland en Vlaamse Ardennen;
- Huis van het Nederlands Limburg heeft de antennes Genk, Noord-Limburg, Heusden-Zolder, Sint-Truiden en Maasland;
- Huis van het Nederlands Vlaams-Brabant heeft de antennes Hageland, Leuven, Midden-Brabant en Pajottenland.

3.2.2 Doelstelling, doelgroep en werking van de Huizen van het Nederlands

In het decreet van 7 mei 2005 wordt de doelstelling van de HvN als volgt omschreven:

1. Het optimaliseren van de dienstverlening t.a.v. anderstaligen die aan de voltijdse leerplicht voldaan hebben en die Nederlands willen leren gericht op sociale, professionele of educatieve redzaamheid. De HvN oriënteren deze anderstaligen op een deskundige en neutrale wijze naar het meest gepaste aanbod NT2 en dragen zo bij tot de integratie van anderstalige volwassenen en tot de inburgering van de anderstalige nieuwkomers in de Vlaamse samenleving;
2. Het bijdragen tot het optimaliseren van het aanbod, door:
 - a. verwerven van een zo volledig mogelijk overzicht van vraag, aanbod, uitval (en reden tot uitval), doorstroom en wachtlijsten;
 - b. signaleren van knelpunten, behoeften en oplossingen aan de overheid;
 - c. optimaliseren van de afstemming van het aanbod NT2 tussen de verschillende centra;
3. Het ontwikkelen en opvolgen van een objectief meet- en registratie-instrumentarium;
4. Het ondersteunen van het Vlaamse inburgeringsbeleid.

In punt 1 van de doelstelling zit ook de doelgroep van de Huizen van het Nederlands vervat, met name de anderstaligen die aan de voltijdse leerplicht voldaan hebben en die Nederlands willen leren gericht op sociale, professionele of educatieve redzaamheid. De doelgroep van de Huizen van het Nederlands is bijgevolg ruimer dan de doelgroep van de onthaalbureaus. De Huizen van het Nederlands richten zich tot alle anderstalige volwassenen, zonder onderscheid te maken tussen oudkomers en nieuwkomers of anderstalige allochtonen en autochtonen.

De Huizen van het Nederlands kunnen deze doelstellingen realiseren op basis van een gecentraliseerde werking, een gedecentraliseerde werking of een combinatie van beiden. Dit om enerzijds tegemoet te komen aan de vragen van de verschillende betrokken partners en anderzijds om voldoende rekening te kunnen houden met de lokale situatie bij de uitvoering van de toegekende opdrachten. De opdrachten van de Huizen van het Nederlands in het kader van de uitvoering van het Vlaamse inburgeringsbeleid werden echter in hoge mate gestandaardiseerd en worden steeds centraal uitgevoerd.

De rol en de opdracht van de Huizen van het Nederlands als lid van het geïntegreerde samenwerkingsverband is duidelijk omschreven. Zo werden de nodige afspraken gemaakt met betrekking tot de taalintake van de nieuwkomers, de adviesverlening aan de onthaalbureaus over het meest gepaste NT2-traject voor deze nieuwkomers en de opvolging van de regelmatige deelname aan het NT2-traject.

In het kader van het geïntegreerde samenwerkingsverband staan de Huizen van het Nederlands in voor het afnemen van een taalintake van de inburgeraar en dit met oog op het bepalen van een traject op maat. Op basis van de resultaten van deze taalintake verlenen de Huizen van het Nederlands aan de onthaalbureaus hetzij een advies voor doorverwijzing naar één van de drie aanbodsverstrekkers (cf. infra) hetzij een advies tot vrijstelling van het onderdeel NT2 in het inburgeringstraject.

3.2.3 Gestandaardiseerde intakeprocedure

Binnen de Huizen van het Nederlands wordt er een gestandaardiseerde intakeprocedure uitgewerkt. Deze intakeprocedure omvat onder meer volgende elementen, aangereikt door de Vlaamse overheid:

- een gestandaardiseerd intakeformulier;
- de cognitieve vaardigheidstest (COVAAR-test);
- instaptoetsen NT2, richtgraad 1, niveau 1.1;
- een geautomatiseerd registratiesysteem.

Sinds de inwerkingtreding van het Afsprakenkader NT2 van 18 juli 2003 worden kandidaat-cursisten NT2 niet louter meer doorverwezen op basis van scholingsgraad, maar in hoofdzaak op basis van leervaardigheden.

De COVAAR-test of cognitieve vaardigheidstest meet de leervaardigheden van de kandidaat-cursist: kandidaat-cursisten met lage leervaardigheden worden doorverwezen naar de Centra voor Basiseducatie, kandidaat-cursisten met hoge tot zeer hoge leervaardigheden worden doorverwezen naar hetzij Centra voor Volwassenenonderwijs hetzij Universitaire Talencentra.

Om een vrijstelling voor het deel NT2 van het vormingsprogramma te kunnen adviseren aan het onthaalbureau, dienden de Huizen van het Nederlands te beschikken over een uniforme, gestandaardiseerde *instaptoets* Richtgraad 1, niveau 1.1. Deze toets werd in 2005 ontwikkeld in opdracht van de Vlaamse overheid en werd ter beschikking gesteld van de HvN.

Het is niet de bedoeling deze instaptoetsen in te zetten als verplicht onderdeel van de intakeprocedure van het Huis van het Nederlands.

Net zoals de COVAAR-test, vormen de instaptoetsen slechts één van de verschillende instrumenten van de intakeprocedure die binnen de Huizen van het Nederlands gevolgd wordt. Deze intakeprocedure NT2 – bestaande uit de luiken intake, desgevallend testing, en doorverwijzing – wordt binnen elk Huis van het Nederlands uitgewerkt en geformaliseerd.

Naast de instaptoets Richtgraad 1, niveau 1.1 werd er ook een instaptoets Richtgraad 1, niveau 1.2, ontwikkeld. Deze instaptoets is van belang bij de afbakening tussen de Basiseducatie en het Onderwijs voor Sociale Promotie. De opleidingen NT2 Richtgraad 1 (niveau 1.1 en niveau 1.2) worden georganiseerd door zowel de Centra voor Basiseducatie als de Centra voor Volwassenenonderwijs. De opleidingen NT2 kunnen vanaf Richtgraad 2 uitsluitend georganiseerd worden door de Centra voor Volwassenenonderwijs. De afbakening tussen de Basiseducatie en het Onderwijs voor Sociale Promotie ligt met andere woorden op Richtgraad 1, niveau 1.2.

De instaptoetsen werden ontwikkeld in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Uiteraard kunnen de Huizen van het Nederlands deze instaptoetsen ook hanteren voor de niveaubepaling van kandidaat-cursisten NT2 zonder studiebewijs NT2 die niet behoren tot de doelgroep van het inburgeringsbeleid maar wel tot de doelgroep van de Huizen van het Nederlands. Hiertoe worden de nodige afspraken gemaakt binnen de bestuursorganen van de Huizen van het Nederlands.

3.3 DE VDAB

3.3.1 Inwerkingsmodel voor nieuwkomers, oudkomers en anderstaligen

Het “inwerkingstraject” bij de VDAB verschilt van een inburgeringstraject, in die zin dat het inwerkingstraject niet zo zeer gekenmerkt wordt door een sterk omliggende, vaste structuur. Een inburgeringstraject bestaat uit een primair traject waarin vervat maatschappelijke oriëntatie, basiscursus NT2 en loopbaanoriëntatie én een secundair traject. Een “inwerkingstraject” bestaat minstens uit een loopbaanoriëntatie en een trajectplan.

Loopbaanoriëntatie heeft tot doel een individueel proces te ondersteunen en te begeleiden waarbij de persoon van de doelgroep de eigen levensloopbaan uittekent, en daarbij onder meer inzicht verwerft in de arbeidsmarkt, waarbij de reeds aanwezige competenties vertaald worden naar onze samenleving. Het trajectplan voorziet op geïntegreerde wijze en voorzover nodig in onder meer arbeidsbemiddeling, een technische opleiding, een taalopleiding en nazorg na plaatsing.

Het huidige “inwerkingsdecreet” verruimt de werking naar allochtonen met een gebrekkige taalkennis en een zwakke socio-economische positie. Naast de doelgroep nieuwkomers (van het inburgeringsdecreet) worden nu ook de oudkomers bereikt. Het inwerkingsbeleid bepaalt dat personen behorend tot de doelgroep recht hebben op een ‘bijzondere opleiding en begeleiding met het oog op een duurzame tewerkstelling’. Dit wordt gerealiseerd door het aanbieden van een “inwerkingstraject”.

Een inburgeringstraject verloopt in twee fasen, het primaire en het secundaire traject. Het primair traject omvat drie grote modules: maatschappelijke oriëntatie, loopbaanoriëntatie en een basiscursus Nederlands. Dit kan aangevuld worden met trajectbegeleiding door het onthaalbureau. De nieuwkomer kan tijdens het primair traject een keuze maken voor een secundair traject met een educatief, een maatschappelijk of een professioneel karakter. Het secundair traject met een professioneel karakter wordt verzorgd door de VDAB.

De doelgroep inburgering bestaat uit volgmigranten, geregulariseerden, vluchtelingen van wie de asielaanvraag werd erkend, asielzoekers van wie de aanvraag ontvankelijk werd verklaard die recent in Vlaanderen of het Brussels Gewest kwamen wonen.

De VDAB verzorgt ook het traject met professioneel perspectief voor werkzoekenden uit de hoger beschreven doelgroep die hier reeds langer wonen maar pas recent de arbeidsmarkt hebben betreden. Deelname aan een inburgeringstraject gebeurde op vrijwillige basis, maar vanaf 1 april 2004 werd het volgen van een inburgeringstraject voor een aantal nieuwkomers verplicht, de andere nieuwkomers behielden het recht op een inburgeringstraject. Om dit te realiseren werden de werkingsprincipes bijgestuurd.

VDAB, onthaalbureau en Huis van het Nederlands werken volgens het 1-loketprincipe samen om een inburgeringsprogramma op maat aan te bieden aan de nieuwkomer. Hierdoor is ook een betere afstemming van de acties uit het secundaire arbeidsmarkttraject mogelijk.

Binnen de VDAB is één inburgeringscoördinator verantwoordelijk voor de implementatie van beleidsbeslissingen en het uitvoeren van beleidsvoorbereidende opdrachten. Daarnaast stuurt deze coördinator de regionale inburgeringscoördinatoren aan, verzorgt hij de permanente opvolging en evaluatie van de VDAB-inburgeringswerking en overlegt met instellingen en instanties op centraal niveau. Regionaal zijn binnen de VDAB ook 5 inburgeringscoördinatoren tewerkgesteld die instaan voor de uitvoering van opdrachten gegeven door de centrale coördinator, de aansturing en coaching van de regionale inburgeringsconsulenten en/of NT2-instructeurs en de permanente opvolging en evaluatie van de inburgeringswerking in hun regio. Op hun beurt plegen zij overleg met instellingen en instanties op regionaal niveau.

3.3.2 Inzet middelen diversiteit

In 2003 en 2004 kreeg de VDAB in het kader van het Vlaams Werkgelegenheidsakkoord bijkomende middelen voor de realisatie van extra trajecten functioneel Nederlands, trajectbegeleidingen en acties jobcoaching. De trajecten Nederlands zijn specifiek voor de doelgroep allochtonen bedoeld, voor trajectbegeleiding en jobcoaching komen de doelgroepen allochtonen, ouderen (45+) en arbeidsgehandicapten in aanmerking.

De trajecten functioneel Nederlands werden gerealiseerd via specifieke voortrajecten en schakelpakketten functioneel Nederlands, via bijkomende capaciteit voor Nederlands op de opleidingsvloer (NODO) voor de sectoren waar de gebrekkige kennis van het Nederlands een belemmering is voor de instroom van allochtonen en via het verhogen van de capaciteit voor Nederlands op de werkvloer (NODW).

De trajectbegeleidingen werden gerealiseerd door extra trajectbegeleiders (zowel in eigen beheer als via uitbesteding). Zij werden specifiek ingezet voor de begeleiding van de werkzoekenden uit de doelgroep die het meest nood hebben aan een intensieve opvolging.

De middelen voor jobcoaching werden ingezet in verhouding tot de toewijzing van de trajectbegeleidingen.

De middelen voor de uitbreiding van trajecten werden structureel in de begroting van de VDAB opgenomen vanaf 2005. In 2005 werden deze middelen ingezet voor 1.250 taalacties (1.000 acties in eigen beheer voor NODW, NODO en schakelpakketten - 250 uitbestede acties voor schakelpakketten). Daarnaast zijn ook middelen gegaan naar 1.300 acties jobcoaching.

Tabel 6: Evolutie NT2-trajecten werkzoekenden (inclusief opleidingen Nederlands gecombineerd met beroepsopleidingen)

	2003	2004	2005
NT 2 pakketten	5.962	6.437	6.783
NODO (integratie NT2 in beroepsopleidingen)	633	790	823
Totaal	6.595	7.227	7.606

Bron: VDAB

Binnen de werkzoekenden die een NT2-traject volgen, kunnen drie subgroepen onderscheiden worden.

- Doelgroep onthaalbureaus: de nieuwkomer werd door het onthaalbureau doorgestuurd naar de VDAB indien hij/zij een professioneel perspectief heeft. Er wordt van de trajectbegeleiders bij het onthaalbureau verwacht dat ze de nodige stappen zetten om voor deze nieuwkomers na te gaan of ze tot de doelgroep behoren en/of verplicht zijn.
- Ruime doelgroep inburgering: de nieuwkomer werd niet door het onthaalbureau doorgestuurd, maar behoort wel tot de groep van volgmigranten, ontvankelijk verklaarde asielzoekers, erkende vluchtelingen, geregulariseerden die recent op de arbeidsmarkt terechtkwamen. Hij of zij kan nog onder de doelgroep van inburgering vallen. In voorkomend geval wordt hij door VDAB doorgestuurd naar het onthaalbureau voor begeleiding. Hij of zij kan ook reeds langer in België verblijven maar is wel nieuwkomer op de arbeidsmarkt. Om de termijn 'recent op de arbeidsmarkt te bepalen' wordt voor deze doelgroep dezelfde referteperiode gebruikt qua inschrijving bij de VDAB als de termijn qua inschrijving in de gemeente die in het inburgeringsdecreet gebruikt wordt. De ruime doelgroep slaat sedert de start van het inburgeringsdecreet (01/04/2004) op werkzoekenden die niet langer dan 1 jaar ingeschreven zijn bij de VDAB. In de experimentele fase waren dat alle werkzoekenden ingeschreven na jaar $x - 2$.

Concreet voor 2003 waren dit werkzoekenden ingeschreven na 31/08/2001. De VDAB-consulent begeleidt deze werkzoekenden uit de ruimere doelgroep inburgering vermits niet op voorhand kan bepaald worden hoeveel nieuwkomers vanuit het onthaalbureau zullen doorstromen naar de VDAB.

- Geen doelgroep inburgering: alle andere werkzoekenden (autochtonen of allochtonen) die een NT2 traject volgden maar niet tot de twee vorige groepen behoren.

Tabel 7: Opsplitsing evolutie NT2-trajecten werkzoekenden volgens doelgroep

	2003	2004	2005
NDoelgroep onthaalbureau	1.876	2.310	2.732
Ruime doelgroep inburgering	1.908	2.050	1.933
Totaal inburgering	3.784	4.360	4.665
Geen doelgroep inburgering	2.811	2.867	2.941
Eindtotaal	6.595	7.227	7.606

Bron: VDAB

3.3.3 Het inburgeringsbeleid van de VDAB

Naast de doelgroep nieuwkomers (enge doelgroep) die via het onthaalbureau bij de VDAB terechtkomen, verzorgt de VDAB ook het traject met professioneel perspectief voor werkzoekenden die tot prioritaire doelgroep inwerking én inburgering behoren maar niet (eerst) via het onthaalbureau passeren (= ruime doelgroep inburgering). Tot deze inburgeraars behoren zowel nieuwkomers die wél doelgroep van inburgering zijn, maar zich op de één of andere manier niet eerst bij het onthaalbureau hebben aangemeld als werkzoekende oudkomers die hier reeds langer wonen, maar pas recent de arbeidsmarkt hebben betreden. Inburgeraars die doelgroep van inburgering zijn, worden door VDAB doorgestuurd naar het onthaalbureau voor begeleiding. De andere klanten worden enkel door VDAB begeleid.

In 2004 zijn 1.455 nieuwkomers vanuit de onthaalbureaus doorgestroomd naar VDAB. De overige 2.621 trajecten werden opgestart met nieuwkomers, doelgroep van inburgering, die zich niet eerst bij het onthaalbureau hebben aangemeld en met werkzoekenden uit de ruime doelgroep. In totaal werden 4.076 trajecten met de doelgroep opgezet. In 2005 werden 1.997 nieuwe trajectovereenkomsten afgesloten met nieuwkomers die via de onthaalbureaus naar de VDAB doorstroomden. Er werden ook 2.278 nieuwe trajectovereenkomsten afgesloten met nieuwkomers die rechtstreeks bij de VDAB zijn terechtgekomen (idem). In totaal werden in 2005 op die manier 4.275 nieuwe inburgeringstrajecten opgestart.

3.4 Cliëntvolgsysteem M@trix

Het inburgeringsdecreet voorziet dat de Vlaamse Gemeenschap aan de onthaalbureaus een uniform computergestuurd cliëntvolgsysteem ter beschikking stelt. Dit systeem heeft als doel de werking van de onthaalbureaus te ondersteunen en het Vlaamse inburgeringsbeleid op te volgen. Sinds het voorjaar van 2004 werken de onthaalbureaus en de Huizen van het Nederlands met het cliëntvolgsysteem M@trix.

In het samenwerkingsverband tussen onthaalbureaus, Huizen van het Nederlands en de VDAB is uitwisseling van gegevens over nieuwkomers van cruciaal belang. Er werd voor gekozen om deze gegevensuitwisseling elektronisch te laten verlopen via het reeds functionele cliëntvolgsysteem M@trix. Een gemeenschappelijk programma biedt voordelen met het oog op de uitwisseling van gegevens tussen de drie partners.

De uitvoering van de elektronische uitwisseling tussen de verschillende partners verliep gefaseerd. Op 18 oktober 2004 werd gestart met de uitwisseling van gegevens over nieuwkomers tussen de Huizen van het Nederlands en de onthaalbureaus. Dit heeft er voor gezorgd dat er informatie uitgewisseld wordt over het advies van het Huis van het Nederlands, begeleiding en testing, scholing, intakegegevens, cursusaanbod,

In de loop van 2005 werden de voorbereidende werkzaamheden gestart voor de uitwisseling van gegevens met VDAB via M@trix. De effectieve gegevensuitwisseling tussen het AMI-systeem van de VDAB en M@trix is voorzien vanaf april 2006.

Het cliëntvolgsysteem M@trix is tevens een beleidsinstrument dat moet toelaten de uitvoering van het inburgeringsbeleid van nabij op te volgen en centraal gegevens op te vragen. Een uniforme registratie door alle gebruikers en duidelijke operationele afspraken zijn hierbij een eerste vereiste. Eind 2005 werd alvast gestart met de ontwikkeling van een 'codeboek M@trix' waarin de definities en gestandaardiseerde procedures voor de registratie van inburgeringstrajecten werd vastgelegd.

4 DE ROL VAN DE GEMEENTE

Het inburgeringsdecreet voorziet de gemeente van een informatie- en doorverwijzingstaak. Dit houdt in dat de gemeente nieuwkomers die ze in het Rijksregister inschrijft, tevens informeert over het inburgeringsbeleid en hen doorverwijst naar het onthaalbureau. Nieuwkomers die verplicht zijn tot het volgen van een inburgeringstraject worden hierop gewezen alsook op de sancties indien ze niet aan die plicht voldoen. Daarnaast worden minderjarige nieuwkomers en hun ouders of voogd(en) geïnformeerd over de leerplicht en het recht op onderwijs en doorverwezen naar het onthaalonderwijs. Tenslotte dienen de gemeenten aan het onthaalbureau door te geven welke nieuwkomers zich in de gemeente hebben ingeschreven.

De Vlaamse administratie voorziet in ondersteuning en informatiemateriaal om aan deze decretale taak te voldoen. Allereerst bezorgt de Vlaamse overheid, net zoals tijdens de experimentele fase, de gemeenten adressenlijsten met nieuwkomers die zich een maand voordien hebben ingeschreven. Deze lijsten, die zijn opgedeeld in nieuwkomers die verplicht zijn tot het volgen van een traject, rechthebbende nieuwkomers en minderjarige nieuwkomers, laten toe dat de gemeenten deze taak eenvoudig kunnen uitvoeren.

Het informeren en doorverwijzen van de nieuwkomers gebeurt via folders en standaardbrieven die door de Vlaamse administratie op cd-rom ter beschikking zijn gesteld. Een eerste informatiepakket werd eind maart 2004 aan de gemeenten bezorgd. Een tweede, aangepaste cd-rom werd eind juni 2005 bezorgd. Aanvullend op het informatiepakket werden zowel in 2004 als in 2005 zes informatiemomenten voor gemeenten georganiseerd. Het doelpubliek bestond voornamelijk uit baliepersoneel van de diensten bevolking die vaak het eerste contact van de nieuwkomer met een overheid vormen. Zowel in 2004 als in 2005 werden een vierhonderdtal gemeenteambtenaren bereikt.

Gemeenten werden daarnaast nog via andere initiatieven gesensibiliseerd. Het belangrijkste daarvan was de contactdag "Managers van Diversiteit" op 7 november 2005 waarbij mandatarissen en topambtenaren van 34 steden werden uitgenodigd. Deze contactdag, georganiseerd in samenwerking met de cel stedenbeleid belichtte verschillende stedelijke initiatieven rond inburgering en "samenleven in diversiteit".

5 HET PRIMAIRE INBURGERINGSTRAJECT

5.1 Het aanbod NT2

Het vormingsprogramma dat een inburgeraar dient te volgen in het kader van het primaire inburgeringstraject bestaat uit verschillende elementen, waaronder een opleiding Nederlands tweede taal (NT2), richtgraad 1, niveau 1.1.

5.1.1 Opleiding richtgraad 1, niveau 1.1

De opleiding Richtgraad 1, niveau 1.1. van het Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen, ook omschreven als het basisoniveau NT2, kan, afhankelijk van de aanbodsverstrekker en de doelgroep, een verschillend aantal lesuren omvatten.

Binnen Onderwijs zijn er drie erkende aanbodsverstrekkers Nederlands tweede taal, met name de Centra voor Basiseducatie (CBE), de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO) en de Universitaire Talencentra (UTC).

In de basiseducatie zijn er drie trajecten mogelijk op het niveau van richtgraad 1, niveau 1.1 en dit gericht naar cursisten met beperkte cognitieve vaardigheden:

- Een traject van 240 lesuren (vier modules van telkens 60 uur);
- Een verkort traject van 180 lesuren (drie modules van telkens 60 uur).
- Een traject van 600 lesuren voor analfabete anderstalige volwassenen.

In het onderwijs voor sociale promotie zijn er eveneens drie trajecten mogelijk op het niveau van NT2 Richtgraad 1, niveau 1.1 en dit gericht naar cursisten met hoge tot zeer hoge cognitieve vaardigheden:

- Een traject van 120 lesuren (twee modules van telkens 60 uur);
- Een verlengd traject van 180 lesuren (drie modules van telkens 60 lesuren);
- Een verkort traject van 80 lesuren (één module van 80 lesuren).

De Universitaire Talencentra bieden een traject NT2 Richtgraad 1, niveau 1.1 aan van 90 lesuren gericht naar cursisten met zeer hoge cognitieve vaardigheden en/of een academisch perspectief.

In de basiseducatie wordt het traject van 180 uur momenteel niet aangeboden. Het traject van 180 uur werd ontwikkeld voor de anderstaligen die een score binnen de ‘grijze’ zone van de COVAAR-test behaald hebben. Dit traject kan zowel door de CBE als de CVO aangeboden worden. Gezien de wachtlijsten NT2 binnen de basiseducatie (cf. infra), worden de trajecten van 180 uur op dit ogenblik enkel door de CVO aangeboden.

De Huizen van het Nederlands zijn verantwoordelijk voor de organisatie en de coördinatie van de neutrale intake, testing en vervolgens doorverwijzing van kandidaat-cursisten naar het meest gepaste aanbod.

In het Volwassenenonderwijs – CBE en CVO - zijn alle cursisten NT2 vrijgesteld van inschrijvingsgeld tot en met Richtgraad 2, dus ook de anderstalige nieuwkomers die vallen onder het Vlaamse inburgeringsbeleid. Daarnaast betaalt de Vlaamse overheid het inschrijvingsgeld voor de anderstalige nieuwkomers die via een onthaalbureau en op advies van een Huis van het Nederlands worden doorverwezen naar een Universitair Talencentrum. Hiertoe wordt jaarlijks een bedrag van 92.000 euro voorzien.

5.1.2 Wachtlijsten NT2

De wachtlijsten NT2 situeren zich uitsluitend op het niveau van de basiseducatie, de andere aanbodverstrekkers – Centra voor Volwassenenonderwijs en Universitaire Talencentra – kennen geen wachtlijsten NT2.

Sinds februari 2004 wordt er halfjaarlijks een rondvraag georganiseerd met betrekking tot de wachtlijsten NT2 in de Centra voor Basiseducatie. Dit betekent dat deze rondvraag reeds vier keer werd gehouden, met name in februari 2004, september 2004, februari 2005 en september 2005.

Om een zo correct mogelijke stand van zaken van de wachtlijsten NT2 te verkrijgen, worden deze gegevens bij de centra telkens na een instapmoment voor cursussen NT2 opgevraagd. Zoals blijkt uit onderstaande resultaten van de bevraging kan gesteld worden dat deze wachtlijsten gestaag afnemen.

- Februari 2004: 3.486
- September 2004: 3.366
- Februari 2005: 3.005
- September 2005: 2.589

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de inburgeraars die vallen onder de bepalingen van het inburgeringsbeleid sinds 2005 prioritair bediend moeten worden bij de besteding van de bijkomende middelen NT2 (cf. infra). Dit houdt in dat er op dit ogenblik geen nieuwkomers op een wachtlijst NT2 staan.

5.1.3 Bijkomende middelen voor een extra aanbod NT2 in de CBE

Om de wachtlijsten zo snel mogelijk af te bouwen en zeker niet te laten toenemen worden er sinds 2001 onder de CBE bijkomende middelen verdeeld voor de organisatie van extra aanbod NT2. In 2004 werd bij het aantreden van de huidige regering de bevoegdheid met betrekking tot de bijkomende middelen NT2 overgedragen van de minister bevoegd voor Onderwijs naar de minister bevoegd voor Inburgering.

In de begroting 2005 werd er 6.200.000 euro ingeschreven voor de organisatie van bijkomend aanbod NT2, dit hield een verdubbeling in ten opzichte van de middelen in 2004.

Hierbij dient echter aangevuld te worden dat de onthaalbureaus tot het voorjaar 2005 NT2-cursussen konden inkopen bij de Centra voor Basiseducatie. Het wegvallen van de ingekochte cursussen door de onthaalbureaus (1.740.990 euro) zwakte in 2005 dan ook het effect van de toegenomen bijkomende middelen NT2 af. Bovendien gebeurde de verdeling van de bijkomende middelen NT2 in 2005 op basis van gewijzigde criteria. Met betrekking tot de aanwending van de middelen werden er nieuwe modaliteiten bepaald:

- Er werd enerzijds rekening gehouden met het aantal SIF-migranten en nieuwkomers in de werkingsgebieden van de CBE en anderzijds met de omvang van de wachtlijsten NT2. Tot en met 2004 gebeurde deze toekenning op basis van ingediende projectaanvragen;
- Met de Federatie Centra voor Basiseducatie werd een lagere kostprijs per lesuur afgesproken, voor 2005 bedroeg deze kostprijs 101,95 euro;
- De bijkomende middelen NT2 konden in 2005 aangewend worden voor de organisatie van intensief en niet-intensief aanbod NT2 Richtgraad 1, niveau 1.1 en voor de organisatie van aanbod voor analfabete cursisten. Met betrekking tot de opleiding voor analfabete cursisten, kunnen er maximaal vier modules van 60 uur per groep worden aangewend. Tot en met 2004 konden deze middelen uitsluitend aangewend worden voor intensief aanbod NT2 Richtgraad 1, niveau 1;

- De minimale groepsgrootte per module diende tien cursisten te bedragen. Bij de controle van de aanwending van de toegekende middelen, zal de minimale groepsgrootte berekend worden op het totale aantal toegekende modules per centrum. De Centra worden hierbij wel verondersteld te blijven streven naar een gemiddelde groepsgrootte zoals gangbaar is binnen de sector, met name 12 à 15 cursisten;
- Bij de organisatie van bijkomende opleidingen NT2 diende er prioriteit verleend te worden aan de anderstaligen die vallen onder de bepalingen van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Binnen deze doelgroep diende tevens prioriteit verleend te worden aan diegenen die verplicht zijn een inburgeringstraject te volgen.

De verdeling van de bijkomende middelen NT2 2005 gebeurde in samenspraak tussen de ministers Keulen en Vandenbroucke en in overleg met de Federatie Centra voor Basiseducatie.

Daarnaast werd er in 2005 een actieplan opgesteld gericht naar het versneld afbouwen van de wachtlijsten NT2 in Antwerpen. De verschillende Antwerpse aanbieders hebben onder coördinatie van het Huis van het Nederlands Antwerpen een stappenplan opgesteld met betrekking tot de afbouw van de wachtlijsten NT2. Dit plan is gebaseerd op twee pijlers: enerzijds een tijdelijke samenwerkingsovereenkomst tussen het CBE Antwerpen en de CVO en anderzijds bijkomende financiering voor de organisatie van extra aanbod NT2, onder meer via ESF-middelen.

In 2006 werd de bevoegdheid voor de bijkomende middelen NT2 opnieuw overgedragen van de minister van Inburgering naar de minister van Onderwijs. De bijkomende middelen NT2 bedragen in 2006 opnieuw 6.200.000 euro en worden op basis van dezelfde criteria verdeeld en dienen op basis van dezelfde modaliteiten aangewend als gebeurd is in 2005.

5.1.4 Bijkomende middelen voor een zomeraanbod NT2 in de CVO

Naast de organisatie van extra aanbod NT2 in de CBE wordt er jaarlijks een bedrag van de bijkomende middelen NT2 gereserveerd voor de organisatie van zomeraanbod NT2 in de Centra voor Volwassenenonderwijs. Hierdoor kan tegemoet gekomen aan de bepaling uit het inburgeringsdecreet om de mogelijkheid te voorzien om binnen de drie maanden na aanmelding bij een onthaalbureau in te stappen in een opleiding NT2.

Indien hieraan binnen de regio nood is, kunnen de CVO bijgevolg een zomeraanbod NT2 organiseren door instapmomenten in de maanden maart, april en mei te voorzien en opleidingen die doorlopen tijdens de zomermaanden.

Omdat het, omwille van de vakantieregeling van de personeelsleden, niet mogelijk is om op reguliere basis tijdens de vakantieperiode opleidingen Onderwijs voor Sociale Promotie te organiseren, wordt dit zomeraanbod in de vorm van contractonderwijs georganiseerd. Hiertoe wordt dan ook een gedeelte van de bijkomende middelen gereserveerd. In 2004 en 2005 werd er respectievelijk een bedrag van 72.533 euro en 164.472 euro besteed aan de organisatie van zomeraanbod NT2.

5.2 Het aanbod LO voor nieuwkomers met professioneel perspectief

Na een eerste experimenteel jaar (2001) bleek dat de loopbaankeuze van nieuwkomers met een professioneel perspectief, ondanks de goede samenwerking tussen onthaalbureaus en VDAB, nog niet optimaal verliep. De loopbaanoriëntering was onvoldoende aangepast aan de behoeften en het taalniveau van de doelgroep.

Ook het luik portfolio met EVC (kennen/kunnen/attitudes) diende methodisch beter uitgewerkt te worden. Het doel was te komen tot écht duidelijke loopbaankeuzes, opdat nieuwkomers meer inzicht krijgt in hun mogelijkheden en meer greep op hun situatie, zodat zij zelfstandig en op een meer bewuste manier een loopbaankeuze maken en een duidelijk trajectplan kunnen opstellen.

Deze aanpak moest leiden tot efficiëntere trajecten, die minder bijsturingen vergen en die leiden naar een duurzamere integratie op de arbeidsmarkt. Uit deze doelstelling ontstond het project SAIDA, Succesvol Anderstaligen Integreren via Duurzame Arbeid.

5.2.1 SAIDA 2004 -2005

In het SAIDA-project 2001-2003 ontwikkelde men met federale ESF-middelen een lespakket Loopbaanoriëntatie voor nieuwkomers dat als titel 'Kiezen' kreeg en in een aantal VDAB - regio's werd uitgetest. Het SAIDA-project heeft vooral het begintraject (loopbaanoriëntatie) van de nieuwkomers gewijzigd. De VDAB stelde echter vast dat de focus op de doorstroom naar beroepsopleiding en tewerkstelling nog kon bijgestuurd worden.

Met de verlenging van SAIDA 2004 werd vervolgens nagegaan welke noden prioritair zijn en welke ontwikkelingen er nodig zijn. Er werd bijgevolg een lange (4 weken) en korte (2 weken) versie van Kiezen ontwikkeld omdat niet elke nieuwkomer nood heeft aan een gelijkaardig uitgebreid pakket loopbaanoriëntatie.

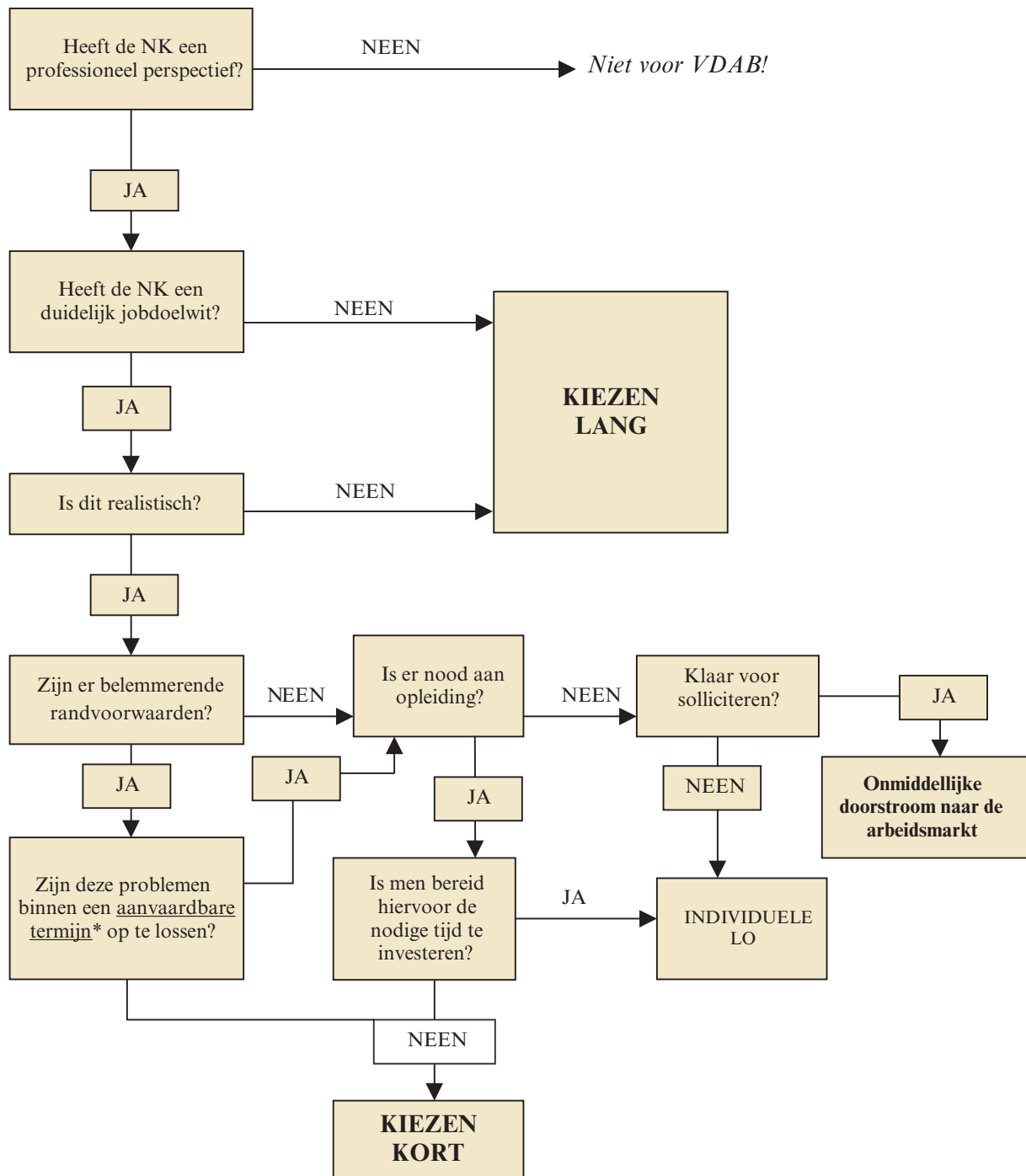
5.2.2 Het vormingspakket loopbaanoriëntatie

De VDAB werkte tijdens de experimentele fase van het inburgeringsbeleid met de onthaalbureaus samen aan de loopbaanoriëntatie van alle nieuwkomers. Bij de concretisering van het nieuwe inburgeringsdecreet werd de VDAB verantwoordelijk voor de organisatie van de loopbaanoriëntatie van nieuwkomers met professioneel perspectief.

De VDAB ontwikkelde in de loop van 2004 een instrument om te bepalen of een nieuwkomer nood heeft aan een uitgebreide of een beperkte loopbaanoriëntatie: de beslissingsleidraad. De inburgeringsconsulent schrijft de nieuwkomer in als werkzoekende en geeft op basis van het screeningsgesprek een advies over de afstand tot de arbeidsmarkt en het te volgen programma loopbaanoriëntatie. Via deze gestandaardiseerde beslissingsleidraad wordt gekozen voor uitgebreide loopbaanoriëntatie of het lespakket 'Kiezen' (groepsactiviteiten), of beperkte loopbaanoriëntatie onder de vorm van een aantal gesprekken met een inburgeringsconsulent. De uitgebreide loopbaanoriëntatie of het lespakket 'Kiezen' wordt door de VDAB onder twee vormen aangeboden. Kiezen 'Lang' omvat 4 weken (16 halve dagen); Kiezen 'Kort' 2 weken (10 halve dagen). De begeleider die de loopbaanoriëntatie geeft, toont de nieuwkomer hoe ze hun levensloopbaan kunnen opbouwen, en een actieplan kunnen opstellen. De begeleider geeft informatie over de arbeidsmarkt, vormingsmogelijkheden enz. Daarnaast besteedt hij/zij ook aandacht aan de mogelijkheden, wensen, competenties en vaardigheden van de nieuwkomers.

De weerslag van dit proces dat begeleider en nieuwkomer doorlopen, wordt opgetekend in een portfolio. Dit is een soort portefeuille waarin opgedane ervaringen zoals opleiding, werkervaring en sociale en culturele activiteiten worden geïnventariseerd. Het is de bedoeling om de sterktes en zwaktes van de nieuwkomers in kaart te brengen met het oog op een bepaald beroep. Een portfolio is te vergelijken met een heel uitgebreid curriculum vitae. Het portfolio is eigendom van de opsteller. De nieuwkomers kunnen hem als 'ondersteuning' gebruiken om met allerlei organisaties te communiceren. Zo hoeven ze niet telkens opnieuw hun loopbaan en ervaringen te beschrijven.

FLOW SCREENING LOOPBAANORIENTATIE

* *Opgelet: bij uitzonderlijke situaties/cases kan een beperkte LO aangewezen zijn om een gepaste oplossing/alternatief te vinden.*

Kenmerken van de uitgebreide loopbaanoriëntatie ‘Kiezen’

Het vormingspakket loopbaanoriëntatie wordt in groep en in het Nederlands aangeboden (basistaalvaardigheidsniveau¹), veronderstelt maatwerk en verloopt gefaseerd.

Nieuwkomers die in een nieuw land een plaats op de arbeidsmarkt moeten verwerven, bevinden zich allen in een gelijkaardige situatie. Door loopbaanoriëntatie in groep aan te bieden kunnen de deelnemers tijdens ‘Kiezen’ in groep samenwerken en van elkaars ervaringen leren.

De loopbaanoriëntatie verloopt welbewust in het Nederlands. Een basistaalvaardigheid (niveau 1.1) is vereist opdat deelnemer en begeleider en de deelnemers onderling goed zouden kunnen communiceren en opdat de deelnemers de opdrachten juist zouden kunnen uitvoeren.

Maatwerk is nodig omdat de loopbaanvragen verschillen van persoon tot persoon. Alle deelnemers starten vanuit een verschillende beginsituatie, hebben hun eigen specifieke loopbaanvragen en zullen in een voor hen specifieke eindsituatie terechtkomen. Het pakket ‘Kiezen’ probeert op maat van elke nieuwkomer te werken en zoveel mogelijk in te gaan op zijn of haar behoeften en vragen.

Het pakket ‘Kiezen’ verloopt in twee fasen. In de eerste fase (sectorkeuze) krijgen de deelnemers een realistisch beeld van de Vlaamse arbeidsmarkt. Zij krijgen onder andere meer inzicht in de waarde van diploma's, de eigen taalvaardigheden en competenties. Deze informatie wordt dan vergeleken met hun eigen verwachtingen en wensen. Uiteindelijk moet dit resulteren in een gefundeerde keuze voor een bepaalde sector (primair, secundair, tertiair of quartair). In de tweede fase (beroepskeuze) worden de deelnemers begeleid bij het nadenken over de concrete stappen naar een opleiding en/of werk. De nieuwkomers maken een beroepskeuze binnen de sector die ze hebben gekozen.

De loopbaanoriëntatie werd oorspronkelijk ontwikkeld voor nieuwkomers, maar is ook bruikbaar voor alle anderstaligen die een basisoniveau Nederlands hebben. Zo wordt momenteel in Antwerpen het pakket ‘Kiezen’ ook aangeboden aan oudkomers.

Aantal nieuwkomers in de loop van 2005 gestart met loopbaanoriëntatie (LO) bij VDAB

	Beperkte LO	Uitgebreide LO
Enge doelgroep of nieuwkomers via onthaalbureau	551	1.113
Ruime doelgroep of doelgroep niet via onthaalbureau	/	98
Oudkomers	/	166

Bron: VDAB

5.2.3 Organisatie NT2 binnen de werking van de VDAB 2004-2005

Om de positie van de allochtone oud- en nieuwkomers op de arbeidsmarkt te verbeteren heeft de VDAB in 1991 voor het eerst de opdracht gekregen om een NT2 opleidingsaanbod te voorzien (Interministeriële Conferentie voor het Migrantenbeleid). Het is immers overduidelijk dat de kennis van het Nederlands voor anderstaligen een belangrijk onderdeel is van hun traject naar werk. Meer zelfs, het is vaak de sleutel naar werk!

De taalverwerving bij de VDAB gebeurt niet in isolement. Taalleren wordt gecombineerd met de persoonlijke maatschappelijke wensen van de taalleerder. Voor de allochtone werkzoekende is dit komen tot professionele redzaamheid.

Consequent hiermee werd op de Ronde Tafelconferentie (RTC) NT2 van mei 2002 bevestigd wat reeds was afgesproken op de RTC van juni 1993, met name dat de VDAB een functionele vervolgopleiding NT2 voor anderstalige werkzoekenden moet voorzien. Functioneel: het cursusmateriaal is erop gericht de klanten de taalvaardigheid bij te brengen, om hen in staat stellen deel te nemen aan de verschillende modules, voorzien in hun loopbaanplanning en trajectplan. NT2 is het middel niet het doel.

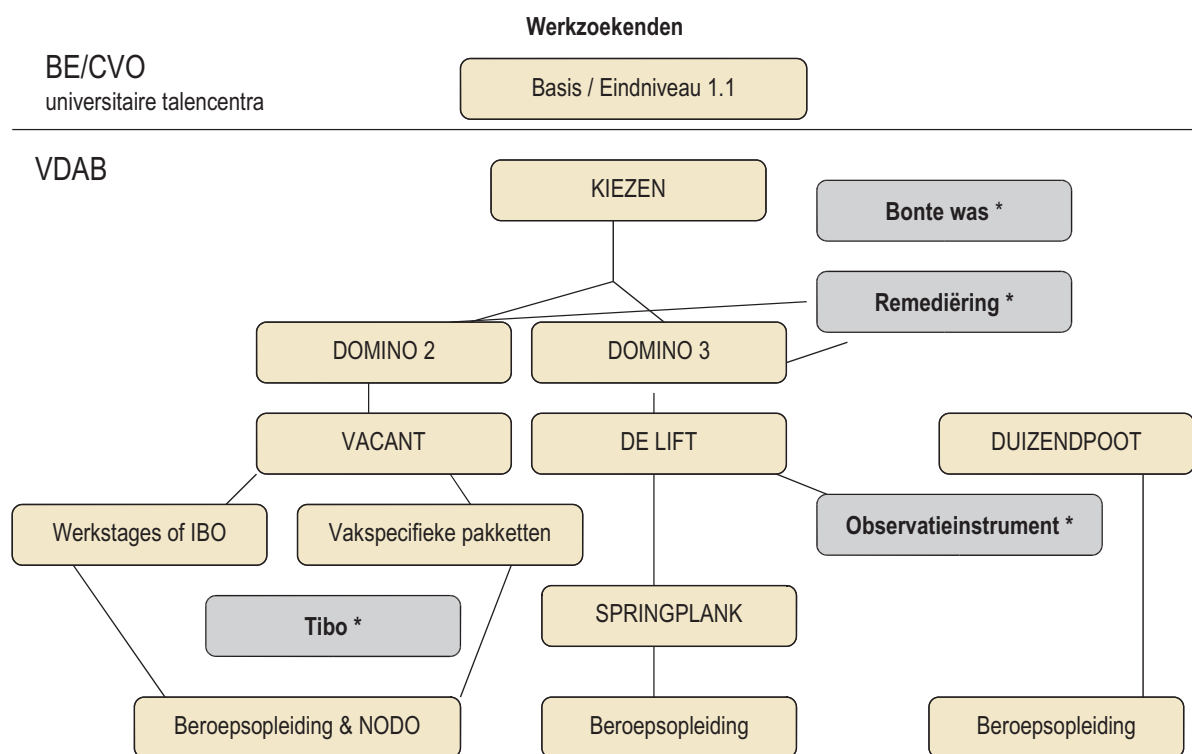
¹ Richtgraad 1.1: Dit wil zeggen dat cursisten voldoende Nederlands kunnen om doorsnee maatschappelijke situaties (vb. brood kopen, naar het gemeentehuis gaan, ...) af te handelen in het Nederlands.

Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat de grootste efficiëntie en motivatie bekomen wordt, en dan vooral bij volwassenen, door taal aan te leren op een eerder “natuurlijke” wijze. Deze wordt het dichtst benaderd in de taakgerichte aanpak.

De context van het toekomstig functioneren, opleiding of werk, is dan ook het vertrekpunt voor de NT2-opleidingen. De anderstalige cursist moet die context kunnen benutten om relevante taken en opdrachten uit te voeren. De taal cursus gaat dus uit van de talige behoeften van de cursist en de talige eisen van de opleidings- en werkvloer en sluit er ook bij aan. De actieve leerders moeten boodschappen begrijpen of produceren om de taken te kunnen uitvoeren. Door de taken iets moeilijker te maken dan wat de cursisten op basis van hun voorkennis kunnen wordt hun taalvaardigheid op een hoger niveau getild. Binnen die interacties is de instructeur NT2 een begeleider en ondersteuner. Bovendien is hij ook bemiddelaar tussen de cursist en de taak, in die zin dat hij/zij de ingebouwde kloof helpt te overbruggen. De taalinstructeur stimuleert de zelfredzaamheid van de cursisten.

Een ander aspect van de functionele taalopleidingen bij de VDAB is de geïntegreerde aanpak. In een geïntegreerde opleiding komen vaktaal en taalontwikkeling samen in één opleiding. Taaldoelen en technische inhoud worden aan elkaar gekoppeld. Hierdoor bereikt de cursist niet alleen een hoger taalvaardigheidsniveau maar in hetzelfde traject - binnen zo kort mogelijke tijd - behaalt hij een beroepskwalificatie die moet leiden tot een duurzame tewerkstelling.

Het schema illustreert hoe een NT2-traject binnen de VDAB georganiseerd wordt.

Verklaring afkortingen

DOMINO: Domeingericht instroominstrument opleidingen

IBO: individuele beroepsopleiding in een onderneming

Tibo: toets instroom beroepsopleiding

NODO: Nederlands op de opleidingsvloer

NODW: Nederlands op de werkvloer

Legende*: Optionele stap

5.2.4 Beoordelingsinstrumenten taal VDAB

De VDAB meet de taalvaardigheid van cursisten niet om hen een certificaat Nederlands mee te geven. Men wil enkel nagaan of een cursist de minimale taalvaardigheid heeft bereikt, of hij/zij voldoende taalvaardig is om door te stromen naar een vakopleiding of werk, ... De toetsen die hiervoor gehanteerd worden doen geen uitspraken over algemene kennis, vaardigheden en attitudes. Ze doen alleen een uitspraak over taalvaardigheid.

Taakgericht opleiden vraagt ook taakgerichte beoordelingsinstrumenten, die aangeven wat de cursist in de voor hem/haar relevante situaties kan en wat hij/zij nog nodig heeft om verder zijn/haar taalvaardigheid te ontwikkelen.

- *Domino*: Domino twee (secundaire sector) en Domino drie (tertiaire sector) zijn oriënterende taaltoetsen die ingezet worden wanneer de cursist bij de VDAB instroomt en al een loopbaanoriëntering achter de rug heeft. Deze toetsen leveren een beeld op van het taalprofiel van de cursist en beantwoorden de vraag of een cursist talig goed zal kunnen functioneren in de vervolgcursus Vacant (voor Domino 2) of in de Lift (voor Domino 3). Als de cursist niet slaagt op bepaalde onderdelen van de toets kan er gericht voor ondersteuning en/of remediëring worden gezorgd tijdens het vervolgtraject NT2.
- *TIBO* (Toets Instroom Beroepsopleiding): deze toets gaat na of de werkzoekende over de nodige talige competenties beschikt om in te stromen in de vakopleidingen van de secundaire sector.
- *Springplank* is een talige (NT2) instaptoets die wordt afgenomen voor de start van bediendeopleiding. Hier worden zowel receptieve (lezen en luisteren) als productieve vaardigheden (spreken en schrijven) getoetst. Enkel cursisten die slagen mogen doorstromen.

5.2.5 NT2-aanbod in functie van training, opleiding, werk

Voor alle klanten met NT2 behoeften is er een gediversifieerd aanbod, naargelang de keuze van traject. Dit aanbod omvat schakelpakketten, Nederlands op de opleidingsvloer, Nederlands op de werkvloer, werkstages met taalondersteuning en NT2 met multimediale leermiddelen.

Schakelpakketten

- *Vacant* is een schakelpakket voor cursisten die later aan de slag willen in de secundaire sector. De talige doelstellingen zijn dan ook overkoepelend voor alle opleidingen in de secundaire sector. Dat wil zeggen dat de activiteiten zo zijn opgevat dat ze relevant zijn voor elke opleiding in secundaire sector en dat de heel vakspecifieke taal pas wordt aangeleerd in de vakspecifieke pakketten. Vacant is gemaakt voor 150 lesuren opleiding.
- *De Lift* is een taakgericht pakket NT2 dat de cursisten voorbereidt op een opleiding in de bediendesector. Cursisten krijgen een hele reeks taken die ze alleen of in groepjes moeten afwerken. Verschillende vaardigheden komen op geïntegreerde manier in de bedrijfstaken aanbod. Later zullen ze in bedrijven gelijkaardige taken moeten kunnen uitvoeren. De context is die van een bedrijvencentrum. De Lift is gemaakt voor 400 lesuren opleiding.
- *Duizendpoot 1 en 2* zijn NT2-modules, naast Vacant en De Lift, die zich situeren in het voortraject Social Profit voor allochtone werkzoekenden. Duizendpoot 1 bereidt cursisten talig voor op een tewerkstelling of beroepsopleiding in de Social Profit. Tegelijkertijd loopt een oriëntatiecyclus om uit te maken of een specifieke richting binnen de Social Profit beantwoordt aan hun verwachtingen en mogelijkheden. Deze module is ontwikkeld voor 200 lesuren opleiding.

Duizendpoot 2 is een verdiepingsmodule op Duizendpoot 1 (100 u) en bereidt cursisten specifiek voor op een opleiding of tewerkstelling als polyvalent verzorgende, logistiek assistent, PAB², ADL-assistent³ of naschoolse kinderopvang.

- De VDAB heeft daarnaast ook een Verdiepingsmodule NT2 opvoeder & verpleegkunde aan. Deze module bereidt cursisten talig voor op een opleiding verpleegkunde en opvoeder. Aangezien het om een relatief zware studierichting gaat waar ook schrijven belangrijk is, veronderstelt deze module dat cursisten zelfstandig bijstudereren. Op dit moment besteedt VDAB deze module uit aan Universiteit Antwerpen. Het is de bedoeling op lange termijn hiervoor zelf een module uit te werken.

Nederlands op de Opleidingsvloer (NODO)

Nederlands op de opleidingsvloer is de verst doorgedreven vorm van geïntegreerd opleiden. De vakinstructeur én de taalinstructeur zijn gelijktijdig aanwezig op de opleidingsvloer. Dit heeft heel wat positieve effecten.

Cursisten kunnen met een lager taalvaardigheidsniveau instappen in een vakopleiding. In de cursus behandelt de instructeur praktische en concrete onderwerpen. Vaktaal begrijpen is gemakkelijker wanneer cursisten er zich dingen kunnen bij voorstellen of zien. Cursisten leren vaktechnische dingen heel snel, wat hen motiveert om verder te werken aan hun taalvaardigheidsniveau. Het oefenen van luister-, spreek, lees- en schrijfvaardigheden gebeurt zeer gericht. Het traject om te komen tot een beroepskwalificatie verloopt sneller.

Nederlands op de Werkvloer (NODW)

Nederlands op de Werkvloer is een opleiding voor anderstalige werknemers die in het bedrijf plaatsvindt, tijdens de werkuren en op maat van het bedrijf. Deze opleiding is erkend voor Betaald Educatief Verlof.

Na een globaal gesprek met de werkgever die de opleiding aanvraagt, start de instructeur met een behoefteonderzoek: Wat moeten de werknemers doen? Welke zijn hun talige taken? Welke doelstellingen zijn vooropgesteld zowel bij werknemer als bij werkgever? Welke zijn de belangrijkste knelpunten? Hoe rijk is het taalaanbod op de vloer? ... Op basis hiervan kan er een lijst worden opgemaakt met talige doelstellingen, die na goedkeuring van de werkgever, voldoende input zullen geven voor de ontwikkeling van het cursusmateriaal. De instructeur moet ook een zicht krijgen op het taalvaardigheidsniveau van de kandidaten – werknemers. Daarom is er ook nog een testing voorzien. Het ganse proces wordt ondersteund door een begeleidingsgroep die ook sterk betrokken is bij de evaluatie.

Vooral bij een opleiding NODW voor KMO's wordt de werkvloer expliciet als uitgangspunt genomen. De "taalcoach" geeft ondersteuning op de werkvloer, tijdens het werk, om de communicatie tussen de anderstalige werknemer en zijn omgeving te optimaliseren.

2 PAB-assistent (Persoonlijk Assistentie Budget): Deze assistent helpt of vervangt personen die tijdelijke moeilijkheden ervaren, zoals personen met een handicap, bejaarden, zieken, slachtoffers van ongevallen, enz.. Hij/zij begeleidt mensen die niet zelfstandig kunnen wonen, bijvoorbeeld door hun hoge leeftijd of handicap . Hij/zij springt bij om de essentiële behoeften van het dagelijkse leven te vervullen (naar toilet gaan, maaltijd klaarmaken, boodschappen, administratie, huishouden). Ook moet deze assistent kunnen zorgen voor begeleide activiteiten (wandeling, oppas) en animatie (lectuur, sociale spelen).

3 ADL-assistent (Activiteiten Dagelijks Leven): Deze assistent werkt in een dienst die ondersteuning geeft aan personen met een ernstige fysieke handicap die zelfstandig wonen. Hij/zij voert taken uit die beperkt zijn tot momentgebonden dagelijkse handelingen die de gebruiker zelf niet of slechts gedeeltelijk kan uitvoeren.

Tijdens een opleiding NODW wordt door de instructeur extra aandacht besteed aan taalstrategieën om de werknemer in de toekomst zelfredzaam te maken en om zijn omgeving te leren hoe ze eventuele nieuwe anderstalige werknemers kunnen helpen.

Werkstages met taalondersteuning

Werkstages met taalondersteuning zijn een alternatief voor een technische opleiding na Vacant. Cursisten met werkervaring in het land van herkomst kunnen tijdens een stage van zes weken nagaan of ze voldoende knowhow hebben om in een gelijkaardige job in Vlaanderen aan de slag te gaan. Als het lukt hebben ze een veel korter traject naar werk. Indien bijkomende opleiding nodig is, hebben ze zelf de noodzaak ingezien en zijn ze gemotiveerd om een technische opleiding te volgen. Een instructeur NT2 begeleidt dit proces. Hiervoor bestaat een flow en checklists en er zijn een aantal overkoepelende taalactiviteiten uitgewerkt.

NT2 met multimediale leermiddelen

Bonte Was wordt ingezet om te remediëren aan de tekorten in de talige competenties die werden vastgesteld bij de afname van de DOMINO. Het materiaal laat toe snelle leerders en trage leerders samen te begeleiden. Snelle leerders kunnen sneller gaan in het individuele bekijken van het multimediale pakket maar krijgen extra opdrachten. Voor trage leerders, maar ook voor de anderen is het belangrijk in de contacturen ervoor te zorgen dat het aangeleerde (via herhaling) blijft “hangen”. Het “verwerken” van de opgedane kennis in de contacturen is een essentieel onderdeel. Het pakket “Bonte Was” is dus geenszins geschikt voor individuele studie. Het pakket wordt ook gebruikt als inspiratiebron voor Nederlands op de werkvloer.

5.3 Het aanbod maatschappelijke oriëntatie (MO)

Bij het volgen van een inburgeringstraject krijgen cursisten de mogelijkheid om een aanbod maatschappelijke oriëntatie te volgen. Het inburgeringsdecreet definieert dit aanbod als een vormingsprogramma dat tot doel heeft het zelfstandiger functioneren te verhogen, enerzijds door de kennis van de rechten en de plichten en de kennis van en het inzicht in onze samenleving en haar basiswaarden aan te reiken en anderzijds door een aanzet te geven tot het ontwikkelen van enkele competenties die noodzakelijk zijn voor de zelfredzaamheid van de nieuwkomers.

Tijdens de experimentele fase van het inburgeringsbeleid werd het concept betreffende het aanbod maatschappelijke oriëntatie reeds ontwikkeld. Dit gebeurde op basis van de verschillende ervaringen van de onthaalbureaus, de expertise van het Vlaams Ondersteuningscentrum voor de Basiseducatie (VOCB) en de bevindingen van een onderzoek uitgevoerd door de vormingsinstelling Iteco. Dit alles vormde mee de basis voor het Besluit van de Vlaamse Regering van 12 maart 2004 betreffende de richtlijnen voor maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding in het kader van het Vlaamse inburgeringsbeleid. Dit besluit legt de einddoelen MO vast en bepaalt dat dit vormingsprogramma in de taal of contacttaal van de cursist gegeven wordt.

Daar het aanbod maatschappelijke oriëntatie tot de kerntaken van het onthaalbureau behoort, werd dit door de onthaalbureaus alsmaar met meer zorg benaderd. MO wordt meer en meer een ‘vak’. Door de schaalvergroting van de onthaalbureaus werd het ook mogelijk om MO-teams met MO-coördinatoren op te richten.

Het cursusplan MO waarin het aanbod van dit vormingsprogramma voor de daaropvolgende twee jaren was uitgetekend en dat de onthaalbureaus eind augustus 2004 bij de administratie indienden, legde evenwel grote verschillen in organisatie, kwantiteit en kwaliteit tussen de verschillende onthaalbureaus bloot. Dit toonde tegelijk aan dat de onthaalbureaus nood hadden aan gerichte ondersteuning.

In een eerste fase werd die ondersteuning in beperkte mate door de Vlaamse administratie voorzien. Samen met de coördinatoren MO werd een “platform MO” opgericht. De bedoeling van dit overlegorgaan was voornamelijk om ideeën en ervaringen uit te wisselen. Dit resulteerde in een zekere stroomlijning van het aanbod binnen de verschillende onthaalbureaus.

De coördinatoren MO werkten daarnaast samen aan een gemeenschappelijk tekstboek maatschappelijke oriëntatie en organiseerden samen een “methodiekendag” waarbij methodieken voor het doceren aan laaggeschoolden voorgesteld en uitgewisseld werden.

Eind 2005 maakten de Vlaamse overheid en het Vlaams Minderhedencentrum de eerste afspraken met het Vlaams Minderhedencentrum inzake een meer structurele ondersteuning van de onthaalbureaus. Naast de ondersteuning van het onthaalbureau als organisatie, zal ook specifieke aandacht geschonken worden aan de ondersteuning van de onthaalbureaus bij hun kernopdrachten, namelijk MO en trajectbegeleiding. Een eerste product dat van het VMC verwacht wordt, is een nieuw gemeenschappelijk tekstboek maatschappelijke oriëntatie dat de onthaalbureaus zullen moeten gebruiken.

Maatschappelijke oriëntatie kreeg tijdens 2004 en 2005 ook meer aandacht op beleidsvlak. De nieuwe Vlaamse Regering en de minister bevoegd voor het Inburgeringsbeleid benadrukken sterk het belang van dit vormingsprogramma. Naast de kennismaking met het reilen en zeilen in onze samenleving, worden ook het kennen en accepteren van de grondbeginselen van onze democratische samenleving gezien als hefboomen tot inburgering en een geslaagd samenleven in diversiteit. De minister heeft daarom in 2005 een “Commissie ter invulling van de hoofdlijnen van de cursus maatschappelijke oriëntatie” in het leven geroepen die zich buigt over welke waarden en normen eigen zijn aan onze samenleving en dienen gekend en onderschreven te zijn door iedere Vlaming. Eind februari 2006 heeft deze commissie haar verslag aan de minister bezorgd.

5.4 De trajectbegeleiding

Het inburgeringsdecreet stelt dat de trajectbegeleiding garant staat voor de integrale benadering van het primaire inburgeringstraject dat in samenspraak met de betrokken meerderjarige persoon van de doelgroep wordt uitgevoerd. Hoewel de Vlaamse Regering de taken van de trajectbegeleider in een afzonderlijke regelgeving nader bepaalt, is deze zin alleszins kenschetsend voor trajectbegeleiding. Trajectbegeleiders zijn de duizendpoten die de organisatorische ruggengraat van het onthaalbureau vormen. Zij zijn ook de vertrouwenspersoon die de cliënt tijdens het verloop van het traject bijstaat. Ze zorgen immers voor de administratieve opvolging (intake, doorverwijzing, invoer in matrix, ...) van de cliënt en zijn dossier.

Voor andere nieuwkomers gaat de trajectbegeleiding zelfs verder: de trajectbegeleider kan de nieuwkomer begeleiden bij de verdere uitbouw van zijn of haar toekomstplannen via educatie, werk, opleiding, algemeen maatschappelijke zaken, zorgtaken in het huishouden of vrijwilligerswerk. Het gaat hierbij om een integrale benadering van de nieuwkomer.

De diversiteit binnen het takenpakket van de trajectbegeleider en de complexiteit van sommige opdrachten (doelgroepdetectie, input in het cliëntvolgsysteem, ...) maken dat er ook voor trajectbegeleiding ondersteuning nodig is. In 2004 en 2005 zijn in dit verband al enkele initiatieven genomen zoals een vorming over de doelgroep van het inburgeringsbeleid en vormingen over het gebruik van Matrix (cf. supra). Zoals hierboven reeds vermeld, zijn er eind 2005 met het Vlaams Minderhedencentrum afspraken gemaakt om een ondersteuningsaanbod voor de trajectbegeleiders uit te bouwen.

6 MINDERJARIGENWERKING VAN DE ONTHAALBUREAUS

Het inburgeringsdecreet richt zich naast meerderjarigen ook op minderjarige nieuwkomers. Het decreet en het ministerieel besluit van 11 juni 2004 betreffende de richtlijnen voor de inburgering van minderjarige anderstalige nieuwkomers bepalen dat het inburgeringstraject voor minderjarigen een educatieve component omvat die ondersteund wordt door trajectbegeleiding. De educatieve component wordt gerealiseerd via het onthaalonderwijs terwijl de onthaalbureaus verantwoordelijk zijn voor de trajectbegeleiding. Dit laatste wordt gezien als de actieve doorverwijzing van de minderjarige naar het onthaalonderwijs, naar socio-culturele instellingen en organisaties en naar gezondheids- en welzijnsvoorzieningen.

Onderstaande cijfers geven de instroom van minderjarige nieuwkomers in het Vlaams Gewest in de periode van 1 april 2004 tot 31 december 2005 weer.

Instroom minderjarigen in het Vlaams Gewest in de periode van 1 april 2004 tot 31 december 2005	
Provincie Antwerpen	4.118
Provincie Limburg	3.541
Provincie Oost-Vlaanderen	2.080
Provincie Vlaams-Brabant	5.349
Provincie West-Vlaanderen	2.036
Stad Antwerpen	4.309
Stad Gent	1.119
Totaal	22.552

Bron: extractie Rijksregister

Hierbij dient wel opgemerkt dat ruim een vijfde (4.685 minderjarigen) de Nederlandse nationaliteit heeft en dus in de meeste gevallen geen doelgroep van inburgering zal zijn.

Sinds 2004 loopt er op drie plaatsen een pilootproject 'minderjarige nieuwkomers': in de stedelijke onthaalbureaus PINA en Kom-Pas Gent en in het provinciaal onthaalbureau West-Vlaanderen. Hiervoor werd zowel in 2004 en 2005 97.300 euro voorzien voor Gent en Antwerpen en 45.054 euro voor West-Vlaanderen. In Gent en in Antwerpen werden hiermee twee trajectbegeleiders ingezet en in West-Vlaanderen een trajectbegeleider om er via een uitgebreid netwerk voor te zorgen dat elk kind zo snel mogelijk in het onthaalonderwijs terechtkomt en toegang krijgt tot de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen en het socio-culturele aanbod. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de persoonlijke mogelijkheden, noden en behoeften van de minderjarige.

Deze pilootprojecten lopen nog tot september 2006.

7 ONTHAALONDERWIJS

Het onthaalonderwijs voor minderjarige nieuwkomers richt zich tot leerlingen die ingeschreven zijn in een school van de Vlaamse Gemeenschap en die aan de volgende voorwaarden voldoen:

- geen 18 jaar oud zijn,
- niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit bezitten,
- niet in België of Nederland geboren zijn,
- niet het Nederlands als moedertaal hebben,
- onvoldoende de onderwijstaal beheersen om met goed gevolg de lessen te kunnen volgen,
- nog geen volledig schooljaar onderwijs gevolgd hebben in een school met het Nederlands als onderwijstaal.

In de praktijk betreft het een zeer heterogene groep leerlingen, zowel naar leeftijd, onderwijservaring, alfabetisering, reden van verblijf in Vlaanderen, ... Hun gemeenschappelijk kenmerk is de onvoldoende beheersing van de onderwijstaal om de lessen met goed gevolg te kunnen volgen. Zij kunnen niet zonder meer aansluiten bij hun leeftijdgenoten in de reguliere leerlingengroepen of bij een niveau dat ze in het land van herkomst reeds hadden bereikt.

Binnen een onthaalperiode van één schooljaar krijgen deze leerlingen specifiek onderwijs in functie van het verwerven van de nodige taalvaardigheid en kennis van ons onderwijssysteem met als doelstelling de integratie van de leerlingen in de reguliere klassen.

Leerlingen die geen volledig schooljaar onthaalonderwijs volgden of onvoldoende Nederlands beheersen kunnen, op gemotiveerd voorstel van de school maximaal nog een (gedeelte van een) tweede schooljaar in het onthaalonderwijs verblijven.

Scholen die onthaalonderwijs organiseren ontvangen hiervoor aanvullende lestijden. In het basisonderwijs kan een school die ten minste zes anderstalige nieuwkomers heeft ingeschreven aanvullende lestijden verkrijgen. Autonome kleuterscholen en autonome lagere scholen met slechts één vestigingsplaats kunnen aanvullende lestijden krijgen van zodra er 4 anderstalige nieuwkomers zijn ingeschreven.

Per anderstalige nieuwkomer kan de school 1,5 aanvullende lestijden besteden in functie van het onthaalonderwijs. Deze omkadering kan in de loop van het schooljaar steeds aangepast worden op het ogenblik dat 4 bijkomende anderstalige nieuwkomers zich hebben ingeschreven.

Het intensieve leeraanbod Nederlands beslaat slechts een gedeelte van de schooltijd. Niet alleen zijn kinderen tussen 5 en 12 jaar te jong om op permanente basis in aparte groepen taallessen te volgen, ook de sociale integratie dient actief bevorderd te worden. Dit kan alleen als de kinderen een groot gedeelte van de schooltijd kunnen doorbrengen met hun leeftijdsgenoten in de reguliere klas. Scholen die onthaalonderwijs organiseren, verbinden er zich dan ook toe dat de anderstalige nieuwkomers slechts tot maximaal 12 lestijden kunnen afgezonderd worden van hun leerlingengroep.

Andere voorwaarden die de school moet realiseren, zijn het opmaken van individuele werkplannen in functie van de leervordering en sociale integratie van de anderstalige nieuwkomers en het voeren van een gericht nascholingsbeleid (taalvaardigheidsonderwijs en omgaan met sociale en culturele verscheidenheid) waaraan alle personeelsleden van de school kunnen participeren.

In het secundair onderwijs werden de anderstalige nieuwkomers gecentraliseerd op vaste onthaalpunten en in aparte onthaalklassen. Sinds het schooljaar 2001-2002 werkt men per scholengemeenschap. Scholen of scholengemeenschappen die op 1 oktober 25 anderstalige nieuwkomers ingeschreven hebben en hiertoe een aanvraag indienen, kunnen onthaalonderwijs organiseren. Ook op een later ogenblik in het schooljaar (als men de 25 anderstalige nieuwkomers heeft bereikt) kan een school of scholengemeenschap van start gaan met onthaalonderwijs.

Binnen de klassen ingericht voor onthaalonderwijs in het secundair onderwijs is het onderwijsaanbod wél zeer sterk en bijna uitsluitend gericht op het verwerven van het Nederlands. Integratie in de verschillende vakgebieden is immers pas mogelijk wanneer een redelijke taalvaardigheid in het Nederlands verworven is. Slechts een beperkt gedeelte (maximum 4 lestijden) van het onthaalonderwijs kan geïntegreerd in gewone vakken plaats vinden.

Per anderstalige nieuwkomer krijgen de scholen 2,5 bijkomende uren-leraar. Indien het aantal anderstalige nieuwkomers in de scholengemeenschap stijgt of daalt met een aantal van 4, volgt een herberekening van het aantal uren. Per scholengemeenschap staat één contactschool in voor de melding van de stijging en de daling en voor de verdeling van de uren over de scholengemeenschap. Daarnaast dienen de scholen hun nascholingsbeleid aan te passen (intercultureel onderwijs en taalvaardigheidsonderwijs) voor al hun personeel. Ook hier dienen de scholen de anderstalige nieuwkomers op te volgen via een werkplan, zodat zij tijdens en na het onthaaljaar de integratie van de anderstalige nieuwkomers gericht kunnen opvolgen en bevorderen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal anderstalige nieuwkomers in het lager en secundair onderwijs en het aantal toegekende lestijden of uren-leraar

Tabel 8: Aantal anderstalige minderjarige nieuwkomers in het lager en secundair onderwijs en aantal toegekende lestijden of lesuren – schooljaar 1999-2000 - schooljaar 2005-2006

	basisonderwijs		secundair onderwijs	
	leerlingen	lestijden	leerlingen	lestijden
schooljaar 1999-2000				
september 1999	1.214	2.125,5	578	1.447,0
oktober 1999	1.386	2.415,5	675	1.687,0
november 1999	1.472	2.578,5	758	1.895,0
december 1999	1.517	2.656,0	765	1.912,0
januari 2000	1.659	2.878,5	837	2.092,0
februari 2000	1.808	3.128,0	857	2.092,0
maart 2000	1.880	3.254,0	893	2.232,0
april 2000	1.927	3.352,5	897	2.242,0
mei 2000	1.954	3.381,0	897	2.242,0
juni 2000	1.954	3.381,0	905	2.262,0
schooljaar 2000-2001				
september 2000	1.786	3.077,5	1.141	2.852,0
oktober 2000	2.045	3.534,0	1.256	3.140,0
november 2000	2.231	3.873,0	1.390	3.475,0
december 2000	2.306	4.013,0	1.440	3.600,0
januari 2001	2.449	4.266,0	1.500	3.750,0
februari 2001	2.490	4.337,5	1.500	3.750,0
maart 2001	2.556	4.454,5	1.494	3.735,0
april 2001	2.647	4.611,0	1.530	3.825,0
mei 2001	2.671	4.653,0	1.571	3.927,5
juni 2001	2.671	4.653,0	1.578	3.945,0
schooljaar 2001-2002				
september 2001	1.893	3.205,5	1.389	3.472,5
oktober 2001	2.065	3.501,5	1.445	3.612,5
november 2001	2.190	3.711,0	1.549	3.872,5
december 2001	2.217	3.757,5	1.585	3.962,5
januari 2002	2.292	3.882,0	1.745	4.362,5
februari 2002	2.292	3.882,0	1.781	4.452,5
maart 2002	2.329	3.941,5	1.813	4.532,5
april 2002	2.388	4.040,0	1.853	4.632,5
mei 2002	2.418	4.087,0	1.877	4.692,5
juni 2002	2.431	4.110,5	1.889	4.722,5

	basisonderwijs		secundair onderwijs	
	leerlingen	lestijden	leerlingen	lestijden
schooljaar 2002-2003				
september 2002	1.223	2.084,5	1.341	3.352,5
oktober 2002	1.355	2.308,5	1.409	3.522,5
november 2002	1.503	2.554,5	1.567	3.917,5
december 2002	1.539	2.616,5	1.627	4.067,5
januari 2003	1.654	2.807,0	1.770	4.425,0
februari 2003	1.698	2.875,0	1.834	4.585,0
maart 2003	1.727	2.924,5	1.866	4.665,0
april 2003	1.741	2.945,5	1.930	4.825,0
mei 2003	1.762	2.981,0	1.982	4.955,0
juni 2003	1.775	3.000,5	1.986	4.965,0
schooljaar 2003-2004				
september 2003	1.105	1.870,5	1.448	3.620,0
oktober 2003	1.204	2.037,0	1.484	3.710,0
november 2003	1.306	2.210,0	1.564	3.910,0
december 2003	1.378	2.322,0	1.628	4.070,0
januari 2004	1.461	2.451,5	1.655	4.137,5
februari 2004	1.580	2.620,5	1.803	4.507,5
maart 2004	1.622	2.690,5	1.871	4.677,5
april 2004	1.679	2.751,0	1.956	4.890,0
mei 2004	1.705	2.830,0	2.028	5.070,0
juni 2004	1.743	2.963,0	2.064	5.160,0
juli 2004	1.743	2.963,0	2.068	5.170,0
augustus 2004	1.743	2.963,0	2.068	5.170,0
schooljaar 2004-2005				
september 2004	676	1.075,0	1.324	3.310,0
oktober 2004	872	1.428,5	1.331	3.327,5
november 2004	956	1.555,5	1.379	3.447,5
december 2004	1.001	1.629,0	1.451	3.627,5
januari 2005	1.064	1.729,5	1.495	3.737,5
februari 2005	1.109	1.794,0	1.619	4.047,5
maart 2005	1.126	1.821,5	1.687	4.217,5
april 2005	1.144	1.850,5	1.755	4.387,5
mei 2005	1.156	1.947,5	1.871	4.677,5
juni 2005	1.160	1.953,5	1.903	4.757,5
juli 2005	1.160	1.953,5	1.903	4.757,5
Augustus 2005	1.160	1.953,5	1.903	4.757,5
schooljaar 2005-2006				
september 2005	744	1.259,5	1.285	3.212,5
oktober 2005	962	1.618,5	1.285	3.212,5
november 2005	1.036	1.743,0	1.361	3.402,5
december 2005	1.106	1.861,0	1.397	3.492,5
januari 2006	1.134	1.909,0		

DEEL 2

MANAGEN VAN DIVERSITEIT

Stand van zaken en resultaten

INLEIDING

Managen van diversiteit moet toelaten het samenleven van mensen van diverse etnische herkomst beter te beheren en beheersen. De diversiteit binnen onze samenleving biedt immers heel wat opportuniteiten, maar stelt ons ook voor grote uitdagingen. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat de instrumenten van het minderhedenbeleid de laatste jaren mee ingezet worden voor het managen van die diversiteit.

Met het minderhedendecreet van 28 april 1998 worden enkele belangrijke instrumenten aangereikt om dit samenleven in diversiteit mee te bevorderen, met name enerzijds de integratiesector (Vlaams Minderhedencentrum, integratiecentra en lokale integratiediensten) en anderzijds het Minderhedenforum als officiële gesprekspartner van de Vlaamse overheid over alle gelegenheden die de etnisch-culturele minderheden aanbelangen. Het minderhedendecreet voorziet verder ook de mogelijkheid om werkingen gericht naar de trekkende beroepsbevolking te ondersteunen.

Projectsubsidies – via het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid, via experimentele projectsubsidies in het kader van het minderhedendecreet en via de nieuwe basisallocatie ‘managen van diversiteit’ – laten toe om op het terrein dit samenleven in diversiteit concreet vorm te geven.

De stad en het stedenbeleid zijn eveneens een belangrijke hefboom voor het beter leren samenleven in diversiteit. Door een voorwaardenscheppend en kansencreërend beleid wil de Vlaamse Regering deze hefboom maximaal benutten.

Taalproblemen tenslotte kunnen mensen beletten voldoende van dienst- en hulpverlening gebruik te maken. Het inschakelen van sociale tolken kan hiervoor een oplossing bieden. Door te investeren in kwaliteitsvolle sociale tolkdienstverlening, wil de Vlaamse Regering de hulp- en dienstverlenende organisaties ondersteunen bij het interculturaliseren van hun werking.

1 DE INTEGRATIESECTOR

De werking van de integratiesector is geregeld door het minderhedendecreet van 28 april 1998. De voorbije jaren zijn er in de integratiesector een aantal evoluties geweest die een wijziging van het minderhedendecreet aangewezen maken. Voorbeelden hiervan zijn de moeilijke driedelige structuur van het Vlaams Minderhedencentrum en de verhouding van de centra met hun steunpunten. Bovendien wordt het inburgeringsbeleid – één van de centrale sporen van het minderhedendecreet – ondertussen aangestuurd via een afzonderlijk decreet. De minister wenst bijgevolg ook na te gaan hoe beide decreten naadloos op elkaar kunnen aansluiten, om zo te komen tot een gecoördineerd integratiebeleid.

De integratiesector, ook minderhedensector genoemd, kreeg recent de naam ‘diversiteitssector’, vb. in de regeringsverklaring en in de beleidsbrief 2005 van minister Keulen. Deze nieuwe naam illustreert dat de klemtoon van de sector voortaan ligt op het bevorderen van een harmonieus samenleven in diversiteit.

Zowel voor de integratiediensten als voor de integratiecentra zijn 2005 en 2006 scharnierjaren omdat zij hun werking dienen aan te passen aan deze nieuwe prioriteit. Ook voor het Vlaams Minderhedencentrum zijn het belangrijke overgangsjaren.

In de loop van 2005 voegde de Vlaamse administratie een addendum toe aan de overeenkomst met het Vlaams Minderhedencentrum waarin bepaald wordt dat het Vlaams Minderhedencentrum voortaan ook zal instaan voor de ondersteuning van de onthaalbureaus. Daarnaast bepaalt deze overeenkomst hoe en op welke terreinen het Vlaams Minderhedencentrum de integratiesector moet ondersteunen bij de aanpassing van hun werking.

Het Vlaams Minderhedencentrum moet onder meer knelpunten in kaart brengen, vorming organiseren en relevante werkmodellen en instrumenten verzamelen.

1.1 Activiteiten van het Vlaams Minderhedencentrum

1.1.1 Vlaams Minderhedencentrum ondersteunt de integratiecentra

In 2004-2005 werkten de integratiecentra en het Vlaams Minderhedencentrum aan meer onderlinge afstemming. Het werd een intens samenwerkingsverband met als werktitel het “concern”. Als lid van dit concern draagt het Vlaams Minderhedencentrum de verantwoordelijkheid voor onderlinge samenwerking, gezamenlijke positionering en profilering, voor het samenbrengen en ontwikkelen van kennis, voor kwaliteitszorg en voor de ondersteuning van het concernproces.

Het concern werkte in 2004-2005 onder meer aan een gemeenschappelijk doelstellingenkader voor de integratiecentra, als voorbereiding op de nieuwe meerjarenplanning van de integratiecentra. De medewerkers uit de verschillende centra treffen elkaar ook in werkgroepen. Ze werken er aan gemeenschappelijke producten, methodieken en standpunten. Volgende werkgroepen waren in 2004-2005 actief: Knelpuntenanalyse Gelijke Onderwijskansendecreet–inschrijvingsluik; Methodiek interculturalisering van de lerarenopleiding; Methodiek interculturalisering van welzijnsvoorzieningen; Visie op werken met moeilijk bereikbare doelgroepen; Instrumenten voor communicatie met gemeente en omwonenden over woonwagenterreinen; Standpunt terugkeer- en verwijderingsbeleid; Knelpunten noodhulp en opvangbeleid; Opstellen van een kwaliteits-handboek; Visie op de rol van de minderhedensector inzake woonwagenwerk; Analyse vormings-behoefte medewerkers uit sector; Contactvergadering samenwerking met verenigingsleven; Inventaris projecten rond tewerkstelling; Knelpuntenanalyse en beleidsadvies inzake rechtshulp.

1.1.2 Vlaams Minderhedencentrum ondersteunt de onthaalbureaus

Het Vlaams Minderhedencentrum organiseert overleg tussen onthaalbureaus met het oog op het uitwisselen van ervaringen, het innemen van standpunten en het formuleren van beleidsadviezen en brengt de medewerkers van de onthaalbureaus samen voor uitwisseling en methodiekontwikkeling. Er vond overleg plaats over de pilootprojecten minderjarige nieuwkomers. Er was ook overleg met de coördinatoren, met de verantwoordelijken maatschappelijke oriëntatie en met de coaches trajectbegeleiding. Daarnaast was er sectoraal werkgeversoverleg en sectoraal overleg kwaliteitszorg.

Speciaal voor de onthaalbureaus organiseerde het Vlaams Minderhedencentrum tevens een studiedag kwaliteitsbeleid, een introductie cursus voor nieuwe medewerkers en een uitwisselingsdag.

In het kader van de bijkomende opdracht om onthaalbureaus te ondersteunen deed het Vlaams Minderhedencentrum een behoefteanalyse om na te gaan welke ondersteuning de onthaalbureaus nodig hebben.

Op basis daarvan diende het Vlaams Minderhedencentrum een aanvraag in voor een experimenteel project 2006-2007 voor het ontwikkelen van instrumenten voor maatschappelijke oriëntatie en trajectbegeleiding.

1.1.3 Vlaams Minderhedencentrum ondersteunt de integratiediensten

Samen met de integratiecentra ondersteunt het Vlaams Minderhedencentrum de integratiediensten. Het concern van integratiecentra betreft de integratiediensten tevens in haar werkgroepen. Bovendien organiseren het Vlaams Minderhedencentrum en de integratiecentra het regionaal overleg tussen de integratiediensten. Daar wisselen diensten ervaringen uit, verdiepen ze inhoudelijke thema's en ontwikkelen ze methodieken.

Ze verzamelen ook signalen voor het beleid en stellen adviezen op. Het Vlaams Minderheden-centrum werkt verder ook aan meer afstemming tussen de integratiediensten wat leidde tot het bepalen van gezamenlijke prioriteiten.

Het Vlaams Minderhedencentrum heeft vanaf 1 maart 2005 tot en met 31 december 2006 een medewerker gedetacheerd naar de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) om mee te werken aan de uitbouw van een bestuurlijk draagvlak voor een lokaal diversiteitsbeleid. Onder meer via een bundeling van leerrijke praktijken, een aanbod op de VVSG-Trefdag en artikels in het tijdschrift Lokaal, worden gemeenten gestimuleerd om een lokaal diversiteitsbeleid te voeren. Het project moet ook toelaten om de aandacht voor het lokaal diversiteitsbeleid via VVSG structureel te verankeren bij de lokale beleidsactoren.

Tenslotte maakte het Vlaams Minderhedencentrum een aantal concrete dossiers en brochures om gemeenten en integratiediensten te ondersteunen: erkenning van moskeefabrieken, organisatie van het offerfeest, dossier beheer doortrekkersterrein en dossier beheer en inrichting woonwagenterreinen. Het laatste dossier resulteerde in de brochure 'Beheer van een residentieel woonwagenterrein' die in maart 2005 is uitgebracht door het provinciaal integratiecentrum Limburg i.s.m. het Vlaams Minderhedencentrum.

1.1.4 Vorming, informatie en juridisch advies

Het Vlaams Minderhedencentrum heeft ook een aanbod van vorming, informatie en juridisch advies. Dit aanbod staat ook open voor medewerkers uit partnerorganisaties en soms ook voor het brede publiek.

Vorming

Eén van de permanente opdrachten van het Vlaams Minderhedencentrum is het uitwerken van handleidingen en het geven van vorming aan personeelsleden die in de integratiesector of aanverwante sectoren werken.

In 2004-2005 organiseerde het Vlaams Minderhedencentrum vier keer de basisvorming voor nieuwe medewerkers uit de sector. Ook voor de medewerkers uit onthaalbureaus kwam er een basisopleiding. Verder werden volgende vormingen aangeboden: Sociale activering van asielzoekers en kandidaat-vluchtelingen; Samen beleid maken, nieuwe wegen naar beleidsparticipatie; Verblijfsstatuten en werkvergunningen; Conflicthantering op het woonwagenterrein; Beheer en inrichting van een woonwagenterrein; Interculturele communicatie; Een organisatie begeleiden naar interculturalisering en diversiteitsbeleid; Interculturaliseren: een systeemtheoretische kijk.

In het kader van haar opdracht om methodieken te ontwikkelen en te bundelen, werkt het Vlaams Minderhedencentrum aan een website, de zogenaamde "Toolbox", een beveiligde site waar integratiecentra knowhow delen. Begin 2006 zal de toolbox online zijn.

Juridisch advies

Het Vlaams Minderhedencentrum volgt verder ook het vreemdelingenrecht op. De verblijfswetgeving is relevant voor verschillende thema's van de integratiesector zoals inburgering, tewerkstelling, vrijwilligerswerk, rechtshulp, opvangbeleid, gemeentelijk stemrecht en onderwijs. De sector, gemeentebesturen, OCMW's en andere rechtshulpverleners kunnen op het Vlaams Minderhedencentrum beroep doen voor gespecialiseerde juridische informatie:

- Juridische helpdesk voor advies per telefoon of e-mail
- Vormingen op maat
- Website: www.vreemdelingenrecht.be, die in 2005 vernieuwd is
- Elektronische nieuwsbrief vreemdelingenrecht en mailing wetgeving
- Tijdschrift voor Vreemdelingenrecht

Informatie

Het Vlaams Minderhedencentrum voorziet daarnaast in een breed informatieaanbod. Zo blijven medewerkers uit de sector en van partnerorganisaties goed geïnformeerd over beleidsontwikkelingen en activiteiten in de sector. Deze informatie staat ook ter beschikking van het brede publiek.

- De tweewekelijkse elektronische nieuwsbrief Diagonaal
- De website *www.vmc.be*, die in 2005 volledig vernieuwd werd
- Het tijdschrift Divers met in 2004 de themanummers rechtshulpverlening, tewerkstelling, media, gelijke onderwijskansen, sociaal tolken, inburgering. Daarnaast werden diverse thema's behandeld in losse artikels waaronder vrijwilligerswerk voor nieuwkomers, uitbreiding van de EU en de Roma in Brussel. Themanummers van 2005 waren : Europa, opvangbeleid, beleidsparticipatie, sociale activering, religie en inburgering.
- De periodieke nieuwsbrief rond standplaatsenbeleid en het tijdschrift De Trekhaak.

Het Vlaams Minderhedencentrum verzorgt ook regelmatig publicaties en folders over allerhande onderwerpen inzake integratie, diversiteit en inburgering. De afgelopen jaren verschenen publicaties over inburgering, sociale activering van asielzoekers, gezondheidszorg en verblijfsstatuten, nationaliteitswetgeving, asielprocedure, regularisatie via artikel 9, 3° en gelijke onderwijskansen.

1.1.5 Vlaams Minderhedencentrum ondersteunt het beleid

Samen met de sector formuleert het Vlaams Minderhedencentrum beleidsadviezen en voorstellen. Regelmatig zijn daarover contacten met onder andere verschillende kabinetten, administraties en parlementsleden. In 2004-2005 waren er contacten rond de actualisering van het strategisch plan minderheden, onderhandelen over de convenanten van diensten en integratiecentra, de wijziging van het inburgeringdecreet, de uitbreiding van de doelgroep van het inburgeringbeleid, de Commissie waarden en normen, de pilootprojecten minderjarige nieuwkomers, het onthaal-onderwijs en de doorstroming, het gelijke onderwijskansenbeleid in de praktijk en onderwijs aan schoolkinderen zonder papieren.

Verder waren er ook contacten rond lang aanslepende verblijfsprocedures, de arbeidskaarten-reglementering, de toegang tot gezondheidszorg, het wetsvoorstel wet80, de hervorming van de asielprocedure, de nationaliteitswetgeving, het vrijwilligerswerk en de toegang tot basis-bankdiensten.

1.1.6 Vlaams Minderhedencentrum is actief in partnerschappen

Het Vlaams Minderhedencentrum werkt niet op een eiland maar is actief in allerlei samenwerkingsverbanden.

Er was structureel overleg met het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk in functie van het interculturaliseren van het algemeen welzijnswerk. Met VVSG werd een samenwerkingsproject opgezet in functie van het ondersteunen van het lokaal minderhedenbeleid (cf. supra). Met SoCius, Steunpunt voor sociaal-cultureel Volwassenenwerk, het Minderhedenforum en het FOV (federatie van Organisaties voor Volksontwikkelingswerk) werd een samenwerking ontwikkeld in functie van taakverdeling van de integratiesector t.a.v. de landelijke allochtone verenigingen. Met het Minderhedenforum is er regelmatig overleg en uitwisseling over gezamenlijke thema's. Met Viboso (Samenlevingsopbouw Vlaanderen) werd samengewerkt in functie van uitwisseling, op het gebied van vorming en methodiekontwikkeling en met OCIV, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, werd samengewerkt in het kader van het project rechtshulp.

Het Vlaams Minderhedencentrum vertegenwoordigt de integratiesector in het platform "Initiatief". Als gemeenschappelijke actie organiseert Initiatief een nationale campagne van gelijke-kansengesprekken, dit zijn uitwisselingsmomenten rond racisme en discriminatie.

Het Vlaams Minderhedencentrum neemt ook deel aan het samenwerkingsverband Forum Asiel en Migratie, dat in hoofdzaak actief is rond de verblijfswetgeving van vreemdelingen.

Het Overlegplatform tewerkstelling allochtonen (OPTA) wisselt beleidsinformatie uit. Rond de tafel zitten: het Minderhedenforum, Vluchtelingenwerk Vlaanderen, het Vlaams Minderhedencentrum en de integratiesector, SLN (Vlaams Steunpunt Lokale Netwerken) en OOTB (Overleg Opleidings- en Tewerkstellingsprojecten Brussel vzw).

Vlaams Minderhedencentrum nam tenslotte ook deel aan de stuurgroep van de website: www.actiewijzer.be. Deze website, met als doel te werken aan sociale samenhang, was een project van de Koning Boudewijnstichting, Sociale Samenhang vzw en het Steunpunt Vrijwilligerswerk. De website werd na evaluatie in 2005 stopgezet.

Verder is het Vlaams Minderhedencentrum lid van de Commissie Toelating van de VLOR, IMD–Internationale Migrantendag, de Werkgroep Islam in België en Europa van de Koning Boudewijnstichting, de Vlaamse Woonwagencentra en het Platform Wonen.

1.1.7 Enkele belangrijke opdrachten voor 2006

Het Vlaams Minderhedencentrum heeft een uitgebreid jaarplan voor 2006. Zo zal er heel wat aandacht gaan naar de uitgebreide opdracht voor ondersteuning van de onthaalbureaus. Verder loopt het experimenteel project “Richtingwijzer sociale cohesie in een interculturele context”, opgestart eind 2005, dat zal resulteren in een publicatie ‘Richtingwijzer’. Deze publicatie zal tot stand komen in een proces met partners waarbij men samen lessen trekt uit lopende projecten voor een leefbare buurt, projecten rond het gebruik van de publieke ruimten en openbare gebouwen, projecten die bruggen slaan tussen verschillende leefwerelden.

Samen met de integratiecentra ontwikkelt het Vlaams Minderhedencentrum ook een visie op en concrete projecten omtrent beeldvorming. Wat is beeldvorming? Hoe werk je eraan? Wat is de rol van de integratiesector? Het antwoord wordt gezocht in een Divers-nummer over beeldvorming en een werkgroep met medewerkers van de integratiecentra. Rond dit thema werkt het Vlaams Minderhedencentrum ook samen met TrefMedia (cf. infra).

Een andere realisatie die voorzien wordt in 2006 is een brochure ‘lokaal diversiteitsbeleid’. De brochure biedt handvaten aan gemeentebesturen om in hun beleid actief in te spelen op de diversiteit binnen hun bevolking (cf. supra).

Tegen juni 2006 moet het Vlaams Minderhedencentrum een nieuw meerjarenplan indienen. Op basis daarvan zal een nieuwe overeenkomst met de Vlaamse overheid afgesloten worden. In 2005 heeft het Vlaams Minderhedencentrum voorbereidend werk gedaan om deze meerjarenplanning vorm te geven: een omgevingsanalyse, een tevredenheidmeting en een visietekst. In de eerste helft van 2006 zal het Vlaams Minderhedencentrum verder werken aan dit plan en haar planning afstemmen op de nieuwe overeenkomsten tussen de Vlaamse overheid en de integratiecentra en -diensten die begin 2006 afgesloten werden. In het kader van deze plannen werken het Vlaams Minderhedencentrum en de centra samen aan een systeem om de effecten van de sector beter te kunnen meten.

1.2 Activiteiten van de integratiecentra

De huidige overeenkomsten tussen de Vlaamse Regering en de integratiecentra (5 provinciale, 2 stedelijke (Gent en Antwerpen) en een regionaal integratiecentrum in het Brussels Gewest) lopen van 2003 tot 2008. In 2005 werden deze overeenkomsten aangepast aan de nieuwe beleidsmatige en maatschappelijke ontwikkelingen. In het kader van deze aanpassingen hebben de integratiecentra, samen met het Vlaams Minderhedencentrum, een gemeenschappelijk doelstellingenkader opgemaakt voor de komende drie jaar.

Typisch voor de werking van integratiecentra is dat ze met een verscheidenheid aan actoren samen in zee gaan en bruggen slaan tussen sectoren. Op basis van de realisaties van de integratiecentra van de voorbije drie jaar maakte het Vlaams Minderhedencentrum een staalkaart van projecten van de integratiecentra. Deze projecten zullen de volgende jaren verder verfijnd worden en overgedragen aan andere voorzieningen.

De integratiecentra werken op vier sporen: bevorderen van het samenleven in diversiteit, bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen, ondersteunen van lokale en provinciale besturen en bevorderen van de emancipatie van minder bereikte groepen.

1.2.1 Bevorderen van het samenleven in diversiteit

Integratiecentra bevorderen het harmonieus samenleven in diversiteit via projecten die de sociale cohesie en een genuanceerde beeldvorming bevorderen.

Ondersteuning van onthaalinitiatieven

Aanvullend bij het inburgeringsbeleid richten integratiecentra zich via diverse projecten tot nieuwkomers. Zij ondersteunen vrijwilligerswerkingen en nieuwe verenigingen en stimuleren samenwerkingsverbanden. Bestaande verenigingen en burgerinitiatieven worden aangesproken om nieuwkomers wegwijs te maken in hun concrete woon –en leefomgeving. Het smeden van nieuwe contacten met medebewoners en het uitbouwen van een sociaal netwerk versterkt mensen immers in hun burgerschap.

Werken aan beeldvorming, aan de normalisering van diversiteit

Integratiecentra brachten in 2004 en 2005 een brede waaier aan projecten en initiatieven onder de publieke aandacht. Diverse media berichtten over hoe problemen van diversiteit kunnen gecounterd worden, maar ook hoe je diversiteit tot een meerwaarde kan verheffen wanneer concrete samenwerking en dialoog gerealiseerd wordt.

De Prijs voor de Harmonieuze samenleving van het Provinciaal Integratiecentrum is in West-Vlaanderen inmiddels een begrip. Maar ook het onderzoek naar het onveiligheidsgevoel bij allochtonen in Limburg in opdracht van de provincie en haar integratiecentrum nuanceerde de beeldvorming.

1.2.2 Bevorderen van de toegankelijkheid van voorzieningen

Integratiecentra verhogen de toegankelijkheid van voorzieningen door processen van interculturalisering te ondersteunen. De maatschappelijke positie en blijvende migratiestromen leiden bij een aantal etnisch-culturele minderheden tot welzijnsnoden. Zowel inzake psychosociale hulp, rechtshulp als geestelijke gezondheidszorg zijn integratiecentra een belangrijke partner van het welzijnswerk. De centra ondersteunen welzijnsvoorzieningen om ook voor etnisch-culturele minderheden toegankelijk te zijn.

Inmiddels zorgt ook de vergrijzing voor bijkomende noden. Onder de noemer ‘Ouder worden in Vlaanderen’ werken verschillende integratiecentra aan een meer toegankelijke ouderenzorg (zie deel 4 – Welzijn).

1.2.3 Ondersteunen van lokale en provinciale besturen

Integratiecentra ondersteunen lokale en provinciale besturen in hun diversiteitsbeleid. Deze besturen hebben immers een belangrijke verantwoordelijkheid voor het aangenaam samenleven in diversiteit. Integratiecentra vragen aandacht hiervoor en doen voorstellen, want zowel binnen de bestuurlijke context als in de beleidsvoering is meer aandacht voor diversiteit wenselijk.

Integratiecentra ontwikkelen methodieken, ondersteunen projecten en slaan bruggen tussen overheden en hun inwoners. Woonwagenterreinen, personeelsbeleid, inspraakkanalen en een vlotte organisatie van het offerfeest zijn slechts enkele voorbeelden van concrete interventies.

Bijzondere aandacht gaat uiteraard naar de ondersteuning van en samenwerking met de 28 lokale integratiediensten in Vlaanderen. Zij zijn de motor om het lokale diversiteitsbeleid aan te sturen.

1.2.4 Bevorderen van de emancipatie van minder bereikte groepen

Diverse mensen en groepen zijn onvoldoende gewapend om tot reële participatie te komen. Vaak gaat het om mensen die de weg naar voorzieningen niet meer vinden of uitgesloten zijn. Via laagdrempelige projecten werken integratiecentra aan empowerment van mensen en groepen zodat ze weer of meer aansluiting vinden bij de samenleving. Via toeleidingsprojecten worden mensen wegwijs gemaakt en georiënteerd. Op die manier bevorderen de integratiecentra de emancipatie van minder bereikte groepen.

De maatschappelijke situatie van Voyageurs en Zigeuners, onder meer op het gebied van onderwijs, tewerkstelling en gezondheid is zeer kwetsbaar. Het minderhedendecreet voorziet dat specifieke aandacht voor deze doelgroep onder meer wordt gestimuleerd door cellen voor woonwagenwerk verspreid over de regio's.

Er zijn cellen opgericht in vijf regio's: stad Antwerpen, Brussel, Limburg, Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant. Een voltijdse medewerk(st)er zorgt binnen het respectievelijke integratiecentrum voor specifieke aandacht voor deze doelgroep.

Ter ondersteuning van de woonwagenbewoners zelf, ondersteunt de integratiesector de volgcomités. Een volgcomité is een losse, regionale groepering van woonwagenbewoners. Volgcomités oefenen druk uit op gemeenten die maar een klein aantal woonwagenbewoners op hun grondgebied hebben.

Verder hebben de integratiecentra een werkgroep opgestart om, naar aanleiding van de vernieuwing van de gemeenteraden in 2007, een strategie uit te werken rond de realisatie van nieuwe woonwagenterreinen. Er zal gewerkt worden rond richtlijnen voor inplanting, locatiebeleid, bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak, beheer en afdwingbaarheid. Telkens worden de mogelijkheden op lokaal, provinciaal en Vlaams niveau aan elkaar afgewogen.

1.3 Activiteiten van de lokale integratiediensten

In Vlaanderen hebben 28 gemeenten een gemeentelijke integratiedienst. De meeste lokale integratiediensten zijn erkend sinds 1 januari 2000 en steeds voor onbepaalde duur. Deze erkende integratiediensten worden gesubsidieerd op basis van een overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en de betrokken gemeente. Deze overeenkomst is gebaseerd op het lokaal beleidsplan voor het beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden en de prioriteiten van de minister wat betreft de integratiediensten. De overeenkomst is geldig voor de duur van het plan in kwestie (art. 62 §1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juli 2002). De meeste integratiediensten werden gesubsidieerd voor de periodes 2000-2002 en 2003-2005.

Steden en gemeenten met een integratiedienst werken met een adviesraad waarin allochtone gemeenschappen vertegenwoordigd zijn. Op die manier krijgt het lokale beleid feedback vanuit de allochtone gemeenschappen. Tevens werken de integratiediensten aan het verhogen van de participatie van allochtonen in diverse lokale adviesraden of trachten zij nieuwe methodieken te ontwikkelen om de participatie van burgers van diverse herkomst bij het lokale beleid te verhogen. Door ondersteuning van allerlei projecten, onthaalinitiatieven, tewerkstellingsinitiatieven, schoolopbouwwerk, verenigingsleven en vrijwilligerswerk van allochtone organisaties slagen de lokale besturen er ook in om de participatie van allochtonen aan het beleid te verhogen.

Nieuwe accenten en prioriteiten

Voor de periode 2006-2008 hebben de gemeenten, op basis van een omgevingsanalyse, een minderhedenbeleidsplan opgemaakt dat als basis diende voor het afsluiten van nieuwe overeenkomsten 2006-2008. Deze overeenkomsten bevatten een aantal nieuwe accenten en prioriteiten.

Versterkt actief en gedeeld burgerschap

De nieuwe regering die medio 2004 is aangetreden, heeft gekozen voor een samenleving waarin alle burgers kunnen samenleven in diversiteit op basis van een 'versterkt actief en gedeeld burgerschap'. Er wordt nadruk gelegd op de volwaardige actieve participatie van alle burgers, ongeacht hun herkomst, aan alle domeinen van het maatschappelijke leven en op de zelfredzaamheid van de burgers. Daarnaast wordt de noodzaak gezien van het bevorderen van de sociale cohesie in een samenleving waar alle burgers, ongeacht de herkomst en met ruimte voor verschillen, met elkaar kunnen leven.

Samenleven in diversiteit

Een uitdrukkelijk accent vanuit het beleid is het leefbaar samenleven in diversiteit. De aanwezigheid van talrijke mensen met een diverse achtergrond betekent immers niet alleen een verrijking voor de Vlaamse samenleving, ze brengt ook onbegrip en conflicten met zich mee. Klachten met betrekking tot het samenleven in diversiteit moeten serieus genomen worden, zoniet leiden ze tot verzuring, isolement en soms zelfs tot conflicten. Conflicten kunnen beter voorkomen dan genezen worden.

De eerste verantwoordelijken voor het detecteren en beheersen van samenlevingsproblemen zijn de lokale besturen. Zij staan immers het dichtst bij de burger en weten het best wat er heerst bij de mensen. In dat kader kunnen de integratiediensten knelpunten rond het al dan niet leefbaar samenleven in diversiteit, zowel receptief als pro-actief, verzamelen en registreren. Daarom wordt er in iedere nieuwe overeenkomst een doelstelling opgenomen rond het 'detecteren van, bemiddelen en remediëren van conflicten rond het leefbaar samenleven in diversiteit'.

Een andere belangrijke accentverschuiving is dat de integratiesector in de toekomst naar de gehele bevolking moet werken. Het streven naar sociale cohesie wordt een belangrijke taak. Daarom moet de sector – als partner van de overheid – werken met het verenigingsleven, ongeacht autochtoon of allochtoon, rond het samenleven in diversiteit. Concreet wordt er verwacht dat er ondersteuning gegeven wordt aan verenigingen die werken met een zeer divers publiek en die de sociale cohesie willen bevorderen tussen mensen, ongeacht hun origine.

Enkele voorbeelden van initiatieven van integratiediensten in dit kader:

- Zorgen voor interculturele ontmoetingen tussen burgers, bijvoorbeeld door het opzetten van evenementen, door de bouw van ontmoetingsplaatsen (ondermeer jeugdcentra, wijkcentra,...),
- Bevorderen van het lokale verenigingsleven, minderheden stimuleren om deel te nemen aan het lokale verenigingsleven en verenigingen stimuleren om samen te werken.
- Managen van conflicten en spanningen, bijvoorbeeld door een goede communicatie en interculturele bemiddeling en door overleg tussen lokale sleutelfiguren, instanties en politie.
- Werken rond beeldvorming, bijvoorbeeld door het opzetten van een tentoonstelling over de diverse inwoners van de gemeente.

Toegankelijkheid

Zoals in de vorige convenanten is er een doelstelling rond toegankelijkheid opgenomen. Toegankelijkheid heeft een luik interculturalisering van diensten en voorzieningen en een luik participatie. Interculturalisering betekent dat diensten en voorzieningen toegankelijk zijn voor alle burgers, de dienstverlening afgestemd is op de klanten en gebruikers en de dienstverleners kunnen omgaan met de diversiteit aan collega's, klanten en gebruikers.

De prioritaire thema's onderwijs en tewerkstelling zijn in elke convenant opgenomen. Interne tewerkstelling (o.a. diversiteitsbeleid van de gemeente) is een belangrijk accent van het beleid. Op vlak van onderwijs ligt de klemtoon nog altijd op de instroom en doorstroom van allochtone jongeren naar het ASO en TSO.

Inburgering

De integratiedienst heeft nog steeds een regiefunctie op vlak van het onthaalbeleid. Door samen te werken met het onthaalbureau, moet de integratiedienst een duidelijk zicht krijgen op de nieuwkomers in de gemeente en op de hoogte zijn van de knelpunten. Deze knelpunten kunnen dan aangekaart worden bij andere diensten, die ze kunnen oplossen, zo nodig met ondersteuning van de integratiedienst.

Opvangbeleid

Gemeenten die een concentratie hebben van mensen zonder wettig verblijf, hebben het opvangbeleid als doelstelling opgenomen in hun convenant. De diversiteitssector heeft binnen het opvangbeleid de taak de bevoegde reguliere diensten en instellingen te sensibiliseren en te stimuleren om de bestaande regelgevingen rond mensen zonder wettig verblijf toe te passen. Enerzijds moeten de noodzakelijke rechten (het recht op dringende medische hulp en het recht op onderwijs voor minderjarigen) gewaarborgd worden, anderzijds moet er tegelijkertijd een oriënteringsbeleid gevoerd worden op het vlak van (vrijwillige) terugkeer en/of migratie.

Maatschappelijk draagvlak

Het maatschappelijk draagvlak en beeldvorming blijven belangrijke accenten in de convenanten van de integratiediensten (cf. infra). Dit blijkt vb. uit het feit dat het benoemen en maatschappelijk bespreekbaar maken van samenlevingsproblemen als nieuw resultaat in de convenanten is opgenomen. Problemen moeten immers eerst benoemd worden, vooraleer naar oplossingen gezocht kan worden. Voorbeelden van taboes of problemen zijn onveiligheidsgevoelens, racisme en discriminatie, overlastfenomeen en negatieve beeldvorming.

Daarnaast is het belangrijk dat het diversiteitsbeleid door het lokale bestuur en de burgers begrepen, aanvaard en ondersteund wordt. Integratiediensten voeren expliciet een diversiteitsbeleid via een omgevingsanalyse, tevredenheids- en behoefteonderzoek en via de opmaak van een gemeentelijk minderhedenbeleidsplan, jaarplan en -verslag. Zij doen dit ook nog door vb. het ontwikkelen van visie samen met verschillende gemeentelijke diensten, door deel te nemen aan het lokaal onderwijsplatform, door samen te werken met integratiecentra en door communicatie over het minderhedenbeleid in gemeenteblad, website, folders, infovergaderingen.

Kwaliteitsvol beleid

In iedere nieuwe convenant wordt een doelstelling opgenomen in verband met het voldoen aan de bepalingen van het kwaliteitsdecreet. Daarnaast wordt er ook een doelstelling toegevoegd om een overzicht te geven van de knelpunten en sterktes in de werking en leerrijke praktijken. Zo wil het beleid een beter zicht krijgen op wat er goed en slecht loopt in de diversiteitssector.

1.4 Inspanningen van de centra en diensten om het maatschappelijk draagvlak te versterken

De bevolking op een positieve manier gevoelig maken voor de multiculturaliteit van de samenleving, is geen gemakkelijke opdracht. Het is niet omdat men in een multiculturele samenleving woont, dat men zich hiervan bewust is. Bovendien komt deze multiculturaliteit vaak op een negatieve manier naar buiten.

De regionale en lokale infokanalen zijn een goed middel om op een positieve manier de bevolking te sensibiliseren ten aanzien van deze multiculturaliteit. Sensibiliseren van de publieke opinie betekent dat de overheid voldoende, begrijpbare en correcte informatie geeft over het diversiteitsbeleid dat ze voert. Burgers en organisaties informeren over migratie, integratie en het gevoerde diversiteitsbeleid is belangrijk om het draagvlak voor de multiculturele samenleving te verhogen.

Daarnaast versterkt interculturele interactie de verdraagzaamheid en wordt het maatschappelijk draagvlak voor het voeren van een diversiteitsbeleid daardoor vergroot. Interacties tussen individuen, groepen, diensten en/of verenigingen van verschillende culturen moeten bevorderd worden, zodat de kennis van de verschillende culturen vergroot, de communicatie tussen de bevolkingsgroepen verbetert en er meer respect voor elkaar en andere culturen groeit.

1.4.1 Enkele voorbeelden uit de convenanten van de centra en de diensten

In de convenanten van de integratiediensten en -centra met de Vlaamse Gemeenschap werd bij de doelstelling 'verhogen van het maatschappelijk draagvlak' voornamelijk het luik 'interculturele dialoog' ingevuld. Volgende initiatieven zijn hier een voorbeeld van:

- Zebraspel (Heusden-Zolder): mensen uit verenigingen brengen een bezoek aan een gezin, krijgen een aantal richtvragen en daarna volgt een nabespreking en uitwisseling.
- Toon en Toon (Lommel): bewoners van diverse herkomst worden met elkaar in contact gebracht, thuis, op evenementen, na uitnodiging of op een uitstap en dit wordt allemaal gekaderd in het beter leren kennen van elkaar. De gelijkenissen tussen culturen staan hierbij centraal.
- Praat- en contactgroepen (diverse gemeenten): tussen allochtonen of vluchtelingen en de autochtone bevolking (waaronder senioren), conversatiegroepen (Antwerpen), leerlingen op bezoek bij buurtbewoners (Houthalen-Helchteren).
- Multiculturele (buurt- en wijk-) evenementen (diverse gemeenten): organisatie, stimulering en ondersteuning van culturele manifestaties, muziekfestivals, cultuurbeurs, feesten en ontmoetingsgelegenheden, bezoeken en toeristische trajecten (vb. moskeeënpad). Concrete voorbeelden zijn: Wereldmarkt (Sint-Niklaas), Wereldkleur (Leuven), Seniorenfeest (Heusden-Zolder), Burenkuren (Kortrijk).
- Cité in vuur en vlam (Heusden-Zolder): jaarlijks is er een fakkel- en vuurkunstenoptocht en multicultureel feest in de citéwijken;
- Afsprakennota Toerisme (Genk): de bevordering van de kwantiteit en kwaliteit van de interculturele interacties via interculturele, animatieve en toeristische keuzemodules.

Daarnaast werd er in de convenanten van de diensten en centra ook gewerkt aan (een lokale invulling van) het provinciale plan inzake het versterken van het maatschappelijk draagvlak.

Acties die voortvloeien uit deze actieplannen zijn o.a.:

- De eenvoud van de 'eerlijke ontmoeting' (Pic West-Vlaanderen, Pricma): aanbod van workshops die vertrekken vanuit de leefwereld, de culturele achtergrond of de persoonlijke ervaring van de workshopbegeleider zelf.
- 'Vol is Vol' (St.Truiden): folder die negatieve beeldvorming over allochtonen wil bestrijden.

- Kunstprojecten (Temse, provincie Oost-Vlaanderen, e.a. gemeenten): stimuleren van kunstwerken, tekeningen, cartoons, rond het thema diversiteit en racisme.
- Diversiteit in kunst en cultuur (diverse gemeenten): samenbrengen en initiatie van kunst (beeldende kunst, muziek, ...) van diverse herkomst en vanuit de lokale diversiteit (vb. djembé, vreemde talen, batik, kalligrafie, weven...).
- In de pers meer allochtonen zien bij gewone gelegenheden, zoals bij een opening van een winkel, bij concerten, enz. (Pic Oost-Vlaanderen). Het is de bedoeling om de diverse werkelijkheid zoveel mogelijk te weerspiegelen. De belangrijkste uitdaging blijft om van de 'diversiteit in de berichtgeving' een natuurlijke reflex te maken bij redacties.
- Om racisme te bestrijden hebben diverse gemeenten en provincies (o.a. Mechelen, Leuven, Antwerpen, Willebroek en Limburg) een 'meldpunt racisme' opgericht. Dit is een lokaal meldpunt in samenwerking met diverse lokale en regionale partners en het centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR), met de bedoeling om klachten te registreren en te inventariseren en om te bemiddelen bij racisme en discriminatie.
- Als gemeente meestappen in grootschalige sensibiliseringsacties, zoals de Gelijke Kansen Gesprekken van het antiracistisch samenwerkingsverband Initiatief.
- In Antwerpen organiseerde de integratiedienst een eenheidsscheppende campagne "Cordoba aan de Schelde". "Op reis door levensbeschouwelijk Antwerpen", opgehangen rond o.a. het christelijke kerstfeest, het joodse lichtfeest en het islamitische offerfeest, liep van 18/11/2005 t.e.m. 29/1/2006. Het programma omvatte o.a. wandelingen langs de verschillende levensbeschouwingen, het korenfestival "Stemmen in de stad" en een brochure met kalender met o.a. kerstbazaren, kerstvieringen, offerfeest voor de buurt in Antwerpen-Noord, en de opendeurdag boeddhistische tempel met tentoonstelling.
- Eveneens in Antwerpen worden er inspanningen geleverd om een infrastructuurbeleid te voeren én te interculturaliseren. Zo wordt er samengewerkt rond de opening van het verenigingensecretariaat in het Permekegebouw, een experiment om wijkgericht gemengde verenigingsplekken te creëren in publieke gebouwen. Het experiment richt zich ook expliciet naar allochtone en gemengde organisaties die werken aan samenleven in diversiteit. Het is gegroeid vanuit de vaststelling dat er wel een vrij groot netwerk is van publieke infrastructuur (culturele centra, bibliotheken, sporthallen...) maar dat het mankeert aan een geïntegreerd beleid om deze infrastructuur gericht en gezamenlijk in te zetten voor interculturele ontmoeting op wijkniveau.

1.4.2 Nieuwe accenten voor de integratiediensten

In de convenanten 2003-2005 van de integratiediensten werd ook aandacht besteed aan de communicatie tussen het gemeentebestuur, de gemeentelijke diensten en de bevolking. De meeste gemeenten met een integratiedienst hebben een website ontwikkeld met informatie over het diversiteitsbeleid.

Multiculturele activiteiten worden aangekondigd in gemeentelijke infobladen. Enkele gemeentes (o.a. Heusden-Zolder en Houthalen-Helchteren) maakten een toegankelijke versie van het minderhedenbeleidsplan op.

Sinds het aantreden van de nieuwe regering in 2004 wordt er, naast informatieverstrekking, meer nadruk gelegd op sensibilisering en beeldvorming van zowel de autochtone als allochtone bevolking. Bij de opmaak van de nieuwe convenanten voor de integratiediensten en de bijgestuurde convenanten voor de integratiecentra in 2005, werden er bij de doelstelling 'verhogen van het maatschappelijk draagvlak' enkele nieuwe accenten gelegd.

1° Benoemen van problemen en het doorbreken van taboes vooraleer naar oplossingen te zoeken

Voorbeelden van taboes en problemen zijn onveiligheidsgevoelens, overlastfenomenen, racisme en discriminatie, negatieve wederzijdse beeldvorming tussen allochtone en autochtone Vlamingen. Over al deze samenlevingsproblemen mogen geen taboes meer gehanteerd worden, integendeel. De verantwoordelijkheid moet opgenomen worden in het belang van zowel de samenleving in haar geheel als van haar individuele burgers.

De integratiesector, en in het bijzonder de integratiediensten, spelen een belangrijke rol in het verzamelen en registreren van knelpunten rond het al dan niet leefbaar samenleven in diversiteit, dit in overleg met andere verantwoordelijke diensten, zoals ombudsdiensten.

Aan de hand van een analyse van de vastgestelde knelpunten worden concrete voorstellen opgesteld om deze problemen aan te pakken en te remediëren, dit in overleg met en door bijdragen van o.m. burgers, verenigingen, organisaties. Men wil in samenwerkingsverbanden met betrokken actoren conflictsituaties signaleren, opvolgen en trachten te remediëren door bemiddeling en afstemming met andere stedelijke diensten (cf. supra).

2° Normaliseren van diversiteit

De aanwezigheid van talrijke mensen met een diverse achtergrond betekent een verrijking voor Vlaanderen. Het is belangrijk dat er rekening gehouden wordt met de gehele bevolking, ongeacht de herkomst, cultuur, enz. De nadruk ligt hier voornamelijk op de gelijkenissen, niet op de verschillen. Daarom is het belangrijk dat er een goed communicatiebeleid uitgewerkt wordt dat gericht is op de totale bevolking. In veel convenanten van de integratiediensten is een resultaat opgenomen in de zin van 'uit de infobladen blijkt dat de gemeente een multiculturele gemeente is'. Een andere manier om te werken aan het normaliseren van diversiteit is om via kleinschalige projecten ervoor te zorgen dat allochtonen en autochtonen meer met elkaar in contact komen.

3° Werken aan positieve beeldvorming

Het is belangrijk om rond beeldvorming zowel naar autochtonen als allochtonen te werken. Dit kan gedeeltelijk ingevuld worden door de beeldvorming in de pers te beïnvloeden. De media verspreiden immers nog te vaak een negatief, homogeen en stereotiep beeld van de allochtonen. Om een representatief en evenwichtig beeld van de maatschappij te schetsen, is het belangrijk dat de media in hun samenstelling representatief zijn voor de hele maatschappij. Het is daarom noodzakelijk dat burgers van diverse herkomst vertegenwoordigd zijn in de Vlaamse media, en dit zowel op de werkvloer als in informatieve en ontspanningsprogramma's. Burgers van diverse herkomst moeten zich ook als publiek en consument bij het media-aanbod betrokken voelen en zich herkennen in het beeld dat media over hen ophangen. Een divers media-aanbod is dan ook belangrijk.

In de vorige convenanten lag het accent van het werken rond beeldvorming op lokale, kleinschalige initiatieven. Deze initiatieven blijven uiteraard belangrijk, maar in de nieuwe convenanten 2006-2008 wordt er zeker gewerkt naar de (regionale) pers toe. Het beïnvloeden van de beeldvorming in de pers is een opdracht van de integratiecentra.

Om aan de beeldvorming te kunnen werken, is het belangrijk een zicht te hebben op wat er leeft bij allochtone en autochtone Vlamingen. Daarom heeft het Pric Limburg in 2005 een onderzoek laten uitvoeren: "Een gemeente, twee werelden? Veiligheid en leefbaarheid door de ogen van autochtonen en allochtonen". Uit het onderzoek blijkt dat allochtonen en autochtonen gelijkaardige veiligheidsproblemen aangeven en gelijkaardige bekommernissen hebben. Uit het onderzoek blijkt verder ook dat allochtonen blijf geven van burgerschap en zelfs meer vertrouwen hebben in justitie en lokaal bestuur dan autochtonen, maar minder vertrouwen in de politie, dat zij vaker slachtoffer zijn dan autochtonen en dat zij in sterke mate discriminatie ervaren.

Het verhogen van het maatschappelijk draagvlak blijft dus een belangrijke doelstelling in de nieuwe convenanten van de integratiediensten en –centra. De actualiteit toont duidelijk aan dat er grote inspanningen moeten gedaan worden om de verdraagzaamheid tussen culturen en het samenleven in diversiteit te bevorderen.

Er is hier een belangrijke taak weggelegd voor de diversiteitssector. Hierbij zal moeten onderzocht worden hoe de huidige reglementering t.a.v. integratiediensten en provinciale centra kan aangewend, eventueel aangepast worden, om aan de lokale en provinciale overheden de nodige instrumenten aan te reiken om een inclusief en gecoördineerd minderhedenbeleid te voeren.

1.5 Subsidies en personeelsformatie in de integratiesector

Het Vlaams Minderhedencentrum, de provinciale en lokale integratiecentra en de lokale integratiediensten worden op basis van het minderhedendecreet gesubsidieerd door de Vlaamse overheid. Sinds 1 januari 2002 ontvangen de integratiecentra een subsidie-enveloppe voor infrastructuur-, werkings- en personeelskosten. Voor de integratiediensten geldt een enveloppenfinanciering, waarbij een vast bedrag is bepaald volgens het aantal personeelsleden. Bovendien moeten de gemeenten instaan voor een cofinanciering, daar de Vlaamse gemeenschap maximaal 2/3 van de gemaakte kosten financiert.

In 2004 bedroeg het bedrag voor de subsidiëring voor de centra en diensten in totaal 10.886.408 euro: 8.557.541 euro voor de centra met inbegrip van de subsidiëring van De Schroef vzw en het Minderhedenforum en 2.328.867 euro voor de diensten. In 2005 bedroeg het totale subsidiebedrag 12.000.360 euro (resp. 9.259.405 euro en 2.740.955 euro).

De *Vlaamse Gemeenschapscommissie* voorzag in 2004 en 2005 in een aanvullende subsidiëring in het kader van het minderhedendecreet. In totaal werd voor 243.515 euro aan subsidies toegekend voor:

- Vzw Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel en de vier lokale steunpunten
- Vzw Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel – Opvangbeleid
- Vzw Regionaal Integratiecentrum Foyer Brussel – Woonwagenbewoners
- Vzw Forum van Etnisch-Culturele Minderheden – Brussels Platform
- Vzw CAW Archipel

Tabel 9: Overzicht van het aantal personeelsleden (VTE) bij de centra van het Vlaamse minderhedenbeleid en de toegekende subsidies in 2004 en 2005

Centra	VTE		Subsidies in euro	
	2005	2004	2004	2005
PIC West-Vlaanderen	8,25	8,25	410.832,91	436.109,42
PICO Oost-Vlaanderen (ODICE)	21,00	21,00	1.063.739,77	1.128.949,93
ING Gent	10,50	10,50	550.780,69	584.039,53
PRIC Vlaams-Brabant	15,00	15,00	772.853,08	819.891,34
PRIC Limburg	10,50	10,50	535.490,39	568.156,35
De Acht Antwerpen	34,50	34,50	1.758.106,88	1.865.746,02
PRICMA Antwerpen (PRISMA)	20,00	20,00	1.027.303,15	1.089.950,01
PI Brussel Foyer	15,80	15,80	868.656,66	920.325,18
Vlaams Minderhedencentrum (VMC)	21,00	21,00	1.349.507,95	1.506.054,31
Subtotaal centra	156,55	156,55	8.337.271,49	8.919.222,10
Forum	3,00	5,00	165.993,88	283.614,20
De Schroef	1,00	1,00	54.275,63	56.569,27
TOTAAL	160,55	162,55	8.557.541,00	9.259.405,57

In uitvoering van het Vlaams Intersectoraal Akkoord voor de Social Profitsector 2000-2005 zijn er bijkomend 18,5 VTE tewerkgesteld in de centra.

Tabel 10: Overzicht van de 28 erkende integratiediensten met erkenningsdatum en personeelsformatie en subsidiebedrag in 2004 en 2005

Integratiediensten	Datum erkenning	VTE		Subsidies in euro	
		2005	2004	2004	2005
Aalst	1-10-2001	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Antwerpen	1-09-2000	4,50	4,50	202.977,19	232.994,80
Beringen	1-01-2000	2,00	2,00	94.685,59	108.688,33
Dilsen-stokkem	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Genk	1-01-2000	6,00	6,00	267.952,15	307.578,68
Gent	1-01-2000	4,00	4,00	181.318,87	208.133,51
Halle	1-09-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Hasselt	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Heusden-Zolder	1-01-2000	4,00	4,00	181.318,87	208.133,51
Houthalen-Helchteren	1-01-2000	2,50	2,50	116.343,91	133.549,62
Kortrijk	1-01-2001	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Leopoldsburch	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Leuven	1-07-2000	2,00	2,00	94.685,59	108.688,33
Lier	1-10-2004	1,00	1,00	8.036,05	54.344,17
Lokeren	1-08-2001	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Lommel	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Maaseik	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Maasmechelen	1-01-2000	3,00	3,00	138.002,23	158.410,92
Mechelen	1-09-2000	2,50	2,50	116.343,91	133.549,62
Mol	1-01-2000	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Oostende	1-04-2001	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Ronse	1-12-2002	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Sint-Niklaas	1-01-2000	2,00	2,00	94.685,59	108.688,33
Sint-Truiden	1-05-2004	1,00	1,00	27.689,42	54.344,17
Temse	1-10-2002	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
Vilvoorde	1-10-2002	1,50	1,50	71.014,20	81.516,25
Willebroek	1-01-2000	1,50	1,50	71.014,20	81.516,25
Zelee	1-06-2003	1,00	1,00	47.342,80	54.344,17
TOTAAL		51,50	51,50	2.328.866,95	2.740.954,81

In 2005 werd een starttoelage van 21.357,33 euro toegekend aan Turnhout voor de oprichting van een integratiedienst.

2. HET MINDERHEDENFORUM

Om de communicatie met en de betrokkenheid van de doelgroepen en hun organisaties bij het minderhedendecreet te verzekeren, heeft de Vlaamse Regering in uitvoering van artikel 9 van het minderhedendecreet een forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden erkend. Dit forum biedt een kader om overleg te plegen en visies of standpunten te ontwikkelen en naar buiten te brengen over alle aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en die de integratie in de samenleving bevorderen. Het forum komt tegemoet aan de vraag van de doelgroepen om zelf te kunnen beschikken over een instrument voor belangenbehartiging op Vlaams niveau.

2.1 Werking van het Minderhedenforum

Het besluit van de Vlaamse Regering van 29 juni 1999 houdende de erkenning en subsidiëring van het Forum van organisaties van etnisch-culturele minderheden (BS 10.09.1999) geeft uitvoering aan deze bepaling uit het decreet. Hiermee krijgen de doelgroepen - via hun vertegenwoordigers - een structurele plaats binnen het minderhedenbeleid. Het besluit trad in werking op 1 juli 1999. Het Forum werd erkend vanaf 1 augustus 2000. De modaliteiten van subsidiëring zijn opgenomen in het besluit van de Vlaamse Regering van 29 juni 1999. Deze modaliteiten zijn identiek aan deze voor de integratiecentra.

De doelstellingen van het Forum zijn:

- Beschikken over een instrument voor belangenbehartiging op Vlaams niveau.
- Verhogen van de betrokkenheid van de etnisch-culturele gemeenschappen in hun geheel bij het minderhedenbeleid.
- Verhogen van het maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak voor het minderhedenbeleid.
- Bevorderen van de emancipatie en participatie van minderheden in de samenleving.
- Bieden van een kader om overleg te plegen en visies en standpunten uit te brengen over alle aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en die hun integratie in de samenleving bevorderen.

Deze doelstellingen vertalen zich in volgende opdrachten:

1. Bijdragen tot het ontwikkelen van een communicatienetwerk tussen organisaties, georganiseerd zowel op lokaal als op landelijk vlak en tot het organiseren van overleg tussen de organisaties, zowel binnen elke doelgroep als tussen de doelgroepen.
2. Op basis hiervan visies ontwikkelen en standpunten bepalen m.b.t. aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en de integratie in de samenleving bevorderen.
3. Minstens éénmaal om de twee jaar een Openforumbijeenkomst organiseren, waarop alle organisaties en individuele leden die tot de doelgroepen behoren en wegens hun deskundigheid of positie kunnen bijdragen tot het realiseren van de doelstellingen van het Forum, worden uitgenodigd. Op die bijeenkomst worden de resultaten van de werking besproken en worden belangrijke standpunten of visies voorgelegd.

Het Forum heeft een permanente signaalfunctie. Het wil de noden, knelpunten en behoeften van de verschillende doelgroepen aankaarten bij de bevoegde instanties en bij de politieke besluitvormers. Het stimuleren, opzetten en continueren van samenwerkingsinitiatieven rond een bepaald thema en met bestaande structuren die in het kader van het minderhedenbeleid actief zijn, is eveneens een prioritair aandachtspunt.

In 2004 is het personeelsbestand verder uitgebreid. Terwijl er in 2003 8,5 VTE werkten, (exclusief 2 gedetacheerde leerkrachten), is het secretariaat van het Minderhedenforum uitgebreid tot 12,5 voltijds equivalenten (exclusief 2 gedetacheerde leerkrachten) in 2004.

In 2005 was er een personeelsbezetting van 12,75 VTE. Tegelijkertijd is de subsidie vanuit het minderheden decreet gestegen, namelijk van 162.662 euro in 2003 tot 270.414 euro in 2004 en tot 280.769 euro in 2005.

2.2 Open Forumdag

Open Forumbijeenkomsten hebben tot doel de voltallige Vlaamse Regering te sensibiliseren voor de breed maatschappelijke thema's van het minderhedenbeleid en te betrekken bij de inbreng van etnisch-culturele minderheden op alle bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse overheid. Op die manier krijgt het Forum een actieve rol in de besluitvorming van het beleid.

De derde Open Forumdag vond plaats op zaterdag 12 november 2005 met als centraal thema 'burgerschap'. Er waren 340 deelnemers, zowel individuen als verenigingen van etnisch-culturele minderheden, mensen die professioneel of in hun vrije tijd met etnisch-culturele minderheden werken en beleidsverantwoordelijken. In parallelle sessies werd gediscussieerd over discriminatie, minderhedenbeleid, vluchtelingen, beeldvorming, tewerkstelling, jongeren, inburgering, gemeenteraadsverkiezingen, onderwijs en ouderen. Het verslagboek van de Open Forumdag verschijnt in 2006. Verslagen zijn te vinden op de website van het Minderhedenforum: www.minderhedenforum.be.

2.3 Beleidsopvolging en belangenbehartiging

Eind 2003 startte het Minderhedenforum een experimenteel project om de participatie vanuit de basis van de lidverenigingen aan het Minderhedenforum te intensifiëren. Na een evaluatie van het eerste jaar, werd in 2005 een vernieuwde fase van het project ingezet. De beoogde effecten van het project zijn tweeledig: versterken van het actief burgerschap van etnisch-culturele minderheden aan de basis en de uitbouw van een structuur en werkvorm die de kwalitatieve doorstroming vanuit de basis naar het Minderhedenforum garandeert.

Sinds 1 juni 2005 zijn 4 medewerkers actief als 'medewerker beleidsopvolging' bij vier lidverenigingen, namelijk AIF (Associazioni Internazionali Federate), Turkse Unie, VOEM (Vereniging voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims) en FMDO (Federatie Marokkaanse Democratische verenigingen). Het project loopt nog tot 31 maart 2006.

2.4 TrefMedia

In april 2004 richtte het Minderhedenforum TrefMedia op. TrefMedia is het trefpunt voor media in diversiteit. De belangrijkste opdrachten van TrefMedia zijn:

- Het ijveren voor evenredige participatie en accurate beeldvorming van burgers van diverse herkomst aan en in de mainstream media.
- Het stimuleren van de mediavaardigheden van burgers van diverse herkomst, o.a. door te participeren aan acties en trainingen in woordvoerderschap aan te bieden.
- Het beïnvloeden van mediapartners (o.a. VRT).
- Het aanbieden van informatie over media en diversiteit uit binnen- en buitenland via website, nieuwsbrief, lezingen en debatten, en fungeren als aanspreekpunt.

TrefMedia fungeert voor integratiecentra en -diensten als aanspreekpunt in verband met beeldvorming.

3 DE SCHROEF VZW, EEN WERKING NAAR BINNENSCHIPPERS

Op basis van het minderhedendecreet van 28 april 1998 werd ook in 2004-2005 een subsidie toegekend aan vzw De Schroef voor het ontplooiën van een werking naar binnenschippers. De Schroef heeft in de eerste plaats een coördinerende functie ten aanzien van de verschillende initiatieven die plaatsvinden onder de koepel van de vereniging.

De Schroef organiseert verschillende socio-culturele activiteiten, gericht op binnenschippers maar tevens met een link naar andere doelgroepen. De Schroef streeft ernaar de rol van ontmoetingscentrum verder uit te bouwen. Hiervoor bestaat er regelmatig contact met de andere schippersverenigingen wat leidt tot gezamenlijke acties.

Vanuit De Schroef worden tevens verschillende initiatieven ondersteund die de opleiding en vorming van binnenschippers bevorderen (verkorte opleiding matroos, inventarisatie van bestaande opleidingen, informatiepunt, ontwikkeling van lespakketten voor contact- en afstandsonderwijs).

Het eigen tijdschrift 'Schroefschrijfsels' besteedt aandacht aan alle activiteiten die door de vzw worden georganiseerd en/of ondersteund.

Vanuit haar coördinerende functie ten aanzien van de verschillende initiatieven die plaatsvinden onder de koepel van de vereniging, behoort het ontwikkelen van 'afdelingsoverschrijdende' projecten (sociale dienst-jeugd-onderwijs) eveneens tot de opdrachten van De Schroef. Voorzien in een duidelijk financieel en logistiek beleid en een goede communicatiestructuur zijn hierbij belangrijk.

In dit verband kan verwezen naar de beheersovereenkomst die werd afgesloten tussen de stad Antwerpen en De Schroef betreffende de inbedding van de kleuterklas in het stedelijk Onderwijs (zie deel 3 – Onderwijs), het samenwerkingsverband met CAW De Mare, waardoor De Schroef beroep kan doen op een halftijdse sociaal assistente (zie deel 3 – Welzijn) en de subsidiëring van de jeugdwerving van De Schroef door de Stedelijke Jeugddienst Antwerpen (zie deel 3 – Jeugd).

4 PROJECTSUBSIDIES

4.1 Impulsfonds voor het migrantenbeleid

Op initiatief van de federale regering is in 1991 een Fonds voor het Migrantengedrag opgericht om projecten te financieren in het kader van het integratiebeleid voor jongeren van vreemde nationaliteit of herkomst. Ondertussen is de doelgroep niet meer beperkt tot jongeren, wordt de voorkeur gegeven aan projecten die een gunstig kader bieden voor de maatschappelijke integratie van personen van vreemde oorsprong, de preventie van discriminatie en de interculturele dialoog en gaat er speciale aandacht naar het genderaspect. De projecten die ondersteund worden, moeten leiden tot de verbetering van de levenssituatie en tot gelijke kansen in de actiezones die als prioritair werden vastgesteld.

Het Impulsfonds voor het Migrantengedrag wordt bestuurd door het Impulsfondscomité dat bestaat uit vertegenwoordigers van federale, gewest- en gemeenschapsministers die bevoegd zijn voor het integratiebeleid. Dit comité beslist jaarlijks over de criteria, de federale voorafnames, het begin van de aanvraagprocedure en de goedgekeurde projecten.

Het secretariaat van het Comité wordt waargenomen door het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (CGKR).

Het Centrum staat tevens in voor het administratief beheer, het nazicht van de verantwoordingsstukken, de conformiteit aan de vooropgestelde criteria, en de begeleiding en evaluatie van de goedgekeurde projecten.

Sinds 2002 is het de Vlaamse Gemeenschap die ‘de facto’ de selectie doet van de projecten in Vlaanderen en de Nederlandstalige projecten in Brussel binnen het Impulsfonds. Bij deze selectieprocedure wordt er rekening gehouden met de adviezen van de stedelijke integratiediensten, de bevoegde Vlaamse administratie en het CGKR.

De projecten uit de zone Vlaanderen moeten beantwoorden aan de Vlaamse prioriteiten. Projecten uit Antwerpen, Gent en Brussel (Nederlandstalige projecten) moeten ook in overeenstemming zijn met de beleidsprioriteiten die voor deze 3 steden gelden.

Voor de oproep 2004 werden de actiezones uitgebreid. Aalst, Halle, Oostende, Kortrijk en Sint-Truiden werden toegevoegd op basis van hun concentratie burgers van diverse herkomst. Op 13 februari 2004 keurde de Vlaamse Regering een nota goed waarmee de selectieprocedure gewijzigd werd. Meer concreet doen de steden Gent en Antwerpen en de VGC voor de Nederlandstalige projecten in Brussel ‘de facto’ de selectie van de projecten voor het Impulsfonds 2004. Zo krijgen de lokale besturen een grotere verantwoordelijkheid en een bijkomend middel om het diversiteitsbeleid uit te voeren.

Op 11 maart 2005 besliste de Vlaamse Regering haar goedkeuring te hechten aan de selectieprocedure voor 2005 m.b.t. de projecten in Vlaanderen en de Nederlandstalige projecten in Brussel. Door deze beslissing is o.a. een voorafname van 20 % genomen op het budget van elk van de drie steden (Antwerpen, Gent en Brussel) en op het budget van zone Vlaanderen om de overkoepelende Vlaamse projecten te kunnen subsidiëren.

Wat de Nederlandstalige projecten betreft, werden er in 2004 in totaal 112 projecten goedgekeurd ter waarde van 2.533.233 euro. In 2005 ging er 2.526.737 euro naar 106 projecten.

Verdeling goedgekeurde Nederlandstalige projecten 2004

Zone Brussel	16 projecten	682.749 euro
Zone Gent	15 projecten	317.840 euro
Zone Antwerpen	32 projecten	635.680 euro
Zone Vlaanderen	49 projecten	896.964 euro
Totaal	112 projecten	2.533.233 euro

Verdeling goedgekeurde Nederlandstalige projecten 2005

Zone Brussel	16 projecten	680.998 euro
Zone Gent	18 projecten	317.025 euro
Zone Antwerpen	16 projecten	634.050 euro
Zone Vlaanderen	56 projecten	894.664 euro
Totaal	106 projecten	2.526.737 euro

De meerderheid van de geselecteerde projecten hebben nog steeds betrekking op investeringskosten voor infrastructuur. Daarnaast richten heel wat projecten zich op sport, taal(stimulering), school en opleiding. Ook voorkomen en bestrijden van discriminatie, jeugdhulp en projecten specifiek gericht op vrouwen komen aan bod.

Voetbalclub F.C. Turkse Rangers vzw bijvoorbeeld, zal via het project ‘wij bouwen samen verder’ de ruwbouw van de kleedkamers afwerken en hierbij bijzondere doelgroepen (werklozen, gehandicapten en meisjes) inschakelen. Hiervoor werken zij samen met vzw ECR uit Heusden-Zolder. Deze vzw is immers vertrouwd met opleiding van kansengroepen in de mijnstreek en is bereid om jongeren uit Waterschei mee in te schakelen als cursist. Bovendien is er garantie op bemiddeling van de cursisten naar de reguliere arbeidsmarkt. De infrastructuur wordt ook aangepast voor gebruik door vrouwen en mindervaliden (deurbreedtes, bediening douches en schakelaars, toiletten, enz.).

Daidalos zet met 'Ikaros' een pilootproject op omwille van de vraag naar hulpverlening in Houthalen. Meer concreet betreft het een problematiek van allochtone en/of kansarme jongeren, vaak in de overgang van de lagere school naar het middelbaar onderwijs. Men ervaart dat er onvoldoende aansluitende ervaring met en kennis van de hulpverlening is. Er is nood aan samenwerking, afspraken en uitwisseling met het al bestaande netwerk. Het project combineert meerdere zaken, namelijk de problematische opvoedingssituatie, de schoolproblematiek en de crisissituatie die hierdoor ontstaan in het gezin of op school. Rond deze combinatie bestaat er nog steeds niet veel hulpaanbod in Vlaanderen. Men hoopt met dit project allochtonen de weg te leren naar en de drempel te verlagen voor de hulpverlening en tevens hun netwerk te verruimen.

Vzw Leesweb wil via het project 'De boekenkaravaan' gezinnen in contact brengen met boeken en een rijke taal. Kinderen van allochtone herkomst hebben op dit vlak vaak problemen. Hoewel de school grotendeels verantwoordelijk is voor de vorming van leerlingen, is duidelijk dat de thuissituatie van kinderen een belangrijke invloed heeft op schoolprestaties. Dit project wil een opstap zijn naar meer taalvaardigheid. De Boekenkaravaan brengt in samenwerking met scholen, bibliotheken en wijkwerkers voorlezers binnen in kansarme allochtone en autochtone gezinnen. Voorleesvrijwilligers bezorgen de families wekelijks (gedurende 5 weken tot 3 maanden) een uurtje boekplezier en voorleesgenot. De voorlezers trekken met hun voorleeskind(eren) en minstens één van de ouders ook naar de bibliotheek. De school volgt het project van nabij. Een goede taal- en leesvaardigheid zijn noodzakelijk om mee te kunnen in onze informatiemaatschappij.

In 2006 zal het Centrum voor gelijkheid van kansen en racismebestrijding in samenwerking met twee universiteiten een nationale evaluatie laten uitvoeren over het federaal impulsfonds voor het migrantenbeleid van 1991 tot 2005. De vraag of het impulsfonds aan het vooropgestelde objectief van integratie, bestrijding van discriminatie en interculturele dialoog beantwoordt, staat hierin centraal. Het rapport wordt eind 2006 verwacht.

4.2 Experimentele projectsubsidies

Het minderhedendecreet van 28 april 1998 voorziet in artikel 43 dat tenminste 5% en ten hoogste 10% van het totale budget moet voorbehouden voor experimentele en vernieuwende initiatieven.

Een overzicht van de subsidieverdeling in 2004 en 2005 vindt u hieronder.

Experimentele projecten 2004			
Begunstigde	Project	Periode	Bedrag
Dienst Integratie Antwerpen	Bemiddelingsteam	01.01.2004-01.12.2005	125.000 euro
Minderhedenforum	Belangenbehartiging en beleidsopvolging door allochtone verenigingen	01.11.2004-28.02.2005	24.500 euro
Minderhedenforum	TrefMedia	01.04.2004-31.03.2005	55.000 euro
Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten	Activeren en ondersteunen van de gemeenten m.b.t. woonwagenterreinen	01.04.2004-31.03.2005	61.500 euro
Kerkwerk multicultureel samenleven	Organisatie van het aanbod betreffende effectief omgaan met racisme		29.000 euro
Totaal			295.000 euro

Experimentele projecten 2005

Begunstigde	Project	Periode	Bedrag
Verdere verlenging project belangenbehartiging en beleidsopvolging door verenigingen van personen van diverse herkomst			
- Minderhedenforum		01.04.2005-31.03.2006	47.656 euro
- AIF vzw		01.06.2005-31.03.2006	30.697 euro
- FMDO vzw		01.06.2005-31.03.2006	30.697 euro
- Turkse Unie van België vzw		01.06.2005-31.03.2006	30.697 euro
- VOEM vzw		01.06.2005-31.03.2006	30.697 euro
Dienst Integratie Antwerpen	Monitoring van het intercultureel samenleven in een stad die van iedereen is	01.03.2005-28.02.2006	148.182 euro
Minderhedenforum	TrefMedia	01.04.2005-31.03.2006	37.456 euro
VMC	Richtingwijzer Sociale Cohesie	01.11.2005-31.10.2006	88.232 euro
FMV (Federatie van Marokkaanse Verenigingen)	De toekomst is kleurrijk	01.12.2005-30.09.2006	40.686 euro

4.3 Extra middelen voor het managen van diversiteit

Eind 2005 heeft de Vlaamse overheid beslist een bedrag van 5.000.000 euro ter beschikking te stellen voor initiatieven ter versterking van het inburgeringsbeleid en het managen van diversiteit. Met deze vernieuwde inspanningen wil minister Marino Keulen welomschreven projecten van beperkte duur ondersteunen die de zelfredzaamheid van burgers van diverse herkomst verhogen, en die een positief effect hebben op verschillende aspecten van de leefbaarheid van het samenleven tussen autochtone en allochtone Vlamingen.

Op 27 maart 2006 lanceerde de minister een oproep naar bewonersgroepen, verenigingen, maatschappelijk middenveld, openbare besturen, publieke en private instellingen, private ondernemingen en bedrijven om projectvoorstellen in te dienen die een meerwaarde kunnen leveren aan een harmonieuzere samenleving in diversiteit.

Om in aanmerking te komen voor subsidiëring dienen deze projecten van beperkte duur aan een van de volgende voorwaarden te voldoen: een blijvend effect hebben op de leefbaarheid van het samenleven van groepen, overlastfenomenen en het onveiligheidsgevoel bestrijden, de zelfredzaamheid van burgers verhogen, de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van ouders bij de opvoeding van kinderen en jongeren versterken, de opleidingskansen en arbeidsmarktpositie van risicogroepen op de arbeidsmarkt verbeteren of hun ondernemingszin aanscherpen, de bewonersparticipatie in wijken met een sterk diverse samenstelling bevorderen, etc.

Van de projectaanvragers wordt verwacht dat ze aansluiting vinden bij de visie zoals bepaald in het Vlaams regeerakkoord, met name het hoofdstuk “samenleven in diversiteit: naar een actief en gedeeld burgerschap”.

5 STEDENBELEID

De *beleidsnota stedenbeleid 2004-2009* vertrekt van het gegeven dat de Vlaamse samenleving het potentieel van de steden nodig heeft om een antwoord te bieden op belangrijke maatschappelijke verschuivingen. Steden worden aanzien als de best geschikte plaatsen om de grondpatronen van de samenleving te tekenen als antwoord op deze maatschappelijke evoluties. Eén van die maatschappelijke verschuivingen is de evolutie naar een diverse samenleving. Om die evolutie te ondersteunen wordt in de beleidsnota stedenbeleid 2004-2009 'het verbeteren van de leefbaarheid en het samenleven in achtergestelde en kwetsbare buurten' als krachtlijn naar voren geschoven.

In de '*Beleidsbrief Stedenbeleid. Beleidsprioriteiten 2005-2009*' wordt een tweede krachtlijn geformuleerd m.n. 'het samenleven in diversiteit door een actievere participatie aan de samenleving'. De krachtlijn 'Verbeteren van de leefbaarheid en het samenleven in achtergestelde en kwetsbare buurten' is in deze Beleidsbrief niet meer opgenomen

De Vlaamse Regering stelt vast dat in achtergestelde buurten heel wat allochtone gezinnen wonen. Deze buurten zijn vaak restanten van stadsuitbreidingen uit de industriële groei waar snel en goedkoop zoveel mogelijk woningen op zo weinig mogelijke ruimte werden gebouwd, met zo goed als geen oog voor publieke ruimte, woonkwaliteit, isolatie,... Door de krapte op de Vlaamse huurmarkt worden mensen met minder middelen naar deze buurten gedreven. Zo ook allochtone gezinnen, die in deze buurten een woning kopen, maar daarna niet meer de mogelijkheden hebben voor een doorgedreven renovatie. Mensen die er al lang wonen, vaak oudere mensen die met veel moeite hun woning hebben gerenoveerd, zien zich zo geconfronteerd met een geleidelijk aan anders samengestelde buurt. Door al deze factoren krijgen dergelijke buurten een meer verloederde blik wat segregatie in de hand werkt en komt de sociale mix onder druk te staan. De Vlaamse Regering wil prioriteit geven aan de aanpak van de leefbaarheid in deze buurten: de sociale mix herstellen, investeren in het woonklimaat en zorgen voor een solidaire stad om sociale spanningen en segregatie te vermijden.

De tweede krachtlijn 'samenleven in diversiteit door een actievere participatie aan de samenleving' vloeit voort uit het gegeven dat leven in de stad per definitie samenleven in diversiteit is. Het te ontwikkelen beleid moet daarom gericht zijn op een gemeenschappelijke toekomst die vorm krijgt vanuit verschillende achtergronden met respect voor de eigen ontwikkeling van ieder individu.

Het gaat om een beleid op basis van een versterkt gedeeld burgerschap dat de gemeenschappelijke waarden die een open, modern Vlaanderen kenmerken, onderstreept.

Plichten moeten nagekomen worden, verantwoordelijkheden moeten opgenomen worden, aangereikte kansen moeten verzilverd worden. De Vlaamse Regering aanziet dit als één van de moeilijkste opdrachten van ieder bestuur. Het gaat er immers om mensen te stimuleren interesse te tonen voor hun naaste omgeving, zich te integreren in hun omgeving en actief te doen participeren aan de samenleving. Om dit te stimuleren acht de Vlaamse Regering het opzetten van participatievormen in functie van uitstippelen van beleid én het ondersteunen van burgerinitiatieven als twee belangrijke taken voor het stadsbestuur. De Vlaamse Regering wil hiertoe bijdragen door voorwaardenscheppend en kansencreërend op te treden.

Stand van zaken

Via de lopende Stedenfondsbeleidsovereenkomsten 2003-2007 (zie jaarrapport 2002-2003) wordt fors geïnvesteerd in het verbeteren van de leefbaarheid en het samenleven in achtergestelde wijken. Verder zijn met betrekking tot het beleidsdomein wonen een aantal maatregelen genomen tegen huisjesmelkerij en maatregelen i.v.m. het toewijzingsbeleid binnen de sociale huisvesting. Daarnaast keurde de Vlaamse Regering op 24 februari 2006 het voorontwerp van decreet houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode definitief goed. Door deze wijziging worden o.m. de verplichtingen van de verhuurder en de huurder gepreciseerd en aangevuld in het licht van de geactualiseerde bijzondere doelstellingen van het woonbeleid. Een van de verplichtingen van de huurder is de bereidheid tonen om het Nederlands aan te leren. Kennis van het Nederlands maakt de huurder immers mondiger, verbetert de communicatie tussen huurder en verhuurder, verhoogt de veiligheid van de wooncomplexen en stimuleert en ondersteunt de betrokkenheid van de bewoners in sociale woonprojecten.

Wat het activeren van de participatie aan de samenleving betreft, moeten de werkpistes, aangekondigd via de beleidsbrief 2005-2009, nog concretere invulling krijgen. Zo wil de Vlaamse Regering via haar jaarlijkse 'Thuis-in-de-stad'-prijs vanaf 2006 een bijkomende categorie voorzien ten voordele van burger-/buurt-/wijkinitiatieven. Sinds 2005 wordt reeds een prijs voorzien voor een project dat samenleven in interculturele diversiteit ondersteunt. Verder wil de Vlaamse Regering de toepassing van de nieuwe instrumenten die voorzien zijn via het Gemeentedecreet en die de lokale besturen mogelijkheden moeten bieden om participatie op wijkniveau te organiseren, opvolgen en begeleiden. Zij wil ook met de steden onderzoeken hoe bestaande organisaties meer ingezet kunnen worden om minder bereikbare groepen toch actiever aan het participatieproces te laten deelnemen. Ook wil zij burgers, die in een wijk/buurt met andere bewoners willen samenwerken rond een bepaald thema, hierin ondersteunen. Daarom zal nagegaan worden hoe bestaande regelgeving aangepast kan worden om gezamenlijke initiatieven te stimuleren. Ten slotte kondigt zij de organisatie aan van thema-stadsgesprekken ondermeer rond het thema 'diverse stad'. Deze zullen plaats vinden in samenwerking met de 13 steden⁴ en de VGC.

Tussen november 2004 en mei 2005 is op initiatief van de Vlaamse Gemeenschap reeds een eerste reeks stadsgesprekken doorgegaan. Doel was om een discussie op gang te brengen over de toekomstvisie van de stad in kwestie.

Het stadsgesprek verliep aan de hand van stellingen, waaronder een stelling over de multiculturele stad. Iedereen was welkom. Er hebben ongeveer een 1000-tal personen aan deelgenomen, waaronder echter slechts weinig allochtonen.

Uit deze gesprekken is gebleken dat burgers diversiteit aanzien als een rijkdom en een bron van problemen. Het beleid moet die rijkdom promoten en een stadsmentaliteit aanwakkeren, die impliceert dat je kan omgaan met diversiteit.

Tegelijkertijd moet ze die diversiteit sturen. Ervoor zorgen dat concentratie vermeden wordt zowel in buurten als in scholen, initiatieven van allochtonen kansen geven, meer inspanningen leveren om allochtonen te overtuigen deel te nemen aan activiteiten, aan debat, culturele bruggen tussen gemeenschappen kansen geven, ...

De stad moet daarom oog hebben voor het creëren van voldoende ontmoetingsmogelijkheden waar verschillende culturen samen iets doen. Cafés zijn in dit verband belangrijk, ook de inrichting van het openbaar domein, buurtfeesten en andere evenementen. De mogelijkheden van een lokaal bestuur zijn beperkt. Er is tijd voor nodig. Echter, het is belangrijk de belemmeringen onder ogen te durven zien en vragen over dat samenleven in diversiteit tot uiting te brengen.

4 Aalst, Antwerpen, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout.

Ten slotte is in november 2005 de contactdag ‘managers van diversiteit’ doorgegaan. Deze contactdag richtte zich tot beleidsverantwoordelijken en leidinggevende ambtenaren van de 34 steden en de VGC met het doel hen te sensibiliseren voor de rol die lokale besturen kunnen opnemen in het kader van inburgering en in het kader van samenleven in diversiteit.

De nieuwe instrumenten die in het kader van de beleidsnota 2005-2009 m.b.t. het samenleven in diversiteit vooropgesteld worden, moeten nog concrete uitwerking krijgen.

Uit de voorbije stadsgesprekken kwam alvast duidelijk naar voren dat burgers de beleidsverantwoordelijken uitdrukkelijk een rol toekennen in deze thematiek. De beleidsverantwoordelijken van een aantal steden van hun kant hebben, via de visitatie, die in 2005 in het kader van het Stedenfonds is doorgegaan, fundamentele beleidsvragen en vragen over de rol die de stad moet spelen naar voren gebracht. Deze vragen vloeien voort uit het gegeven dat het beleid aangestuurd wordt door drie Vlaamse ministers vanuit de bevoegdheid inburgering, welzijn en cultuur en uit het groeiende besef dat men op structurele grenzen opbotst, ondanks de jarenlange inzet van middelen en mensen. Hierdoor groeit twijfel over de manier waarop men de eigen hefboomen nog verder moet inzetten. Steden verwachten van de centrale overheden meer ingrepen (strategische politieke keuzes) en meer steun (meer middelen, meer overleg)⁵.

⁵ Syntheserapport visitatie 2005: zie www.thuisindestad.be.

6 SOCIALE TOLKENDIENSTVERLENING

6.1 Baðbel, Vlaamse Tolkentelefoon

In opdracht van de Vlaamse overheid werd in 2001 een Vlaamse Tolkentelefoon opgericht als instrument van een inclusief integratiebeleid. Aanleiding hiertoe was de vaststelling dat communicatieproblemen een kwaliteitsvolle dienstverlening aan allochtone burgers kunnen belemmeren. In een eerste fase functioneerde Baðbel, Vlaamse Centrale Tolkendienst als project van het Vlaams Minderhedencentrum. In februari 2004 werd de autonome vzw 'Baðbel, Vlaamse Tolkentelefoon' opgericht.

De tolkentelefoon biedt gratis telefonische tolkhulp aan hulp- en dienstverlenende organisaties onder Vlaamse bevoegdheid. Voor deze organisaties betekent Baðbel een belangrijk instrument in hun contacten met klanten waarmee op geen andere manier kan gecommuniceerd worden.

Het laat toe dat contacten van meet af aan transparant verlopen en verhindert dat communicatieproblemen het resultaat van zorgvuldig geplande dienstverlening nadelig beïnvloeden. Anderzijds houdt telefoontolken in dat al vanaf het eerste contact beide gesprekspartners hun verantwoordelijkheid voor de verdere afwikkeling van het dossier zelf in handen kunnen nemen. De tolkentelefoon is tevens een instrument dat de inspanningen op het vlak van inburgering aanvult en versterkt.

In 2004 en 2005 werden volgende subsidies toegekend aan Baðbel voor de verdere exploitatie van de tolkentelefoon en voor het project C.O.C. (zie verder):

Subsidies aan VMC voor het project Vlaamse Centrale tolkdienst

01.01.04 - 31.03.04	91.500 euro
---------------------	-------------

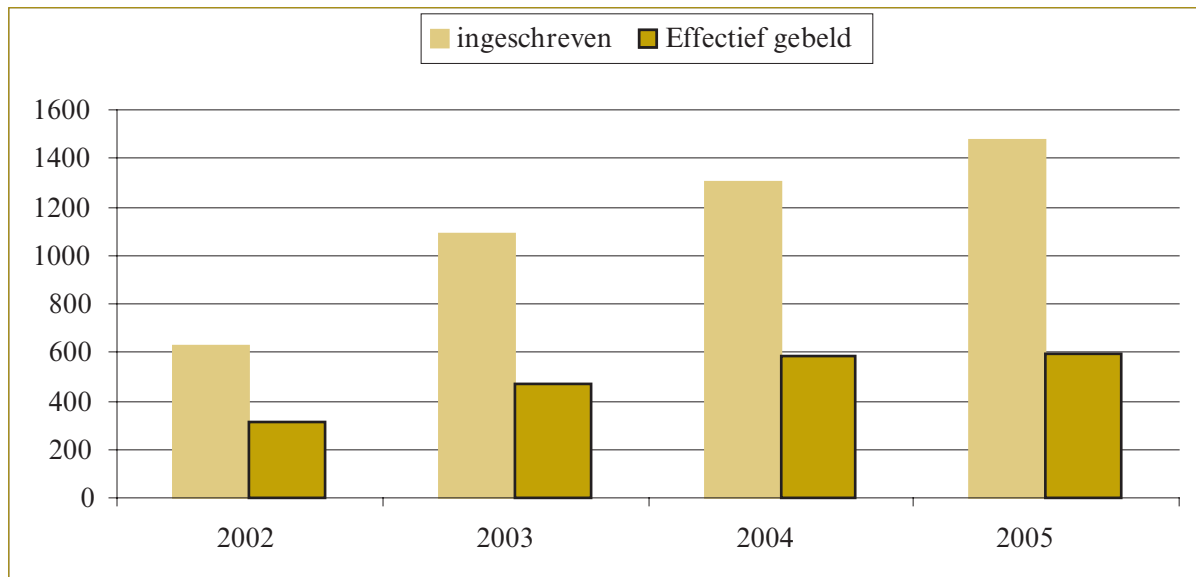
Subsidie aan Baðbel, Vlaamse Tolkentelefoon vzw

01.04.04 - 31.12.04	Tolkentelefoon	353.500 euro
	Project COC	165.000 euro
01.01.05 - 31.12.05	Tolkentelefoon	445.000 euro
	Project COC	165.000 euro

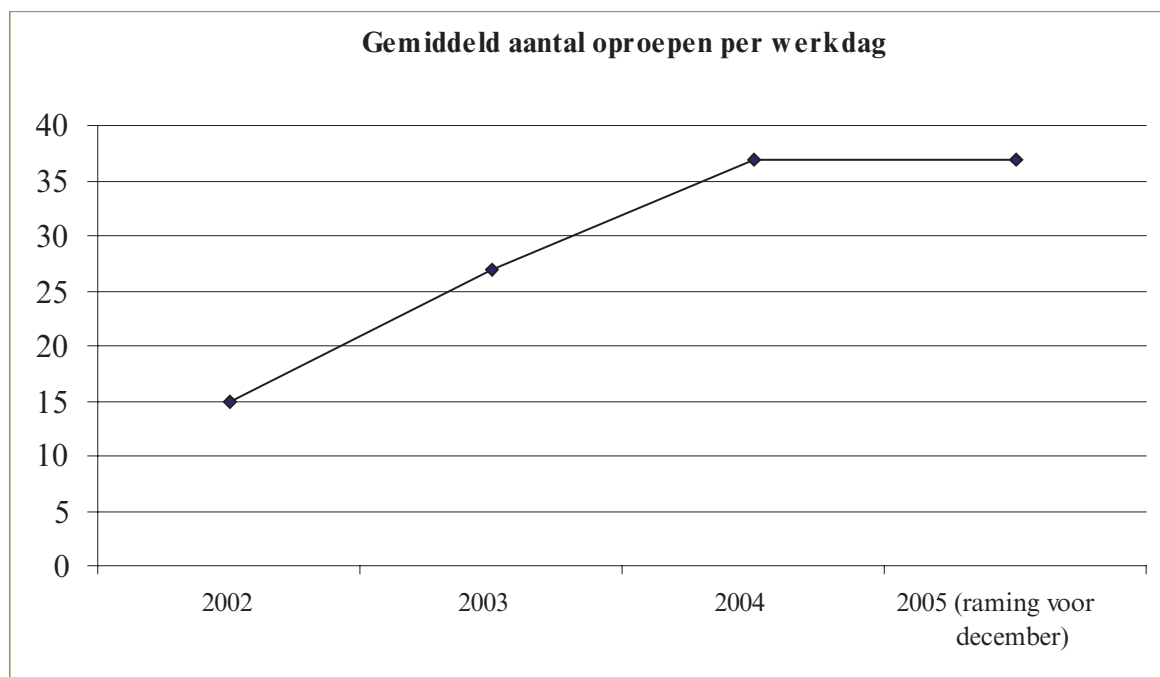
De afnemers van telefonische tolkhulp

Sinds de start van haar werking in september 2001 heeft Baðbel een ruim klantenbestand opgebouwd. Het aantal diensten dat zich als potentiële afnemers van tolkhulp inschrijft, is gestegen van 628 in 2002 naar 1.474 in 2005. Het aantal klanten dat effectief inbelt voor tolkhulp steeg van 316 in 2002 naar 594 in 2005.

	Klanten ingeschreven bij Baðbel	Effectieve gebruikers
2002	628	316 50%
2003	1.092	474 43%
2004	1.302	585 45%
2005	1.474	594 40%

De grafieken tonen aan dat het aantal klanten dat effectief beroep doet op de tolkentelefoon en het gemiddeld aantal oproepen op dit ogenblik blijken te stagneren.

Het feit dat de vraag naar telefonische tolkhulp stagneert, kan er mogelijks op wijzen dat de Vlaamse Tolkentelefoon zijn maximale piek bereikt heeft wat betreft de geïdentificeerde behoefte aan tolkhulp. In het kader van een Equal-project onder promotie van Fosovet-Cofetis, de federale vzw voor het sociaal tolken en vertalen (zie verder), wordt momenteel een omgevingsanalyse uitgevoerd die duidelijk zal maken in welke mate de bestaande behoeften al dan niet zijn ingevuld en welke rol de Vlaamse Tolkentelefoon in de toekomst kan en moet spelen.

OCMW en centra voor algemeen welzijnswerk zijn nog steeds de belangrijkste afnemers van telefonische tolkhulp, zij het dat hun aantal oproepen in 2005 gedaald is. Bij VDAB is het aantal oproepen sterk toegenomen, hetgeen te verklaren is door de betrokkenheid van VDAB bij het primaire inburgeringstraject. Bij de onthaalbureaus en Huizen van het Nederlands kan eveneens een lichte stijging worden vastgesteld. Andere diensten die in 2005 beroep deden op de Vlaamse Tolkentelefoon waren o.a. ziekenhuizen, steden en gemeenten, Kind en Gezin, scholen of centra voor leerlingenbegeleiding, centra geestelijke gezondheidszorg en jeugdzorg. Het aantal ingeschreven scholen blijft wel opvallend laag, alsook het aantal ingeschreven consultatiebureaus van Kind en Gezin en de gemeentelijke/stedelijke diensten. Bij deze sectoren wordt vastgesteld dat de drempel naar het werken met tolken vrij hoog ligt en de drempel naar het werken met telefoontolken nog hoger.

Afnemers telefonische tolkhulp	Maandgemiddelde in 2005	Maandgemiddelde in 2004	
OCMW	355	405	-49
Centra algemeen welzijnswerk	118	138	-20
Tewerkstelling	97	35	62
NGO	45	42	3
Ziekenhuis	37	40	-3
Onthaalbureau	30	21	9
Kind en Gezin	20	18	2
School of CLB	17	15	3
Huisarts	15	15	0
Centrum geestelijke gezondheidszorg	12	13	-1
Jeugdzorg	11	16	-4
Steden en gemeenten	5	5	0
Integratiesector	4	4	0
Socioculturele sector	1	0	1
Huisvesting	0	0	0
Samenlevingsopbouw	0	0	0

6.2 Professionalisering van het sociaal tolken

Bij de start van het project Vlaamse Centrale Tolkendienst werd door de Vlaamse overheid de expliciete opdracht meegegeven om, naast het uitbouwen van een centrale telefonische tolkdienst, een afstemming in en professionalisering van het bestaande aanbod tot stand te brengen. Het landschap van de sociale tolk- en vertaaldiensten bleek immers erg en onsamenhangend en tussen de diensten onderling was er weinig overleg.

Tegelijkertijd kregen de hogescholen Lessius en Vlekho de opdracht om uit te tekenen hoe een kwaliteitstraject voor het volledige veld van het sociaal tolken en vertalen in Vlaanderen vorm zou kunnen krijgen en hoe er kon gezorgd worden voor een kwaliteitsvol behoeftedekkend aanbod. Eén van de expliciete aanbevelingen van dit onderzoek betrof de uitbouw van een kwaliteitslabel onder regie van de Vlaamse overheid.

In opvolging van deze aanbeveling financiert de Vlaamse overheid sinds 2004 de Centrale OndersteuningsCel sociaal tolken en vertalen (C.O.C.) in de schoot van Baðbel vzw. Het C.O.C.-project moet toelaten een kwaliteitslabel voor het sociaal tolken te ontwikkelen en een kwaliteitstraject uit te zetten.

De subsidie voor de Centrale OndersteuningsCel betekende de start van de Kwaliteitskring, een formeel overleg tussen de verschillende sociale tolkendiensten aangestuurd door de C.O.C., waar de professionalisering van het sociaal tolken en vertalen, de afstemming van het aanbod en de verdere uitbouw van de sector wordt besproken. Als tolkentelefoon maakt Baðbel, samen met de andere sociale tolkendiensten, deel uit van de Kwaliteitskring

De subsidie voor het C.O.C.-project betekende ook de start van een eenvormig kwaliteitstraject voor de tolk- en vertaaldiensten. Bijkomende Europese steun via het Europees Vluchtelingenfonds maakte het aanmaken van een instructievideo voor afnemers van tolkhulp mogelijk evenals de ontwikkeling van een kwaliteitslabel, met o.a. de uitwerking en realisatie van een opleidingstraject voor sociale tolken met mogelijkheid tot certificering. Uit het bestaande tolkenbestand van Baðbel werden ondertussen 30 tolken gecertificeerd. De overige 78 tolken zullen in de loop van 2006-2007 het kwaliteitstraject doorlopen.

In 2004 hebben ontwikkelingen in de sociale tolkendienstverlening, met de oprichting van de vzw Fosovet-Cofetis, een federale ondersteuningsstructuur voor het sociaal tolken en vertalen, de deelstaatsgrenzen overschreden. Baðbel is als tolkentelefoon stichtend lid van deze vzw en de samenwerking met Fosovet behoort tot de opdrachten van het C.O.C.-project. De samenwerking met Fosovet voor 2006 werd ondertussen geformaliseerd in een afsprakennota.

De samenwerking inzake sociaal tolken over de deelstaatsgrenzen heen resulteerde ondertussen o.m. in de publicatie van een sociale kaart m.b.t. de sector van het sociaal tolken en vertalen in België

Er wordt ook digitaal informatie en documentatie uitgewisseld en er wordt deelgenomen aan het Equal-project 'Arbeidsbemiddeling en taal' onder promotorschap van Fosovet. Naast Fosovet zijn Baðbel, zes andere sociale tolk- en vertaaldiensten, het Vlaams Minderhedencentrum en de VDAB partner in dit project dat volgende activiteiten omvat: opleidingstrajecten voor sociaal tolken, omgevingsanalyse van de sector, formulering van beleidsvoorstellen voor de structurering van de volledige sector, vorming van VDAB-consulenten in het werken met tolken, rondetafel met de sector tewerkstelling en definiëring van een referentiekader voor het beroep in functie van accreditatie.

Het C.O.C.-project wordt in 2006 gecontinueerd binnen Baðbel. Ondertussen zal onderzocht worden onder welke bevoegdheid of vorm de ondersteuningscel kan uitgroeien tot een autonoom orgaan, los van de juridische structuur van de Vlaamse tolkentelefoon.

6.3 Aandacht voor de vrijwillige tolkers en vertalers

In 1997 is het Sociaal Vertaalbureau ontstaan als afzonderlijk project binnen de bestaande vzw Brussel Onthaal met als doelstelling de communicatie tussen allochtonen en Belgen te bevorderen via interculturele taalbemiddeling door middel van het inzetten van een netwerk van vrijwillige vertalers en tolken.

Op dit ogenblik beschikt het Sociaal Vertaalbureau over een netwerk van ongeveer 500 vrijwillige vertalers en/of tolken met een ruim aanbod (130) aan niet-courante talen.

Sinds 1999 krijgt Brussel Onthaal vzw subsidies van de Vlaamse overheid voor het ondersteunen van het vrijwilligersnetwerk binnen het Sociaal Vertaalbureau.

Het continueren van deze subsidie (40.000 euro op jaarbasis) sluit trouwens aan bij zowel het Regeerakkoord als de beleidsnota Inburgering 2004-2009 die het inschakelen van vrijwilligers als uitdrukkelijke beleidsoptie naar voor schuiven.

Het Sociaal Vertaalbureau neemt deel aan de bijeenkomsten van de Kwaliteitskring, georganiseerd vanuit het C.O.C.-project en is lid van de Raad van Bestuur van de vzw Fosovet-Cofetis.

Om een maximale afstemming tussen het Sociaal Vertaalbureau en Baðbel te garanderen, hebben beide organisaties op 20 december 2001 een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. In deze overeenkomst is bepaald dat Baðbel voor Vlaamse voorzieningen het eerste aanspreekpunt is inzake telefonische tolken. Voor 90% van de oproepen blijkt Baðbel zelf een antwoord te bieden op het moment van de vraag. Als Baðbel geen hulp kan bieden, wordt er doorverwezen naar het Sociaal Vertaalbureau, dat via zijn uitgebreid netwerk van vrijwilligers alsnog probeert te tolken. Deze overeenkomst is op dit ogenblik nog steeds van kracht. Ondertussen hebben 177 voorzieningen in Vlaanderen en 8 Nederlandstalige gebruikers in Brussel een conventie aanvullend telefoontolken op Baðbel ondertekend.

DEEL 3

EMANCIPATIEBELEID

Stand van zaken en resultaten

ONDERWIJS

LEERPLICHTONDERWIJS

1 HET GELIJKE ONDERWIJSKANSENBELEID

Op 1 september 2002 trad het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I (GOK-decreet) in werking. Het decreet moest gelezen worden in het licht van het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen, het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie en het bevorderen van sociale cohesie.

Het decreet is opgebouwd rond drie krachtlijnen: een principieel recht op inschrijving in de school van eigen keuze, de lokale responsabilisering wat betreft inschrijvingsrecht en achterstandenbestrijding door de oprichting van lokale overlegplatforms en een bijkomende ondersteuning voor scholen met veel leerlingen in achtergestelde situaties.

Ondanks de goede intenties van het GOK-decreet bleek uit tussentijdse evaluaties en ervaringen binnen het onderwijsveld dat een aantal knelpunten aanwezig bleven, waardoor de vooropgezette doelstellingen niet altijd gerealiseerd werden. Zo werd o.m. vastgesteld dat zwakkere doelgroepen niet in dezelfde mate gebruik maken van het versterkte recht op inschrijving. Een echt gelijke kansenbeleid moet in de eerste plaats de positie van de zwakkere onderwijsvrager versterken en de onderwijsaanbieders meer mogelijkheden geven om daar op een adequate en realistische manier op in te spelen. Ook de verankering in de lokale situatie en het kunnen leggen van lokale accenten is in deze context erg belangrijk.

Om deze redenen werd het decreet op 15 juli 2005 aangepast. De wijzigingen aan het decreet betreffende gelijke onderwijskansen-I zijn van toepassing op inschrijvingen die betrekking hebben op het schooljaar 2006-2007 en de schooljaren die volgen.

Daarnaast werd met de decreetswijzigingen van 30 april en 7 mei 2004 een voorrang ingevoerd voor broers en zussen van reeds ingeschreven leerlingen en voor Nederlandstaligen in de Nederlandstalige Brusselse scholen.

1.1 Inschrijvingsrecht

Elke leerling heeft nog steeds principieel het recht zich in te schrijven in de school van zijn/haar (ouders) keuze. Om de positie van de zwakkere onderwijsvrager te versterken waren echter een aantal inhoudelijke wijzigingen aan het recht op inschrijving noodzakelijk.

Samengevat komen de aanpassingen neer op het:

- nauwkeuriger omschrijven van een aantal procedures;
- bijkomend voorzien van een aantal weigeringsgronden;
- voorzien van een aantal leerlingencategorieën waaraan voorrang mag verleend worden;
- vervangen van het doorverwijzingsmechanisme;
- verruimen van de mogelijkheden voor lokale invulling en verbijzondering van de regels.

De aanpassingen aan het GOK-decreet beogen enerzijds de toepasbaarheid te verhogen door het streven naar een meer uitgebalanceerd evenwicht tussen het recht van de onderwijszoeker en het recht van de onderwijsaanbieder, en anderzijds de maximale diversiteit binnen de leerlingenpopulatie te bevorderen.

Concreet betekent dit het volgende:

- Het principe van het versterkte recht op inschrijving blijft behouden: instemming met het pedagogisch project en het schoolreglement geeft recht op inschrijving in de school/vestigingsplaats van keuze. Er komen wel enkele verbijzonderingen.
- Een aantal specificaties betreffende de inschrijvingsprocedure wordt ingeschreven, nl. het bepalen van een datum waarop ten vroegste voor een bepaald schooljaar kan worden ingeschreven (1 september voorafgaand aan de effectieve instap).
- De bestaande weigeringsgronden blijven behouden maar er worden nieuwe weigeringsgronden toegevoegd, nl. het weigeren op basis van draagkracht voor leerlingen met een inschrijvingsverslag voor het buitengewoon onderwijs en het weigeren van elders in de loop van het schooljaar uitgesloten leerlingen. Deze laatste weigeringsgrond kan enkel voor scholen gelegen in het werkingsgebied van een LOP waar voorafgaandelijk duidelijke afspraken hieromtrent zijn gemaakt.
- Voor een aantal leerlingencategorieën wordt in de eerste graad van het secundair onderwijs een voorrangsregeling ingevoerd, nl. voor broers en zussen, voor GOK-leerlingen, voor niet GOK-leerlingen in scholen die reeds heel wat GOK-leerlingen opvangen, voor kinderen met thuistaal Nederlands in Brusselse scholen.
- De mogelijkheden van doorverwijzing op basis van thuistaal niet het Nederlands en draagkracht voor leerlingen met een inschrijvingsverslag voor het buitengewoon onderwijs houden op te bestaan vanaf 30 juni 2006. Deze laatste doorverwijzingsmogelijkheid wordt geherformuleerd als weigeringsgrond (zie hierboven).
- Voor een aantal leerlingencategorieën wordt een afwijking op "vol" toegestaan, nl. voor leerlingen die verblijven in een internaat verbonden aan een school voor buitengewoon onderwijs en voor leerlingen die deelnemen aan een project OETC.

Leerlingen of ouders die van mening zijn dat zij onterecht worden geweigerd of doorverwezen⁶ kunnen nog steeds een klacht indienen bij de "Commissie Leerlingenrechten". Deze commissie bestaat uit een voorzitter (jurist), twee leden die vertrouwd zijn met de onderwijsregelgeving en het ruime onderwijsveld, twee leden met een bijzondere kennis of verdienste op het vlak van de kinderrechtenbescherming en twee leden die vertrouwd zijn met het grondwettelijk en administratief recht.

Eveneens is een sanctieregeling uitgewerkt in geval van onterechte weigering of doorverwijzing. De Commissie kan aan de minister voorstellen een deel van de werkingsmiddelen in te houden waarop de school recht heeft in geval van onterechte weigering. Als de Commissie oordeelt dat het een onterechte doorverwijzing betreft, blijft de leerling gewoon ingeschreven in de school.

⁶ Ingevolge het decreet van 15 juli 2005 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, kunnen leerlingen vanaf de inschrijvingen voor het schooljaar 2006-2007 niet langer doorverwezen worden.

1.2 Rechtsbescherming van ouders en leerlingen en lokaal overleg

Een tweede luik is de installatie van lokale overlegplatforms. Deze platforms hebben een driedelige opdracht: ze waken over het inschrijvingsrecht, bemiddelen bij conflicten en werken mee aan de realisatie van een lokaal gelijke onderwijskansenbeleid. Het werkingsgebied van een lokaal overlegplatform is in beginsel de gemeente. De Vlaamse Regering kan echter beslissen tot een uitbreiding of opsplitsing van het werkingsgebied.

Het lokaal overlegplatform brengt de verschillende actoren, betrokken bij het realiseren van meer gelijke onderwijskansen, op lokaal vlak samen. In de overlegplatforms zetelen de directies en inrichtende machten van de betrokken scholen en vertegenwoordigers van representatieve vakorganisaties, ouderverenigingen, leerlingenraden, socio-culturele en/of -economische partners, organisaties van etnisch-culturele minderheden, verenigingen waar armen het woord nemen, de integratiesector, de onthaalbureaus, het schoolopbouwwerk. Elk lokaal overlegplatform wordt voorgezeten door een persoon die vertrouwd is met het ruime onderwijsveld en wordt bijgestaan door een deskundige, aangesteld door het departement Onderwijs. Door een open samenstelling kan het lokaal overleg verbanden leggen met andere beleidsterreinen zoals huisvesting, mobiliteit, welzijn.

De centrale vertegenwoordigers van de organisaties die deelnemen aan de lokale overlegplatforms, hebben met de minister voor onderwijs een engagementsverklaring afgesloten met betrekking tot het realiseren van een goede werking in de lokale overlegplatforms. Hiertoe stelt de minister aan deze organisaties detacheringen en werkingsmiddelen ter beschikking. De gedetacheerde leerkrachten hebben als taak de eigen deelnemers aan het lokaal overleg te ondersteunen en hun deskundigheid te verhogen.

De lokale overlegplatforms hebben tenminste tot opdracht:

- een omgevingsanalyse op te stellen op het gebied van ongelijke onderwijskansen binnen het werkingsgebied;
- afspraken te maken betreffende het nastreven van de doelstellingen van het gelijke onderwijskansenbeleid, zijnde het realiseren van optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen, het vermijden van uitsluiting, segregatie en discriminatie en het bevorderen van sociale cohesie;
- afspraken te maken betreffende de opvang, het aanbod en de toeleiding van leerlingen naar het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers;
- de relatieve aanwezigheid van onderwijskansarme leerlingen in het werkingsgebied te herberekenen;
- afspraken te maken op het gebied van de uitoefening van de bemiddelingsbevoegdheid en de opvang van leerlingen na weigering;
- afspraken te maken over de toepassing van voorrangsregels en over gezamenlijke inschrijvingsperiodes;
- afspraken te maken over de communicatie over het inschrijvingsbeleid en het ontwikkelen van instrumenten om dubbele inschrijvingen tegen te gaan.

Hiermee is het vroegere non-discriminatie-overleg vervangen door een overlegforum met ruimere bevoegdheden. Alle scholen en centra voor leerlingenbegeleiding in het werkingsgebied van een lokaal overlegplatform zijn verplicht een constructieve medewerking aan de werking van het overleg te leveren. Deelnemen aan en samenwerken binnen een overlegplatform is immers als financierings- en subsidiëeringsvoorwaarde opgenomen.

1.3 Ondersteuningsaanbod

1.3.1 Bijkomende lestijden of uren-leraar

Scholen kunnen voor een periode van drie opeenvolgende schooljaren bijkomende ondersteuning krijgen, indien de school in haar leerlingenpopulatie relatief veel leerlingen telt die beantwoorden aan een aantal indicatoren.

In het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs zijn de gekozen indicatoren: leven van een vervangingsinkomen, thuisloos zijn, behoren tot trekkende bevolkingsgroepen⁷, een moeder met een laag opleidingsniveau of het spreken van een andere thuistaal dan het Nederlands. In de tweede en derde graad van het secundair onderwijs zijn de gekozen indicatoren: een schoolse achterstand van tenminste twee jaar hebben, een neveninstromer zijn of het voorafgaande jaar onthaalonderwijs gevolgd hebben. Deze indicatoren zijn geselecteerd omwille van hun voorspellende waarde. De kans dat het schoollopen voor leerlingen, die aan deze indicatoren beantwoorden, ook effectief problematisch wordt, is relatief groot.

De bijkomende ondersteuning bestaat uit extra lestijden of extra uren-leraar. Het is de bedoeling dat de school deze bijkomende lestijden of uren-leraar inzet in het kader van een geëxpliciteerde school-eigen visie rond gelijke onderwijskansen. De uitbouw van een gelijke onderwijskansenbeleid heeft betrekking op een aantal thema's.

Voor het basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs:

- preventie en remediëring van ontwikkelings- en leerachterstanden;
- taalvaardigheidsonderwijs;
- intercultureel onderwijs;
- socio-emotionele ontwikkeling;
- leerlingen- en ouderparticipatie;
- doorstroming en oriëntering.

Voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs:

- preventie en remediëring van studie- en gedragsproblemen;
- taalvaardigheidsonderwijs;
- intercultureel onderwijs;
- oriëntering bij instroom en uitstroom;
- leerlingen- en ouderparticipatie.

De school kiest de doelstellingen waaraan zij wil werken op basis van een beginsituatie-analyse, legt vast op welke wijze zij die doelstellingen wenst te bereiken en op welke wijze zij zichzelf in de loop van het tweede schooljaar zal evalueren.

Voor de keuze van de doelstellingen kan een school zich baseren op een cluster van gelijke kanseninstrumenten die bij besluit zijn vastgelegd, of zelf een samenhangend geheel van doelstellingen formuleren.

Tijdens het derde schooljaar van de looptijd van de toegekende middelen, controleert de inspectie de besteding van de middelen.

⁷ Scholen die een gelijke onderwijskansenbeleid uitbouwen en trekkende kinderen onder hun leerlingenpopulatie tellen, kunnen daardoor op méér middelen rekenen dan scholen die dit niet doen. Daarnaast is aan de kinderen van binnenschippers een bijzondere weging van 1,5 gegeven voor de gewone omkadering. De betrokken leerlingen genereren daardoor voor de school zowel meer lestijden als meer werkingsmiddelen dan een leerling die niet tot deze bevolkingsgroep behoort. Hierdoor is de ondersteuning, die vroeger op projectmatige basis bestond, structureel gemaakt.

Inmiddels is op 1 september 2005 de twee GOK-cyclus ingegaan voor een nieuwe periode van 3 schooljaren. Voor het buitengewoon onderwijs is beslist de uren "onderwijsvoorrang" te verlengen tot en met het schooljaar 2007-2008.

1.3.2 Andere ondersteuning

De overheid voorziet in bijkomende personeelsleden bij de pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijsnetten. Deze pedagogische begeleiders ondersteunen scholen bij de uitwerking van het gelijke onderwijskansenbeleid.

Ook worden drie organisaties gesubsidieerd die professionaliseringsinitiatieven verzorgen. Het Steunpunt NT2, het Steunpunt Intercultureel Onderwijs en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs ontwikkelen, elk vanuit hun eigen expertise maar in samenwerking met elkaar, materialen en vormingsprojecten die de handelingsbekwaamheid van personeelsleden in de scholen verder verhoogt.

1.3.3 Projecten kunstinitiatie

De eerste reeks tijdelijke projecten inzake kunstinitiatie voor kansarme en/of allochtone minderjarigen liep af in juni 2005. Op 15 juli 2005 werd de passage over de tijdelijke projecten kunstinitiatie in het decreet betreffende gelijke onderwijskansen I van 28 juni 2002 aangepast.

De nieuwe doelstellingen zijn:

- het zelfbeeld bevorderen bij leerlingen met een risico op schoolse achterstand;
- de cultuurcompetentie bij deze doelgroep verhogen;
- de betrokkenheid van de buurt en de ouders bij de school te vergroten.

Deze doelstellingen worden verwezenlijkt via:

- een artistieke begeleiding van de betrokken minderjarigen door kunstenaars, en/of
- de professionalisering van leerkrachten van een school voor basisonderwijs of secundair onderwijs inzake de integratie van muzische vorming in een interculturele schoolomgeving, en/of
- de organisatie van een kunstinitiatie die nauw aansluit bij de leefwereld van de betrokken minderjarigen.

Nieuw is dat de projecten worden georganiseerd vanuit een basisschool of een secundaire school. Wel is samenwerking vereist met een instelling voor deeltijds kunstonderwijs, een erkende professionele culturele organisatie en een buurtgerichte organisatie.

2 HET GELIJKE ONDERWIJSKANSENBELEID IN DE PRAKTIJK

2.1 Inschrijvingsrecht

Het decreet betreffende gelijke onderwijskansen stelt het inschrijvingsrecht en de vrije schoolkeuze centraal. Hiermee gaat het decreet dus niet uit van een spreidingsbeleid, maar van een toelatingsbeleid. Selectieve of malafide inschrijvingspraktijken die vroeger verborgen bleven, blijken door het gelijke onderwijskansendecreet wel degelijk aan het licht te komen. Het principieel inschrijvingsrecht zorgt ervoor dat scholen geen bijkomende toelatingsvoorwaarden meer kunnen opleggen aan leerlingen.

Een leerling die voldoet aan de toelatingsvoorwaarden kan (behoudens hoger beschreven uitzonderingen) niet worden geweigerd bij inschrijving, zelfs niet indien de inschrijving plaats vindt na de eerste schooldag.

Evenmin kunnen scholen voorafgaand aan de inschrijving, beperkend optreden ten aanzien van anderstaligen. Bijkomende inschrijvingsvoorwaarden, zoals de eis dat één van beide ouders Nederlands moet spreken, dat de ouders zich moeten engageren om Nederlands te leren of dat ze thuis met hun kind Nederlands moeten praten, ... kunnen niet meer.

Voor het eerst hebben ook de leerlingen van het vrij gesubsidieerd onderwijs een echt inschrijvingsrecht in de school van hun keuze. Voor het basisonderwijs werd met het decreet van 25 februari 1997 betreffende het basisonderwijs reeds een eerste stap gezet, door de invoering van een motiveringsplicht voor scholen bij weigering. Het gelijke onderwijskansendecreet zorgt echter voor een reëel inschrijvingsrecht en een geëigende rechtsbescherming.

Klachten bij Commissie Leerlingenrechten

In het *jaar 2004* behandelde de Commissie inzake Leerlingenrechten 69 zaken betreffende weigeringen en 10 zaken betreffende doorverwijzingen.

In tegenstelling tot het vorig werkingsjaar registreerde de Commissie inzake Leerlingenrechten ook systematisch de klachten die ingetrokken werden vóór behandeling. In 2004 betrof het in totaal 14 klachten, waarvan 12 betrekking hadden op een weigering en 2 op een doorverwijzing. De redenen van intrekking zijn niet altijd gekend. Soms verkiezen leerlingen en hun ouders de procedure niet voort te zetten nadat zij een andere school bereid vonden in te schrijven, terwijl in bepaalde andere zaken de leerlingen alsnog worden ingeschreven in de school die voordien weigerde.

In 13 zaken werd de klacht zonder voorwerp verklaard, in sommigen gevallen omdat:

- naar aanleiding van de klacht of op de zitting zelf een inschrijving bewerkstelligd werd;
- de leerlingen niet inschrijvingsgerechtigd waren;
- de Commissie de vraag van de ouders en/of de leerling niet als een vraag tot inschrijving kwalificeerde of
- de studierichting niet aangeboden werd in de betrokken school.

Van de overgebleven 44 klachten betreffende weigering achtte de Commissie 1 klacht onontvankelijk, 3 ongegrond en 40 gegrond. Van de overgebleven 8 zaken betreffende doorverwijzing achtte de Commissie 3 doorverwijzingen gegrond en 5 ongegrond.

Het secretariaat ging ook voor het eerst na wat er met de leerlingen is gebeurd wiens klacht in 2004 gegrond werd bevonden.

De 40 gegronde klachten betreffende weigering gingen uit van 31 verschillende leerlingen of ouders. De Commissie heeft van 28 leerlingen kunnen nagaan wat er met hen gebeurde na de uitspraak van de Commissie. Bij 16 leerlingen leidde de gegrondverklaring van de klacht effectief tot een inschrijving in de school die voordien weigerde. In 12 gevallen volgen de jongeren na de klacht onderwijs in een andere instelling dan waartegen klacht werd ingediend.

Wat betreft de doorverwijzingen, bleef bij twee gegronde doorverwijzingen het recht op onderwijs van de kinderen gegarandeerd door de inschrijving in een andere school. In één geval waarbij de Commissie de doorverwijzing gegrond verklaarde, bleef de kleuter in de doorverwijzende school.

In het *jaar 2005* behandelde de Commissie inzake Leerlingenrechten 62 zaken, waarvan 57 zaken betrekking hadden op een weigering en 5 betrekking hadden op een doorverwijzing.

Ook voor het werkingsjaar 2005 registreerde de Commissie systematisch de klachten die ingetrokken werden vóór behandeling. In 2005 betrof het 18 klachten die alle betrekking hadden op een weigering. Daarnaast werden 4 zaken zonder voorwerp verklaard.

Van de overgebleven 35 klachten betreffende weigering achtte de Commissie 3 klachten onontvankelijk, 2 ongegrond en 24 gegrond. Bij 6 zaken achtte de Commissie zich niet bevoegd. Van de 5 zaken betreffende een doorverwijzing achtte de Commissie 1 doorverwijzing gegrond en 4 ongegrond.

Alle beslissingen van de Commissie worden in geanonimiseerde vorm online geplaatst op de onderwijswebsite⁸.

2.2 De lokale overlegplatforms

In uitvoering van het gelijke onderwijskansendecreet zijn 27 lokale overlegplatforms opgestart. In gemeenten waar, voorafgaandelijk aan het decreet, reeds een non-discriminatie-overleg bestond, verliep de opstartfase in het algemeen iets sneller dan in gemeenten waar een dergelijke overlegtraditie niet aanwezig was. In een aantal gevallen is het moeilijk gebleken een voorzitter aan te duiden die voor alle deelnemers aanvaardbaar was.

Ondanks die aanvankelijke aarzeling, kan worden vastgesteld dat de lokale overlegplatforms erin geslaagd zijn snel een geëigende plaats binnen de lokale overlegstructuren te vinden. Dit komt ondermeer tot uiting in de belangstelling voor en in verschillende gevallen actieve samenwerking met de overlegplatforms vanwege de gemeentebesturen en vanuit de al geïnstalleerde plaatselijke overlegorganen inzake welzijn en kansarmoede.

Wat betreft de samenstelling van de lokale overlegplatforms blijkt de vertegenwoordiging van bepaalde niet-onderwijsparticipanten nog ontoereikend. Om onder andere de afwezigheid van verenigingen waar armen het woord nemen, op te vangen, is in een aantal overlegplatforms het OCMW aangeduid als gecoöpteerde partner teneinde de kansarmoedeproblematiek voldoende aan bod te kunnen laten komen.

In positieve zin kan worden vastgesteld dat de "doelgroepen" (via de verenigingen waar armen het woord nemen en de organisaties van etnisch-culturele minderheden) hun rol in het dagelijks bestuur opnemen, eens ze tot het lokaal overlegplatform zijn toegetreden. Maar in het algemeen blijft ook in het dagelijks bestuur de vertegenwoordiging van niet-onderwijspartners minder sterk dan die van de onderwijspartners (voor wie deelname trouwens verplicht is).

Naast de algemene vergadering en het verplichte dagelijks bestuur tellen de meeste overlegplatforms minstens twee deelorganen: een bemiddelingscel en een werkgroep "omgevingsanalyse".

Beide zijn een logisch uitvloeisel van de decretale opdrachten van de overlegplatforms. Ook in de bemiddelingscellen is de vertegenwoordiging van niet-onderwijspartners eerder occasioneel.

Naast het bekijken van de "formele" vertegenwoordiging, hebben de deskundigen, die de overlegplatforms begeleiden, de aanwezigheid tijdens en betrokkenheid bij de verschillende vergaderingen van de overlegplatforms in kaart gebracht.

Betrokkenheid is gedefinieerd en gescoord aan de hand van de volgende onderwerpen:

- nemen actief deel aan het overleg en de besluitvorming
- beperken zich tot het uitwisselen van informatie met andere leden
- aanwezig, maar nemen niet deel aan het overleg
- nooit aanwezig

⁸ zie www.ond.vlaanderen.be - rubriek gelijke onderwijskansen, rubriek commissie leerlingenrechten

Ondanks de verplichte deelname en medewerking, blijken de onderwijsparticipanten in de realiteit niet allemaal op te dagen voor de algemene vergaderingen. Vooral de inrichtende machten van Centra voor Leerlingenbegeleiding vallen op door hun afwezigheid. Tegelijkertijd kan men echter ook op andere overlegfora vaststellen dat inrichtende machten zich vaak laten vertegenwoordigen door directies.

De gemiddelde aanwezigheid van de organisaties van etnisch-culturele minderheden ligt niet erg hoog in de algemene vergadering. Ze zijn echter wel behoorlijk vertegenwoordigd in de dagelijkse besturen van de Lokale Overlegplatforms, waar ze een gemandateerde hebben.

Een aantal vaststellingen betreffende de aanwezigheid en betrokkenheid bij het dagelijks bestuur, tonen dat het dagelijks bestuur de echte motor van het lokaal overlegplatform is. Wie zich hiertoe engageerde, neemt over het algemeen de taken ook op.

De installatie van een overleg dat structureel plaats vindt met andere dan onderwijspartners, wordt zonder meer als een winstpunt beschouwd. Het verhoogt en verheldert de bredere samenwerkingsmogelijkheden aanzienlijk.

Inhoudelijk stellen de deskundigen een grote vooruitgang vast, zowel in de thema's die besproken worden als in de wijze waarop dat gebeurt. Wantrouwen ruime plaats voor wederzijdse erkenning en voor het besef dat men op elkaar is aangewezen om gezamenlijke en onderling verweven knelpunten te proberen oplossen. Naast de technisch-administratieve uitvoering van het decreet, evolueren de meeste overlegplatforms naar een lokale overlegstructuur waarin alle relevante onderwijsthema's een plaats kunnen vinden. Het overlegplatform wordt stilaan gezien als het aangewezen forum om onderwijsmateries te bespreken en eventueel lokaal adviserend op te treden.

Minder dan oorspronkelijke verwacht, moeten de overlegplatforms een bemiddelingsfunctie opnemen bij weigeringen en/of doorverwijzingen.

Wat de bemiddelingsfunctie van de overlegplatforms in de periode tot eind augustus 2003 betreft, kan het volgende beeld worden geschetst:

		Aantal zaken	Aantal scholen
Basisonderwijs	doorverwijzing	57	12
	weigering	296	37
Buitengewoon basisonderwijs	weigering	2	1
Secundair onderwijs	doorverwijzing	4	3
	weigering	532	53
Buitengewoon secundair onderwijs	weigering	2	2

Als negatieve ervaringen en/of knelpunten wordt gewezen op een beperkt aantal gevallen waarin het overlegplatform, zij het door een weinig actieve voorzitter, zij het door misverstanden en vooroordelen die blijven terugkeren, zij het door (relatief) actieve tegenwerking van een aantal leden, niet kan komen tot een goede taakinvulling.

Daarnaast blijkt het werkingsgebied van sommige overlegplatforms niet ideaal te zijn samengesteld. Ook is er een behoefte tot het installeren van een overlegplatform in bepaalde regio's waar er nu nog geen bestaat.

Sinds het schooljaar 2003-2004 voorziet de overheid, in het kader van een engagementsverklaring die door haar en door de centrale organisaties met vertegenwoordigers in de lokale overlegplatforms werd ondertekend, via 27 detacheringen in bijkomende ondersteuning. Deze detacheringen hebben tot doel de mensen die op lokaal vlak de vertegenwoordiging opnemen te vormen en te ondersteunen.

2.3 Ondersteuningsaanbod

2.3.1 Extra lestijden of uren-leraar in het basisonderwijs

In juni 2002 zijn de lestijden/uren toegekend voor drie schooljaren (GOK-cyclus 1: schooljaren 2002-2003, 2003-2004 en 2004-2005). In juni 2005 werden voor de tweede maal lestijden/uren toegekend voor drie schooljaren (GOK-cyclus 2: schooljaren 2005-2006, 2006-2007, 2007-2008).

Voor het **gewoon basisonderwijs** geeft onderstaande tabel op schooljaarbasis de verdeling per provincie weer van het aantal deelnemende scholen en het aantal toegekende lestijden:

Provincie	Aantal			
	GOK-cyclus 1		GOK-cyclus 2	
	scholen	lestijden	scholen	lestijden
Antwerpen	472	11.460	508	12.694
Brussels HG	103	4.433	105	4.889
Henegouwen	1	12	1	6
Limburg	266	5.720	282	5.803
Oost-Vlaanderen	409	7.743	426	8.265
Vlaams-Brabant	201	2.796	202	3.179
West-Vlaanderen	351	5.238	368	5.494
Totaal	1.803	37.402	1.892	40.383

Deze lestijdenpakketten komen overeen met 1.558,4 voltijdse ambten tijdens de eerste GOK cyclus en 1.682,6 tijdens de tweede GOK cyclus. Het totale budget dat wordt besteed aan de tweede GOK cyclus bedraagt 54.864.538 euro per schooljaar.

In het gewoon basisonderwijs beantwoordden in totaal 130.390 leerlingen aan de gelijke kansenindicatoren. Van deze leerlingen kwamen 127.761 leerlingen in aanmerking voor aanvullende lestijden GOK.

Het **buitengewoon basisonderwijs** valt niet onder het toepassingsgebied van het gelijke onderwijskansendecreet voor wat betreft het ondersteuningsaanbod (wel voor het inschrijvingsrecht). Het project "onderwijsvoorrang" is gecontinueerd op basis van de oude leerlingentellingen. Voor het basisonderwijs is dat de telling van 1 februari 2000.

In het buitengewoon basisonderwijs is de verdeling (voor beide schooljaren) van het aantal deelnemende scholen en toegekende lestijden als volgt:

Provincie	Aantal	
	scholen	lestijden
Antwerpen	12	296
Brussels HG	1	15
Limburg	13	321
Oost-Vlaanderen	10	146
Vlaams-Brabant	3	22
West-Vlaanderen	3	24
Totaal	42	824

Tijdens het schooljaar 2002-2003 en het schooljaar 2003-2004 vertegenwoordigden de extra lestijden voor het buitengewoon basisonderwijs 34,33 voltijdse ambten.

2.3.2 Extra lestijden of uren-leraar in het secundair onderwijs

In het secundair onderwijs bedroeg het totale budget dat werd besteed aan het ondersteuningsaanbod 13.183.000 euro (2005).

Voor het gewoon secundair onderwijs geeft onderstaande tabel op schooljaarbasis de verdeling weer van het aantal deelnemende scholen, het aantal in betrokken leerlingen en het aantal toegekende lestijden per provincie.

Aantal deelnemende scholen in de **eerste graad van het gewoon secundair onderwijs**, het aantal in betrokken leerlingen en het aantal toegekende lestijden per provincie:

Aantal				
GOK-cyclus 1			GOK-cyclus 2	
Provincie	scholen	lestijden	scholen	lestijden
Antwerpen	121	1.956	125	2.228
Brussels HG	19	405	22	570
Limburg	56	971	62	1.072
Oost-Vlaanderen	86	1118	84	1.330
Vlaams-Brabant	32	341	35	397
West-Vlaanderen	63	717	72	890
Totaal	377	5.508	391	6.487

In de eerste graad van het secundair onderwijs genereerden 26.066 doelgroepkinderen extra uren-leraar. Een stijging met 811 leerlingen in vergelijking met vorige cyclus.

In de **tweede en de derde graad van het secundair onderwijs** genereerden 14.046 leerlingen extra uren-leraar. Voor het gewoon secundair onderwijs geeft onderstaande tabel op schooljaarbasis de verdeling weer van het aantal deelnemende scholen, het aantal in betrokken leerlingen en het aantal toegekende lestijden per provincie.

Aantal				
GOK-cyclus 1			GOK-cyclus 2	
Provincie	scholen	uren-leraar	scholen	uren-leraar
Antwerpen	49	1.301	44	1.356
Brussels HG	10	177	13	202
Limburg	41	223	11	263
Oost-Vlaanderen	24	452	18	410
Vlaams-Brabant	15	280	13	244
West-Vlaanderen	8	149	10	197
Totaal	120	2.582	109	2.672

Deze urenpakketten komen overeen met 244 (1ste graad) en 114,5 (2de en 3de graad) voltijdse ambten tijdens de eerste cyclus en respectievelijk 288 en 118,5 voltijdse ambten tijdens de twee cyclus.

Het **buitengewoon secundair onderwijs** valt niet onder het toepassingsgebied van het gelijke onderwijskansendecreet voor wat betreft het ondersteuningsaanbod (wel voor het inschrijvingsrecht). Het project "onderwijsvoorrang" is gecontinueerd op basis van de oude leerlingentellingen. Voor het secundair onderwijs is dat de telling van 1 februari 1999.

Voor het buitengewoon secundair onderwijs geeft onderstaande tabel op schooljaarbasis een overzicht van de verdeling van de lestijden voor onderwijsvoorrang Voor het schooljaar 2004-2005 komt dit overeen met 29 voltijdse ambten.

Het totale budget onderwijsvoorrrangsbeleid in het buitengewoon secundair onderwijs bedroeg 422.788 euro in 2004.

In het buitengewoon secundair onderwijs is de verdeling van de lestijden voor onderwijsvoorrrang als volgt:

	Aantal					
	2003-2004			2004-2005		
Provincie	scholen	leerlingen	lesuren	scholen	leerlingen	lesuren
Antwerpen	12	755	293	12	785	290
Brussels HG	0	0	0	0	0	0
Limburg	9	439	178	9	451	183
Oost-Vlaanderen	8	357	103	8	370	103
Vlaams-Brabant	2	47	18	2	43	18
West-Vlaanderen	3	104	45	3	111	47
Totaal	34	1.702	636	34	1.760	641

Evaluatie ondersteuningsaanbod

In vergelijking met de vroegere tijdelijke projecten is het ondersteuningsaanbod gelijke onderwijskansen veel ruimer. Het aantal uren dat ter beschikking gesteld wordt, is met een derde toegenomen in het basisonderwijs en praktisch verdubbeld in het secundair onderwijs: van 29.254 lestijden "onderwijsvoorrrang" en "zorgverbreding" samen naar 37.402 lestijden gelijke onderwijskansen in het basisonderwijs; van 4.218 uren-leraar "onderwijsvoorrrang" en "project bijzondere noden" samen naar 8.090 uren-leraar gelijke onderwijskansen in het secundair onderwijs.

Ook het draagvlak is breder. De focus ligt niet exclusief op etniciteit of allochtone herkomst, maar op kansarmoede in het algemeen. Hierdoor komen nu scholen en regio's aan bod, die vroeger wel geconfronteerd werden met ernstige problemen, maar daarvoor geen beroep konden doen op bijkomende middelen.

Het "Cijferboek sociale ongelijkheid in het Vlaams Onderwijs"⁹ bevestigt dat de huidige indicatoren in het gelijke onderwijskansenbeleid goed gekozen zijn: het onderwijsniveau van de moeder is bijvoorbeeld (net zoals dat van de vader) een zeer sterke voorspeller van de onderwijskansen van kinderen. Hetzelfde geldt voor de economische inactiviteit van beide ouders. Het feit dat de thuistaal alleen in cumulatie met andere achterstellingscriteria gehanteerd wordt, blijkt eveneens een juiste optie te zijn. Immers, de breuklijn inzake onderwijskansen loopt niet tussen Vlaamse en andere kinderen, maar tussen "westerse" en "Maghrebijnse" kinderen. Deze laatste groep wordt gekenmerkt door een cumulatie van etnisch-culturele achterstelling met laaggeschooldheid en een hoge inactiviteitsgraad van de ouders. Dat is veel minder het geval voor bijvoorbeeld Franstalige leerlingen, of niet-Nederlandstalige leerlingen van Europese of Amerikaanse afkomst (die dan ook niet onder de criteria van het gelijke onderwijskansenbeleid vallen).

2.3.3 Extra pedagogische begeleiding

Een totaal van 22,5 voltijdse equivalenten aan detacheringen, toegekend aan de koepelorganisaties (met een coördinatie hiervan binnen de VLOR) begeleidt de scholen in het werken aan een gelijke onderwijskansenbeleid.

⁹ Steven Groenez, Inge Van Den Brande en Ides Nicaise, Hoger Instituut voor de Arbeid, 2003.

2.3.4 Projecten kunstinitiatie

De eerste reeks tijdelijke projecten kunstinitiatie (29 in totaal) liep af eind juni 2005. In 2004 investeerde de overheid 562.000 euro in deze projecten. In 2005 ging het om 554.000 euro.

Volgens de aangepaste regelgeving kunnen basis- en secundaire scholen op projectmatige basis en in samenwerking met een instelling voor deeltijds kunstonderwijs, een erkende professionele culturele organisatie en een buurtgerichte organisatie werken aan:

- een artistieke begeleiding van de betrokken minderjarigen door kunstenaars;
- de professionalisering van leerkrachten van een school voor basisonderwijs of secundair onderwijs inzake de integratie van muzische vorming in een interculturele schoolomgeving;
- de organisatie van een kunstinitiatie die nauw aansluit bij de leefwereld van de betrokken minderjarigen.

Een beoordelingscommissie adviseert de minister over de toekenning van de projecten. De minister kan een puntenenveloppe en/of werkingsbudget toekennen voor de schooljaren 2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008.

Door de aanpassing van het GOK-decreet op 15 juli 2005 wijzigde het opzet en de procedure van de kunstinitiatieprojecten lichtjes. De Vlaamse minister bevoegd voor het onderwijs kent binnen een budgettaire ruimte van 483.973 euro jaarlijks (schooljaren 2005-2006, 2006-2007, 2007-2008) een puntenenveloppe toe aan de basis- en secundaire scholen die de geselecteerde projecten organiseren. Deze budgettaire ruimte wordt aangepast aan de evolutie van het gezondheidsindexcijfer.

In afwachting van de definitieve goedkeuring (wellicht eind maart 2006) van het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering betreffende de tijdelijke projecten kunstinitiatie, selecteerde de minister, na de aanbevelingen van de adviescommissie, in het najaar 2005 in totaal 25 projecten. Deze gingen van start in november 2005. De eerste resultaten zullen tot uiting komen in de jaarlijkse zelfevaluatie die de projectorganisatoren aan de onderwijsinspectie zullen bezorgen.

3 ANDERE INITIATIEVEN IN HET LEERPLICHTONDERWIJS

3.1 Materiaalontwikkeling en vorming

Het steunpunt Gelijke onderwijskansen wordt gevormd door de integratie van de werking van het steunpunt Nederlands als Tweede Taal verbonden aan de Katholieke Universiteit Leuven, het steunpunt Intercultureel Onderwijs verbonden aan de Universiteit Gent en het project "Wetenschappelijke ondersteuning gelijke onderwijskansen" van het Onderzoekscentrum voor kleuter- en lager onderwijs verbonden aan de Katholieke Universiteit Leuven.

De werking van het steunpunt betreft de realisatie van activiteiten op het vlak van onderzoek, vorming en materiaalontwikkeling met betrekking tot de inhoudelijke thema's van het ondersteuningsbeleid zoals geregeld in de artikelen VI.5 § 1, 1° en VI.15 § 1, 1°, van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I.

In 2005 investeert de overheid 1.471.000 euro in dit Steunpunt.

3.2 Bicultureel onderwijs

De vzw Werkgroep Immigratie kon voor haar ondersteuning van het bicultureel model van Onderwijs in Eigen Taal en Cultuur (ETC) te Brussel in 2004 een beroep doen op een subsidie van 492.093 euro. In 2005 werd 500.000 euro ter beschikking gesteld.

Hiermee stelt de vzw ETC-leerkrachten te werk in 6 scholen, voorziet ze in de begeleiding van die leerkrachten en de betrokken scholen en organiseert ze een vormingsaanbod voor Brusselse scholen met veel allochtone leerlingen.

3.3 Voorrangsbeleid Brussel (VBB)

De vzw VBB bouwt een netoverschrijdende ondersteuningsstructuur uit. In 2004 is de werking van de vzw decretaal verankerd (decreet van 7 mei 2004). De Vlaamse Gemeenschap en de VGC investeerden in 2005 respectievelijk 1.632.000 euro en 377.000 euro in de vzw. Hiermee kunnen 19 voltijdse equivalenten aan begeleiders worden ingezet.

De begeleiders werken momenteel met de leerkrachtenteams van 89 scholen (ongeveer 120 vestigingsplaatsen) en bereiken daardoor 7.004 kleuters en 8.629 leerlingen basisonderwijs.

Het doel van de werking is:

- het verhogen van de professionaliteit van de leerkrachten om leer- en ontwikkelingsachterstanden bij leerlingen van het Brussels Nederlandstalig onderwijs te verkleinen (met het oog op het behalen van de eindtermen door alle leerlingen);
- het optimaliseren van de samenwerking en coördinatie tussen de verschillende onderwijsparticipanten;
- het verhogen van het coördinerend vermogen van scholen.

De begeleiding is intensief. Zowel de inhoudelijke als procesmatige aspecten worden afgestemd op maat van elke toetredende school.

De expertise van de vzw bevindt zich op de volgende domeinen: taalvaardigheidsonderwijs, omgaan met diversiteit en differentiatie, samenwerking met ouders, samenwerking met andere onderwijspartners.

Uit evaluatieonderzoek is gebleken dat het project kwaliteitsverhoging op gang heeft gebracht m.b.t. het verkleinen van leer- en ontwikkelingsachterstanden. De taalvaardigheid van de leerlingen is significant verhoogd en er is een inhaalbeweging merkbaar t.a.v. het behalen van de ontwikkelingsdoelen en eindtermen. Ook heeft het project effecten op de professionaliteit van de leerkrachten. Vooral de indicatoren m.b.t. taalvaardigheidsonderwijs tonen vooruitgang in het leerkrachthandelen.

3.4 Twinningprojecten Vlaanderen-Marokko

In 2001 ondertekende voormalig Vlaams minister voor Onderwijs Marleen Vanderpoorten een samenwerkingsakkoord met Marokko. Omwille van historische en culturele banden is Marokko immers een belangrijk partnerland voor de internationale onderwijssamenwerking met Vlaanderen. Binnen het luik 'interculturele samenwerking' van dit akkoord werd de mogelijkheid voorzien om schoolpartnerschappen of twinning tussens Vlaamse en Marokkaanse basis- en secundaire scholen op te richten.

Een twinning is een samenwerkingsverband voor één schooljaar tussen ten minste één Vlaamse en ten minste één Marokkaanse school. Binnen dit samenwerkingsverband kunnen allerhande activiteiten en uitwisselingen plaatsvinden. De samenwerking wordt gedragen door de directies, een team van leerkrachten en de leerlingen.

De bedoeling is te komen tot een gelijkwaardige uitwisseling tussen de Vlaamse en de Marokkaanse scholen en de communicatie, zowel op cultureel als op schoolorganisatorisch vlak, tussen beide partners te bevorderen. De thema's waarrond de scholen werken zijn heel divers: van jongerencultuur tot milieueducatie, van feesten tot gezondheidseducatie.

Uit tussentijdse zelfevaluaties van de scholen blijkt dat de twinning een positief effect hebben op het inzicht van leerkrachten in de achtergrond van hun Marokkaanse leerlingen. Bovendien leiden de twinning tot verbeterde contacten met de buurt én met de ouders van kinderen van Marokkaanse afkomst. Twinning die werken rond een concreet, liefst origineel thema blijken het meest succesvol.

Tijdens het schooljaar 2005-2006 nemen 14 gemotiveerde Vlaamse scholen en 2 internaten, verspreid over verschillende provincies en van verschillende netten, deel aan het project. De onderwijsoverheid investeert in elke twinning een bedrag van maximum 7.000 euro.

Het samenwerkingsakkoord met Marokko liep eind 2004 af. Gezien de overwegend positieve resultaten van de schoolpartnerschappen en de uitdrukkelijke vraag vanuit het Vlaamse en Marokkaanse onderwijsveld naar voortzetting ervan, werd er beslist dit waardevolle project in de toekomst verder te zetten.

In afwachting van een vernieuwd onderwijssamenwerkingsakkoord tussen Vlaanderen en Marokko, dient een protocol ter verlenging van de twinning als kader voor deze samenwerking.

Om bekendheid te geven aan de Vlaams-Marokkaanse schoolpartnerschappen werd de website www.ond.vlaanderen.be/twinning gecreëerd.

3.5 Van rechtswege gewettigde afwezigheden

De leerplichtwet bepaalt dat alle kinderen en jongeren moeten leren, hetzij via huisonderwijs, hetzij via onderwijs in een school. De overheid heeft als plicht erover te waken dat het recht op onderwijs - hoewel in veel gevallen een evidentie - voor alle kinderen gegarandeerd wordt.

Ouders die kiezen voor onderwijs in een school zetten met de inschrijving van hun kind een eerste stap in het voldoen aan de leerplicht. Een ingeschreven leerling moet echter ook regelmatig aanwezig zijn. De regelgeving over afwezigheden, opgesteld in 1997¹⁰, streefde ernaar enerzijds het leerrecht van jongeren maximaal te garanderen en anderzijds scholen die inspanningen leveren bij de begeleiding van problematische afwezigheden niet langer te bestraffen.

In 2003 is deze regelgeving, wat betreft het aspect "van rechtswege gewettigde afwezigheden" uitgebreid met afwezigheden van school omwille van "het beleven van feestdagen die inherent zijn aan de door de grondwet erkende levensbeschouwelijke overtuiging van een leerling" (anglicaanse, islamitische, joodse, katholieke, orthodoxe, protestantse godsdienst). Concreet gaat het over:

- het Suiker- en Offerfeest (telkens 1 dag) in de islam;
- het Joods nieuwjaar (2 dagen), de Grote Verzoendag (1 dag), het Loofhuttenfeest (2 dagen), het Slotfeest (2 laatste dagen), de Kleine Verzoendag (1 dag), het feest van Esther (1 dag), het Paasfeest (4 dagen) en het Wekenfeest (2 dagen) in de joodse godsdienst;
- Paasmaandag, Hemelvaart en Pinksteren in de orthodoxe godsdienst, voor de jaren waarin het orthodox Paasfeest niet samenvalt met het katholieke Paasfeest.

De katholieke feestdagen zijn al vervat in de wettelijk vastgelegde vakanties. De protestantse en anglicaanse godsdienst hebben geen feestdagen die hiervan afwijken.

De ouders zijn gehouden deze afwezigheid voorafgaandelijk te melden en te staven met een verklaring of een officieel document.

3.6 Meer talen in het basisonderwijs

Om de doelstelling van levenslang leren van talen te realiseren, stelt men hoge verwachtingen in het basisonderwijs. Het is immers op dat niveau dat een positieve houding tegenover andere talen en andere culturen zich kan ontwikkelen en de basis zal vormen voor het latere leren van talen. Meer en meer scholen nemen zelf initiatieven of vragen om te mogen experimenteren met deze vroege vreemdetaalverwerving.

Scholen in Vlaanderen zijn in vele gevallen meertalige leefgemeenschappen. De inspanningen die worden geleverd om anderstaligen te ondersteunen in het snel verwerven van het Nederlands om hun kansen op succes in hun professioneel en maatschappelijk leven te verbeteren, zijn groot. Al te vaak echter vergeet men dat het anderstalig-zijn een rijkdom is en geen hinderpaal.

Talenonderwijs opent, naast het aanleren van een functionele vaardigheid (spreken, lezen, luisteren en schrijven) de belevingswereld van jongeren, biedt kansen om hun eigen taal en cultuur intenser te beleven en tegelijkertijd te ontdekken hoe de andere leeft en denkt.

Op 7 mei 2004 is art. 43 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 gewijzigd. Hierdoor is:

- het aanleren van de Franse taal in het vijfde en zesde leerjaar van het gewoon lager onderwijs verplicht;
- het mogelijk om op vrijwillige basis vanaf de kleuterklas met een initiatie Frans te starten. Ook een initiatie in een andere vreemde taal, naast het Frans, op vrijwillige basis, is mogelijk na overleg tussen het schoolbestuur, leerkrachten, directie en ouders.

¹⁰ Het besluit van de Vlaamse Regering van 12 november 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het basisonderwijs, zoals gewijzigd door het besluit van 21 maart 2003 en het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 september 1997 betreffende de controle op de inschrijvingen van leerlingen in het secundair onderwijs, zoals gewijzigd door het besluit van 21 maart 2003.

3.7 Gids voor ouders met kinderen in het basisonderwijs

Deze brochure is geschreven voor ouders met kinderen in het basisonderwijs. De klemtoon van de gids ligt op de rechten en plichten van kinderen en ouders in het basisonderwijs en is opgesteld via een systeem van vragen en antwoorden. Sinds 2003 is deze gids ook in vertaalde versie (Arabisch, Turks en Engels) verkrijgbaar bij de Cel Publicaties van het departement Onderwijs.

3.8 JoJo: scholen voor jongeren, jongeren voor scholen

De wet van 24 december 1999 ter bevordering van de werkgelegenheid voorziet in een stelsel van startbanen voor jonge schoolverlaters en werklozen, met als doel hun tewerkstelling te bevorderen door hen een baan en/of een bijkomende opleiding te verschaffen. De Vlaamse Gemeenschap richt zich tot jongeren die niet in het bezit zijn van een diploma hoger secundair onderwijs. Jongeren van allochtone afkomst en jongeren uit kansarme gezinnen worden in het bijzonder aangemoedigd om zich in te schrijven voor deze startbanen.

Het samenwerkingsakkoord tussen de Federale en de Vlaamse overheid, goedgekeurd op 25 februari 2000, kende 315 startbanen toe aan de sector Onderwijs, volledig federaal gefinancierd. Binnen dit kader werden door de Vlaamse overheid twee projecten tot stand gebracht. Het eerste project is van start gegaan onder de naam “Scholen voor Jongeren, Jongeren voor scholen” (kortweg JoJo project) en omvat “preventie van antisociaal gedrag op school”. Het tweede project werkt rond het thema “verkeersveiligheid”(kortweg VeVe).

Oorspronkelijk waren er 100 plaatsen voorzien voor het JoJo project en 215 voor het VeVe project. Later werden er 47 startbanen overgeheveld van het project Verkeersveiligheid. In januari 2004 kende het JoJo project nog een laatste uitbreiding, waardoor het officieel recht heeft op 170 startbanen. Omwille van budgettaire redenen op federaal niveau is het aantal startbanen dat mag ingevuld worden momenteel tot 153 beperkt.

De doelstelling van het JoJo-project is tweërlei:

- de jongeren laten proeven van een job in het onderwijs, om hen aldus de smaak te pakken te laten krijgen voor eventuele verdere opleiding en tewerkstelling;
- scholen met een publiek van jongeren met schoolse problemen een bijkomende werkracht bieden om te werken aan een positief schoolklimaat en een beter contact tussen de leraren en de allochtone of kansarme gezinnen.

Op het departement Onderwijs zijn twee coördinatoren aangesteld om de dagelijkse werking van het JoJo project in goede banen te leiden.

Zij beheren de volledige administratie die bij het project komt kijken en verzorgen de contacten hieromtrent met het werkstation en het FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Verder organiseren zij op regelmatige tijdstippen vormingen voor de startbaners. Het Departement Onderwijs heeft hiervoor een budget. In 2004 en 2005 bedroeg dit 52.000 euro en dit zal ook voor 2006 het geval zijn.

De startbaanovereenkomst houdt voor de jongere een voltijdse arbeidsovereenkomst van 1 jaar in. Mogelijke opdrachten voor de jongeren zijn:

- Samen met de leerlingen, de leerkrachten, de leerlingenbegeleiding en de leerlingencoach werken aan een aangename leer- en werkomgeving;
- Preventie van vandalisme door sensibilisering;
- Met leraren of individueel initiatief nemen om de vrije tijd in de school, vóór en na de lessen en tijdens de middagpauzes, op een actieve en creatieve manier in te vullen;
- Toezicht houden tijdens de pauzes, in de refter of op de speelplaats;

- Leraren helpen bij het organiseren en begeleiden van extra activiteiten, projectwerk, uitstappen, enzovoort;
- Een aanspreekpunt zijn voor de jongeren van de school, om hen te ondersteunen (individueel, maar ook als groep) in het verwoorden van hun zorgen of verwachtingen en hen te helpen bij de organisatie van de leerlingenparticipatie;
- Vooral voor de uren waarop de leerlingen in de klas zijn, is een goede functieomschrijving van belang. Er kunnen verschillende taken aan de preventiemedewerker worden toegewezen. Voorbeelden hiervan zijn:
 - afwezigheden controleren en opvolgen;
 - contacten tussen ouders en de school versoepelen (bijvoorbeeld tolken bij oudercontacten);
 - probleemjongeren opvolgen;
 - ondersteuning van opvoeders en administratieve medewerkers; extra toezicht in moeilijke klassen.
- Advies bij leerlingenbegeleiding. Vaak weet deze persoon door zijn vertrouwensfunctie in de school na verloop van tijd meer over een leerling dan enig ander persoon in de school.

De scholen kiezen en concretiseren zelf uit deze lijst taken, volgens de eigen situatie en het profiel van de kandidaat-jongere. De school zorgt er ook voor dat de jongere terecht kan bij een vertrouwenspersoon (coach). De jongere kan met behoud van loon van de startbaan afwezig blijven om zich aan te bieden op een sollicitatie.

De uitbouw van het project gebeurde in eerste instantie in vijf steden, met name Antwerpen, Genk, Gent, Hasselt en Mechelen.

In deze steden werden 135 scholen geselecteerd op basis van het percentage leerachterstand van het totaal aantal ingeschreven leerlingen per school. Vanaf 1 januari 2001 konden de eerste startbaners aangeworven worden.

Een eerste tussentijdse evaluatie in maart 2001 én de reacties vanuit de deelnemende scholen waren positief. Vanuit deze vaststellingen en de vraag van verschillende scholen uit andere gemeenten om deel te kunnen nemen aan het project, besloot toenmalig minister Vanderpoorten eind mei 2001 het project uit te breiden.

Er werden een aantal scholen geselecteerd uit gemeenten met bijzondere noden waar de schoolse achterstand hoger ligt dan het Vlaams gemiddelde. De uitbreiding gebeurde in concreto naar de gemeenten Aalst, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Boom, Brugge, Halle, Houthalen-Helchteren, Leuven, Lier, Maasmechelen, Oostende, Ronse, Temse, Tienen, Turnhout, Vilvoorde, Willebroek en Zaventem.

Een tweede uitbreidingsronde, in februari 2003, gebeurde naar alle Vlaamse TSO en BSO scholen waar de leerachterstand hoger is dan het Vlaams gemiddelde. De scholen die in aanmerking kwamen voor het project werden aangeschreven. Het JoJo project beperkt zich dan ook tot deze groep scholen.

3.9 Brussels curriculum

Eind april 2004 zette de Vlaamse Regering het licht op groen voor experimenten met een aangepast curriculum voor secundaire scholen in Brussel die dat wensen. Vanaf het schooljaar 2004-2005 kunnen Brusselse scholen naast het gewone lesprogramma één of twee alternatieve curricula of programma's organiseren in de eerste graad.

De bedoeling is dat de scholen, dankzij die 'Brusselvarianten' beter kunnen inspelen op de noden van hun zeer gedifferentieerd leerlingenpubliek en dat zowel de zwakkere als de sterkere scholieren er wel bij varen.

Aanleiding voor dit aangepast curriculum was de vaststelling dat de huidige onderwijsstructuur onvoldoende flexibiliteit biedt om tegemoet te komen aan de noden van de zeer heterogene instroom van leerlingen in de Brusselse secundaire scholen.

Een steeds groeiend aantal leerlingen is immers anderstalig, er zijn leerlingen uit Brusselse basisscholen, die een ruimere voorkennis van het Frans bezitten, en leerlingen van buiten de hoofdstad die maar een beperkt pakket tweede taal meegekregen hebben. Het is voor leerkrachten secundair een hele uitdaging om zo'n gedifferentieerde groep op een aangepaste manier door de eerste graad te loodsen.

Aangezien het Nederlandstalig basisonderwijs in Brussel uit zijn voegen barst, is de komende jaren een toename van het aantal leerlingen in het secundair onderwijs te verwachten. Onderwijskwaliteit, de sterke aandacht voor het vreemdetalenonderwijs, de pluriculturele en meertalige context, de Europese dimensie, de culturele uitstraling zijn sterke troeven die gevrijwaard en maximaal uitgespeeld moeten worden. Er moest meer soepelheid komen in de leerplannen, zodat scholen die er nood aan hebben, kunnen kiezen welk leertraject ze aan hun leerlingen aanbieden.

Het Brussels Curriculum kan twee vormen aannemen: de eerste graad in drie jaar (variant 1) en een soepeler systeem voor zwakke en sterke leerlingen (variant 2).

Brusselvariant 1: de eerste graad in drie jaar

Deze variant richt zich naar die leerlingen die over een onvoldoende taalvaardigheid beschikken om zonder problemen te kunnen deelnemen aan het onderwijs in de verschillende vakken van het schoolcurriculum van het eerste leerjaar A en het tweede gemeenschappelijk leerjaar van de eerste graad.

Brusselvariant 1 steunt op volgende vier pijlers:

1. De eindtermen van de eerste graad moeten bereikt zijn na drie jaar. De leerstof van sommige vakken wordt vertraagd aangeboden. Overzitten kan niet.
2. Er wordt gericht gewerkt aan het verhogen van de taalvaardigheid.
3. Er is tijd vrij om kennis te maken met een bredere waaier aan opties om de studieloopbaan van de leerlingen nog beter te begeleiden
4. Er is voldoende tijd om aan projectonderwijs te doen om vaardigheden uit de vakoverschrijdende eindtermen te realiseren.

Brusselvariant 2: soepeler systeem voor zowel zwakke als sterke leerlingen

De tweede variant vertrekt van minder uren voor de basisvorming (24 uur) maar behoudt de tweejarige structuur van de eerste graad. Ook hier komen meer mogelijkheden vrij voor taalverwerving, maar tegelijk kunnen leerlingen die dat soort steun niet nodig hebben, zich breder vormen.

De doelgroep is verscheiden: leerlingen met taalachterstand kunnen bijvoorbeeld een uitgebreider pakket Nederlands krijgen, andere leerlingen kunnen volgens hun mogelijkheden uitbreidingsleerstof zien. Voor sterke leerlingen kan dat ook inhouden dat ze bepaalde vakken in een andere dan de onderwijstaal krijgen.

Enkele gemeenschappelijke kenmerken

In beide varianten kan er gebruik worden gemaakt van een project meertaligheid, voor maximaal 8 uur, en ook van het PAL-systeem, wat staat voor Periodiek Asynchroon Lesgeven. Dit betekent dat niet alle leerlingen op hetzelfde moment hetzelfde vak dienen te volgen en dat bepaalde vakken kunnen geclusterd worden in een periode van een achttal weken. Dat biedt mogelijkheden voor projectonderwijs, extra murosactiviteiten, intensievere taaltraining enzovoort.

Beide varianten moeten de eindtermen en einddoelstellingen respecteren, en in geen geval mag er een voorafname plaatsvinden van leerstof uit de tweede graad.

De Brusselse scholen zijn niet verplicht in de ene of de andere variant te stappen. Het blijft een keuzemogelijkheid en de school kan daarnaast het gewone curriculum blijven aanbieden.

3.10 Janus – project met specifiek aandacht voor het taalbeleid

Het project Janus wil methodieken en instrumenten ontwikkelen om de overgang van scholen/centra naar bedrijven/diensten efficiënter te laten verlopen. Alle experimentplekken (16 in totaal) schreven zich in voor de invoering van volwaardig alternerende onderwijsvormen en het organiseren van voortrajecten voor jongeren die nog niet voldoende arbeidsrijp zijn. Tevens hertekenen zij mee de opleidingskaarten voor de deeltijdse onderwijsvormen of willen zij een individueel transitieplan ontwikkelen voor jongeren uit BuSO OV2. (Buitengewoon Secundair Onderwijs - onderwijsvorm 2)¹¹.

In alle experimentscholen of -centra loopt ook een luik rond taalvaardigheid. Het Centrum voor Taal en Onderwijs is ontwikkelende partner voor dit luik. Zowel in de klas (ook tijdens praktijkvakken), als op de werkvloer is het talig kunnen functioneren in voor de leerlingen relevante communicatieve situaties van kapitaal belang.

De instructietaal van de leerkrachten, maar ook die van de begeleiders op de werkplek, moet duidelijk zijn en de leerlingen de kans geven om te kunnen leren. Leerkrachten en begeleiders krijgen instrumenten aangereikt, waarmee ze kunnen peilen naar het taalvaardigheidsniveau van hun leerlingen.

Meteen krijgen ze ook middelen om te werken aan een beter begrip van de instructietaal. Uiteindelijk resulteren alle inspanningen in een heus taalbeleid op school, waar het hele team bij betrokken is.

Niet alleen anderstaligen of nieuwkomers blijken hinder te ondervinden van een geringe taalvaardigheid. Het probleem op school en op de werkplek stelt zich voor alle taalzwakke leerlingen. Een analyse van de situatie kan het probleem aan de oppervlakte brengen. Van daaruit stelt elke school/centrum een taalbeleidsplan op, waarbij in eerste instanties de prioriteiten afgebakend worden om daarna een actieplan op te stellen. Nadat het hele team tot actie overgegaan is, volgt een evaluatie.

Het opnemen van het luik Taalvaardigheid binnen Janus op de experimentplekken moet ertoe bijdragen dat de kansen van jongeren op de werkplek niet worden gehypothekeerd doordat hun taalvaardigheid niet voldoet. Door aan de taal te werken, verhogen we hun kansen niet alleen op de arbeidsmarkt, maar ook in de dagdagelijkse sociale omgang.

3.11 Project Diversiteit in de lerarenopleidingen

In februari 2003 en 2004 vond de Week van de Diversiteit plaats. Toenmalig minister Vanderpoorten wou met dit initiatief feestelijk in de schijnwerper plaatsen hoe scholen aandacht voor diversiteit hebben. Goede praktijkvoorbeelden werden bekendgemaakt via een wedstrijd en de materialendatabank (zie www.weekvandediversiteit.be).

Minister Vandenbroucke koos ervoor het project een andere vorm te geven. Omgaan met diversiteit (m.b.t. gender, etniciteit, sociale achtergrond, seksuele geaardheid, leeftijd) verdient meer dan ooit aandacht in het onderwijsbeleid. Het onderwijs/de school in al haar processen en aspecten interculturaliseren is een groeiproces. De minister wil dit ondersteunen en zich met het project richten op de lerarenopleidingen. Tenslotte nemen zij de sleutelpositie in om de omgang met diversiteit ook op termijn in het onderwijs te verankeren.

¹¹ BUSO OV2. heeft tot doel aan de leerlingen een algemene en sociale vorming en een arbeidstraining te geven om hun integratie mogelijk te maken in een beschermd leef- en werkmilieu (KB 28 juni 1978).

In 2004 werd het nieuwe concept uitgewerkt in de stuurgroep, met leden afkomstig uit kabinet, administratie en het onderwijs- en ruimer middenveld, waaronder o.m. het Vlaams Minderhedencentrum en het Minderhedenforum.

In de periode oktober 2005-april 2006 komen zes groepen met afgevaardigden uit de verschillende types lerarenopleidingen (kleuter-, lager onderwijs, secundair onderwijs - groep 1, secundair onderwijs - groep 2, opleiding 'Getuigschrift Pedagogische Bekwaamheid') en uit middenveldorganisaties (o.a. Provinciaal Integratiecentrum Oost-Vlaanderen, Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen, Regionaal Integratiecentrum FOYER Brussel, AMV (Actiecomité Moslimvrouwen), Onderwijsopbouwwerk Boom, Provinciaal Integratiecentrum Limburg, De Acht, Kleur Bekennen, Sensoa, GRIP (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap), Ouderen Overleg Komitee, Holebifederatie,...) vijf keer samen. Deze expertise-uitwisseling en -ontwikkeling inzake omgaan met diversiteit wordt begeleid door het Steunpunt Gelijke Onderwijskansen.

Deze zes werkgroepen met lerarenopleiders en middenveldorganisaties buigen zich samen over de vraag hoe ze het omgaan met verschillen optimaal kunnen inbouwen doorheen de lerarenopleiding, om effectieve, sociaal vaardige toekomstige leerkrachten te vormen, die deze competenties ook kunnen doorgeven.

Het werk zal resulteren in een bundeling van voorbeelden van good practice, voorbeelden van een hogeschoolbeleid rond de thematiek, van beleidsadviezen. De resultaten van deze sessies worden in het voorjaar van 2006 aan een ruimer publiek bekendgemaakt.

De onderwijsoverheid investeerde in 2005 in totaal 65.000 euro. De middelen gingen naar de projectbegeleiding van 6 groepen, de onkostenvergoeding van de deelnemers, de voorbereiding en druk van een boekpublicatie.

3.12 Europees jaar van burgerschap door onderwijs en vorming

De school is - in vele opzichten - een afspiegeling van de diversiteit in de samenleving. Door inzicht in andere leef- en denkwijzen wordt respectvol omgaan met anderen mogelijk. Precies daarom wil het onderwijsbeleid via de vorming tot burgerzin jongeren vaardigheden bijbrengen om verschillen tussen mensen te waarderen, respectvol om te gaan met andere denkwijzen en als actieve en kritische burgers de democratie en de solidariteit mee vorm te geven (cf. Beleidsnota Onderwijs en Vorming). Scholen worden hierin op diverse manieren ondersteund, onder meer via ondersteuning van projecten, de verspreiding van didactische materialen en het stimuleren van netwerken.

In 2005 werd in dit kader bijzondere aandacht besteed aan vredeseducatie.

Een publicatie van de Canon Cultuurcel rond dit thema bundelt visieontwikkeling, didactische werkvormen en goede praktijkvoorbeelden om met kinderen en jongeren te werken aan vrede.

2005 was bovendien het Europees Jaar van Burgerschap door Onderwijs en Vorming. Dit initiatief van de Raad van Europa was nadrukkelijk bedoeld als ontwikkeljaar. De Vlaamse invulling van dit Europees Jaar had als doel extra mogelijkheden te creëren op het vlak van netwerken tussen leerkrachten en lerarenopleiders en de verspreiding van goede praktijkvoorbeelden en materiaal via de organisatie van een aantal praktijkgerichte studiedagen. Tevens werd de website www.ond.vlaanderen.belburgerschap ontwikkeld met verwijzingen naar o.a. achtergrondinformatie, educatief materiaal, externe organisaties actief rond dit thema.

De evaluatie van de studiedagen heeft aangetoond dat hiermee tegemoet gekomen werd aan een duidelijke vraag vanuit het onderwijsveld en dat deze initiatieven een aanzienlijke bijdrage hebben geleverd tot de verspreiding van bestaande en nieuwe instrumenten en materialen ter ondersteuning van burgerschapseducatie in de klas en in de lerarenopleiding.

HOGER ONDERWIJS

1 VERHOGEN VAN DE INSTROOM VAN ALLOCHTONEN

Op 19 maart 2004 is het decreet betreffende de rechtspositieregeling van de student, de participatie in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, goedgekeurd (B.S. 10/06/2004).

Dit decreet geeft de besturen van hoger onderwijsinstellingen via art. II.6 de opdracht om de toegankelijkheid van het hoger onderwijs van "studenten uit objectief af te bakenen bevolkingsgroepen waarvan de deelname aan het hoger onderwijs beduidend lager is dan deze van andere bevolkingsgroepen" te waarborgen en dit zowel in materiële als in immateriële zin. De besturen beschikken daarbij over de mogelijkheid om maatregelen van "corrigerende ongelijkheid" te nemen.

2 ERKENNING BUITENLANDSE DIPLOMA'S

De procedure inzake erkenning van buitenlandse diploma's bleef ongewijzigd (zie jaarrapport 2002-2003).

De *academische erkenningprocedure* behelst een programmavergelijking tussen een buitenlandse opleiding en een Vlaamse hoger onderwijsopleiding. NARIC-Vlaanderen vraagt het advies van ten minste twee instellingen voor hoger onderwijs in de Vlaamse Gemeenschap over de academische waarde van het buitenlandse diploma. De criteria die hierbij van toepassing zijn, staan vermeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 14 oktober 1992 en het besluit van de Vlaamse Regering van 10 juni 1997.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal aanvragen en het aantal dossiers dat bij indiening onvolledig is:

	Universiteiten	waarvan onvolledig	Hogescholen	waarvan onvolledig	Totaal
2001	353	262	453	169	806
2002	442	272	469	170	911
2003	522	369	597	248	1.119
2004	580		709	162	1.289
2005	563		614		1.177

De *professionele erkenning* machtigt de houder van een buitenlands diploma het ermee verbonden gereguleerd beroep uit te oefenen in een gastlidstaat van de Europese Economische Ruimte.

De beroepsmachtiging is een federale materie, met uitzondering van de onderwijsberoepen, waarvoor de Vlaamse Gemeenschap zelf bevoegd is. NARIC-Vlaanderen treedt in dat geval op als informatie- en contactpunt. Afhankelijk van de duur van de opleiding is ofwel de administratie Secundair Onderwijs, ofwel de administratie Hoger Onderwijs en Wetenschappelijk Onderzoek bevoegd.

Voor de onderwijsberoepen aan Vlaamse Hoger Onderwijsinstellingen zijn deze zelf bevoegd voor de toepassing van de Europese erkenningsrichtlijn.

Tot slot bestaat het *systeem van niveaubepalingen*. Een niveaubepaling is een bevestiging van NARIC-Vlaanderen dat een bepaald buitenlands hoger onderwijsdiploma wel degelijk door een erkende hoger onderwijsinstelling is uitgereikt.

Verscheidene instanties en werkgevers in België aanvaarden een niveaubepaling in plaats van een academische erkenning van een diploma. Hiertoe vraagt NARIC-Vlaanderen een eensluidend verklaard afschrift van het diploma met een beëdigde vertaling ervan. Een niveaubepaling wordt gegarandeerd binnen de 4 weken.

Onderstaande tabel geeft het overzicht van het aantal aanvragen tot professionele erkenning en tot niveaubepaling:

Aantal aanvragen		
	Professionele erkenning	Niveaubepaling
2001	66	578
2002	62	721
2003	50	849
2004	70	1.293
2005	62	1.056

3 STUDIETOELAGEN IN HET HOGER ONDERWIJS

In het kader van de democratisering van het onderwijs, i.c. het aan alle jongeren geven van volledige kansen tot vorming en intellectuele ontplooiing, ongeacht hun afkomst, financiële mogelijkheden of sociaal-cultureel milieu, bestaan er twee complementaire systemen: het systeem van de studiefinanciering (rechtstreeks) en het systeem van sociale voorzieningen voor studenten (via de hoger onderwijsinstellingen). Het stelsel van studietoelagen heeft zijn relevantie in het kader van de democratisering van het hoger onderwijs bewezen. Verschillende studies illustreren dat het studietoelagesysteem een belangrijke selectieve tegemoetkoming is voor personen die het financieel minder gemakkelijk hebben en waarvoor de extra kost die studeren meebrengt een te zware belasting is voor het gezinsbudget.

Naast de voornoemde stelsels worden de ouders van studenten ook gesteund in hun kosten door de kinderbijslag en de fiscale aftrek voor studerende kinderen. Studenten zelf worden financieel gesteund door bijvoorbeeld de toekenning van het leefloon en de vrijstelling van stempelcontrole.

In 2004 is het stelsel van de studietoelagen voor het hoger onderwijs omgevormd tot een systeem van studiefinanciering dat beter tegemoet komt aan de toegenomen flexibiliteit van opleidingen, mobiliteit van studenten en uitwisselingen tussen opleidingen en instellingen¹². Om in aanmerking te komen voor een studietoelage moet men aan drie voorwaarden voldoen: een nationaliteitsvoorwaarde, een pedagogische voorwaarde en een financiële voorwaarde. Ten aanzien van vroeger, is de nationaliteitsvoorwaarde gewijzigd.

Studiefinanciering kan worden toegekend aan studenten met de Belgische nationaliteit en aan de volgende categorieën van studenten die in België verblijven:

1° Kinderen van onderdanen van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte die op basis van een arbeidsovereenkomst gedurende een periode van twee jaar en uiterlijk 31 december van het academiejaar in kwestie minstens twaalf maanden minstens 32 uur per maand in België werken of hebben gewerkt en die zich kunnen beroepen op artikel 12 van Verordening (EEG) 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie.

Kinderen van onderdanen van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte die gedurende een periode van twee jaar en uiterlijk 31 december van het academiejaar in kwestie in België werkzaamheden anders dan in loondienst verrichten of hebben verricht op basis van een inschrijving in de Kruispuntbank voor Ondernemingen of in het handelsregister;

2° Onderdanen van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte die op basis van een arbeidsovereenkomst gedurende een periode van twee jaar onmiddellijk voorafgaand aan 31 december van het academiejaar in kwestie minstens twaalf maanden minstens 32 uur per maand in België werken of hebben gewerkt en die zich kunnen beroepen op artikel 7 van Verordening (EEG) 1612/68 van de Raad van 15 oktober 1968 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, en onderdanen van een lidstaat van de Europese Economische Ruimte die gedurende een periode van twee jaar onmiddellijk voorafgaand aan 31 december van het academiejaar in kwestie in België werkzaamheden anders dan in loondienst verrichten of hebben verricht op basis van een inschrijving in de Kruispuntbank voor Ondernemingen;

¹² Decreet tot wijziging van het decreet van 30 april 2004 betreffende de studiefinanciering en studentenvoorzieningen in het hoger onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, zoals gewijzigd bij decreet van 18 november 2005 (BS 13/01/2006).

- 3° Onderdanen van een lidstaat van de Europese Unie die gedurende de periode onmiddellijk voorafgaand aan 31 december van het academiejaar in kwestie, gedurende vijf jaar onafgebroken in België verbleven, waarbij de termijn wordt bewezen door de inschrijving in het Rijksregister of door een gelijkwaardig attest, uit te reiken door het gemeentebestuur;
- 4° Studenten met een buitenlandse nationaliteit die toegelaten of gemachtigd zijn voor een verblijf van onbeperkte duur in België, zoals bepaald door de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen;
- 5° Kandidaat-vluchtelingen van wie de asielaanvraag ontvankelijk is verklaard, alsook hun kinderen die sinds hun minderjarigheid in België verblijven en niet zelf een asielaanvraag hebben ingediend;
- 6° Buitenlandse onderdanen die in het kader van de strijd tegen de mensenhandel een aankomstverklaring hebben ontvangen overeenkomstig artikel 5 van de wet van 15 december 1980 of die beschikken over een machtiging tot verblijf van meer dan drie maanden voor een beperkte of onbeperkte duur overeenkomstig artikelen 9 tot en met 13 van de wet van 15 december 1980, geattesteerd door een gespecialiseerde onthaaldienst.

4 OPLEIDING LERAAR ISLAMITISCHE GODSDIENST

Sinds enkele jaren bestaat aan de Erasmushogeschool te Brussel een lerarenopleiding waarin het vak "Islamitische godsdienst" is opgenomen. Deze opleiding is geïntegreerd in de lerarenopleiding groep 1 van het secundair onderwijs (algemene vakken). Ten behoeve van de studenten binnen de opleiding, die meestal van allochtone afkomst zijn, kan de Erasmushogeschool beschikken over een bijkomende coördinator.

De bijkomende coördinator werkt aan:

- het verhogen van de instroom van studenten in de opleiding;
- het verhogen van de doorstroom van de studenten doorheen de opleiding;
- de interculturalisering van de lerarenopleiding.

De hogeschool ontving hiervoor een subsidie van 65.000 euro in 2004 en 2005. De Minister van Onderwijs en Vorming overweegt om het project uit te breiden naar minstens één andere lerarenopleiding.

5 ENGAGEMENTSVERKLARING DIVERSITEIT IN HET HOGER ONDERWIJS

Op 31 mei 2005 ondertekenden vertegenwoordigers van universiteiten en hogescholen, vakbonden, sociale organisaties, studentenvertegenwoordigers samen met de Minister van Onderwijs en Vorming de engagementsverklaring rond diversiteit in het hoger onderwijs. Het betreft een nieuw initiatief in opvolging van het project AMDLer (Aansluiting en Maatschappelijke Differentiatie van de Lerarenopleiding) dat afgerond is.

Alle partners beloven samen te werken aan een veelzijdig diversiteitsbeleid dat voor een meer evenwaardige participatie aan het hoger onderwijs van onder meer allochtonen moet zorgen. Alle partners nemen hiertoe specifieke engagementen. De Minister van Onderwijs en Vorming engageert zich onder meer om bij het uittekenen van een nieuw financieringssysteem voor het hoger onderwijs, instellingen die inspanningen doen om de in-, door- en uitstroom van allochtonen te verbeteren daar financieel ook voor te belonen.

6 ATHENA

Athena is een open leercentrum dat een alternatief leertraject 'getuigschrift pedagogische bekwaamheid' ondersteunt voor allochtonen.

Voor het schooljaar 2004-2005 kreeg de vzw eenmalig een ondersteuning van 12.500 euro om extra lestijden te organiseren en om een multiplicatorfunctie te kunnen opnemen d.m.v. een rapport over het succesvol oprichten en implementeren van een dergelijk leertraject. Dit rapport is praktijkgericht en bruikbaar voor andere vormingsaanbieders binnen en buiten onderwijs.

7 PROJECT AUHA

De AUHA (Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen) wil een beleid ontwikkelen gericht op de verbetering van de instroom en doorstroom van studenten met een allochtone achtergrond en kansarme studenten.

Hiertoe heeft de AUHA een project opgestart waarbij de eigen studenten optreden als "student-voogd" van een aantal leerlingen in het secundair onderwijs in een vijftal scholen in het Antwerpse.

De studenten ondersteunen de leerlingen via een systeem van bijlessen (wegwerken van leerachterstanden) en dit in nauwe samenwerking met de klastitularis van de betrokken leerlingen.

Ook is het de bedoeling dat de studenten het referentiekader van de leerlingen uitbreiden (met een gerichtheid op deelname aan het hoger onderwijs), leerlingen informeren over en adviseren bij hun toekomstige studiekeuze en hen voorbereiden op de overgang naar het hoger onderwijs.

De student-voogden worden geselecteerd en contractueel aangeworven. De Vlaamse overheid investeert een bedrag van 50.000 euro tijdens het schooljaar 2005-2006. Naast het opstarten en opvolgen van het project, is expliciet de vraag gesteld om de zich opbouwende expertise zo ruim mogelijk te verspreiden en structureel in te bedden binnen de associatie.

WERKGELEGENHEID

In kader van het decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt werd bepaald dat het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid dient te worden georganiseerd volgens de principes van de evenredige participatie en de gelijke behandeling.

Het beginsel van evenredige participatie houdt overeenkomstig art. 5 §1, 1° in dat de deelname aan de arbeidsmarkt in verhouding staat tot de samenstelling van de beroepsbevolking en dat de evenredige participatie van kansengroepen wordt gewaarborgd.

Het beginsel van gelijke behandeling houdt overeenkomstig art. 5 §1, 2° de afwezigheid van elke vorm van directe of indirecte discriminatie of intimidatie op de arbeidsmarkt in.

Art. 5 § 3 van het betrokken decreet bepaalt vervolgens dat de beginselen van evenredige participatie en gelijke behandeling niet beletten dat, om volledige gelijkheid in het beroepsleven te waarborgen, specifieke maatregelen gehandhaafd of getroffen worden om de nadelen die verband houden met een van de volgende genoemde kenmerken te voorkomen of te compenseren: geslacht, een zogenaamd ras, huidskleur, afstamming, nationale of etnische afkomst, seksuele geaardheid, burgerlijke stand, geboorte, fortuin, leeftijd, geloof of levensbeschouwing, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysieke eigenschap.

Deze opvatting steunt op de Europese Richtlijn 2000/43 van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen, ongeacht ras of etnische afstamming en de Europese Richtlijn 2000/78 van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep. Overeenkomstig artikel 5, respectievelijk 7 van deze Richtlijnen kunnen specifieke maatregelen worden genomen om de nadelen die verband houden met bepaalde kenmerken zoals ras, etnische afstemming, leeftijd, handicap, seksuele geaardheid ed. te voorkomen of te compenseren met als oogmerk volledige gelijkheid in het beroepsleven te waarborgen. Beide artikelen staan onder de titel “positieve acties” van deze Richtlijnen. Dit is niet tegenstrijdig met het beginsel van gelijke behandeling. Positieve acties zijn dus wel degelijk toegelaten binnen dit kader. Het Arbitragehof heeft in verschillende arresten de gelegenheid te baat genomen om het kader van positieve acties vast te stellen.

Dit kader bevat een viertal voorwaarden:

- a. positieve actie mag slechts toegepast worden in de gevallen waarin een kennelijke ongelijkheid blijkt;
- b. het verdwijnen van die ongelijkheid moet door de wetgever als een te bevorderen doelstelling worden aangewezen;
- c. positieve actie moet van tijdelijke aard zijn en verdwijnen wanneer het door de wetgever beoogde doel eenmaal is bereikt;
- d. niet onnodig andermans rechten perken.

Binnen dit wettelijk kader wordt in Vlaanderen een beleid gevoerd om de evenredige deelname van allochtonen aan de arbeidsmarkt te bevorderen.

DE VLAAMSE OVERHEID ALS WERKGEVER

In de jaren 2004-2005 werden geen acties gevoerd die specifiek gericht waren op personen van allochtone afkomst. Allochtonen werden enkel bereikt via algemene doelgroepoverschrijdende acties. Dergelijke acties hebben wel effect, maar zijn pas zichtbaar op langere termijn.

1 GELIJKE KANSEN VASTGELEGD IN EEN BESLUIT

Op 13 april 2005 werd het ‘Besluit van de Vlaamse Regering houdende maatregelen ter bevordering en ondersteuning van het gelijkekansen- en diversiteitsbeleid in de Vlaamse administratie’ van 24 december 2004 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het besluit geeft uitvoering aan het decreet van 8 mei 2002 over evenredige participatie op de arbeidsmarkt van de Vlaamse overheid en geeft aan hoe het gelijkekansen- en diversiteitsbeleid binnen de Vlaamse overheid moet worden ondersteund en bevorderd.

Het uitvoeringsbesluit omvat een definitie van de kansengroep ‘personen van allochtone afkomst: “persoon met een nationaliteit van een land buiten de Europese Unie of persoon van wie minstens een ouder of twee grootouders een nationaliteit hebben van een land buiten de Europese Unie.”

Het uitvoeringsbesluit omvat tevens bepalingen betreffende een monitoringsysteem, streefcijfers, een intern netwerk van diversiteitsconsulenten en jaarlijkse actieplannen per beleidsdomein.

2 MAATREGELEN IN HET NIEUWE PERSONEELSSTATUUT

Na de invoering van Beter Bestuurlijk Beleid (BBB) komt er een nieuw overkoepelend personeelsstatuut voor de Vlaamse overheid: het raamstatuut. Het ontwerp van het raamstatuut hield de deur op een kier voor aparte wervingen onder de doelgroepen: “De Vlaamse minister bevoegd voor Bestuurszaken kan opteren voor een gerichte werving onder de door de Vlaamse Regering bepaalde doelgroepen, indien de door de Vlaamse Regering bepaalde streefcijfers niet gehaald worden.”

De huidige regering wenste deze passage niet te behouden. Volgende bepaling werd ter vervanging opgenomen: “Zolang de door de Vlaamse Regering bepaalde streefcijfers voor kansengroepen niet gehaald worden, wordt bij gelijkwaardigheid voorrang gegeven aan de kandidaat uit de ondervertegenwoordigde groep.”

3 VIA EEN GROEIPAD NAAR EVENREDIGE VERTEGENWOORDIGING

Alle leidend ambtenaren van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap kregen de opdracht een groeipad uit te tekenen om het aantal personen met een handicap en het aantal allochtonen in hun entiteit te laten stijgen. Voor personen met een handicap was de doelstelling duidelijk: 4,5% aanwezigheid in 2010. Voor personen van allochtone afkomst is er anno 2005 geen globaal oriënterend streefcijfer.

Een werkgroep met een afgevaardigde van elk departement, voorgezeten door de secretaris-generaal van het departement EWBL, formuleerde samen met de dienst Emancipatiezaken voorstellen aan het college van secretarissen-generaal.

Midden 2005 deed het college een reeks tussentijdse voorstellen aan de minister. Het college stelt dat een groeipad pas kan worden uitgetekend als men weet hoe de kansengroepen in het personeelsbestand vertegenwoordigd zijn. Het college van secretarissen-generaal nam volgende standpunten in die relevant zijn voor personen van allochtone afkomst:

- Er komt een gegevensverzameling over personen met een handicap en personen van allochtone afkomst. De eerste meting levert een nulmeting op. Men stelt zich echter vragen over de volledigheid van de cijfers bekomen uit het ontworpen systeem. Het wordt getoetst aan andere gegevensbronnen. De privacycommissie wordt geconsulteerd.
- De organisatie van een sollicitantenbank voor contractuele functies waarin de doelgroepen herkenbaar zijn, is gewenst om hun kansen bij wervingen te bevorderen.
- De wervingstechnieken om doelgroepneutrale wervingen te garanderen, worden bijgestuurd.
- Voor personen met een handicap bepaalde men voor heel de Vlaamse overheid een algemeen streefcijfer van 4,5% tegen 2010. Het college is van oordeel dat een realistisch en haalbaar streefcijfer voor allochtonen slechts kan bepaald worden zodra de uitgangssituatie helder in kaart is gebracht.
- Men wil het draagvlak binnen de organisatie vergroot zien via gelijkekansen- en diversiteitsplannen en door communicatie.
- Na de inwerkingtreding van het systeem van gegevensverzameling, kunnen per doelgroep relatieve streefcijfers voor de instroom bepaald worden. Het college stelt voor om voor heel het ministerie globale streefcijfers te hanteren en deze niet verder te verfijnen per niveau en per departement. Uiteraard is dit verfijnen met tussentijdse stappen nog nodig. Het college wijst er verder op dat de budgettaire ruimte voor wervingen in de departementen zodanig klein is dat het bepalen van een relatief aantal wervingen uit de doelgroepen geen zichtbare resultaten zal opleveren.

In aansluiting hierop gaf de minister van bestuurszaken aan de dienst Emancipatiezaken de opdracht om een streefcijfer voor allochtonen uit te werken tegen half 2006.

4 STARTBANEN EN WERKERVARINGSCONTRACTEN ALS INSTROOMKANAAL

De Vlaamse overheid koos ervoor om het systeem van startbanen te gebruiken om een groot aandeel van jonge mensen uit de kansengroepen te laten instromen in de Vlaamse overheid en zo wederzijdse vertrouwdsheid te creëren. Op 31 mei 2005 waren er bij de Vlaamse overheid 377 startbanen ingevuld.

		23 juli 2004		31 mei 2005	
		AC	%	AC	%
Geslacht	Mannen	177	57,65%	186	49,34%
	Vrouwen	130	42,35%	191	50,66%
Afkoms	Autochtoon	251	81,76%	293	77,71%
	Allochtoon	56	18,24%	84	22,29%
Handicap	Personen met een handicap	12	3,91%	22	5,83%
	Personen zonder handicap	295	96,09%	355	94,17%
Scholingsgraad	Kortgeschoold	87	28,34%	98	26%
	Niet-kortgeschoold	211	68,73%	279	74%
	Onbekend	9	2,93%	0	0%
Totaal		307	100%	377	100%

De Vlaamse Regering besliste ook om als werkgever plaats te maken voor werkervarings- en schoolstages voor jongeren uit de kansengroepen.

Van de 20 bezoldigde werkervaringsstages in 2005 waren er 7 van allochtone afkomst.

Van de 46 centraal bemiddelde schoolstages waren er 24 van allochtone afkomst.

5 GELIJKEKANS- EN DIVERSITEITSPLANNEN

Door het besluit van december 2004 werd het werken via een gelijkekansen- en diversiteitsplan een ruimere verplichting voor meerdere entiteiten.

Hoewel 2005 een overgangsjaar was, hebben heel wat organisaties degelijke en onderbouwde plannen opgemaakt. Opvallend is dat hierbij vaak verschillende geledingen van de organisatie betrokken werden, dat er planmatig te werk gegaan werd en dat er duidelijke actiepunten vastgelegd werden.

De dienst Emancipatiezaken bood een stramien aan en gaf ondersteuning bij de opmaak. 75% van alle entiteiten dienden een gelijkekansen- en diversiteitsplan en/of cijfergegevens in, 63% van de entiteiten die een gelijkekansen- en diversiteitsplan moesten indienen, hebben dit effectief gedaan.

Vanaf 2006 streeft men een 100% respons na van alle beleidsdomeinen voor indiening van de gelijkekansen- en diversiteitsplannen.

Uit deze plannen blijkt een groot gebrek aan cijfergegevens omtrent de aanwezigheid van het aantal personeelsleden van allochtone afkomst.

6 EEN MONITORINGSYSTEEM

De Vlaamse overheid als werkgever heeft een aantal opdrachten inzake haar personeelsbeleid t.a.v. kansengroepen en zo ook t.a.v. etnisch culturele minderheden:

1. een beleid voeren dat gericht is op evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen;
2. het werken met streefcijfers impliceert statistisch materiaal verzamelen;
3. positieve actie opzetten voor kansengroepen;
4. redelijke aanpassingen doorvoeren voor individuen;
5. bij werving bij gelijkwaardigheid voorrang geven aan de leden van de ondervertegenwoordigde kansengroep.

Registratie van gegevens met betrekking tot afkomst is noodzakelijk om aan deze opdrachten te werken. Er wordt geopteerd om de gegevensverzameling te verankeren in 'Vlimpers', het personeelssysteem van het ministerie. Vlimpers is voor de personeelsleden een zelfbedieningssysteem via het intranet: het personeelslid is zelf verantwoordelijk voor het beheer van de gegevens.

Het systeem slaat op de ministeries van de Vlaamse Gemeenschap, dit zijn de departementen en IVA's (intern verzelfstandigde agentschappen) zonder rechtspersoonlijkheid, wat neerkomt op ongeveer 1/3 van de Vlaamse overheid. De andere entiteiten van de Vlaamse overheid dienen ook een registratiesysteem uit te werken en kunnen zich op deze aanpak inspireren.

Het Vlimperssysteem werd in 2004 aangegeven bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke levenssfeer (CBPL) inclusief de gegevensverzameling omtrent afkomst en arbeidshandicap.

Alvorens tot de implementatie over te gaan wenst het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap heel het systeem en de bijhorende communicatie naar het personeel in zijn geheel af te toetsen bij de Commissie ter Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. De reactie hierop wordt verwacht tegen einde maart 2006.

De minister voor bestuurszaken wenst dat het systeem wordt ingevoerd in volledige transparantie en overleg met de dichtst betrokkenen. Daarom wordt het ontwerp voorgelegd ter feedback aan het vakbondsoverleg bij de overheid enerzijds en anderzijds aan de Commissie Diversiteit van de SERV (Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen).

Via deze werkwijze kan de feedback vanuit de CBPL, de vakorganisaties en de Commissie Diversiteit samen verwerkt worden in de uiteindelijke uitvoering.

7 BEHEERSOVEREENKOMSTEN

Einde 2005 lag het globale raamwerk van de beheersovereenkomsten voor. In het stramien van dit ontwerp van beheersovereenkomst zijn cijfers met betrekking tot instroom en/of aanwezigheid van de kansengroepen, waaronder etnisch culturele minderheden, voorzien.

Het wordt afwachten tot alle beheersovereenkomsten er zijn of dit ook wordt gerealiseerd. Een aantal entiteiten hebben hierin reeds stappen gezet, waaronder de VDAB (zie verder – VDAB).

8 MANAGEMENTCODE

Op 4 juli 2004 keurde de Vlaamse Regering het voorstel van de managementcode goed. Tevens besliste ze dat die code en de ermee samenhangende afspraken en rapporteringsverplichtingen, moeten worden opgenomen in de beheersovereenkomsten en/of de managementcontracten.

Naast het raamstatuut, dat een aantal rechten en plichten vastlegt, duidt de managementcode op principes die bijdragen tot een optimaal personeelsbeleid.

De politieke verantwoordelijken zullen erop toezien dat de managers die principes inderdaad naleven en realiseren in hun entiteit. Met het oog daarop zullen de managers aan de Vlaamse Regering moeten rapporteren.

Die informatie zal op zijn beurt gebruikt worden voor de verdere optimalisering van het P&O-beleid binnen de Vlaamse overheid. Zo is de managementcode tevens een belangrijk instrument voor de verdere ontwikkeling van de hele organisatie.

In de managementcode staan de volgende principes die betrekking hebben op gelijke kansen en diversiteit:

- alle medewerkers krijgen voldoende kansen om door te groeien naar andere functies en om hun inzetbaarheid te verruimen, met hierbij bijzondere aandacht voor kansengroepen;
- de invulling van interne en externe vacatures verloopt op een integere, transparante en professionele wijze, op basis van een zorgvuldige afweging van individuele competenties t.o.v. een vooropgesteld functieprofiel en rekening houdend met het doelgroepenbeleid van de Vlaamse Regering;
- er heerst een positief arbeidsklimaat waarin ruimte is voor diversiteit (verschillende stijlen, denkbeelden, visies, enzovoort) en waarin grensoverschrijdend gedrag niet getolereerd wordt.

In het kader van rapportering is de managementcode een uitgelezen instrument, aangezien bij elk principe ook meetfactoren zullen worden afgesproken.

De dienst Emancipatiezaken wil een voorstel afleveren van kengetallen waardoor de evenredige vertegenwoordiging van de kansengroepen kan worden opgevolgd en die als basis kunnen dienen bij het bepalen van streefcijfers.

9 WERKEN AAN GOEDE WERVINGSTESTEN

In het voorjaar van 2003 ging het onderzoeksproject 'Psychologische testen en de effecten op de instroom van kansengroepen in het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en in de Vlaamse privé-bedrijven' van start. In dit onderzoek werd onderzocht of algemene intelligentietesten die gebruikt worden voor personeelsselectie even neutraal zijn voor de kansengroepen mannen/vrouwen, personen met een handicap en personen van allochtone afkomst. Dit laatste deelrapport werd in mei 2005 afgeleverd.

Het betreffende onderzoek gaat dieper in op het selectiemoment. Discriminatie treedt op als personen die in feite evengoed voldoen aan de functierelevante criteria, door de selectieprocedure toch systematisch negatiever geëvalueerd worden. Het achteruitstellen of discrimineren van een bepaalde groep mensen kan in geen geval gerechtvaardigd worden.

Volgens het onderzoek scoren personen van allochtone afkomst gemiddeld slechter op algemene intelligentietesten. Men meet impliciet ook de taalkennis en niet alleen de beoogde vaardigheid, wat kan leiden tot discriminatie. Als er geen duidelijk verband is tussen het niveau van kennis van het Nederlands en het functioneren in de job, dan ontstaat discriminatie. In het kader van algemene wervingen (waar een duidelijk functieprofiel ontbreekt) worden deze testen beter niet gebruikt of minstens in combinatie met andere testen.

Voor meer informatie zie: www.emancipatiezaken.be : “Hebben allochtonen en autochtonen gelijke kansen bij selectieproeven met intelligentietesten?”

Op basis van dit onderzoek zal een traject met verbeterpunten in de wervingsaanpak uitgewerkt worden.

IMPULSBELEID EAD

Doorheen de jaren is het emancipatiebeleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden binnen het beleidsdomein werkgelegenheid geëvolueerd van positieve actie voor allochtonen naar een onderdeel van een beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit (EAD) voor verschillende kansengroepen. Met het decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt kreeg dit impulsbeleid EAD een juridische basis. Voor de kansengroep allochtonen werd daarenboven een concreet groeiscenario met bijhorend actieplan ontwikkeld in de gemeenschappelijke platformtekst van 3 december 2002, in overleg met de federaties van allochtone verenigingen. Dit groeiscenario moet de evenredige arbeidsdeelname van allochtonen in Vlaanderen mogelijk maken tegen eind 2010.

Begin 2004 vertoont het EAD-beleid volgende kenmerken:

- Het gaat om een geïntegreerd beleid met samenhangende maatregelen op alle niveaus. Op macroniveau gaat het om de structurele projecten van de sociale partners en eigen organisaties van kansengroepen, op mesoniveau gaat het om het diversiteitsluik binnen de sectorconvenants, en op microniveau situeren zich de diversiteitsplannen en beste praktijken in ondernemingen, organisaties en lokale besturen.
- Vertegenwoordigers van de georganiseerde kansengroepen (allochtonen en personen met een handicap) worden structureel betrokken bij het beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit via de Commissie Diversiteit van de SERV.
- Er zijn meer dwarsverbanden ontstaan tussen het beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit enerzijds en het opleidingsbeleid, het Leven-Lang-Leren (LLL) beleid, competentie management, loopbaandienstverlening en kwaliteit van de arbeid anderzijds. Daarmee wordt stap voor stap vorm gegeven aan de mainstreaming van het EAD-beleid.
- Binnen de ontwikkeling naar een meer inclusief beleid blijft de nodige categoriale aandacht gaan naar de verschillende kansengroepen en de categorieën daarbinnen. De gemeenschappelijke platformteksten zijn daar een duidelijk voorbeeld van.
- Het EAD-beleid schenkt zowel aandacht aan de vraag- als aan de aanbodzijde van de arbeidsmarkt. Er worden acties op drie domeinen ondernomen: het verbeteren van de tewerkstellingskansen van personen uit de kansengroepen, (indirecte) discriminatie tegengaan en achterstanden of beperkingen helpen wegwerken. Daardoor ligt de nadruk zowel bij ondernemingen en instellingen (de ondersteuning van een HRM-beleid voor kansengroepen) als bij de kansengroepen zelf (empowerment en ondersteuning van de trajectwerking, opleiding en LLL).

1 VERBREIDING EN VERDIEPING VAN HET EAD-BELEID IN 2004

In het Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het impulsbeleid EAD in 2004 blijft een brede definitie van allochtonen behouden. Ook hogergeschoolde allochtonen kunnen volgens de gehanteerde definitie bijvoorbeeld tot de kansengroep behoren. De definitie van de kansengroep arbeidsgehandicapten is verruimd. Er wordt gestreefd naar 25 diversiteitsplannen of beste praktijken waarin de klemtoon op een genderbewust personeels- en HRM-beleid komt te liggen. Bij de beste praktijken moet men zich op een geïntegreerde manier nog steeds richten naar meerdere kansengroepen. Vlaamse openbare instellingen (VOI's) komen niet langer voor subsidie in aanmerking.

Het objectief op Vlaams niveau is voor 2004 bepaald op 225 diversiteitsplannen en 25 beste praktijken. Het aantal gesubsidieerde actieplannen bij lokale besturen is beperkt tot max. 25 diversiteitsplannen en beste praktijken. Ook nu weer heeft de aanvrager recht op een subsidie van maximaal 2/3 van de gedane uitgaven met een maximum van 10.000 euro. Voor de regio's is er een minimumobjectief van 12 plannen per subregionaal tewerkstellingscomité.

De indicatieve lijst van mogelijke acties werd uitgebreid. Een aantal acties die in het verleden voor verwarring zorgden, werden duidelijker afgebakend. Zo zijn vb. technische opleidingen voor personeel niet subsidiabel, maar de aanpassing van een technische of specifieke opleiding met het oog op het verbeteren van de leerbaarheid ervan voor leden van kansengroepen kan wel als actie opgenomen worden.

Een diversiteitsplan of beste praktijk heeft een looptijd van minimum 12 maanden. Een plan afsluiten voor 6 maanden is niet meer mogelijk. Ook moet er een Diversiteitsaudit (DIVA) worden afgenomen, met het oog op continuering van de acties na de subsidieperiode. Ieder plan bevat concrete streefcijfers rond de instroom, doorstroom en/of opleiding van kansengroepen. Deze streefcijfers worden uitgesplitst naar kansengroep.

1.1 Maatregelen en acties op macroniveau

Voor de voorlopige duur van drie jaar werden structurele projecten van de Vlaamse sociale partners en de eigen organisatie van de kansengroepen allochtonen en personen met een arbeidshandicap ontwikkeld en opgestart. Een overzicht van deze ontwikkeling en de eerste resultaten volgt hieronder.

1.1.1 Het project jobkanaal

In het project Jobkanaal van het VOKA (VEV en de Vlaamse Kamers van Koophandel) bevorderen jobconsulenten de aanwerving van kansengroepen door bedrijven. Jobkanaal is een extra kanaal waarlangs ondernemingen hun vacatures bekend maken. De consulenten pakken vanuit hun functie van prospector (als 'front office') de mismatch in de toegang tot een baan aan. Ze verzamelen de vacatures van de bedrijven waarvoor kandidaten uit de kansengroepen in aanmerking komen en geven deze door aan relevante derden (VDAB, uitzendbureaus, lokale derden, allochtonenorganisaties, OCMW's,... - de 'back offices') waar personen uit de kansengroepen die op zoek zijn naar een job, begeleid worden.

Jobkanaal streeft naar langdurige tewerkstelling van kansengroepen. Dit tracht men te doen door zoveel mogelijk vacatures voor voltijdse tewerkstelling van onbepaalde duur te verzamelen. Sommige leden uit de kansengroepen zijn echter eerder op zoek naar deeltijdse functies en het project sluit dergelijke vacatures dan ook niet uit.

Tegen eind februari 2006 wil Jobkanaal 13.700 vacatures verkregen hebben, en 5.500 (40%) personen uit de kansengroepen allochtonen, personen met een handicap en ouder wordende werkzoekenden aan een baan helpen.

Resultaten werkjaar 2004

Arbeidsplaatsen / vacatures	6.730
Doorverwijzingen	8.199
Plaatsingen	1.133

Versus objectieven 2004

Arbeidsplaatsen / vacatures	6.000
Doorverwijzingen	-
Plaatsingen	2.400

1.1.2 Project KMO-Servicepunt Diversiteit

UNIZO heeft een KMO-Servicepunt Diversiteit opgezet. Diversiteitsconsulenten filteren en verwerken de stroom aan informatie en instrumenten op maat van de KMO-ondernemer en van de beroeps- en regionale organisaties van UNIZO. Het servicepunt sensibiliseert, verstrekt eerstelijnsinformatie, biedt ondersteuning bij diversiteitsplannen en organiseert specifieke opleidingen. Telkens wordt hierbij maatwerk voor de (kleinere) KMO geleverd.

Daarnaast werd een experiment Nederlands op de Werkvloer uitgetest met een aantal kleine pilootbedrijven. In dit project wordt gewerkt met een ‘vliegende taalinstructeur’ die twee keer per week een intensieve taalsessie op de werkvloer organiseert met een (of een paar) allochtone medewerker(s) van de KMO, waarna de betrokkene en zijn directe collega’s een aantal opdrachten krijgen rond verwerking en verdieping. Gezien het succesvolle verloop van dit experiment werd een vervolgproject opgestart in december 2004 waarbij de focus meer komt te liggen bij de begeleiding van de omgeving van de anderstalige(n).

Het Servicepunt besteedt ook aandacht aan de problematiek van discriminerende klanten. Er wordt bovendien maximale aansluiting gezocht met de UNIZO-acties naar allochtone ondernemers.

Ondernomen acties in 2004

- Verdere realisatie van de opleiding NODW in de pilootbedrijven.
- Ontwikkelen van een folder en sensibilisatie via artikels.
- Organiseren van infosessies en 8 ronde tafels voor ondernemers.
- Verstrekken van eerstelijns info aan ondernemers en beroepsorganisaties.
- Aanbrengen van ondernemers die diversiteitsplannen willen opstarten.
- Opstarten van een project rond “Ouderen en werk in KMO’s”.

1.1.3 Diversiteitsconsulenten bij de vakbonden

De projecten van de werknemersorganisaties ABVV, ACLVB en ACV hebben een gemeenschappelijke inhoud, die in elk van de betrokken organisaties in een eigen actieplan wordt vertaald. In de drie vakbonden worden diversiteitsconsulenten ingezet om beroepssecretarissen en afgevaardigden in de ondernemingen te sensibiliseren rond de evenredige arbeidsparticipatie van kansengroepen en diversiteit op de werkvloer. Ze begeleiden en ondersteunen afgevaardigden en secretarissen bij het creëren van een draagvlak bij de werknemers, bij het wegwerken van weerstanden en bij het ontwikkelen van diversiteitsacties.

De acties die op dit vlak in een onderneming georganiseerd worden, worden bestempeld als een syndicaal diversiteitsplan. Uit ervaring blijkt dat de meest succesvolle syndicale diversiteitsplannen die zijn waar de werknemers en hun afgevaardigden actief participeren. Die actieve participatie wordt makkelijker wanneer de afgevaardigden beroep kunnen doen op aangepaste instrumenten, folders, brochures e.d., en met hun vragen terecht kunnen bij een deskundige 'coach'. De diversiteitsconsulenten hebben in die zin een brede opdracht.

Ondernomen acties in 2004

- Het vormingsaanbod voor militanten verder uitbouwen op maat.
- Nieuwe begeleidingen van ondernemingen opstarten..
- Netwerking en samenwerking met derden uitbouwen in het bereiken van de kansengroepen.
- Product- en methodiekontwikkeling betreffende procesbegeleiding en kwaliteitsborging.
- In totaal 204 syndicale actieplannen realiseren.
- Ontwikkelen van een gemeenschappelijke affichecampagne.

1.1.4 Project van het Forum, FMV en de Unie van Turkse Verenigingen

Het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden (Forum), de Federatie van Marokkaanse Verenigingen (FMV) en de Unie van Turkse Verenigingen voeren samen een project uit. Dit project streeft een dubbel doel na.

Enerzijds beoogt het project de uitbouw van één centrale ondersteuningsstructuur voor alle acties rond toeleiding (zowel door 'professionals' als vrijwilligers binnen de allochtone verenigingen) hetgeen een betere coördinatie van de inspanningen op dit terrein zal bewerkstelligen, verdere methodiekontwikkeling en -verspreiding toelaat, en een betere afstemming met de andere structurele projecten (zeker met Jobkanaal) mogelijk maakt.

Daarnaast voorziet het project in een brugfunctie waardoor allochtone verenigingen geactiveerd en ondersteund worden bij het ontwikkelen van een grotere betrokkenheid bij het beleid van evenredige arbeidsdeelname.

Alle erkende federaties van allochtone verenigingen (ook diegenen die niet bij het Forum zijn aangesloten) worden bij het project betrokken en kunnen verder professionaliseren op het terrein werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid, waardoor ze een volwaardige partner worden in de advies- en opvolgingsorganen waarin ze vertegenwoordigd zijn.

Ondernomen acties in 2004

- Opstellen van een rapport over de meerwaarde van toeleiding door allochtone federaties.
- Organiseren van een ronde tafel ter opvolging van de platformtekst van 03/12/2002.
- Vertegenwoordiging van aangesloten organisaties op diverse overlegstructuren en binnen de SERV-commissie diversiteit en het aldus realiseren van toenemende beleidsparticipatie.
- Afstemming, stimulering van en samenwerking met de toeleidingscoaches van de allochtone federaties.
- Verder realiseren van het opleidingsplan van de medewerkers.
- Toeleiding naar VDAB-trajecten van 150 moeilijk bereikbare allochtone jongeren.

1.1.5 Het project van GRIP vzw

Het project van GRIP vzw (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een handicap) heeft als centraal doel de beleidsbeïnvloeding en sensibilisatie ten gunste van de doelgroep personen met een arbeidshandicap.

Hoewel het project van GRIP in het kader van de structurele acties een nieuw initiatief is, dat pas in 2004 is opgestart, heeft GRIP in 2003 wel een projectsubsidie gehad voor het project 'Werk in Perspectief , perspectief op werk?' binnen hetzelfde beleidskader EAD. In dat kader heeft GRIP een aantal beleidsadviezen uitgewerkt met betrekking tot werkgelegenheid voor personen met een arbeidshandicap en het begrip redelijke aanpassing in de context van de arbeidsmarkt en het werkgelegenheidsbeleid. Eveneens heeft GRIP in het kader van dat project ondersteuning gegeven aan de voorbereiding en organisatie van de Rondetafelconferentie van 2 december 2003.

Ondernomen acties in 2004

- Inhoudelijk en organisatorisch ondersteunen van gebruikersgroepen via werkgroepen en platformen en een stuurgroep.
- Opvolging van en participatie aan het actieplan van de rondetafelconferentie van 2 december 2003.
- Opvolgen van Vlaams en federaal beleid met betrekking tot werkgelegenheid van personen met een handicap.

1.2 Maatregelen en acties op mesoniveau

Het EAD-beleid op mesoniveau heeft betrekking op het diversiteitsluik binnen de sectorconvenants. In het Vlaamse werkgelegenheidsakkoord 2001-2002 werden de sectoren opgeroepen om sectorale actieplannen op te maken, met het oog op het wegwerken van de knelpunten op de arbeidsmarkt. De actieplannen vormden de basis voor convenants tussen de sectoren en de Vlaamse overheid. De convenants bevatten een diversiteitsluik, waarvoor aan de sectoren een aantal diversiteitsconsulenten wordt toegekend voor de uitvoering van sectorale diversiteitsplannen.

In totaal zijn er meer dan 20 sectorconsulenten al dan niet voltijds bezig met het diversiteitsluik binnen hun sectorconvenant. Tegen oktober 2004 werd met 25 sectoren een convenant afgesloten.

De sectoren kunnen, afhankelijk van hun mogelijkheden, een waaier van acties ontwikkelen. De bedoeling daarbij is om complementair te werken met de andere 'veldwerkers' die rond evenredige arbeidsdeelname en diversiteit aan de slag zijn.

Een niet limitatieve opsomming van acties die door de sectoren ondernomen werden:

- Uitwerken of laten uitwerken van sectorspecifieke (voor)opleidingen op maat van de verschillende kansengroepen.
- Organiseren en/of uitwerken van een sectorspecifiek aanbod trainingen rond (onderdelen van) HRM voor kansengroepen. Voorbeelden: de omgang met discriminerende klanten, de organisatie van jobrotatie of projecten rond taaksplitsing, de ontwikkeling van een competentiegericht personeelsbeleid.
- Ondersteuning van sectorspecifieke toelidingsacties.
- Ondernemingen sensibiliseren om stageplaatsen open te stellen voor jongeren uit de kansengroepen.
- Opstellen van een non-discriminatiecode voor de sector, de sensibilisatie en de verspreiding ervan (via websites, affiches, mini-brochures, sectorpublicaties e.d.).

- Een streefcijfer (per jaar) over het aantal nieuwe diversiteitsplannen en beste praktijken binnen de sector.
- De uitgave en verspreiding van een sectorale sensibilisatiefolder of e-zine e.d., met voorbeelden van goede praktijken rond diversiteitsbeleid.
- Organisatie of ondersteuning van sectorale ervaringsuitwisseling tussen ondernemingen met een diversiteitsplan of een beste praktijk.
- Clustering van sectorale diversiteitsplannen / beste praktijken met aangepaste sectorale ondersteuning. De sector kan daarbij een inhoudelijke inbreng leveren (bijvoorbeeld de coördinatie opnemen van een bedrijfsoverschrijdende actie of acties) en/of administratieve of logistieke ondersteuning bieden.
- Opstellen van een sectoraal draaiboekje voor het uitvoeren van diversiteitsplannen (welke ondersteuning kan de sector bieden, welke peterbedrijven kunnen ingeschakeld worden e.d.).
- Infomateriaal ter beschikking stellen en/of infomomenten beleggen voor ondernemingen rond diversiteitsbeleid.
- Directe begeleiding bij de uitvoering van diversiteitsplannen door de sectorconsulenten.
- Nazorg bieden aan ondernemingen na het afronden van hun diversiteitsplan of beste praktijk.
- Via brochure, website of enige andere sectorpublicatie voorbeelden van goede praktijken rond instroom en onthaal verspreiden.
- Een sectorale vorming, training of studiemoment voor peters/coaches (laten) organiseren.
- Netwerken uitbouwen en ondersteunen tussen peters van verschillende ondernemingen binnen de sector.

1.3 Maatregelen en acties op microniveau

Het EAD-beleid op microniveau heeft betrekking op de diversiteitsplannen en beste praktijken in ondernemingen, instellingen en lokale besturen.

Het sluitstuk van het impulsbeleid rond evenredige arbeidsdeelname en diversiteit situeert zich op het niveau waar daadwerkelijk nieuwe banen worden geschapen: in ondernemingen, organisaties en lokale besturen. Dit is het domein waar leden van de kansengroepen op de werkvloer aanwezig zijn of soms via de effecten van het stimulerend beleid geïntroduceerd worden. Daar wordt onder meer het instrument van de diversiteitsplannen (en beste praktijken) voor ingezet en gebruikt. Dit is ook het domein waar aan de integratie op de werkvloer van de kansengroepen en aan de optimalisering van het HR-beleid in dit verband wordt gewerkt.

Organisaties kunnen onder bepaalde voorwaarden een subsidie verkrijgen voor maximum 2/3 van de gemaakte kosten van het diversiteitsplan. De subsidie wordt wel geplafonneerd op 10.000 euro en is eenmalig. Eén uitzondering hierop: organisaties die worden voorgedragen door de regionale of sectorale sociale partners of door de administratie Werkgelegenheid kunnen (eveneens eenmalig) een subsidie verkrijgen voor het uitvoeren van een 'beste praktijk'. De subsidievoorwaarden zijn ongeveer dezelfde als voor een diversiteitsplan; logisch ook, daar een beste praktijk nog het best kan omschreven worden als een 'Diversiteitsplan +', waarbij aan de organisatie een aantal bijkomende voorwaarden worden gevraagd. De plannen kunnen een looptijd hebben van één, anderhalf of maximaal twee jaar.

Resultaten in 2004

Eind 2004 werden in totaal 244 dossiers ingediend in de oproep van dat jaar. Hiervan zijn 217 diversiteitsplannen en 27 beste praktijken.

Overzicht naar grootte van de organisaties

< 50 werknemers:	105 organisaties
50-100 werknemers:	36 organisaties
100-500 werknemers:	83 organisaties
500-1000 werknemers:	10 organisaties
> 1000 werknemers:	10 organisaties

In vergelijking met vorige jaren blijft het aandeel diversiteitsplannen en beste praktijken afgesloten met kleine en middelgrote ondernemingen (tot 100 werknemers) ongeveer stabiel.

Aandacht voor diverse kansengroepen binnen de plannen 2004 (totaal = 244)

Allochtonen	202 plannen
Oudere werknemers	206 plannen
Arbeidsgehandicapten	103 plannen
Gelijke kansen vrouwen/mannen	163 plannen

Bron: STC-coördinatieteam, Administratie Werkgelegenheid, januari 2005.

In de meeste organisaties richt het diversiteitsplan of beste praktijk zich geïntegreerd naar meerdere kansengroepen. In tal van organisaties heeft men ook aandacht voor volgende kansengroepen: jongeren, laaggeschoolden en ex-gedetineerden.

Nieuw in 2004 was dat er ruimte was om in maximum 10% van de plannen te werken rond een genderbewust HR-beleid. In totaal hebben 13 organisaties hier werk van gemaakt.

Belangrijkste vaststellingen

- De aandacht voor de kansengroep allochtonen blijft verhoudingsgewijs stabiel.
- De spreiding naar diverse sectoren wordt groter. Toch blijven sommige sectoren nog relatief onbereikbaar: bank- en verzekeringswezen, horeca, hi-tech dienstverleners, ...
- Bedrijven dragen hun boodschap van diversiteit uit. In vacatures worden kansengroepen aangemoedigd te solliciteren, ze vermelden hun gelijke kansenbeleid in onthaalbrochures, op infodagen, ...
- Er wordt meer en meer samengewerkt: netwerken worden uitgebouwd, bedrijven uit dezelfde sector bundelen de krachten, vacatures worden anders en breder verspreid en ervaringsuitwisselingen worden op touw gezet.
- Er wordt gewerkt aan retentiebeleid, voornamelijk door te investeren in het zittend personeel: poetsvrouwen krijgen administratieve opleidingen, er worden PC-opleidingen voor allochtonen en ouder wordende medewerkers georganiseerd, vooropleidingen en/of coaching maken technische opleidingen toegankelijker voor kansengroepen, NT2-opleidingen krijgen ook in KMO's meer aandacht.
- Er is meer aandacht voor doorstroom van werknemers naar leidinggevende of coachende functies. In de plannen wordt er aandacht besteed aan opleidingen voor deze 'nieuwe leidinggevers', hen sterker maken in hun job, bijbrengen van vaardigheden, ...
- Er wordt in de plannen belang gehecht dat werknemers zich goed voelen in hun job. Er worden steeds meer functionerings- en evaluatiegesprekken ingevoerd, men gaat werken rond teambuilding, coachingsgesprekken worden gevoerd, persoonlijke ontwikkelplannen opgemaakt.

- Klassiek, maar in de oproep 2004 zeer opmerkelijk aanwezig is de aandacht voor het onthaal. Bedrijven en organisaties zijn er van overtuigd dat een goed begin in de organisatie zeer belangrijk is. Brochures worden aangepast, opleidingen worden gegeven en peters en meters nemen een coachende rol op.
- In elk diversiteitsplan moeten streefcijfers worden opgenomen rond instroom, doorstroom en/of opleiding van kansengroepen. Algemeen kunnen we stellen dat de resultaten tot op heden de beoogde streefcijfers ruimschoots overtreffen. Toch moeten we dit ook nuanceren. De vorm waarin de aantallen worden opgevraagd en aangegeven laat toe dat een allochtone vrouw bijvoorbeeld tweemaal wordt geteld: als allochtoon en als vrouw. Toch valt op dat bedrijven minstens hun objectieven behalen en dat men, ondanks de economische groeivertraging in die periode, hogere instroomcijfers realiseert.
- Om het groeiscenario 2010 enigszins te benaderen, dienen er minstens 2000 nieuwe jobs voor allochtonen per jaar bij te komen. Uiteraard zijn de diversiteitsplannen en beste praktijken slechts één instrument en misschien niet het belangrijkste voor de instroom van kansengroepen, maar de uitvoering van een diversiteitsplan biedt wel een mogelijkheid voor een goede integratie op de werkvloer en op het vermijden van het beruchte 'draaideureffect'. Het tempo waarmee diversiteitsplannen worden afgesloten en de streefcijfers die daarin worden aangegeven, blijven echter te laag om met vertrouwen de realisatie van het groeiscenario voor allochtonen tegemoet te zien.

1.4 Flankerende maatregelen en instrumenten

- In 2003-2004 werd door diverse STC's (Mechelen Halle-Vilvoorde, Antwerpen, Leuven en Limburg) in het kader van de TRIVISI-oproep binnen ESF zwaartepunt 6, een instrument 'Compas' ontwikkeld voor de betere begeleiding van instroomprojecten van kansengroepen in bedrijven. Hierbij gaat fundamentele aandacht uit naar het belang van de ontwikkeling van een klimaat van competentie management in het bedrijf waarbij met name de groep van ploegbazen en direct leidinggevendens betrokken en opgeleid worden met betrekking tot de solide inbedding van leden van de kansengroepen in het bedrijf en het arbeidsproces. De Compasmethodiek kan in combinatie met een diversiteitsplan in een onderneming begeleid worden maar kan ook als op zichzelf staand instrument ingezet en ontwikkeld worden binnen elke bedrijfsrealiteit.

Voor meer info: www.vlaanderen.belwerk en doorklikken op 'Evenredige arbeidsdeelname en diversiteit'.

- Voor de projectontwikkelaars van de STC's worden aangepaste trainingen georganiseerd en wordt tijdens de maandelijkse overlegvergadering, aangestuurd door de administratie Werkgelegenheid, gewerkt rond ervaringsuitwisseling en intervisie. Voor de diversiteitsconsulenten van de sectoren organiseert de SERV een 'Netwerk diversiteit', waar ervaringsuitwisseling en vorming centraal staat. Op initiatief van de administratie Werkgelegenheid en de SERV worden alle 'veldwerkers' die rond diversiteit aan de slag zijn één keer per jaar uitgenodigd voor ervaringsuitwisseling en onderlinge afstemming.
- In alle STC's worden jaarlijks regionale initiatieven rond ervaringsuitwisseling en vorming of training georganiseerd. Het doelpubliek bestaat uit ondernemingen, organisaties met een diversiteitsplan, uit intermediairs en/of lokale besturen.
- De Diversiteits-Audit, roepnaam DIVA, is een handig instrument om ondernemingen en organisaties door te lichten op de huidige stand van zaken van hun diversiteitsbeleid en op de mogelijkheden om dat beleid te optimaliseren. Diversiteitsbeleid is immers meer dan het binnenhalen van een aantal leden van de kansengroepen: effectiviteit en succes zijn afhankelijk van vele factoren in en rond de onderneming of organisatie.

De belangrijkste van deze factoren zijn opgenomen in de DIVA-vragenlijst. Met behulp van de DIVA meet een individuele organisatie de aanwezigheid en de kracht van succesfactoren en mogelijke belemmeringen voor een diversiteitsbeleid. Zo worden de (bedrijfsspecifieke) sterke en zwakkere punten in kaart gebracht, waarna een aantal tips op maat worden verstrekt waarmee de onderneming aan de slag kan gaan. De DIVA analyseert en biedt aanwijzingen waar de organisatie haar strategie en energie op zou moeten richten om het diversiteitsbeleid tot een succes te maken.

- In 2003 werd van start gegaan met het uitschrijven van een 'Draaiboek diversiteitsplannen'. Het is een instrument geworden dat de externe consultant (in de eerste plaats de projectontwikkelaars van de STC's en de diversiteitsconsulenten van de sectoren en van de vakbonden) én de interne trekkers binnen de organisatie heel concrete tips geeft bij de begeleiding van de uitvoering van een diversiteitsplan of beste praktijk. Sinds november 2004 is 'Reizen in diversiteitsland. Handleiding voor diversiteitsplannen' beschikbaar via de administratie Werkgelegenheid en af te halen op www.vlaanderen.belwerk onder de knop 'Evenredige arbeidsdeelname en diversiteit'.

2 HET EAD-BELEID IN 2005

Centrale punten in het EAD-beleid in 2005 zijn de invoering van de diversiteitstoets en de voorbereiding van een diversiteitsfonds.

In de beleidsnota Werk 2004-2009 kiest minister Vandenbroucke voor een sterke mainstreaming van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit in het reguliere beleid. Het centrale instrument daartoe wordt de diversiteitstoets in tal van reguliere acties en maatregelen. Zo beoogt de diversiteitstoets via categoriale accenten een structurele bijdrage te leveren tot een inclusief beleid. De evenredige arbeidsdeelname van de kansengroepen vormt hierbij het beginsel en de toetssteen, de alfa en de omega.

De maatregelen voor een betere overgang tussen school en arbeidsmarkt, de sluitende aanpak van de werkloosheid, het competentie management en LLL, het genderneutraal HRM en gelijke kansen m/v, én het voorkomen van werkloosheid bij ouderen (tgv herstructurering) worden belangrijke hefboomen voor de realisatie van evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen.

Diversiteitstoets

De eerste terreinen waar de diversiteitstoets werd ingevoerd zijn de nieuwe beheersovereenkomst met de VDAB en de sectorconvenants. Eind 2005 werd de toets ook ingevoerd in de WEP + maatregel.

De diversiteitstoets ziet er als volgt uit:

- *Welke kwantitatieve doelstellingen/streefcijfers zijn bepaald om de aanwezigheid van kansengroepen in de maatregel te waarborgen?*
 - Voor welke kansengroepen?
 - Hoe worden ze geoperationaliseerd?
 - Hoe worden ze opgevolgd?
 - Wat zijn de resultaten?
 - Waarom worden er geen kwantitatieve doelstellingen/streefcijfers bepaald?

- *Welke kwalitatieve doelstellingen zijn bepaald om binnen de actie de toegang van kansengroepen te faciliteren?*
 - Voor welke kansengroepen?
 - Hoe worden ze geoperationaliseerd?
 - Hoe worden de acties opgevolgd?
 - Wat zijn de resultaten (sterktes/zwaktes)?
 - Waarom worden er geen kwalitatieve doelstellingen bepaald?
- *Hoe wordt samengewerkt met andere actoren en met de eigen organisaties van kansengroepen om de kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen te bereiken? Indien niet, waarom niet?*

De introductie van de toets verliep wat moeizaam: het is een instrument waarmee sectoren en organisaties nog moeten leren werken. De administratie Werkgelegenheid heeft daarom medio 2005 een beknopte handleiding ontwikkeld, toegespitst op de sectoren. De ervaring daarmee wordt als insteek gebruikt voor de (eventuele) aanpassing en verdere veralgemening van de diversiteitstoets in 2006.

Diversiteitsfonds

De invoering van de diversiteitstoets betekende niet het einde van het impulsbeleid EAD. De impulsmaatregelen en –instrumenten die jaarlijks in het VESOC-actieplan EAD en diversiteit worden vastgelegd vormen het flankerend beleid dat de diversiteitstoets en de mainstreaming moet aanvullen, ondersteunen, corrigeren en faciliteren. Deze middelen dienen zo effectief en efficiënt mogelijk ingezet te worden. In de beleidsnota Werk 2004-2009 wordt daartoe het instrument van een diversiteitsfonds in het vooruitzicht gesteld. Dit diversiteitsfonds moet door middel van een verhoogde inclusiviteit en afstemming én van een verbreding en een verdieping van de diverse initiatieven een doelmatiger beleid van diversiteit en evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen bewerkstelligen.

In de loop van 2005 werd de opstart van dit fonds voorbereid. Het VESOC-actieplan 2005 vormde de basis voor de uitvoering van de idee van een diversiteitfonds door enerzijds een bredere diversificatie van de acties te voorzien en anderzijds een verdere afstemming tussen de verschillende projecten, maatregelen en instrumenten te bevorderen.

2005 werd dan ook een overgangsjaar waarin een sterke basis voor verdere mainstreaming van het EAD-beleid werd gelegd, de opstart van een diversiteitfonds werd voorbereid, en de eerste convenants EAD met de Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden (gedragen en aangestuurd door de RESOC's/SERR's – zie verder) werden afgesloten. Van dit overgangsjaar werd gebruik gemaakt om de verschillende maatregelen en instrumenten te evalueren en waar nodig bij te sturen, zodat een optimale start van het diversiteitsfonds in 2006 werd gegarandeerd.

2.1 Maatregelen en acties op macroniveau

Met het oog op de geplande evaluatie van alle structurele projecten van de sociale partners en eigen organisaties van kansengroepen werden geen bijstellingen doorgevoerd begin 2005. Alle projecten actualiseerden hun jaaractieplan, maar de aard van de acties werd niet drastisch veranderd.

De evaluatie gebeurde in drie stappen:

- Bilaterale gesprekken tussen elke promotor en het kabinet en administratie.
- Elk project heeft een omstandige zelfevaluatie doorgevoerd.
- Een externe evaluatie door de KULeuven.

Op basis van de geïntegreerde evaluatie werden eind 2005 gesprekken aangeknoopt met alle promotoren met het oog op een bijsturing en versterking van de projecten. De klemtoon lag daarbij op sterkere en meetbare engagementen, op betere monitoring en op meer efficiënte afstemming van alle projecten en acties. Eind februari 2006 wordt dit overleg afgerond met een protocol tussen de Vlaamse minister, bevoegd voor werkgelegenheid, en elk project. Dit protocol zal een looptijd hebben van drie jaren, en de projecten zullen gefinancierd worden op basis van een goedgekeurd jaarprogramma dat scherpe kwantitatieve en kwalitatieve objectieven bevat.

2.2 Maatregelen en acties op mesoniveau

Het sociaal-economisch streekbeleid kreeg een nieuwe impuls met de integratie van de vroegere Subregionale Tewerkstellingscomités (STC's, met bevoegdheden op het vlak van arbeidsmarktbeleid) en de Streekplatformen (bevoegdheden op het terrein van economische streekontwikkeling). De nieuwe organisaties Sociaal-Economische Raad van de Regio (SERR) en Regionaal Sociaal-economisch Overlegcomité (RESOC) kregen de opdracht om als draaischijf te fungeren in het gedecentraliseerde EAD-beleid. Ze werden de nieuwe werkgever van de vroegere projectontwikkelaars van de STC's.

Om de engagementen duidelijk te stellen, om afstemming te verzekeren en overlappend werken tegen te gaan, en dat zonder de regionale specificiteit geweld aan te doen, werd geopteerd voor het instrument van de convenant. Met alle regio's werd dergelijk convenant afgesloten in 2005. De convenant vermeldt het aantal diversiteitsplannen dat in de regio zal opgestart worden en bevat een inventaris van alle diversiteitsacties waaraan de projectontwikkelaars meewerken.

2.3 Maatregelen en acties op microniveau

Om nog meer ondernemingen te bereiken en om een grotere diversiteit in de maatregelen door te voeren, waardoor nog meer maatwerk mogelijk wordt, werd de maatregel diversiteitsplannen grondig hervormd. Vanaf 2005 is het mogelijk om te kiezen uit vier varianten van een diversiteitsplan. Een korte beschrijving.

1° De klassieke diversiteitsplannen

De *inhoud* van deze maatregel is quasi volledig dezelfde gebleven als in 2004. De lijst van mogelijke maatregelen en acties binnen de diversiteitsplannen is wel verder uitgebreid (extra inspanningen naar armen en/of ex-gedetineerden), en ook het doelgroepenbereik wordt verbreed.

Naast de verplichting om rond minstens één prioritaire doelgroep acties te ondernemen, kunnen ook inspanningen voor andere doelgroepen zoals kortgeschoolden, gelijke kansen vrouwen/mannen, ex-gedetineerden opgenomen worden, evenals acties gericht op lagere functies.

Ook de *subsidiemodaliteiten* zijn zo goed als ongewijzigd gebleven. Begunstigden zijn nog steeds ondernemingen, instellingen, andere arbeidsorganisaties uit de profit en social profit sector en maximum 10% van de voorziene gesubsidieerde diversiteitsplannen worden opengesteld voor lokale besturen. Het subsidiebedrag en de subsidievoorwaarden zijn dezelfde gebleven als in 2004.

2° Instapdiversiteitsplannen

De inhoud: een instapdiversiteitsplan richt zich tot een organisatie die via één of enkele acties een opstap wil maken naar een beleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit. Het bestaat uit één of enkele centrale acties, gekoppeld aan een welomschreven engagement naar een vervolg op die instapacties.

De subsidiemodaliteiten: de maximumsubsidie bedraagt 2.500 euro en maximum de helft van de gemaakte kosten worden gesubsidieerd. Begunstigden zijn dezelfde organisaties als die binnen de maatregel van de 'klassieke' diversiteitsplannen.

3° Groeidiversiteitsplannen

De *inhoud*: een groeidiversiteitsplan bestaat uit één of enkele centrale acties waarmee een organisatie, na de succesvolle afronding van een diversiteitsplan, een clusterdiversiteitsplan of een diversiteitsproject of na de succesvolle deelname aan een regionale diversiteitsactie van een RESOC of SERR, haar diversiteitsbeleid verder wil verdiepen, verbreden of verankeren, en daarbij een welomschreven engagement aangaat naar overdraagbaarheid en/of interne mainstreaming.

De *subsidiemodaliteiten*: de maximumsubsidie bedraagt 2.500 euro en maximum de helft van de gemaakte kosten worden gesubsidieerd. Begunstigden zijn dezelfde organisaties als die binnen de maatregel van de 'klassieke' diversiteitsplannen.

4° Clusterdiversiteitsplannen

De *inhoud* van de maatregel: een clusterdiversiteitsplan bestaat uit de groepering van verschillende diversiteitsplannen met een sterk gelijklopende inhoud, met één centrale promotor. Het clusterdiversiteitsplan voldoet aan alle voorwaarden die aan een klassiek diversiteitsplan worden gesteld. Naast de aanvrager/promotor kunnen ofwel ondernemingen, instellingen en/of lokale besturen, afkomstig uit dezelfde sector en/of regio participeren aan het cluster, ofwel minimum vier afzonderlijke bedrijfseenheden van dezelfde onderneming of groep.

De *subsidiemodaliteiten*: de maximumsubsidie voor elke aan het cluster participerende organisatie bedraagt 3.000 euro, en maximum 2/3 van de gemaakte kosten worden gesubsidieerd. De mogelijkheid wordt voorzien dat organisaties aan een cluster participeren zonder dat zij subsidie vragen/krijgen. Dat geldt zowel voor de aanvrager/promotor als voor de participerende organisaties. We voorzien deze mogelijkheid o.a. om de expertise en ervaring van organisaties die al een diversiteitsplan hebben afgerond niet uit te sluiten.

Het objectief bedroeg in totaal 408 nieuwe diversiteitsplannen, verdeeld als volgt: 200 klassieke diversiteitsplannen, 98 instapdiversiteitsplannen, 60 organisaties die in een clusterdiversiteitsplan participeren en 50 groeidiversiteitsplannen.

De eerste resultaten van de diversiteitsplannen 2005

Het objectief werd ruim overschreden. In totaal werden 445 nieuwe diversiteitsplannen opgestart in 2005, verdeeld als volgt: 193 klassieke diversiteitsplannen, 95 instapdiversiteitsplannen, 75 organisaties die in een clusterdiversiteitsplan participeren en 82 groeidiversiteitsplannen.

De kansengroepen waarop de plannen focussen

Ervaren werknemers: in 325 plannen

- in alle clusterdiversiteitsplannen
- in 72 instapdiversiteitsplannen
- in 71 groeidiversiteitsplannen
- in 170 diversiteitsplannen

Allochtonen: in 301 plannen

- in alle clusterdiversiteitsplannen
- in 67 instapdiversiteitsplannen
- in 58 groeidiversiteitsplannen
- in 164 diversiteitsplannen

Arbeidsgehandicapten: in 112 plannen

- in 5 clusterdiversiteitsplannen
- in 31 instapdiversiteitsplannen
- in 19 groeiversityteitsplannen
- in 57 diversiteitsplannen

Gender (vooral gelijke kansen voor vrouwen): in 249 plannen

- in 10 clusterdiversiteitsplannen
- in 44 instapdiversiteitsplannen
- in 54 groeiversityteitsplannen
- in 141 diversiteitsplannen

Ex-gedetineerden: in 20 plannen

- in 2 clusterdiversiteitsplannen
- in 5 instapdiversiteitsplannen
- in 5 groeiversityteitsplannen
- in 8 diversiteitsplannen

Armen: in 51 plannen

- in 2 clusterdiversiteitsplannen
- in 14 instapdiversiteitsplannen
- in 14 groeiversityteitsplannen
- in 21 diversiteitsplannen

Laaggeschoolden: 68

- in 2 clusterdiversiteitsplannen
- in 11 instapdiversiteitsplannen
- in 13 groeiversityteitsplannen
- in 42 diversiteitsplannen

De grootte van de organisaties

- < 50 werknemers	88 plannen
- 50-100 werknemers	29 plannen
- 100-500 werknemers	53 plannen
- 500-1000 werknemers	12 plannen
- 1000-5000 werknemers	7 plannen
- 5000 werknemers	4 plannen

De streefcijfers voor de kansengroep allochtonen

In de totaliteit van de plannen worden volgende objectieven gesteld:

- Instroom:	1.102 allochtonen
- Doorstroom:	520 allochtonen
- Opleiding:	1.460 allochtonen

Merk op: wanneer deze engagementen gehaald worden, is de instroom nog maar de helft van wat nodig is om het minimumscenario van het groeipad naar evenredige participatie tegen 2010 te realiseren. De maatregel diversiteitsplannen alleen is onvoldoende. De focus op instroom moet nog versterkt worden. Wat we niet met enige precisie kunnen aangeven, is het aantal personen dat dankzij het diversiteitsplan niet voortijdig is uitgestroomd.

Belangrijkste vaststellingen

Ondanks het feit dat 2005 een overgangsjaar was, zijn we grotendeels tegemoet gekomen aan de uitdagingen die in de VESOC-Krachtlijnnnota 2005 werden geformuleerd, namelijk:

- De afstemming tussen de verschillende maatregelen en acties werd versterkt, zowel op macro-, meso- en microniveau.
- De dwarsverbanden binnen en tussen verschillende Vlaamse beleidsdomeinen werden versterkt en konden hier en daar al een hefboomeffect genereren. In het bijzonder de overgang onderwijs/arbeidsmarkt, Leven Lang Leren, competentiebeheer en –ontwikkeling, kwaliteit van de arbeid via de afstemming van arbeid en privé-leven, het inburgeringsbeleid, het economische stimuleringsbeleid, ondersteuning van allochtone ondernemers en het (activerend) herstructureringsbeleid kregen in 2005 meer aandacht.
- Meer aandacht ging ook uit naar het stimuleren van een zichzelf versterkend effect tussen categoriale aandacht en het inclusieve karakter van het beleid. We blijven de nodige categoriale accenten leggen binnen de inclusieve aanpak waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar het voorkomen van verdringing tussen de verschillende kansengroepen en van de mechanismen van afroming binnen de kansengroepen. Dit vergt een permanente monitoring, waar in 2006 zeker nog meer werk moet van gemaakt.
- De betrokkenheid van de georganiseerde kansengroepen bij het beleid en bij de beleidsuitvoering werd geconsolideerd, o.a. via de Commissie Diversiteit van de SERV. Het voornemen om die betrokkenheid, zowel in de breedte als in de diepte, te versterken werd, mede omwille van de evaluatie van alle projecten, niet gerealiseerd in 2005.
- Het EAD-impulsbeleid is een stimulerend en ondersteunend beleid, dat blijvend nood heeft aan sensibilisatie en een versterkt draagvlak bij, door en met alle actoren. De evaluatie van de structurele projecten is doorgevoerd met het oog op hun versterking, en er is mede beroep gedaan op een grondige zelfevaluatie van de promotoren. Dat heeft het draagvlak zeker versterkt.
- De verdere uitbouw van de voorbeeldfunctie van de Vlaamse overheid inzake evenredige participatie blijft een centraal aandachtspunt. Het beleidsdomein werkgelegenheid werkt hier actief aan mee, onder andere door instrumenten en methodieken ter beschikking te stellen, samen te werken met de Dienst Emancipatiezaken, als coach voor andere entiteiten op te treden, door trainingen en vormingen te verzorgen.
- Om duidelijke inhoudelijke opties te kunnen nemen, de afstemming op het terrein te bevorderen, de procesbegeleiding beheersbaar te laten blijven en tegelijk soepel met de acties om te kunnen gaan, is er geopteerd voor een beperkt aantal maar weloverwogen diversiteitacties die in één budgettair implementatieplan worden gegroepeerd. De middelen kunnen daarom over de maatregelen en acties verdeeld als waren het communicerende vaten. Het begin van een zichtbaar diversiteitsfonds.
- De uitdaging is steeds om soepelheid te koppelen aan effectiviteit. Daarom is er gekozen voor een beperkte set van uitgangspunten waaraan alle acties getoetst worden:

1° Streefcijfers / openen van deuren

Met het formuleren van streefcijfers wordt de koppeling van diversiteitmanagement (kwalitatieve aspecten) met de doelstelling van evenredige arbeidsdeelname (kwantitatieve aspecten) verzekerd. Deze streefcijfers dienen betrekking te hebben op instroom, doorstroom, opleiding van kansengroepen in een en/of-relatie en worden ondersteund door een (interne) inbeddingstrategie die het behalen van deze streefcijfers ondersteunt.

2° Openen van ogen

Omgaan met weerstanden en vooroordelen, waardering van verschillen bevorderen, cultuurveranderingen doorvoeren, ... Zonder aandacht voor deze aspecten 'werken' streefcijfers alleen niet (o.a. draaideureffecten).

3° Verankering / openen van praktijken

Zonder de resultaten van de acties te borgen (in procedures, structuren, ...) verdwijnt het geleerde; draaideureffecten treden op, en vooroordelen worden zichzelf waarmakende voorspellingen.

4° Openen van deuren, ogen en praktijken vergt draagvlak

Betrokkenheid van alle geledingen, van de werknemers(vertegenwoordigers), van werkgevers(vertegenwoordigers), van de kansengroepen en van intermediairen stimuleert het creëren van een draagvlak.

5° Openen van deuren, ogen en praktijken vergt dwarsverbanden

In de impulsacties en –maatregelen voor de realisatie van de evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen streven we naar dwarsverbanden met de domeinen overgang school/arbeidsmarkt, de sluitende aanpak van de werkloosheid, het opleidingsbeleid, competentie management en LLL, genderneutraal HRM en gelijke kansen voor mannen en vrouwen, het voorkomen van werkloosheid bij ervaren werknemers. Logisch, want het zijn essentiële hefboomen om die evenredige participatie te realiseren.

6° Planmatig maatwerk

Twee aspecten dus: soepel en flexibel kunnen werken, en realisme en meetbaarheid in de aanpak.

VDAB

In de *beheersovereenkomst* van de VDAB is vastgelegd dat de allochtone werkzoekenden in de trajectwerking in 2009 een oververtegenwoordiging van 40% dienen te bereiken t.o.v. het aandeel allochtone werkzoekenden in de totale populatie van werkzoekenden. Deze vastgelegde oververtegenwoordiging is een toepassing van het wettelijk kader. Enkel op deze wijze kan de achterstand van de kansengroepen weggewerkt worden. Het aandeel allochtone werkzoekenden in de totale populatie bedraagt 14,6% en het bereik van allochtone werkzoekenden in trajectwerking is 18,6%. Dit betekent een oververtegenwoordiging van 27,4%.

Naast de vertegenwoordiging in de trajectwerking bepaalt de beheersovereenkomst eveneens een uitstroomnorm na het beëindigen van een traject voor de allochtone werkzoekenden: 52% uitstroom uit de werkloosheid. Voor wat betreft deze opdracht heeft de VDAB in 2005 een uitstroom gerealiseerd die steeds de norm sterk benadert namelijk 50,7%.

Ook als werkgever levert de VDAB een bijdrage door het realiseren van een vertegenwoordiging van de kansengroepen in de nieuwe aanwervingen en in het totale personeelsbestand van de dienst. Daarbij streeft de dienst naar een aandeel van 10% allochtonen in de nieuwe aanwervingen. In 2005 werd deze doelstelling gerealiseerd: 19% van de nieuwe aanwervingen waren allochtonen.

1 ACTIES EN MAATREGELEN

Om de participatie van allochtonen op de Vlaamse arbeidsmarkt te bevorderen zijn er verschillende acties en maatregelen. Hieronder wordt een beknopt overzicht gegeven. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we o.m. naar de uiteenzetting van dhr. Fons Leroy, administrateur-generaal VDAB in de Senaatscommissie voor de Sociale Aangelegenheden op 22 februari 2006.

1.1 Samenwerking Jobkanaal – VDAB

Het wegwerken van de bestaande achterstandspositie van de kansengroepen op de arbeidsmarkt kan enkel gerealiseerd worden als verschillende partners op de arbeidsmarkt samenwerken. De verruiming en de heroriëntering van het bestaande initiatief Jobkanaal in het kader van het Vlaamse Meerbanenplan “Samen voor meer banen” past volledig binnen deze filosofie.

De werkgeversorganisaties VOKA, UNIZO en VCSPO enerzijds en de VDAB anderzijds bundelen gezamenlijk hun krachten om op kruissnelheid jaarlijks 5.000 vacatures in te vullen voor personen uit 3 kansengroepen: 50-plussers, arbeidsgehandicapten en allochtonen. Jobkanaal zorgt voor de instroom van de vacatures en de VDAB voor de toeleiding van werkzoekenden.

Bij de nieuwe aanpak van Jobkanaal wordt voorzien een vervullingspercentage van 50% met werkzoekenden uit de kansengroepen te realiseren.

Om op jaarbasis 5.000 plaatsingen te realiseren, dient dus rekening gehouden te worden met 10.000 te behandelen vacatures binnen Jobkanaal.

Indien in 2006 evenveel vacatures worden geregistreerd als in 2005 (ongeveer 176.000) dan betekent dit dat 5,7% van het totaal aantal vacatures aan bod komen in Jobkanaal.

1.2 Jobcoaching

Jobcoaching bestaat uit begeleiding op de werkvloer door een externe bedrijfscoach, opstartend bij de aanwerving van de betrokken werkzoekende. Deze intensieve begeleiding duurt maximaal tot 6 maanden na aanwerving. Doelgroep zijn de kansengroepen waaronder allochtonen. De jobcoach treedt op als tussenpersoon om de belangen van werkgever en werknemer op elkaar af te stemmen. De begeleiding richt zich op persoonsvaardigheden en randvoorwaarden van de job zoals werkattitudes, communicatiestijlen en omgangsvormen. Op deze wijze wordt een vlotte integratie in het bedrijf bevorderd.

In 2005 zijn 925 jobcoachings gestart waarvan 470 voor allochtonen.

1.3 Cultuurbewuste screening/EVC

De VDAB ontwikkelt praktijkproeven voor het meten van competenties voor beroepen waarvoor de SERV een beroepsstandaard ontwikkelde in het kader van het decreet over de Titels van Beroepsbekwaamheid. Momenteel gaat het over volgende beroepen: autobuschauffeur, autocarchauffeur, call center operator, industrieel schilder, platwever en torenkraanbestuurder. In deze proeven wordt de handelingsbekwaamheid van de kandidaat centraal gesteld en gemeten. Het taalniveau dat in de praktijkproeven wordt gebruikt is dat van de echte werkvloer.

Daarnaast is het, in het kader van het meer toegankelijk maken van opleiding voor allochtonen, zinvol te meten over welke beroepstechnische competenties een allochtone kandidaat beschikt d.m.v. een meting waarin taal een zo gering mogelijke rol speelt. De instructie voor de praktijkopdracht wordt dan ondersteund d.m.v. tekeningen afbeeldingen en schema's die de verbale instructie ondersteunen. Op die manier wordt vermeden dat de allochtone kandidaat onder zijn niveau presteert omdat hij, door onvoldoende kennis van het Nederlands, de opdracht onvoldoende begrijpt. Dergelijke praktijkproeven werden reeds ontwikkeld voor volgende beroepen: residentieel elektrotechnisch installateur, industrieel elektrotechnisch installateur, onderhoudselektriciën.

1.4 Allochtonen in social profit

Er is een *specifieke vooropleiding voor allochtonen* die over 10 maanden loopt en bestaat uit beroepsgericht Nederlands, een oriëntatie- en ingroeimodule, 2 kennismakingsstages en een screeningsstage. Hoofddoelstelling is meer allochtonen toeleiden naar een opleiding of een tewerkstelling in de social profit. De meeste cursisten kiezen nadien voor een knelpuntopleiding met lange duurtijd zoals polyvalent verzorgende of verpleegkunde. De tewerkstellingspercentages variëren tussen de 57% en 100%, met een gemiddelde van 67%. In 2006-2007 breidt het aantal vooropleidingen uit van 17 naar 19 sessies.

VDAB participeert ook actief aan het Europees *Equal-project UCN* dat tot doelstelling heeft hoger opgeleide allochtonen op te leiden tot Bachelor in de verpleegkunde via een verkort leertraject.

Binnen het VIA-akkoord 2006-2010 spraken de sociale partners af dat 10% van de nieuwe vacatures voorbehouden wordt aan allochtonen. VDAB en VIVO, Vlaams Instituut voor Vorming en Opleiding in de social profit, stellen hieromtrent een actieplan op.

In 2006 start de VDAB met een project "allochtone PST-instructeurs" waarbij een opleiding georganiseerd wordt voor PST-instructeur/ groepschef met absolute voorkeur voor allochtonen.

Een 10-tal cursisten worden opgeleid tot PST-instructeurs die achteraf kunnen tewerkgesteld worden in PST-opleidingen. Het profiel van de cursist is een allochtoon (vrouw of man), met scholingsniveau A2/ of hoger.

1.5 Bouwsector

Meer dan een kwart van het totaal aantal cursisten (een duizendtal) in de bouwsector zijn van allochtone origine. In 7 grote bouwopleidingscentra wordt hierop ingespeeld door taalondersteuning te bieden tijdens de bouwopleiding (cf. NODO). Via een aantal lokale samenwerkingsinitiatieven tussen VDAB, sector en steden of provincie zoals Bouwpool, Bouwbaan, Droomjob Limburg, wordt actief getracht om allochtonen naar de sector toe te leiden, hetzij rechtstreeks naar vacatures, ofwel via opleiding.

1.6 Project “arbeidsbemiddeling taal”

In 2005 is de VDAB gestart met het project “Arbeidsbemiddeling Taal” in samenwerking met het FOSOVET (Federaal Overleg voor het Sociaal vertalen en Tolken). Doelstelling is de contacten tussen “anderstaligen” en instanties die instaan voor de begeleiding op de arbeidsmarkt te verbeteren zodat er een vlottere en betere toeleiding kan gebeuren. De VDAB opleidingsdienst ontwikkelt een module “arbeidsmarktwerking” en zal die ook geven in het kader van een totaalopleiding voor vertalers en tolken. De module arbeidsmarktwerking wordt voor de eerste maal in Gent gegeven in de loop van 2006 om ze nadien ook in andere regio's te organiseren (zie ook deel 2 – Managen van diversiteit – sociale tolkendienstverlening).

Project AGAVE

Het ESF-project AGAVE (Aanbod Genereren voor Allochtone (Anderstalige) Vrouwen) wil het opleidingsaanbod voor de doelgroep van kortgeschoolde, allochtone vrouwen met een beperkte kennis van het Nederlands diversifiëren en bijgevolg ook hun tewerkstellingsmogelijkheden verruimen.

Concreet is de doelstelling van dit project de bepaling en ontwikkeling/aanpassing van een traject/trajecten met een opleiding die op maat is gesneden van de werkzoekende, in samenspraak en samenwerking met de sectoren Horeca en Distributie zodat het doelpubliek op een succesvolle manier kan doorstromen naar de arbeidsmarkt.

1.7 Toeleders bij allochtonenfederaties

Na overleg met alle erkende federaties van allochtone verenigingen werd door toenmalig minister Landuyt in augustus 2000 het initiatief genomen om 4 van deze federaties een subsidie toe te kennen. Deze subsidie liet hen toe om elk één toeleider aan te werven.

N.a.v. dit initiatief heeft de VDAB, op vraag van minister Landuyt, in augustus 2001 een samenwerkingsprotocol afgesloten met die 4 federaties.

Dit protocol had tot doel de georganiseerde allochtone organisaties te betrekken bij het toenmalige beleid dat een evenredige arbeidsdeelname van de allochtonen beoogde. Het protocol werd afgesloten met de volgende 4 allochtonenfederaties:

- De Federatie van Marokkaanse Verenigingen (FMV)
- De Unie van Turkse Verenigingen (UTV)
- De Associazioni Cristiani Lavoratori Internazionale (ACLI – Vlaanderen)
- De Turkse Unie van België (TUB)

De opdracht van de toeleiders bestond erin elk 50 allochtone jongeren toe te leiden naar de VDAB. In de betrokken LKC's (Antwerpen en Limburg) werd een consultant aangeduid die als contactpersoon zou fungeren voor de toeleiders en hen zou ondersteunen bij hun toeleidingsacties.

Om de uitvoering van het protocol op te volgen en de globale sturing aan het project te geven werd een Vlaamse stuurgroep “samenwerkingsprotocol met de allochtonenfederaties” opgericht met als partners de betrokken federaties en de VDAB.

Eind 2004 kreeg het Forum voor Etnisch-Culturele Minderheden de opdracht om enerzijds de toeleidingsprojecten van de verschillende allochtone zelforganisaties verder uit te breiden, te ondersteunen en te coördineren en anderzijds de gebruikte methodieken en opgebouwde expertise inzake toeleiding van allochtonen uit te wisselen, onderling en met de reguliere toeleidingskanalen. Beide opdrachten werden gekaderd in een Work-up project. De 4 allochtonenfederaties maakten van dan af deel uit van de Intervisiegroep Toeleiding.

Vanaf eind 2004 is een medewerkster van het Minderhedenforum coördinator van het samenwerkingsprotocol tussen VDAB en de allochtonenfederaties, en maakt het Minderhedenforum ook deel uit van de Vlaamse stuurgroep.

Naar aanleiding van de sluitende aanpak door VDAB werd het samenwerkingsprotocol met de allochtonenfederaties in het voorjaar 2005 geactualiseerd. Vanaf nu staat elke toeleider in voor de toeleiding van 50 niet-zelfredzame allochtone werkzoekenden naar de VDAB.

In het najaar van 2005 werden een aantal opleidingen georganiseerd door de VDAB voor de toeleiders. Door deze opleidingen kunnen de toeleiders hun klanten helpen om hun eerste stappen naar en in de Werkwinkels te zetten. Ze kunnen met andere woorden een “drempelverlagend effect” nastreven.

In 2006 zullen er nog 3 toeleiders extra ter beschikking worden gesteld van de allochtonenfederaties. Er zullen ook nog een aantal bijkomende opleidingen voor de toeleiders door de VDAB worden georganiseerd.

2 STRATEGISCH PROJECT DIVERSITEIT

In uitvoering van het decreet van 08/05/2002 inzake de evenredige vertegenwoordiging van kansengroepen op de arbeidsmarkt heeft de VDAB een Strategisch Project Diversiteit, waarvan de emancipatieambtenaar de projectleider is en een adjunct-leidend ambtenaar de sponsor. Een representatieve stuurgroep staat garant voor de verankering van het project in de VDAB. Over de actieplannen en hun voortgang wordt gerapporteerd aan het directiecomité en aan het beheerscomité van de VDAB.

Het project richt zich enerzijds op het personeelsbeleid van de VDAB. Hiervoor wordt er i.s.m. de personeelsdirectie een jaarlijks 'Gender en Diversiteitsplan' opgesteld en overgemaakt aan de Dienst Emancipatiezaken van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

Het project richt zich anderzijds ook naar de dienstverlening van de VDAB, waarvoor i.s.m. de verschillende directies een actieplan uitgewerkt werd in 2004/2005.

Eind 2005 loopt het strategisch project diversiteit 3 jaar.

2.1 Naar een evenredige vertegenwoordiging van de kansengroep 'allochtonen' in het personeelsbestand van de VDAB

Een hele reeks factoren verklaren waarom de evenredige vertegenwoordiging van de kansengroep 'allochtonen' in het VDAB-personeelsbestand niet 'spontaan' tot stand komt. Het 'Gender en Diversiteitsplan' vertrekt van een analyse van die factoren en voorziet vervolgens in een systematisch actieplan dat de nodige mechanismen voor een effectief kansenbeleid integreert in het personeelsbeleid.

1. *Acties die de VDAB als potentiële werkgever bekendmaken bij allochtonen*

De VDAB heeft een traditie van samenwerking met het onderwijs om leerlingen schoolstages aan te bieden. Dit wordt nu systematisch aangepakt met streefcijfers: jaarlijks 100 stagiairs, waarvan minstens 25 voor scholieren van allochtone afkomst.

2. *Acties m.b.t. selectie en rekrutering*

In elke vacature worden mensen uit de kansengroepen aangemoedigd zich kandidaat te stellen en wordt er actief voor gezorgd dat ook werkzoekenden uit de kansengroepen geselecteerd worden om deel te nemen aan selecties. Er wordt ook aandacht besteed aan het op een cultuurbewuste manier omgaan met testen. Startbanen worden ingezet als instrument voor evenredige vertegenwoordiging van kansengroepen.

De inspanningen en resultaten worden opgevolgd via een registratiesysteem.

3. *Acties m.b.t. evenredige aanwezigheid van kansengroepen in het personeelsbestand*

In de VDAB beheersovereenkomst is als doelstelling opgenomen dat 10% van de personeelsleden van allochtone afkomst moet zijn. In 2004 was 2,67% van het personeel van allochtone afkomst. In 2005 was dit toegenomen tot 3,27%.

De vrijwillige registratie van personeelsleden die tot de kansengroepen behoren, is een actie die tot deze doelstelling moet bijdragen.

Andere acties betreffen het inwerken van nieuwe collega's via een peter/meter systeem en het meewerken aan acties ter bevordering van de instroom van kansengroepen bij de Vlaamse overheid (o.m. opzetten van een sollicitantendatabank voor spontane sollicitaties).

4. Acties m.b.t. de bedrijfscultuur

Volgende acties vallen hieronder: formuleren en bekendmaken van de basiswaarden en de competentie 'omgaan met diversiteit'; sensibiliseren van het personeel (o.m. via een cd-rom diversiteit); vergroten van het draagvlak voor het 'Gender en diversiteitsplan' door de vakorganisaties en de lokale directies te betrekken.

Verder is er de keuze voor inclusieve neutraliteit. VDAB laat het dragen van religieuze symbolen toe voor personeelsleden, ook in publieksfuncties.

Er zijn ook meldpunten discriminatie en ongelijke kansen voor VDAB medewerkers.

5. Acties m.b.t. de maatschappelijke rol van de VDAB

Eind 2005 werd een Stakeholdersforum opgericht met de vertegenwoordigers van kansengroepen en de VDAB om via overleg, dialoog en ervaringsuitwisseling te streven naar betere kansen voor de diverse doelgroepen op de arbeidsmarkt.

Het verstrekt adviezen aan de VDAB m.b.t. het VDAB-beleid inzake evenredige participatie op de arbeidsmarkt, inzake concrete begeleidingsacties en opleidingsacties naar kansengroepen toe en inzake acties voor kansengroepen binnen de VDAB als werkgever.

Eén van die doelgroepen zijn de allochtonen. Er moeten dan ook minimum 4 vertegenwoordigers van verenigingen van etnisch-culturele minderheden deel uitmaken van het Stakeholdersforum.

In de schoot van het Stakeholdersforum is een werkgroep "Allochtonen" opgestart. Vertegenwoordigers van de VDAB, het Forum Etnisch-Culturele minderheden en allochtonenfederaties bespreken binnen deze werkgroep specifieke thema's die betrekking hebben op de doelgroep "allochtonen". Eventuele suggesties/voorstellen tot verbetering van de dienstverlening van de VDAB, geformuleerd door de werkgroep, worden teruggekoppeld naar de diverse betrokken diensten binnen de VDAB.

2.2 Diversiteit in de VDAB-dienstverlening

De VDAB heeft tevens een actieplan m.b.t. de diversiteit in de dienstverlening. Dit actieplan engageert alle directies. Het doel is dat de ganse dienstverlening en werking van de VDAB doordrongen wordt van diversiteit ('mainstreaming'). Diversiteit is niet iets dat er van buiten af bijkomt, diversiteit is een geïntegreerd aspect van de werking.

De acties hebben volgende doelstellingen:

1. analyse en screening van bestaande instrumenten, methodieken, procedures, werkwijzen;
2. bewustmaking van welke aspecten van de werking reeds voldoen aan de vereisten van diversiteit;
3. verbetering van bestaande instrumenten, procedures, methodieken, enz.;
4. innovatie.

Momenteel lopen er acties op het vlak van het onthaal in de werkwinkels, de cultuurbewuste screening van werkzoekenden, de begeleiding van werkzoekenden (vb. uitwerken van een richtlijn 'religieuze en levensbeschouwelijke overtuiging en beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt'), het trainingsaanbod in de opleidingscentra, de vacaturewerking, de servicelijn, de VDAB-communicatie, enzovoort.

WERKZOEKENDE ALLOCHTONEN

Dit onderdeel is een bewerking van een eerder verschenen publicatie in het Jaarboek over de arbeidsmarkt in Vlaanderen, editie 2005 – deel 2: Allochtonen in onderwijs en werk, van het Steunpunt Werkgelegenheid, Vorming en Arbeid en de Stuurgroep Strategisch Arbeidsmarktonderzoek.

1 INLEIDING

Allochtonen zijn personen die niet van Europese (EU)-origine zijn. Deze definitie wordt geoperationaliseerd via de ingangen nationaliteit en etniciteit. De indeling naar nationaliteit gebeurt volgens de officiële identiteitsgegevens van de werkzoekenden. Er wordt een indeling gemaakt in Belgen en niet-Belgen. De niet-Belgen worden verder opgedeeld in nationaliteiten behorend tot de vijftien oude en de tien nieuwe EU-lidstaten en de niet EU-landen.

Wanneer de allochtonenproblematiek exclusief benaderd wordt vanuit het nationaliteitsgegeven is het verhaal onvolledig: de genaturaliseerden of de 'nieuwe Belgen' zijn niet af te zonderen in de cijfers naar nationaliteit. Een ruimere definitie van de allochtonen via de notie 'eticiteit' komt daar deels aan tegemoet.

De indeling volgens etniciteit is gebaseerd op nationaliteit, de vrijwillige registratie als allochtoon en een screening op basis van de naam. Hierdoor kunnen werkzoekenden met een Belgische nationaliteit, maar een vreemde herkomst, toch als 'allochtoon' gedetecteerd worden. De naamherkenning screent de 7 eerste posities van de voornaam en familienaam van de werkzoekende en vergelijkt die met namenlijsten. De voornamenlijst omvat 9.400 namen en de lijst met familienamen 17.200. Wanneer voornaam en familienaam in de lijst voorkomen worden ze gerubriceerd bij de Maghrebijnen en Turken.

Vanzelfsprekend is deze naamscreening niet sluitend. De naamherkenning focust enkel op de Maghrebijnen en Turken. De recente migratiegolf uit de ex-Sovjet-republieken, Afrika, Zuid-Amerika en Azië blijft buiten het gezichtsveld. Bovendien worden Belgen met een Maghrebijnse of Turkse herkomst, maar met een Europese naam, niet gedetecteerd. Tot slot dient nog opgemerkt dat de huidige praktijk van vrijwillige registratie als allochtoon geen succes is.

Op basis van de etniciteit worden de niet werkende werkzoekenden (nwwz) opgedeeld in etnische Europeanen uit de vijftien oude EU-lidstaten, etnische Europeanen uit de tien nieuwe lidstaten, personen van Maghrebijnse en Turkse afkomst en de andere niet-Europeanen.

2 EVOLUTIE VAN DE NWWZ

De cijfers die hieronder gepresenteerd worden, starten in september 2000. Het millenniumjaar was in meerdere opzichten een scharnierjaar.

In de eerste plaats is er de vaststelling dat de globale werkloosheid fluctueert op de golven van de conjunctuur. Bij de hoogconjunctuur in 2000 en in het begin van 2001 werd een laagterecord opgetekend. Nadien zijn door de economische terugval de werkzoekendencijfers de hoogte ingestuurd.

In de tweede plaats zijn er specifiek voor de cijfers met betrekking tot de allochtonen twee belangrijke politieke beslissingen geweest die een invloed uitoefenen op de evolutie van het aantal allochtone niet werkende werkzoekenden.

In 2000 werd een grootschalige regularisatieprocedure in gang gezet en gaf minister Onkelinx, via een omzendbrief, aan buitenlandse onderdanen die een aanvraag tot regularisatie van het verblijf hadden ingediend, de toelating tot inschrijving als werkzoekende. Verderop zal blijken dat dit tot een sterke toename heeft geleid van het aantal allochtone niet werkende werkzoekenden.

Daarnaast liberaliseerde de versoepelde nationaliteitswetgeving van 2000 (de zogenaamde snelbelgwet) de procedure voor nationaliteitsverwerving. Deze 'nieuwe Belgen' verschijnen in de cijfers naar nationaliteit niet meer bij de allochtonen, maar bij de Belgen.

2.1 Nationaliteit

Eind september 2000 telde Vlaanderen 16.733 werkzoekenden met een niet-Europese nationaliteit, dat is 9,5% van het totaal aantal nwwz. Twee jaren later – verschillend van de algemene werkloosheidsevolutie – was het aantal allochtone werkzoekenden gedaald tot 15.863, om vervolgens terug te stijgen tot 20.239 in 2004. Het voorbije jaar is er terug een daling tot 19.270 eenheden, of 7,8% van de totale werkzoekende populatie.

Tabel 1: Nwwz naar nationaliteit, evolutie september 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2000-2005
	(n)	(n)	(n)	(n)	(n)	(n)	Stijging
Belg	153 739	166 389	179 948	200 606	214 280	219 759	43%
Andere EU-15	5 629	5 837	5 977	7 261	8 175	8 837	57%
Nieuwe EU-10	411	391	320	529	630	758	84%
Niet-EU	16 733	17 300	15 863	18 851	20 239	19 270	15%
Totaal	176 512	189 917	202 108	227 247	243 324	248 624	41%

Een eenduidige interpretatie van deze jojo-evolutie is moeilijk. Zoals gesteld verwierven een aantal werkzoekenden via de snelbelgwet de Belgische nationaliteit en verschoven dus gewoon naar de Belgische nwwz. Bovendien schreven buitenlandse asielzoekers zich in 2000 massaal in als werkzoekende. Eens hun asielaanvraag afgewezen of onontvankelijk verklaard, verdwenen ze terug uit de cijfers.

De niet-Europeanen tekenen op vijf jaar tijd dus slechts voor een toename van 15%, daar waar dat voor de andere groepen beduidend hoger ligt. De zeer sterke stijging van de nwwz uit de nieuwe EU-lidstaten moet enigszins genuanceerd worden door het kleine absolute aantal personen in deze categorie.

2.2 Etniciteit

Via het nationaliteitscriterium kan het verloop van de allochtone werkloosheid niet zuiver geschetst worden. De alternatieve etniciteitspiste slaagt daar evenmin in. Naast de kanttekeningen bij het (VDAB-)etniciteitscriterium hierboven geformuleerd, moet eveneens herhaald worden dat een belangrijke fractie van de ingeschreven asielzoekers uit 2000 later terug verdween uit de cijfers nadat hun asielaanvraag onontvankelijk of afgewezen werd. Dit heeft vooral een effect op de evolutie van het aantal nwwz in de categorie ‘andere niet-EU’, dat in 2002 onder dat van 2001 duikt. Deze evolutie contrasteert met de toename van het aantal nwwz in die periode.

Vanaf 2003 is er bij de ‘andere niet-EU’, net zoals bij de andere groepen, terug een stijging. O.a. de asielzoekers uit de ex-Sovjet-Unie stuwden het cijfer omhoog.

Tabel 2: Nwwz naar etniciteit, evolutie september 2000-2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2000-2005
	(n)	(n)	(n)	(n)	(n)	(n)	Stijging
Oude EU-15	152 393	162 417	173 867	192 684	205 447	209 054	37%
Nieuwe EU-10	411	391	320	529	628	756	84%
Maghrebijnen en Turken	16 464	18 370	20 059	23 221	25 054	25 468	55%
Andere niet-EU	7 244	8 739	7 862	10 813	12 195	13 346	84%
Totaal	176 512	189 917	202 108	227 247	243 324	248 624	41%

In 2005 zijn er 38.814 nwwz met een niet-Europese herkomst, dat is 15,6% van de totale werkzoekende populatie.

Bekijken we de evolutie over de periode 2000-2005 dan valt op dat de stijging bij de niet-Europeanen, zowel bij de Maghrebijnen en Turken (+55%) als bij de anderen (+84%), sterker is dan de stijging bij de grote groep Europeanen uit de oude vijftien lidstaten (+37%). Deze sterkere stijging kan een gevolg zijn van een combinatie van factoren.

Zo zal de regularisatieprocedure ongetwijfeld een effect hebben gehad door de vele nieuwe inschrijvingen en vele ‘uitschrijvingen’ bij afwijzing van de regularisatie-aanvraag. Ook de nieuwe instroom van asielzoekers en de instroom van huwelijks- en volgmigranten speelt een rol. Mogelijk speelt ook de leeftijdsstructuur mee: de allochtone populatie is relatief jong in vergelijking met de Europeanen (zie verder) zodat de uitstroom uit de werkzoekende populatie omwille van ouderdom beperkter is. En natuurlijk blijken uit vele studies de minder gunstige arbeidsmarktkansen van allochtonen, die er toe leiden dat ze vaker met werkloosheid worden geconfronteerd.

Tot slot dient nog opgemerkt dat bij de analyse volgens het nationaliteitscriterium net het omgekeerde werd vastgesteld, met name dat de werkloosheid bij de niet-Europeanen minder snel steeg dan bij de Europeanen, o.m. als gevolg van de snelbelgwet (zie hierboven). In ieder geval toont dit verschil in evolutie het belang en de invloed aan van de gebruikte definitie van het begrip ‘allochtoon’.

3 WERKZOEKENDE ALLOCHTONEN: PROFIELSCHETS

In wat volgt wordt de allochtone werkzoekende populatie beschreven en vergeleken met de autochtone nwwz, aan de hand van de variabelen geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en de categorie van werkzoekenden.

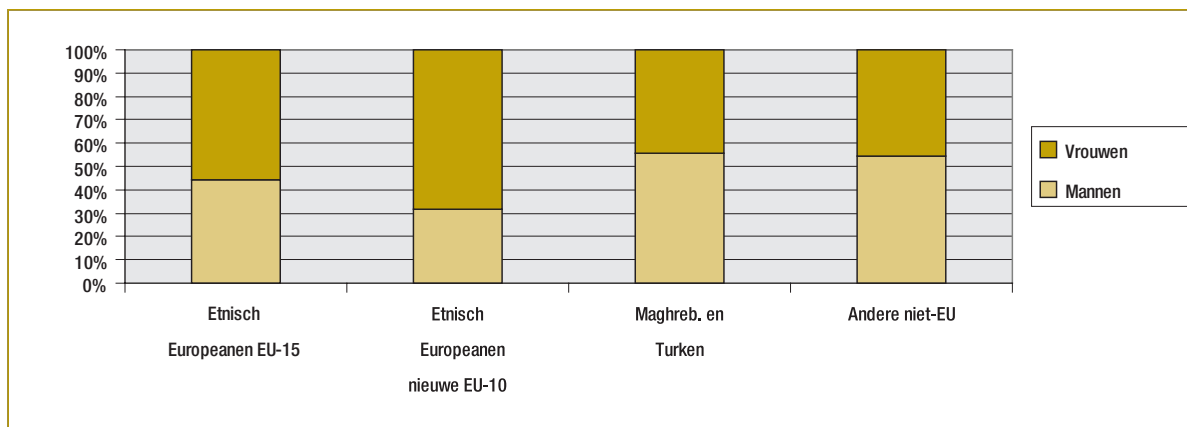
Hierbij wordt gebruik gemaakt van de cijfers volgens het etniciteitscriterium en worden er dus telkens vier groepen vergeleken: de Europeanen uit de EU-15 landen, de Europeanen uit de nieuwe EU-10 landen, de Maghrebijnen en Turken en de andere niet-Europeanen.

Het is niet mogelijk om het profiel van de werkzoekende populatie voor deze verschillende groepen te vergelijken met het profiel van de totale bevolking, omdat er geen bevolkingscijfers voorhanden zijn voor de verschillende groepen zoals ze zijn gedefinieerd op basis van naamherkenning. Er kunnen bijgevolg geen uitspraken gedaan over de eventuele over- of ondervertegenwoordiging in de werkloosheid van specifieke groepen. Om eenzelfde reden kunnen er geen werkloosheidsgraden (het aandeel werklozen in de beroepsbevolking) berekend: er zijn geen cijfers over de beroepsbevolking voor de verschillende groepen beschikbaar.

3.1 Geslacht

De werkzoekende populatie van Europese herkomst is duidelijk vrouwelijk gekleurd. Respectievelijk 55% (EU-15) en 69% (EU-10) zijn vrouw. Bij de twee andere groepen is de verhouding net omgekeerd en zijn de mannen in de meerderheid. Dat betekent evenwel niet dat de arbeidskansen van de vrouwen beter zijn dan de mannen in deze groepen. Het verschil in arbeidsparticipatie levert de verklaring: Maghrebijnse, Turkse en andere niet-Europese vrouwen bieden zich minder aan op de arbeidsmarkt. Dat geldt vooral voor de oudere leeftijdsgroepen.

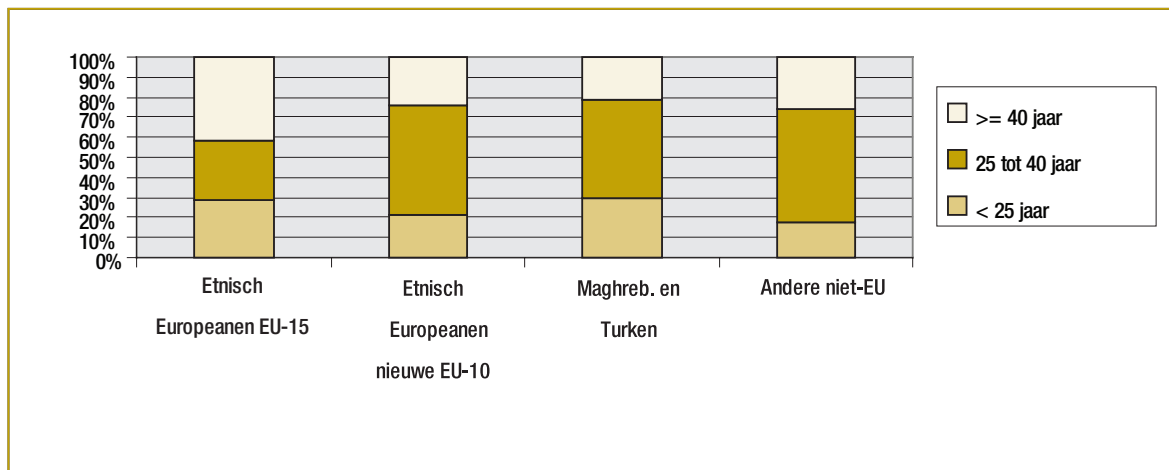
Grafiek 1: Nwwz naar etniciteit en geslacht, toestand per eind september 2005

3.2 Leeftijd

De werkzoekendencijfers van september omvatten veel jonge schoolverlaters. Dat verklaart meteen het hoge aandeel jonge werkzoekenden: 30% van de Maghrebijnen en Turken en 28% van de etnisch EU-15 werkzoekenden zijn jonger dan 25 jaar. De leeftijdstranche 25 tot 40 jaar bestaat voor slechts 30% van de etnisch EU-15-werkzoekenden. Dat is relatief laag: Het aandeel van de middenleeftijdsgroep bedraagt respectievelijk 54% bij de Europeanen uit de nieuwe EU-10 landen, 49% bij de Maghrebijnen en Turken en 56% bij de andere niet-Europeanen. De etnisch EU-15 werkzoekenden tellen in vergelijking met de andere groepen dan weer meer oudere werkzoekenden (41%).

Grafiek 2: Nwwz naar etniciteit en leeftijd, september 2005

Bij de plus-veertigers van Maghrebijnse en Turkse origine zijn mannen sterk oververtegenwoordigd: 3.684 mannen versus 1.623 vrouwen. Bij de jongere leeftijdsklasse liggen de aantallen dicht bij elkaar. Dit wijst erop dat een groeiend aantal vrouwelijke allochtonen niet meer uit de arbeidsmarkt stapt na huwelijk of na de geboorte van een eerste kind, daar waar de instap vroeger vaak beperkt bleef tot een tijdelijke instap als schoolverlaatster.

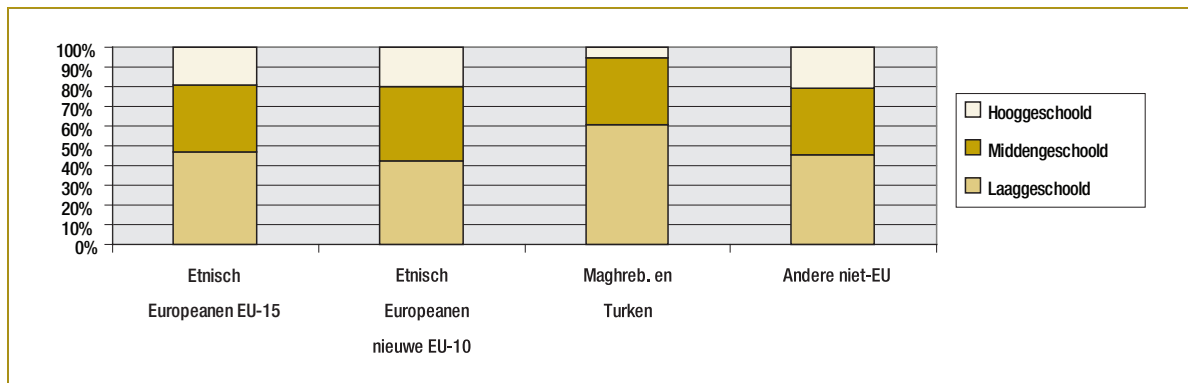
Tabel 3: Maghrebijnse en Turkse nwwz naar leeftijd, september 2005

Maghrebijnen en Turken	LEEFTIJD		
	< 25 jaar	25 tot 40 jaar	≥ 40 jaar
Mannen	3 757	6 704	3 684
Vrouwen	3 813	5 887	1 623
Totaal	7 570	12 591	5 307

3.3 Studieniveau

Bij de Europeanen uit de EU-15 landen is 47% laaggeschoold, 34% middengespoold en 19% hooggeschoold. De Maghrebijnse en Turkse werkzoekende populatie telt meer laaggeschoolden (61%) en minder hooggeschoolden (5%). De Europeanen uit de nieuwe EU-10 landen en de allochtonen uit de 'andere niet-EU'-landen tellen dan weer meer hooggekwalificeerden. In deze groepen schuilen zowel de asielzoekers, die soms hooggekwalificeerd zijn, als partners en kinderen van in Vlaanderen wonende buitenlandse werknemers van internationale instellingen en bedrijven.

Grafiek 3: Nwwz naar etniciteit en studieniveau, september 2005

Tot slot is het nog belangrijk op te merken dat een recente wijziging in de registratie van buitenlandse diploma's een impact heeft gehad op de cijfers naar onderwijsniveau. Werkzoekenden met een buitenlands diploma konden zich vroeger enkel inschrijven onder de algemene noemer 'buitenlands diploma'. In de statistieken werd dat gelijk gesteld met een diploma lager onderwijs en werden ze gecatalogeerd onder de laaggeschoolden. Sinds 2003 is die keuze uitgebreid tot een reeks studiecodes die de relatie legt met de vergelijkbare Vlaamse studieniveaus. Het buitenlands diploma wordt zo gevaloriseerd. In de recente statistieken naar onderwijsniveau is er dus een sterkere vertegenwoordiging van midden- en hooggeschoolden bij allochtonen.

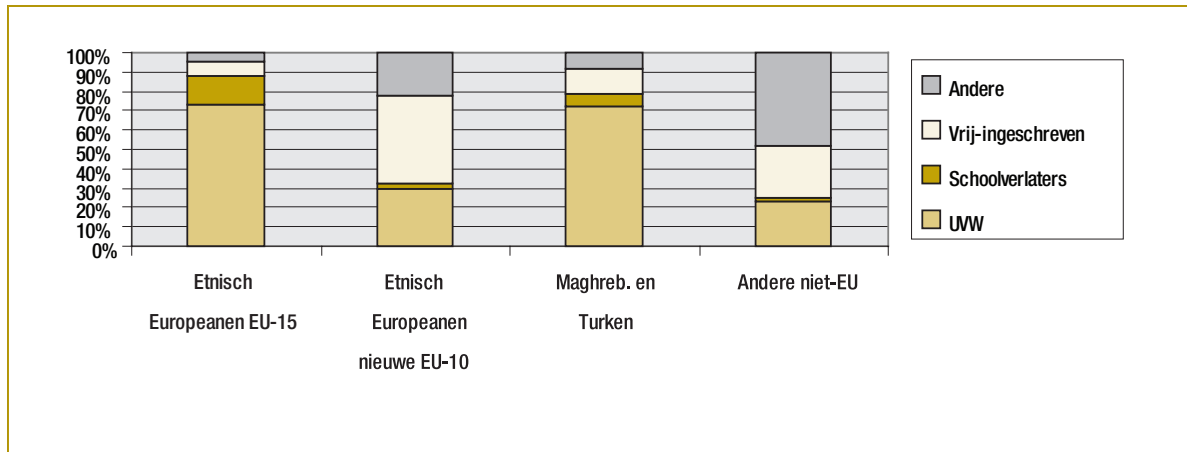
3.4 Categorie werkzoekende

De niet-werkende werkzoekenden (nwwz) omvatten de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen (uvw), de jongeren in wachttijd, de vrij ingeschrevenen en een reeks 'andere' niet-werkende werkzoekenden.

Bij de Europeanen uit de EU-15 landen is 73% van de werkzoekenden uitkeringsgerechtigde volledig werkloze (uvw) en 15% schoolverlater. De groep 'vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden' staat voor 8% en de verzamelcategorie 'andere' voor 5%. Bij de andere groepen liggen de verhoudingen anders.

De Maghrebijnen en Turken tellen ongeveer evenveel uvw's (72%) maar minder schoolverlaters in wachttijd (7%). Daarentegen zijn er 13% vrij ingeschreven en 8% behoort tot de groep 'andere'. Bij de Europeanen uit de nieuwe EU-10 landen zijn er slechts 30% uvw's en is 46% vrij ingeschreven. Bij de allochtonen uit de 'andere niet-EU'-landen maken de uvw's slechts 23% uit. De 'vrij ingeschreven' werkzoekenden (27%) en de 'andere' werkzoekenden (48%) zijn er de voornaamste subgroepen.

Grafiek 4: Nwwz naar etniciteit en categorie werkzoekende, september 2005

4 ALLOCHTONE NWWZ NAAR GEMEENTE

Om de allochtonenproblematiek in een geografisch perspectief te plaatsen, worden in de tabel hierna de gemeenten gerangschikt volgens het aantal allochtone werkzoekenden. In de laatste kolom wordt het relatief aandeel van de allochtonen weergegeven.

Tabel 4: Nwwz naar etniciteit en gemeente, september 2005

	Maghrebijnen en Turken	Andere niet-EU	Totaal allochtonen	Aandeel allochtonen in NWWZ
VLAANDEREN	25 468	13 346	38 814	16%
Antwerpen	8 095	5 139	13 234	40%
Gent	3 251	1 203	4 454	27%
Genk	1 694	68	1 762	37%
Mechelen	1 303	373	1 676	37%
Leuven	304	554	858	20%
Beringen	704	17	721	35%
Heusden-Zolder	671	31	702	42%
Sint-Niklaas	526	145	671	23%
Maasmechelen	610	28	638	25%
Kortrijk	299	319	618	19%
Hasselt	375	228	603	16%
Houthalen-Helchteren	491	39	530	29%
Vilvoorde	397	104	501	30%
Lokeren	423	32	455	28%
Oostende	80	358	438	12%
Aalst	225	192	417	11%
Ronse	313	49	362	23%
Turnhout	105	212	317	14%
Willebroek	217	66	283	28%
Brugge	70	200	270	7%
Temse	194	27	221	21%
Roeselare	71	146	217	11%
Boom	122	66	188	27%
Lier	127	52	179	13%
Zaventem	123	53	176	19%
Asse	87	88	175	19%
Leopoldsborg	155	19	174	23%
Sint-Pieters-Leeuw	118	46	164	15%
Zeel	153	11	164	21%
Diest	118	33	151	16%
Mol	106	43	149	11%
Menen	75	71	146	11%
Sint-Truiden	54	91	145	8%
Waregem	123	21	144	13%
Bilzen	104	38	142	10%
Grimbergen	88	53	141	14%
Dendermonde	88	52	140	8%
Lommel	114	26	140	10%
Halle	73	64	137	12%
Dilbeek	87	43	130	11%
Geel	57	70	127	9%

	Maghrebijnen en Turken	Andere niet-EU	Totaal allochtonen	Aandeel allochtonen in NWWZ
Ninove	74	51	125	9%
Geraardsbergen	36	86	122	10%
Dilsen-Stokkem	101	19	120	13%
Hamme	107	11	118	14%
Machelen	95	13	108	24%
Maaseik	82	21	103	10%
Tienen	46	56	102	8%
Schoten	35	59	94	8%
Mortsel	34	52	86	10%

De allochtone werkzoekenden wonen geconcentreerd in:

- de centrumsteden Antwerpen, Gent, Mechelen, Leuven, Sint-Niklaas, Kortrijk, Hasselt, Oostende, Aalst, Turnhout, Brugge en Roeselare;
- de oude mijngemeenten. Genk, Beringen, Heusden-Zolder, Maasmechelen, Houthalen-Helchteren en Dilsen-Stokkem tellen veel allochtone werkzoekenden;
- gemeenten met een industrieel verleden: Vilvoorde, Lokeren, Ronse, Willebroek, Temse en Boom waren in de jaren zestig – toen de migratie op gang kwam – belangrijke industriepolen;
- gemeenten in de rand van Brussel (Vilvoorde, Zaventem).

5 STATISTISCHE BIJLAGE

Tabel 5: NWWZ naar leeftijd, etniciteit en geslacht, september 2005

Leeftijd	Etniciteit	Geslacht		Totaal
		Mannen	Vrouwen	
< 25 jaar	Etnisch Europeanen EU-15	30 585	28 556	59 141
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	65	96	161
	Maghrebijnen en Turken	3 757	3 813	7 570
	Andere niet-EU	1 333	1 015	2 348
25 tot 40 jaar	Etnisch Europeanen EU-15	27 638	35 630	63 268
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	104	307	411
	Maghrebijnen en Turken	6 704	5 887	12 591
	Andere niet-EU	3 890	3 610	7 500
>= 40 jaar	Etnisch Europeanen EU-15	35 057	51 88	86 645
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	68	116	184
	Maghrebijnen en Turken	3 684	1 623	5 307
	Andere niet-EU	2 063	1 435	3 498
TOTAAL		114 948	133 676	248 624

Tabel 6: Nwwz naar categorie, etniciteit en geslacht, september 2005

Categorie	Etniciteit	Geslacht		Totaal
		Mannen	Vrouwen	
UVW	Etnisch Europeanen EU-15	65 602	86 684	152 286
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	84	140	224
	Maghrebijnen en Turken	10 301	8 035	18 336
	Andere niet-EU	1 974	1 107	3 081
Schoolverlaters	Etnisch Europeanen EU-15	15 754	15 015	30 769
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	6	16	22
	Maghrebijnen en Turken	875	849	1 724
	Andere niet-EU	115	100	215
Vrij-ingeschreven	Etnisch Europeanen EU-15	7 808	8 608	16 416
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	82	262	344
	Maghrebijnen en Turken	1 838	1 512	3 350
	Andere niet-EU	1 296	2 366	3 662
Andere	Etnisch Europeanen EU-15	4 116	5 467	9 583
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	65	101	166
	Maghrebijnen en Turken	1 31	927	2 058
	Andere niet-EU	3 01	2 487	6 388
TOTAAL		114 48	133 676	248 624

Tabel 7: Nwwz naar studieniveau, etniciteit en geslacht, september 2005

Studieniveau	Etniciteit	Geslacht		Totaal
		Mannen	Vrouwen	
Lager onderwijs + 1e graad secundair				
	Etnisch Europeanen EU-15	20 090	25 433	45 523
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	99	160	259
	Maghrebijnen en Turken	5 808	3 800	9 608
	Andere niet-EU	30 34	2 409	5 443
Middenstands-opleiding				
	Etnisch Europeanen EU-15	3 503	2 656	6 159
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	1	2	3
	Maghrebijnen en Turken	102	80	182
	Andere niet-EU	24	13	37
Deeltijds beroepssecundair				
	Etnisch Europeanen EU-15	1 373	901	2 274
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	6	4	10
	Maghrebijnen en Turken	289	209	498
	Andere niet-EU	54	23	77
2e graad sec. algemeen				
	Etnisch Europeanen EU-15	1 077	1 264	2 341
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	-	4	4
	Maghrebijnen en Turken	98	75	173
	Andere niet-EU	57	43	100
2e graad sec. beroeps				
	Etnisch Europeanen EU-15	13 340	16 386	29 726
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	14	19	33
	Maghrebijnen en Turken	1 960	2 249	4 209
	Andere niet-EU	162	125	287
2e graad sec. technisch				
	Etnisch Europeanen EU-15	6 679	5 203	11 882
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	4	6	10
	Maghrebijnen en Turken	489	307	796
	Andere niet-EU	48	29	77
2e graad sec. kunst				
	Etnisch Europeanen EU-15	234	234	468
	Maghrebijnen en Turken	3	8	11
	Andere niet-EU	-	5	5
3e graad sec. algemeen				
	Etnisch Europeanen EU-15	6 486	7 410	13 896
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	40	124	164
	Maghrebijnen en Turken	1 141	810	1 951
	Andere niet-EU	1 621	1 451	3 072
3e en 4e graad sec. beroeps				
	Etnisch Europeanen EU-15	11 238	18 836	30 074
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	54	41	95
	Maghrebijnen en Turken	2 921	2 514	5 435
	Andere niet-EU	1 024	275	1 299
3e graad sec. technisch				
	Etnisch Europeanen EU-15	11 516	13 408	24 924
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	8	15	23
	Maghrebijnen en Turken	551	639	1190
	Andere niet-EU	72	68	140

Studieniveau	Etniciteit	Geslacht		Totaal
		Mannen	Vrouwen	
3e graad sec. kunst				
	Etnisch Europeanen EU-15	681	1 030	1 711
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	-	4	4
	Maghrebijnen en Turken	10	10	20
	Andere niet-EU	6	8	14
Hoger onderwijs 1 cyclus				
	Etnisch Europeanen EU-15	8 506	14 527	23 033
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	5	61	66
	Maghrebijnen en Turken	441	444	885
Hoger onderwijs 2 cycli				
	Etnisch Europeanen EU-15	3 648	2 794	6 442
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	1	16	17
	Maghrebijnen en Turken	71	27	98
	Andere niet-EU	106	136	242
Universitair onderwijs				
	Etnisch Europeanen EU-15	4 909	5 692	10 601
	Etnisch Europeanen nieuwe EU-10	5	63	68
	Maghrebijnen en Turken	261	151	412
	Andere niet-EU	576	714	1290
TOTAAL		114 948	133 676	248 624

WELZIJN

1 HET ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Het algemeen welzijnswerk staat open voor elke burger met om het even welke vraag of probleem, maar dient zich tevens specifiek te richten naar bevolkingsgroepen met een verhoogd risico op verminderde welzijnskansen. Toch moet vastgesteld worden dat de mate waarin het algemeen welzijnswerk etnisch-culturele minderheden bereikt, zeer sterk verschilt naargelang de werksoort of werkvorm en naargelang de regio.

1.1 Aanwezigheid van allochtonen in het residentiële en het ambulante aanbod

Globaal genomen maken etnisch-culturele minderheden meer gebruik van het residentieel aanbod (directe opvang) dan van het ambulante aanbod. Hierbij springt één werksoort duidelijk in het oog, met name de opvangcentra voor vrouwen en kinderen (waaronder de vluchthuizen).

Uit Tellus, het cliëntregistratiesysteem van de autonome centra algemeen welzijnswerk blijkt dat het aantal allochtonen dat wordt opgevangen in de thuislozenzorg zeer hoog is. Zij maken 21% uit van het cliënteel, in vluchthuizen loopt hun aandeel zelfs op tot 53%. Allochtonen worden in deze registratie gedefinieerd als personen die anderstalig zijn, met ouders of grootouders van vreemde origine en behorend tot een niet-westerse cultuur. Uit de cijfers blijkt ook dat het aandeel van de vrouwen onder de thuislozen in Vlaanderen op twee jaar tijd met 2% is toegenomen. Omdat thuislozen moeilijk werk en huisvesting vinden, blijven zij bovendien langer afhankelijk van hulpverlening waardoor de opvangcentra en vluchthuizen dichtslibben. Het gevolg is dat thuislozen soms eerst een tijd rondzwerven vooraleer ze een opvangplaats vinden: 11% van de mensen die nu opgevangen worden hebben eerst een tijd rondgezworven en 6% van de vrouwen hebben eerst op straat geleefd, iets wat vroeger nagenoeg niet voorkwam. (bron: www.caw.be)

De analyse van het ambulante aanbod geeft een heel ander beeld. Hier kan gesteld worden dat allochtone burgers zeer moeilijk de weg vinden naar de hulp- en dienstverlening (vb. gezins- en relationeel welzijnswerk, jeugdhulpverlening, enz.). Toch hebben enkele autonome centra voor algemeen welzijnswerk (CAW) een specifiek aanbod ontwikkeld inzake ambulante begeleiding van vluchtelingen en zijn andere werkingen die buiten het algemeen welzijnswerk werden ontwikkeld (o.a. vanuit de integratiesector), ondertussen ingebed binnen een autonoom CAW.

1.2 Inspanningen om het algemeen welzijnswerk te interculturaliseren

Het open staan voor cliënten met een vreemde nationaliteit, vraagt dat hulpverleners meertalig zijn en/of weten hoe zij tolken kunnen inschakelen en dat zij kennis hebben van andere culturen en specifieke wetgeving. Dit zijn nieuwe vaardigheden waarvoor de hulpverleners zich moeten bijscholen en verder bekwamen. Om beter aan te sluiten bij deze vragen en problemen, moet het algemeen welzijnswerk leren omgaan met de diversiteit die in onze samenleving aanwezig is.

Met het oog op de realisatie van een inclusief en integraal minderhedenbeleid werden de autonome centra voor algemeen welzijnswerk dan ook aangespoord om in hun beleidsplan 2006-2008 acties te ondernemen om de diverse etnisch-culturele minderheden te bereiken of te betrekken in hun werking. In dit kader heeft het merendeel van de autonome centra voor algemeen welzijnswerk doelstellingen en acties ontwikkeld die betrekking hebben op het verhogen van de toegankelijkheid van het hulpverleningsaanbod voor etnisch-culturele minderheden.

Doorgaans situeren de verschillende initiatieven binnen het algemeen welzijnswerk om etnisch-culturele minderheden te bereiken zich op projectniveau en is dit niet gekaderd in een overkoepelend beleid. Om een overzicht te verkrijgen van al deze initiatieven verrichtte het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk samen met het Vlaams Minderhedencentrum in 2003 onderzoek naar *de toegankelijkheid van het algemeen welzijnswerk voor etnisch-culturele minderheden*. Het was hierbij de bedoeling methodieken en praktijken die worden aangewend om het algemeen welzijnswerk toegankelijker te maken voor etnisch-culturele minderheden te inventariseren, te analyseren en te evalueren.

Het rapport¹³ is in 2004 gepubliceerd met de bedoeling knowhow uit te wisselen rond het werken aan een toegankelijk CAW voor etnisch-culturele minderheden en de CAW een aantal hefbomen te bieden in het werken naar deze doelgroep toe. Daarenboven zijn knelpunten weergegeven die autonome centra voor algemeen welzijnswerk ervaren in hun werken naar etnisch-culturele minderheden, evenals een aantal beleidsaanbevelingen. In dit kader werd eveneens een uitwisselingsdag georganiseerd voor het personeel van de autonome centra voor algemeen welzijnswerk.

Ondertussen is er een overleggroep interculturalisering van de CAW's van start gegaan. Deze overleggroep komt tweemaal per jaar samen om punten rond interculturalisering verder uit te diepen. Vanuit haar expertise wordt het Vlaams Minderhedencentrum aangesproken om mee input te leveren.

1.3 Specifieke inspanningen naar binnenschippers

Via een samenwerkingsverband met CAW De Mare, werkt een sociale assistente halftijds voor De Schroef vzw, een organisatie die een werking ontplooit naar binnenschippers.

Uit een analyse van de hulpvragen van binnenschippers is gebleken dat de problemen die schippers aanbrengen bij de sociale dienst, niet erg verschillen van problemen die zich manifesteren bij cliënten aan de wal. Zowel binnenschippers als cliënten aan de wal zien zich in hoofdzaak geconfronteerd met psychosociale en administratief-juridische problemen. Omwille van doelgroepspecifieke kenmerken (trekkende beroepsbevolking, andere omgang met tijd en afspraken, ...) verloopt de hulp- en dienstverlening evenwel anders. Er wordt met grotere flexibiliteit gewerkt, er wordt rekening gehouden met de soms weinige tijd die een schipper heeft aan de wal, de schipper wordt zelf vaak opgezocht en veel ondersteunende gesprekken en doorverwijzingen vinden plaats over de telefoon.

In de eerste plaats tracht de Schroef toch te bereiken dat schippers gebruik maken van reguliere voorzieningen aan de wal. Daarvoor werkt men ook aan het bekendmaken van de binnenvaartproblematiek bij voorzieningen aan de wal.

Verder worden het eigen tijdschrift Schroefschrijfsels en andere schipperseigen tijdschriften (De Schippersbode, Ons Roer) gebruikt om onderwerpen uit de geestelijke gezondheidszorg aan te kaarten bij de binnenschippers, om hen "sociale weetjes" mee te delen en om een aantal organisaties van de wal voor te stellen.

¹³ Een open deur voor elke kleur. Werken aan de toegankelijkheid van het CAW voor etnisch-culturele minderheden, van Katelijn Van Horebeek, uitgegeven bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk i.s.m. Vlaams Minderhedencentrum, september 2004.

1.4 Specifieke inspanningen naar slachtoffers mensenhandel

Het Belgische mensenhandelbeleid vormt een pragmatisch compromis tussen enerzijds de strijd tegen de personen en georganiseerde netwerken die verantwoordelijk zijn voor de mensenhandel en anderzijds de noodzaak om het slachtoffer hulp en bijstand te bieden. Slachtoffers die het milieu van mensenhandel willen verlaten, de hulp inroepen van een gespecialiseerde dienst en een verklaring afleggen of klacht indienen tegen de mensenhandelaar bij een politiedienst of parket, kunnen aanspraak maken op een speciaal beschermingsstatuut.

De coördinatie en de opvolging van het beleid ter bestrijding van de mensenhandel is toevertrouwd aan het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. Jaarlijks maakt het Centrum een onafhankelijk en publiek evaluatierapport op over de evolutie en de resultaten van de bestrijding van de internationale mensenhandel.

Het Centrum coördineert tevens de samenwerking tussen de drie gespecialiseerde opvangcentra voor slachtoffers van mensenhandel: Payoke (Antwerpen), Pag-Asa (Brussel) en Süraya (Luik). Enkel deze drie gespecialiseerde centra zijn bevoegd om verblijfsdocumenten aan te vragen in het kader van de procedure mensenhandel. Bovendien is begeleiding van de slachtoffers door één van deze centra verplicht gedurende de hele verblijfsprocedure. Deze begeleiding bestaat enerzijds uit een administratieve en juridische opvolging, anderzijds uit een psychosociale begeleiding.

De Gemeenschappen van hun kant hebben, via deze onthaalcentra en via eigen initiatieven, eveneens een specifieke verantwoordelijkheid t.a.v. de slachtoffers mensenhandel. Via CAW de Terp is de Vlaamse Gemeenschap betrokken bij het gespecialiseerd onthaalcentrum Payoke. De Vlaamse Gemeenschapscommissie is betrokken bij het onthaalcentrum Pag-Asa.

Daarnaast ondersteunt de Vlaamse Gemeenschap via het Impulsfonds voor het Migrantenbeleid sinds 2000 het project 'Netwerk Hulpverlening Mensenhandel'. Dit project heeft tot doel een netwerk tot stand te brengen rond de gespecialiseerde opvangcentra Payoke en Pag-Asa. In 2004 is Süraya eveneens toegetreden tot dit netwerk waardoor het project omgevormd is tot een federaal project. Doel van het netwerk is om de samenwerking met structurele partners (o.a. algemeen welzijnswerk, OCMW's, diensten die voorzien in taallessen, beroepsopleiding en arbeidsbemiddeling of huisvesting) te bevorderen en door een vlottere doorstroom de gespecialiseerde onthaalcentra van een aantal taken te ontlasten. Een belangrijke neventaak is de terugbetaling van advocaatkosten via dit project. Sinds de start is het Netwerk Hulpverlening Mensenhandel ondergebracht bij het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk.

Bovendien behoren slachtoffers mensenhandel, van zodra ze in het Rijksregister zijn ingeschreven, tot de doelgroep van het inburgeringsbeleid. In de periode van 1 april 2004 tot en met 31 december 2005 hebben 39 slachtoffers van mensenhandel zich op een onthaalbureau aangemeld en zijn 36 slachtoffers ook effectief in een inburgeringstraject ingestapt.

2 THUISZORG

Allochtonen worden nog niet makkelijk bereikt door de diensten voor gezinszorg: ze stappen nog niet snel en uit eigen beweging naar zo'n voorziening wanneer ze hulp nodig hebben. Dit kan verbeteren door in de diensten voor gezinszorg de bewustwording over de specifieke eigenheid van vreemde culturen te vergroten, wat kan gestimuleerd worden wanneer binnen die voorzieningen ook allochtone verzorgenden werken.

Verschillende diensten voor gezinszorg hebben een eigen opleidingscentrum waar cursisten een opleiding tot polyvalent verzorgende kunnen volgen. Een aantal van die opleidingscentra ontvingen in 2004 en 2005 financiële middelen van het Europees Sociaal Fonds (ESF), in het kader van het verbeteren van de inzetbaarheid van werkzoekenden op de arbeidsmarkt.

Deze opleidingscentra bieden een (geïndividualiseerd) traject op maat aan, waarbij bijzondere aandacht besteed wordt aan de sociale integratie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt, waaronder allochtonen.

In 2004-2005 werden Familiehulp, Familiezorg Oost-Vlaanderen, Familiezorg West-Vlaanderen, Gezinszorg Villers, Landelijke Thuiszorg, Solidariteit voor het Gezin, Sociale Familiezorg, Sowel Thuiszorg en Thuishulp gesubsidieerd voor de opleidingen tot polyvalent verzorgende die zij organiseerden binnen het ESF-programma. Het VDAB-ESF-Agentschap trad daarbij op als regisseur en zorgde voor de ondersteuning en de opvolging van de ingediende projecten.

Daarnaast organiseren een aantal opleidingscentra ook opleidingen tot polyvalent verzorgenden die zich specifiek tot allochtonen richten. Zo organiseerde Familiehulp in 2004-2005 een deeltijdse opleiding voor anderstaligen. Deze opleiding richtte zich specifiek naar anderstaligen die gemotiveerd zijn om in de zorgverlening te werken en die beschikken over een basiskennis van het Nederlands. Tijdens de opleiding leerden de cursisten de theoretische en praktische vaardigheden om als polyvalent verzorgende aan de slag te gaan. De opleiding liep over twee jaar. Er werden tevens lessen Nederlands voorzien. Na het volgen van deze cursus ontvingen de cursisten die slaagden een bekwaamheidsattest van polyvalent verzorgende. Daarmee kunnen ze zowel in de thuiszorg als in de rust- en verzorgingsinstellingen aan de slag. Door de grote vraag naar verzorgenden in deze sectoren vonden de meeste cursisten snel werk.

Verschillende opleidingscentra richten ook een vooropleiding voor allochtonen in. Deze vooropleiding is gericht op het verwerven van een basiskennis Nederlands en van praktische vaardigheden (persoonlijke, maatschappelijke en huishoudelijke vorming). Na afloop van deze vooropleiding kunnen allochtonen eventueel aansluiten bij de bestaande opleidingen tot polyvalent verzorgende. Zo startte er in april 2004 een inschakelingstraject 'polyvalent verzorgende voor anderstaligen' dat bestaat uit een basismodule Nederlands Tweede Taal (NT2), een schakeltraject NT2-Duizendpoot¹⁴ en een oriëntatie- en ingroeimodule 'social profit', gevolgd door een opleiding 'polyvalent verzorgende', mét taalondersteuning Nederlands (tien maanden). Het volledige traject duurt ongeveer twee jaar. Dit vernieuwende project wordt gedragen door een uitgebreid samenwerkingsverband tussen drie diensten voor gezinszorg (Familiehulp, Solidariteit voor het Gezin en Thuishulp) en andere partners, waaronder BGDA, Huis van het Nederlands, VDAB en VGC.

¹⁴ Duizendpoot polyvalent verzorgenden is een schakelopleiding van VDAB om anderstaligen voor te bereiden op een opleiding polyvalent verzorgende. Voor dit pakket moeten ongeveer 150 lessen worden voorzien.

3 OUDERENZORG

De allochtone bevolking veroudert en doet in toenemende mate beroep op voorzieningen voor ouderen. Bovendien is de populatie allochtone bejaarden zeer divers. Toegankelijkheid van de ouderenzorg voor allochtone bejaarden wordt dan ook meer en meer een aandachtspunt. Deze kwestie stelt zich op dit ogenblik het scherpst in de ambulante zorgverlening, maar ook de residentiële voorzieningen worden stilaan geconfronteerd met een allochtoon cliënteel.

De realiteit toont aan dat weinig voorzieningen uit zichzelf de stap naar interculturalisering zetten. In de vorige legislatuur zijn een aantal voorstellen in deze zin gedaan, maar geen van alle werd gerealiseerd. Bij het aantreden van de nieuwe Vlaamse Regering in 2004 werden de geplande vernieuwingen binnen de ouderenzorgsector teruggedroefd tot een actualisatie van de geldende wetgeving en een harmonisatie van procedures binnen de onderscheiden sectoren. Deze oefening is momenteel volop bezig.

Om de ouderenzorg te interculturaliseren is er wetgevend en/of subsidiërend initiatief vereist. Het thema van aangepaste zorg aan etnisch-culturele minderheden binnen de ouderenzorg staat evenwel nog niet op de legistieke agenda. Tevens is de aanpassing van de erkenningsnormen voor rusthuizen en serviceflats in die zin voorlopig nog niet aan de orde.

Op de begroting 2005 werd wel een projectfinanciering goedgekeurd van 45 000 euro voor de ontwikkeling van een vormingsprogramma over de zorg voor allochtone ouderen in rusthuizen en RVT's. Het project loopt van 1 januari 2006 tot en met 30 september 2006 en wordt uitgevoerd door VVI (Verbond der Verzorgingsinstellingen) in samenwerking met LUCAS (K.U.Leuven). Naast een literatuurstudie waarin onderzocht wordt hoe men in Vlaanderen kan leren van de stappen die in andere landen en in andere sectoren reeds gezet zijn voor een betere integratie van allochtone ouderen in de residentiële zorg, worden 30 ouderenvoorzieningen geselecteerd in de steden Antwerpen, Brussel en Genk (telkens 10) voor deelname aan een voorbereidende studie. De studie houdt een schriftelijke bevraging in van alle directies en van een selectie van personeelsleden. De resultaten van de voorstudie worden in vijf focusgroepen getoetst aan de visie en noden van enkele sleutelfiguren uit de sector. Op basis hiervan wordt een vormingsprogramma uitgewerkt en geïmplementeerd.

Ook op het vlak van de vertegenwoordiging van ouderen is ondertussen enige vooruitgang geboekt. Op 2 september 2005 stelde de Vlaamse Regering het Vlaams OuderenOverlegKomitee aan als Vlaamse ouderenraad. De Vlaamse ouderenraad laat zich in met alle (beleids)aangelegenheden die ouderen aanbelangen. Zij organiseert o.m. ook de week van de Derde Leeftijd en het Ouderenparlement. Binnen dit orgaan is ook een werkgroep multiculturele samenleving actief. In de onderhandelingen werd afgedwongen dat minstens 1 vertegenwoordiger van een allochtonenorganisatie deel zou uitmaken van de Vlaamse ouderenraad. Het Minderhedenforum neemt deze vertegenwoordiging op zich.

Bij het op gang brengen van het proces van interculturalisering van de ouderenzorg speelt de integratiesector ongetwijfeld een belangrijke rol. Onder impuls van de integratiesector zijn er de laatste jaren dan ook verschillende projecten gestart om de ouderenvoorzieningen beter toegankelijk te maken voor allochtone bejaarden. Deze projecten lopen zolang er door hen ook middelen worden aan besteed (personeel, materieel, financiën, ...) en op basis van goodwill van de voorzieningen. Eens de fase van overdracht is aangebroken, blijken veel projecten echter dood te bloeden.

Met steun van het Vlaams Minderhedencentrum en de integratiecentra wordt er ook interprovinciaal samengewerkt om een aangepaste zorgverstrekking voor bejaarde allochtonen voor te bereiden.

Hierbij wordt vertrokken van het project 'ouder worden in Vlaanderen', een pakket dat van Engeland, via Nederland overgewaaid is naar Vlaanderen. Deze methodiek biedt didactisch en educatief goed uitgewerkte vormingssessies. De provincie Oost-Vlaanderen heeft de Turkse en Marokkaanse versie van dit pakket vertaald naar de Vlaamse situatie, het provinciaal integratiecentrum Limburg heeft dit gedaan voor de Italiaanse versie en Ovallo (Overleg Platform Allochtone Ouderen van de Brusselse Welzijnsraad) heeft de Vlaamse Turkse en Marokkaanse versie vertaald naar de Brusselse situatie. Enkele voorbeelden ter illustratie.

In de provincie Antwerpen wordt gewerkt met het project 'ouder worden in Vlaanderen'. Doelstelling van de bijeenkomsten is de wederzijdse onbekendheid van allochtone senioren en de zorgsector te doorbreken. Er worden vormingssessies georganiseerd voor allochtone ouderen en zijn er bijeenkomsten met de zorgsector. In de vormingssessies voor allochtone ouderen wordt het terugkeer- en het zorgdilemma besproken, wordt informatie verstrekt over het zorgaanbod en worden de bemerkingen van de ouderen zelf geïnventariseerd. De integratiecentra De Acht en Pricma trekken de bijeenkomsten voor senioren en zorgsector in de provincie. De minderhedenambtenaar van de provincie coördineert de afstemming van het werken rond interculturalisering ouderenzorg.

In Brussel wordt eveneens het concept van het project 'ouder worden in Vlaanderen' als uitgangspunt genomen. Het project wordt vanuit de Brussels Welzijnsraad uitgevoerd door Ovallo. Men stelt vast dat Brussel een heterogene allochtone seniorenpopulatie kent en dat de werkwijze voor allochtone senioren ook tegemoet komt aan de behoeften van kansarme autochtone senioren. Ovallo plant vormingsreeksen 'ouder worden in Vlaanderen' met Marokkanen, Turken, Subsaharianen en autochtone kansarme Belgen. In 2006 wordt ook een mantelzorgproject uitgewerkt met de zorgsector als belangrijke partner.

In de provincie Limburg coördineren de lokale integratiediensten het project 'ouder worden in Vlaanderen' voor hun gemeente. In deze provincie ligt de focus momenteel op het project Mantelzorg. Het provinciaal integratiecentrum is hierover in gesprek met de Dienst Ouderen van de provincie. Het provinciaal integratiecentrum ondersteunt tevens een project rond palliatieve zorgen bij allochtonen van de Sociale Hogeschool Heverlee.

In de provincie Oost-Vlaanderen verzorgen de integratiecentra ING en Odicé de vormingssessies van het project 'ouder worden in Vlaanderen'. In deze provincie loopt ook een Mantelzorgproject waarbij men focust op (schoon)dochters die men via huisbezoeken probeert te werven en waarbij de zorgsector zelf de vorming geeft. Hiertoe is een vormingspakket uitgewerkt dat via de werkgroep 'ouder worden in Vlaanderen' aan de lokale zorgvoorzieningen bezorgd wordt. Het vormingspakket behandelt ook de verschillen met de autochtone mantelzorgers. Met de vormingssessies voor mantelzorgers wil men de deelnemers ook toeleiden naar tewerkstelling in de zorgsector en opleidingen aanmoedigen en wil men hen sensibiliseren voor het volgen van cursussen NT2. De eerste resultaten geven aan dat het project Mantelzorg de overstap van mantelzorg naar opleiding en werk als polyvalent verzorgende vergemakkelijkt.

4 MAATSCHAPPELIJK OPBOUWWERK

De voorbije periode werkten de organisaties voor maatschappelijk opbouwwerk aan de uitvoering van hun goedgekeurd meerjarenplan 2003-2008. Voor de opmaak daarvan beklemtoonde de toen bevoegde minister, Mieke Vogels, destijds de samenwerking met de integratiecentra. Dat moest ook tot uiting komen in het gezamenlijk opzetten en uitvoeren van projecten. Deze opdracht maakte deel uit van een breder beleidsvoornemen om de sectoren maatschappelijk opbouwwerk en integratiecentra eventueel in één nieuwe sector te laten samengaan. De plannen bleken echter onvoldoende rijp al werden nog wel alle ervaringen uit het overleg gebundeld.

Sinds het aantreden van de nieuwe Vlaamse Regering midden 2004 is de bevoegdheid voor het integratie- en inburgeringsbeleid niet langer toegewezen aan de minister bevoegd voor Welzijn maar aan de minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur. De samenwerking tussen het maatschappelijk opbouwwerk en de integratiesector blijft evenwel een aandachtspunt. In dit verband kan verwezen naar het samenwerkingsprotocol dat de ministers Keulen en Vervotte op 2 september 2005 ondertekenden. Artikel 3 van dit protocol stelt dat beide ministers een “sterke samenwerking tussen de integratiesector en het maatschappelijk opbouwwerk beogen teneinde een goede afstemming en uitvoering te realiseren van de krachtlijnen zoals bepaald in het regeerakkoord 2004-2009 en de beleidsnota’s betreffende inburgering en Welzijn. Beide betrokken ministers overleggen regelmatig en minimaal 2 keer per jaar om na te gaan hoe deze sectoren elkaar kunnen versterken, meer bepaald in de volgende domeinen: het verhogen van de leefbaarheid, het samenleven in diversiteit en de ondersteuning van het buurtwerk.”

Bij de goedkeuring van de meerjarenplannen 2003-2008 voor het maatschappelijk opbouwwerk werd destijds de bepaling opgenomen dat tegen 1 juli 2005 een bijsturing en actualisering van het luik 2006-2008 van deze plannen moest worden ingediend. Ter voorbereiding hiervan werd door minister Vervotte een omzendbrief gestuurd met haar prioriteiten, die mee een afspiegeling zijn van de geschetste verschuivingen: bevorderen van de participatie van achtergestelde doelgroepen aan het lokaal sociaal beleid en samenwerking tussen opbouwwerk, verenigingen waar armen het woord nemen en centra voor algemeen welzijnswerk.

Het zijn uiteraard deze prioriteiten die in eerste instantie werden nagegaan bij de behandeling van de dossiers, en waarvoor zo nodig werd gevraagd de plannen uit te werken. Maar bij het doornemen van de plannen bleek ook dat er intussen heel wat samenwerking gegroeid is tussen regionale instituten en integratiecentra, met als opvallendste voorbeelden wellicht de werkgebieden Antwerpen-stad en Antwerpen-provincie. En in heel wat opbouwwerkprojecten vormen de doelgroepen van het minderhedenbeleid (mee) de doelgroep van de werking, vooral waar het werking in wijken betreft.

Tenslotte kan nog vermeld worden dat vanaf 2004 de subsidiëring van het maatschappelijk opbouwwerk verloopt via het stelsel van enveloppefinanciering. Dat is gelijkaardig met wat reeds bestond in de integratiesector. Het feit dat de subsidiëeringsmechanismen in beide sectoren nu identiek zijn, kan mee een kader bieden voor goede samenwerking op het terrein.

5 LOKAAL SOCIAAL BELEID

Het lokaal bestuur keurt, volgens het decreet Lokaal Sociaal Beleid, een lokaal sociaal beleidsplan goed dat tot stand komt in overleg. Een beleidsplan dat kan rekenen op een breed draagvlak, zal ook efficiënter en effectiever zijn. Vanuit de Vlaamse overheid worden lokale besturen gestimuleerd om werk te maken van participatie binnen het sociaal beleid.

In 2004 werd een project opgezet rond de participatie van doelgroepen. Dit project bestond enerzijds uit het verzamelen van goede praktijkvoorbeelden, anderzijds uit het opzetten van enkele themadagen. Eén van deze themadagen was participatie van etnisch-culturele minderheden aan het lokaal sociaal beleid. Vanuit praktijkvoorbeelden was het de bedoeling om lokale besturen op weg te zetten. Er waren op de studiedag 120 personen. Na de studiedag werd alle documentatie en informatie ontsloten via de website van de cel lokaal sociaal beleid: *www.vlaanderen.bellokaalsociaalbeleid*

In 2005 werd een project opgezet met Samenlevingsopbouw Vlaanderen (VIBOSO) en het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen om de participatie van groepen mensen met minder behartigde belangen (waaronder etnisch-culturele minderheden) aan het lokaal sociaal beleid te helpen vormgeven.

Doel van de opdracht was het aanmaken van participatie-instrumenten en het uitstippelen van participatieprocessen die binnen de diversiteit aan Vlaamse steden en gemeenten toepasbaar zijn in het kader van het lokaal sociaal beleid.

De opdracht resulteerde in volgende resultaten:

1. zeven pilootprojecten waar de relatie tussen het lokaal bestuur en de groepen met minder behartigde belangen centraal stond;
2. een interactieve vormingsdag met 300 deelnemers, voornamelijk uit de lokale besturen;
3. een website-pagina waar heel wat informatie werd samengebracht rond het thema (*www.vlaanderen.bellokaalsociaalbeleid*, luik participatie);
4. een aantal praktijkgerichte brochures: de participatieplanleidraad, de participatiewijzer en de participatiehefboom (methodes en handvatten).

6 BIJZONDERE JEUGDZORG

6.1 Ondersteuningsteams allochtonen in de bijzondere jeugdbijstand (OTA's)

De verwijzende instanties van de Bijzondere Jeugdbijstand (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Sociale Dienst van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbank en de Bemiddelingscommissies), maar ook de voorzieningen van de Bijzondere Jeugdbijstand en de Gemeenschapsinstellingen, kunnen beroep doen op de Ondersteuningsteams Allochtonen in de Bijzondere Jeugdbijstand (OTA's).

Vlaanderen telt 4 OTA's. Er is een OTA voor de provincies West- en Oost-Vlaanderen, een OTA voor de regio Vlaams Brabant–Brussel, een OTA voor de provincie Limburg en een OTA voor de provincie Antwerpen. De OTA's worden gesubsidieerd vanuit het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand op basis van overeenkomsten met een looptijd van 3 jaar. De totale subsidie 2006 voor de 4 OTA's bedraagt 355.800 euro.

Alle diensten en voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand in de werkregio, alle diensten en voorzieningen buiten de werkregio die kinderen en jongeren uit de werkregio begeleiden en de gemeenschapsinstellingen van de Vlaamse Gemeenschap kunnen beroep doen op het OTA.

Alle kinderen, jongeren en hun gezinnen uit etnisch-culturele minderheden die een opvoedingsprobleem hebben dat leidt tot hulpverlening in de bijzondere jeugdbijstand of jongeren en gezinnen die omwille van een MOF (als misdadig omschreven feit) in de bijzondere jeugdbijstand worden begeleid, behoren tot de doelwitgroep.

De OTA's hebben drie kerntaken:

- professionelen uit zowel de verwijzende instanties als uit voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand ondersteunen in de concrete hulpverlening aan kinderen, jongeren en hun gezinnen uit etnisch-culturele minderheden;
- professionelen die werken met kinderen, jongeren en gezinnen uit etnisch-culturele minderheden vorming aanbieden;
- pro-actief en beleidsbeïnvloedend werken en pleitbezorger zijn van kinderen, jongeren en gezinnen uit etnisch-culturele minderheden.

Deze kerntaken vertalen zich in volgende taken/opdrachten:

- ondersteuning van de concrete hulpverlening aan allochtone cliënten in de bijzondere jeugdbijstand door advies- en informatieverstrekking, bemiddelen, vertalen en tolken, coaching van hulpverleners, enz.;
- vorming: i.c. deskundigheidsbevordering van de verwijzers en hulpverleners in de bijzondere jeugdbijstand m.b.t. hun hulpverlening aan kinderen/jongeren en hun gezinnen van allochtone afkomst;
- advies: dispatching en consultfunctie;
- signaalfunctie inzake extra maatregelen of specifieke aandacht voor specifieke deelgroepen van etnisch-culturele minderheden;
- professionalisering en protoprofessionalisering (van de cliënt) in de samenleving.

Ieder OTA kan gebruik maken van de mogelijkheid om 5% van zijn inzet aan te wenden voor hulpverlening aan minderjarigen van allochtone afkomst buiten de bijzondere jeugdbijstand. Ieder team maakt hierin andere keuzes, gebaseerd op zijn specifieke inbedding in het regionaal hulpverleningslandschap.

6.2 Inschakelen van tolken

De verwijzende instanties van de Bijzondere Jeugdbijstand (Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, Sociale Dienst van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbank en de Bemiddelingscommissies) kunnen met de middelen voorzien voor werkingskosten (cf. BVR van 13 december 2002¹⁵) tolken inschakelen.

De private, door de Bijzondere Jeugdbijstand erkende voorzieningen, m.n. de residentiële voorzieningen en de diensten voor pleegzorg (erkenningcategorieën 1, 2, 3, en 7) kunnen mits een gemotiveerde aanvraag de kosten voor tolken terugvragen (Bijzondere Kosten¹⁶). De Vlaamse minister beslist per dossier over de aanvraag.

Zowel de verwijzende instanties als de voorzieningen in de bijzondere jeugdbijstand kunnen tevens beroep doen op de diensten van Baðbel, de Vlaamse tolkentelefoon.

6.3 Opvoedingsondersteuning

In het vorig jaarrapport werd gesteld dat opvoedingsondersteuning, op het kruispunt van het brede welzijns- en integratiewerk en de jeugdhulpverlening, de jeugdhulpverlening efficiënter en effectiever zou kunnen maken maar dat dit instrument een buitenbeentje bleef. Sindsdien is de situatie positief geëvolueerd en worden er in de regio's West-Vlaanderen en Limburg acties inzake opvoedingsondersteuning ondernomen, dit vanuit de principiële gedachte dat de samenleving en haar instituties reëel de verantwoordelijkheid in opvoeding delen met de ouders.

6.3.1 Project opvoedingsondersteuning

Het preventieteam West-Vlaanderen, gesteund door de West-Vlaamse preventiecellen, voert een project opvoedingsondersteuning uit. Dit project omvat 5 modules.

Module 1: wetenschappelijke ondersteuning door de vakgroep Sociale Agogiek (Universiteit Gent)

De wetenschappelijke ondersteuning heeft een dubbele doelstelling:

- het wetenschappelijk omkaderen van de modules die deel uitmaken van het globaal project opvoedingsondersteuning, door middel van inhoudelijke supervisie, begeleiding en ondersteuning van het preventieteam;
- het realiseren van een wetenschappelijke publicatie die op basis van praktijkervaring een bijdrage levert aan de theoretische onderbouw van algemene preventie.

Bij de eindredactie van dit rapport bevond deze module zich in de eindfase.

Module 2: trefpunt "opvoedingsondersteuning" - opvoedingsondersteuning ouders (opvoedingswinkel Oostende i.s.m. Centrum voor Kinder- en Gezinszorg Kapoentje vzw)

Het project installeerde een 'trefpunt opvoedingsondersteuning' waar vooral ouders, maar eventueel ook kinderen, wonend op het grondgebied van Oostende terecht kunnen voor vragen, informatie en advies op het gebied van de opvoeding van kinderen en jongeren tot 18 jaar en over hun diverse leefterreinen (jeugdwerk, vrijetijdsbesteding, onderwijs, ...).

¹⁵ Zie artikel 3, §3, 4° van het besluit van de Vlaamse Regering van 13 december 2002 houdende financiële bepalingen inzake uitgaven voor werkingskosten van de comités voor bijzondere jeugdzorg, de bemiddelingscommissies voor bijzondere jeugdbijstand, de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken en de regionale diensten van de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand en inzake uitgaven voor de preventiewerking van de comités voor bijzondere jeugdzorg en de regionale preventiewerking van de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand (BS 13/2/2003).

¹⁶ Zie artikel 42 en 45 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidienormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand (BS 10/12/1994).

Het trefpunt werd ondergebracht in een locatie in het centrum van Oostende en zal ingericht worden als een attractieve 'winkel' met ontmoetingsruimte, inforuimte en speelruimte.

Module 3: in beeld brengen van de behoeften - opvoedingsondersteuning kinderen (i.s.m. CAW)

Het project had tot doel het profiel van de betrokkenen, als individu én als groep, beter in beeld te krijgen, zodat het aanbod en het beleid er beter op afgestemd kunnen worden. Als de opvoedingsvragen en welzijnsbehoeften van kinderen en jongeren beter gekend zijn, kunnen preventieve acties hier beter op aansluiten.

Hiertoe werden zowel een kwantitatieve registratie van cliëntgegevens als een kwalitatieve profielanalyse van doelgroepen ingezet. Middels diepte-interviews werden intermediairen bevraagd (welke vragen stellen kinderen? wie beantwoordt deze vragen? welke vragen van kinderen krijgen nog geen antwoord?). In samenwerking met het preventieteam en de Universiteit Gent werd een vragenlijst opgesteld.

De verwerkte resultaten van de bevraging vormen mee het bronmateriaal voor de wetenschappelijke publicatie die via het luik wetenschappelijke omkadering van het project opvoedingsondersteuning gerealiseerd wordt.

Module 4: vormingsmodule voor jeugdanimatoren (i.s.m. de Vlaamse Dienst Speelpleinwerk)

In dit luik werd een "tool" ontwikkeld om de pedagogische kwaliteiten van de vrijetijdsorganisaties te verbeteren.

Het project resulteerde in een module 'omgaan met storend gedrag', die gebruikt wordt door bestaande vormingsorganisaties voor jeugdanimatoren.

Module 5: vrijetijdsbemiddeling Oostende

Dit project was gericht op lagere school kinderen uit de wijk oud-centrum Oostende. Aan deze kinderen werd de mogelijkheid geboden om kennis te maken met het georganiseerde vrijetijdsleven via vrije spelnamiddagen.

Hiertoe werd een vrijwilligerswerking opgezet die vrije spelnamiddagen organiseert en informatie geeft over het reguliere vrijetijdsaanbod, werd, op vraag van het gezin,- de toeleiding georganiseerd naar het reguliere vrijetijdsleven voor kinderen, werd opgetreden als bemiddelaar tussen het jeugdwerk en de gezinnen met het volle respect voor beide partners en werd het jeugdwerk ondersteund in het openstellen van hun activiteiten voor kinderen uit kansarme gezinnen. Hiertoe werd verder ook een ruim netwerk uitgebouwd om het project maximale slaagkansen te bieden en werden er goede contacten opgebouwd met verenigingen waar kinderen in hun vrije tijd terecht kunnen.

6.3.2 Een laagdrempelig aanbod rond opvoedingsondersteuning via bestaande netwerken en dienstverlening

Dit project in de regio West-Vlaanderen dat loopt van oktober 2005 tot september 2006, wil kwaliteitsvolle opvoedingsondersteuning aanbieden aan ouders. Dit gebeurt in bestaande organisaties die naast opvoedingsondersteuning ook andere opdrachten vervullen zoals het aanbieden van kinderopvang of het uitlenen van speelgoed. Bovendien wil men dit project realiseren in een aantal locaties in de regio West-Vlaanderen die gekenmerkt worden door een hoge instroom in de bijzondere jeugdbijstand en een gering aanbod van opvoedingsondersteunende initiatieven. De voorkeur gaat naar aandachtsgebieden zoals een deel van de kuststreek (De Panne en omgeving) en Zuid-West-Vlaanderen.

Doelgroep van dit initiatief zijn organisaties, zoals de speel-o-theek, buitenschoolse kinderopvang, enzovoort, die een opvoedingsondersteunende functie willen opnemen. Ouders met opvoedingsvragen vormen in principe de doelwitgroep.

6.4 Welzijnsbevorderende conflictoplossingstrategieën in lokale settings

Dit initiatief in de regio Limburg heeft tot doel welzijnsbevorderende strategieën met betrekking tot conflicthantering en conflictafhandeling te ondersteunen en mee te helpen organiseren in een wijk/buurt met een uitgesproken maatschappelijk kwetsbaar profiel. Men wil de bemiddelingsfilosofie uit het denken rond jeugddelinquentie overbrengen naar andere levensdomeinen waarin jongeren opgroeien en richt zich daarbij in eerste instantie op het vrijetijdsdomein.

Doelgroep van dit project zijn de welzijns- en andere organisaties die hun diensten in lokale settings aanbieden zoals school, jeugdwerk, buurtwerk, opbouwwerk, politie, gemeentelijke diensten (jeugddienst, preventiedienst e.d.), enzovoort. De kinderen en jongeren uit een (geselecteerde) wijk vormen de doelwitgroep.

Dit project, dat loopt van oktober 2005 tot september 2006, zal resulteren in screeningsinstrumenten om na te gaan welke gemeenten binnen de regio geschikt zijn om het project op te zetten (“screeningsinstrument regio”) en welke wijken/buurtten binnen die gemeenten geschikt zijn om het project op te zetten (“screeningsinstrument gemeente”). Verder zal ook een informatiebundel over welzijnsbevorderende conflictoplossingstrategieën worden opgesteld evenals een draaiboek over een welzijnsbevorderende afhandeling van conflicten.

6.5 Opvangcapaciteit voor niet-begeleide buitenlandse minderjarigen

Voor wat het specifiek hulpaanbod voor deze doelgroep betreft, stelt de Bijzondere Jeugdbijstand volgende capaciteitseenheden ter beschikking.

- t Huis – Aalst:
 - erkenning als categorie 1bis (begeleidingstehuis met extra personele omkadering)
 - capaciteit: 20 waarvan maximum 5 in begeleid zelfstandig wonen
- Minor Ndako – Brussel:
 - erkenning categorie 1bis
 - capaciteit: 15 waarvan maximum 3 in begeleid zelfstandig wonen
- Begeleid Zelfstandig Wonen Joba:
 - erkenning categorie 6: dienst voor begeleid zelfstandig wonen
 - Joba Vluchtelingenwerking
 - capaciteit: 16 niet-begeleide buitenlandse jongens en meisjes
- Joba/De Hand – project “De Tussenstap”:
 - specifiek gericht op niet-begeleide buitenlandse minderjarigen
 - opvang in de formules kamers met aandacht en begeleid zelfstandig wonen
 - capaciteit: 6
 - middelen uit overeenkomst met het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap met een looptijd van 1 jaar

Momenteel wordt met de federale overheid overleg gepleegd over hoe de opvang en begeleiding van deze doelgroep geformaliseerd kan worden in een bevoegdheids- en verantwoordelijkheidsprotocol tussen de federale overheid en de gemeenschappen.

Niet enkel de inhoud van de opvang ligt ter bespreking voor, maar ook het doorlooptraject van het hulpaanbod. Het uittekenen van de eerste opvang en de gedifferentieerde vervolgovang zal in een samenwerkingsakkoord tussen de federale overheid en de gemeenschappen vastgelegd worden.

In 2005 heeft een expertencommissie in de schoot van ICEM in opdracht van de Vlaamse minister bevoegd voor Welzijn een adviesnota opgesteld over de opvang en begeleiding van deze kinderen en jongeren. Dit advies wordt mede als basis gebruikt voor verdere gesprekken met de federale overheid over een globaal akkoord over de opvang van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen.

Omwille van de verhoogde druk op de capaciteit van de Bijzondere Jeugdbijstand zal een beperkte uitbreiding van het categoriaal aanbod gerealiseerd worden. Dit aanbod zal uitdrukkelijk gereserveerd worden voor die niet-begeleide buitenlandse minderjarigen die geconfronteerd worden met een ernstige opvoedingsproblematiek.

6.6 Informeren over het hulpaanbod

Informatie over de werking van en het hulpaanbod van de Bijzondere Jeugdbijstand wordt verspreid via de brochures "Jij en de Jeugdrechtsbank" en "Jij en het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg". Deze informatie is ondertussen ook via het internet beschikbaar:

www.wvc.vlaanderen.belbijzonderejeugdbijstand

Het aanbod van de informatie- en klachtenlijn van de Bijzondere Jeugdbijstand, JO-lijn, wordt op een actieve manier bekendgemaakt via zowel de eigen diensten als binnen de voorzieningen.

6.7 Meer allochtoon personeel in de bijzondere jeugdbijstand

Alle jongeren, geschoolde of niet-geschoolde, komen in aanmerking voor aanwerving in het kader van startbaanprojecten voor zover ze vóór de aanwerving jonger zijn dan 26 jaar en ingeschreven zijn als werkzoekende.

Globaal wordt bij sollicitaties bij het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap belang gehecht aan gelijke kansen voor laaggeschoolden, allochtonen en mensen met een handicap. De Vlaamse overheid voert campagne om doelgroepen bewust te maken van de jobmogelijkheden bij de Vlaamse overheid, aangezien zij momenteel ondervertegenwoordigd zijn. Toch krijgt iedereen evenveel kans op een job (mannen, vrouwen, allochtonen, mensen met een handicap, enz.). Kandidaten worden enkel geselecteerd op basis van hun kwaliteiten. De selecties gebeuren op basis van de in de functiebeschrijving gestelde technische en persoonlijke vereisten.

Van de 10 bestaande startbanen in de Bijzondere Jeugdbijstand werden voor 2006 slechts 8 contracten verlengd. Van deze 8 contracten worden er 5 door allochtonen ingevuld.

Bij de selectie en de rekrutering voor contractuele functies in de buitendiensten van de Bijzondere Jeugdbijstand volgen de lokale en regionale verantwoordelijken de geldende richtlijnen en beleidskeuzes inzake gelijke kansen en diversiteit binnen de Vlaamse overheid.

6.8 Meer allochtoon en vrouwelijk personeel in de gemeenschapsinstellingen

6.8.1 Startbanen voor allochtone opvoeders

In 2000 werd in de gemeenschapsinstellingen voor bijzondere jeugdbijstand gestart met startbaanprojecten voor laaggeschoolde autochtonen en allochtonen in de technische en onderhoudsdiensten en als nachtwaker. Vanaf 2001 werd een nieuw startbaanproject ingevoerd voor “allochtone opvoeders”.

Dit startbanenproject heeft een dubbele doelstelling: enerzijds wordt aan jonge allochtonen tussen de 18 en 26 jaar die minimaal een diploma secundair onderwijs behaalden, een tewerkstellingsplaats geboden en tegelijkertijd krijgen zij de mogelijkheid om een extra diploma te verwerven via het systeem van vormingsleergangen voor sociaal en pedagogisch werk. Concreet wil dat zeggen dat de startbaner inschrijft voor het eerste jaar van de opleiding “graduaat orthopedagogie” en dat dit een onderdeel vormt van de tewerkstelling (1 lesdag per week en stage op de werkvloer).

Het departement neemt de inschrijvingskosten ten laste, biedt een stageplaats en de mogelijkheid om tijdens de werkuren de theoretische lessen te volgen. Van de kandidaat wordt vooral een gemotiveerde keuze voor de functie verwacht en de inzet voor extra studies. Onder toezicht van ervaren collega's leert hij de job.

Naast de tewerkstelling beoogt dit project op lange termijn te komen tot een grotere diversiteit in het opvoederbestand als weerspiegeling van de diversiteit onder de geplaatste jongeren.

Bovendien werden in 2003 nog eens 5 functies als leerkracht voor allochtonen opengesteld.

Stand van zaken voor 2004 en 2005

Goed presterende startbaners krijgen bij het einde van het startbaancontract de mogelijkheid aangeboden tot verdere contractuele tewerkstelling. Indien zij hun studies afmaken kunnen zij eveneens deelnemen aan statutaire wervingsexamens. In 2004 zijn 9 en in 2005 in totaal 12 personen als “allochtone startbaner” begonnen in de Gemeenschapsinstellingen. In die periode zijn er van die 21 mensen 10 weer afgevloeid en lopen de rest van de contracten via verlengingen nog door. Van die laatste hebben in die twee jaar een tweetal via andere contracten een vastere plaats verworven in de instellingen.

Ook in de jaren daarvoor, sinds de invoering van het startbanenproject in 2001, was eenzelfde evolutie waar te nemen, zoals de tabel hieronder laat zien. De tabel bevat enkel de allochtone startbaners, uitgedrukt in voltijds equivalenten.

Evolutie van de ‘allochtone startbaners’ in de gemeenschapsinstellingen

Statuut	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal
In dienst	6	8	3	9	12	38
Uit dienst	0	4	4	4	6	18
Saldo	6	4	-1	5	6	20
waarvan overgang naar ander contract	0	2	2	0	2	6

Door het startbanenproject blijken allochtone jongeren wel degelijk aangesproken te worden voor de baan van opvoeder. De deelname aan selectieproeven zowel voor contractuele als voor statutaire tewerkstelling blijkt ook toe nemen. Via mond-aan-mond-reclame wordt het beroep voorgesteld binnen de allochtone doelgroep en wordt het gezien als een mogelijkheid tot maatschappelijke vooruitgang.

6.8.2 Meer vrouwelijk personeel in de gemeenschapsinstellingen

Het KB van 9 november 1984 betreffende de voorwaarden voor toelating tot bepaalde betrekkingen bij de rijksopvoedingsgestichten voor observatie en opvoeding onder toezicht (thans de Gemeenschapsinstellingen voor Bijzondere Jeugdbijstand) bepaalt in artikel 1 dat de betrekkingen van lid van het opvoedingspersoneel of van het toezichtpersoneel alleen verleend worden aan kandidaten van hetzelfde geslacht als de hun toe te vertrouwen minderjarigen.

In de Gemeenschapsinstellingen worden meisjes opgevoed door opvoedsters en jongens door opvoeders. In de overige instellingen van de bijzondere jeugdbijstand is een dergelijke regelgeving niet van toepassing en zijn er vaak zowel opvoeders als opvoedsters aanwezig.

Wetenschappelijk onderzoek stelt dat de opvoeding en reïntegratie van de in de Gemeenschapsinstellingen geplaatste jongeren beter kan gerealiseerd worden indien daaraan zowel door mannelijke als vrouwelijke opvoed(st)ers wordt gewerkt. Het welzijn en het toekomstperspectief van de jongeren zouden gunstiger worden.

Voor de jongeren in de gesloten Gemeenschapsinstellingen geldt dat nog nadrukkelijker dan voor de jongeren in de open voorzieningen. Zij hebben immers vrijwel geen mogelijkheden om buiten de instelling contact te leggen met personen van het andere geslacht.

Daarom streven de Gemeenschapsinstellingen ernaar het aantal betrekkingen van het opvoedingspersoneel en het toezichtpersoneel evenredig te verdelen onder mannen en vrouwen. Hierbij wordt evenwel geopteerd om minstens 50 % van de rechtstreekse begeleidingsfuncties voor te behouden voor personeel van hetzelfde geslacht als de jongeren.

Het Besluit van de Vlaamse Regering houdende maatregelen ter bevordering en ondersteuning van het gelijkekansen- en van diversiteitsbeleid in de Vlaamse administratie van 24 december 2004 bevat onder artikel 6 een specifieke regeling voor deze instellingen.

Rekening houdend met de verdeling van de opvangplaatsen in deze instellingen (40 meisjes tegenover 182 voor jongens) werd ondertussen een grote vooruitgang geboekt inzake de aanwezigheid van vrouwen in de personeelsbezetting.

Aanwezigheid van vrouwen in de personeelsbezetting van de gemeenschapsinstellingen

	toestand op 2 maart 2000		toestand op 10 februari 2006	
	absoluut	procentueel	absoluut	procentueel
Mannen	269	73,50%	337	62%
Vrouwen	97	26,50%	206	38%
Totaal	366	100%	543	100%

Zowel in absolute cijfers als procentueel vertegenwoordigt het vrouwelijke personeel nu een significant groter aandeel in het totaal en werden over deze periode meer vrouwen dan mannen aangeworven (saldo mannen = 68, vrouwen = 109).

PREVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG

1 SEKSUELE GEZONDHEID

Het preventiebeleid om SOA (seksueel overdraagbare aandoeningen), met inbegrip van HIV/AIDS, te voorkomen, is een belangrijke zorg voor de Vlaamse Gemeenschap. Er is een continue werking van verschillende organisaties waar de Vlaamse Gemeenschap convenanten of beheersovereenkomsten mee heeft afgesloten. Deze hebben als voornaamste opdracht het bevorderen van seksuele gezondheid, met bijzondere aandacht voor de preventie van SOA's.

Om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de behoeften van specifieke doelgroepen, ontwikkelden de partnerorganisaties programma's gericht op die doelgroepen die speciale noden hebben betreffende seksuele gezondheid of bijzondere aandacht verdienen. Allochtonen en Subsaharaanse Afrikaanse migranten vormen hierbij specifieke doelgroepen.

Een programma bestaat uit concrete producten of diensten maar biedt ook concepten of methodieken aan om een bepaald beleid in een bepaalde organisatiestructuur of doelgroep in te bedden. Soms is het immers zinvoller structurele maatregelen uit te lokken of materiaal te ontwikkelen voor intermediairen die met de doelgroep werken.

2 SENSOA

Partnerorganisatie Sensoa (www.sensoa.be) beschikt over een programma 'Allochtonen en aidspreventie'. Het programma focust enerzijds op het cultuurgevoelig maken van het aanbod betreffende seksuele gezondheid en anderzijds op het ondersteunen van specifieke interventies naar etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen. Dit programma loopt nog maar twee jaar en heeft intussen al een en ander ontwikkeld.

- Er werd een netwerk opgestart van experts en organisaties die zich naar deze doelgroepen in Vlaanderen richten of hen vertegenwoordigen. De doelstelling van Sensoa is om het thema seksuele gezondheid bij deze actoren hoog op de agenda te plaatsen en de dialoog hieromtrent aan te moedigen. Om dit te realiseren organiseerde Sensoa in mei 2005 een congres over 'seksuele gezondheid en culturele diversiteit'.
- Als bijdrage in de ontwikkeling van geschikte strategieën en methoden voor seksuele gezondheid in een multiculturele context stelde Sensoa een werkdocument op. Dit document zal ook een aanzet zijn om het programma wetenschappelijk te onderbouwen.
- Er wordt anderstalig preventiemateriaal, zoals brochures met basisinformatie, ontwikkeld. Ook anderstalige brochures die door buitenlandse partnerorganisaties, zoals de Rutgers-Nisso groep, ontwikkeld werden, kunnen via Sensoa besteld worden.

- In samenwerking met het International Centre for Reproductive Health (UGent) en met onthaalbureaus van Oost-Vlaanderen en Brussel ontwikkelde Sensoa een educatieve module over seksuele gezondheid voor nieuwkomers. Het is de bedoeling dat deze module in een volgende fase deel kan uitmaken van de cursus maatschappelijke oriëntatie binnen de inburgeringstrajecten (zie verder).
- Opvangcentra voor asielzoekers kunnen een beroep doen op Sensoa voor vorming en voor specifiek preventiemateriaal.
- Ten slotte gaat er bijzondere aandacht naar mensen in een onzeker verblijfsstatuut. Sensoa ijvert samen met Artsen zonder Grenzen en Medimmigrant voor een betere bescherming tegen uitwijzing van mensen met HIV die in hun land van herkomst geen toegang hebben tot behandeling. Ook ijveren ze voor een betere toegang tot sociale rechten voor deze personen.

Sensoa is tevens het 'national focal point' voor het Europese project 'Aids & Mobility'. In het kader van het convenant dat liep tot einde 2005 werd binnen dit programma het volgende gerealiseerd:

- In 2004 heeft het team van dit programma een lespakket ontwikkeld voor de cursus maatschappelijke oriëntatie in het kader van aidspreventie (zie hierboven). Dit lessenpakket werd in 2005 door de onthaalbureaus op 4 plaatsen getest: op 2 plaatsen in Brussel, in Eeklo en in Sint-Niklaas. Na de pretest wordt de werkmap aangepast en verdeeld. Met steun van het federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid wordt er in 2006 in de acht onthaalbureaus een tweedaagse vorming gegeven die moet zorgen voor een goede toepassing van deze werkmap.
- Vanaf februari 2005 werd de brochure 'Uw seksuele gezondheid' in negen talen verspreid bij de acht onthaalbureaus. Deze brochure kwam tot stand met medewerking van het International Centre for Reproductive Health (UGent).
- In samenwerking met het 'Steunpunt allochtone meisjes en vrouwen' (SAMV) wordt een website ontwikkeld voor moslimjongeren. In 2006 wordt de noodzaak naar zo'n website en specifieke vragen die moeten beantwoord onderzocht. Dit gebeurt via een enquête op de website www.shoufshouf.be. De enquête op deze website kan doorgaan dankzij de medewerking van de vzw Kif Kif. Deze vzw werkt met migrantenjongeren.
- Op 20 mei 2005 organiseerde het team van dit programma het congres 'culturele diversiteit en seksuele gezondheid' in het Vlaams Parlement. Het is niet toevallig dat SAMV en Merhaba (allochtone holebi-organisatie) in het voorbereidende comité van dit congres zetelden. Seksuele gezondheid gaat immers ook over de emancipatie of 'empowerment' van moslimvrouwen. Empowerment is trouwens één van de twee pijlers van het beleid van Sensoa naar allochtonen. Niet alleen moeten allochtonen in het algemeen een sterkere maatschappelijke positie innemen, maar binnen de allochtone gemeenschappen moeten bepaalde groepen ondersteund worden om zich te kunnen emanciperen, waaronder in de eerste plaats vrouwen en holebi's. Vandaar dat het samenwerken met een organisatie zoals SAMV prioritair is voor Sensoa. In het toekomstig op te richten netwerk zullen ze dan ook verder een centrale rol spelen.

3 INSTITUUT VOOR TROPISCHE GENEESKUNDE

Het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG), een tweede partnerorganisatie, heeft een werking rond Subsaharaanse Afrikaanse Migranten (SAM).

De SAM-gemeenschap kan het best getypeerd worden als hybride-coherent: enerzijds zijn de Afrikaanse migranten sterk op elkaar aangewezen voor hun sociaal leven, anderzijds zijn er uitgesproken nationale, etnische, taalkundige en ideologische tegenstellingen.

Het grootste deel van de SAM-gemeenschap concentreert zich in de regio's Antwerpen en Gent en wordt op minimum 7.000 geraamd. In heel Vlaanderen wordt hun aantal op meer dan 15.000 geraamd. Uit de periferie zakken ze voor hun sociaal leven af naar de metropolen Antwerpen en Gent.

Deze gemeenschap is georganiseerd in tientallen kleine en middelgrote verenigingen (zelforganisaties) waarvan er nu al 42 bereikt worden. Deze zijn hoofdzakelijk georganiseerd op basis van nationaliteit (Kongolezen, Nigerianen, Somaliërs, Ghanezen, Kameroenezen, Togolezen, Burundezen, e.a.) en bestaan voornamelijk uit mannen.

De SAM-gemeenschap in Vlaanderen heeft een zeer ernstig aidsprobleem. Indicatoren tonen aan dat een actieprogramma en organisatie-model voor seksuele gezondheid met deze SAM-doelgroep dan ook prioritair zijn. De helft van de seropositieven in België zijn niet van Belgische afkomst en 75% hiervan behoren tot de SAM-gemeenschap. Het aantal personen besmet met HIV is proportioneel zeer hoog. Per nationaliteit is de graad van prevalentie zeer dikwijls een afspiegeling van deze in het thuisland. Aidspreventie met Afrikaanse migranten is anderzijds moeilijk wegens het grote taboe dat op deze epidemie rust.

Bovendien is de SAM-gemeenschap ook socio-economisch een zeer zwakke en kwetsbare minderheidsgroep. Dit wordt nog versterkt doordat het integratiebeleid in sterke mate gericht is naar de klassieke migrantengemeenschappen en minder oog heeft voor de specifieke noden en behoeften van deze SAM-doelgroep. Dit versterkt hun uitsluiting op het vlak van o.m. informatie, tewerkstelling en gezondheidszorg, inclusief aidspreventie.

Het project van het ITG behoudt de bestaande community-approach, namelijk de interne gemeenschapsorganisatie met SAM. Zij identificeren sleutelfiguren, formele en informele leiders en verantwoordelijken van zelforganisaties. Deze personen worden gesensibiliseerd en gemotiveerd om mee te werken aan de aidspreventie binnen de gemeenschap. Dank zij deze aanpak hebben de Afrikaanse artsen een groot vertrouwen en gezag verworven bij de SAM-gemeenschap. Een van hun belangrijkste resultaten is dat de aidsproblematiek openlijk ter discussie kan gesteld en met de "leaders" en zelforganisaties besproken kan worden. Het is de meest aangewezen methode om via betrokkenheid de doelgroep maximaal te responsabiliseren. Afrikaanse artsen uit de eigen gemeenschap, werkzaam in het ITG team, spelen hierbij een sleutelrol. In de ons omringende landen - Nederland (AFAPAC), Frankrijk (project ZAC) en Groot-Brittannië (Cambden town project) wordt een analoge methodologie met succes toegepast.

Met het terreinwerk wil het project, in verschillende stappen, gans Vlaanderen (uitgezonderd Brussel) bereiken. De "uitvalsbasissen" Antwerpen en Gent functioneren al zeer goed. Leuven werd in de periode 2002-2004 opgestart en operationeel gemaakt naar analogie met Antwerpen en Gent. De werkingen te Antwerpen, Gent en Leuven werden gelinkt aan de voorzieningen op provinciaal niveau: de provinciale diensten gezondheid en de provinciale diensten minderheden of de provinciale integratiecentra (PRIC). De provincies kunnen – via de integratiecentra – een belangrijke rol spelen bij het bereiken van de periferie van de provincies.

4 **VACCINATIEBELEID EN INFECTIEBESTRIJDING**

Binnen de Vlaamse Gemeenschap is het preventiebeleid qua infectieziekten erop gericht om rekening te houden met iedereen die op één of andere manier in Vlaanderen verblijft, zonder onderscheid.

Alle vaccins voor het basisvaccinatieschema kunnen gratis bekomen worden door de vaccinatoren. Deze vaccins mogen toegediend worden aan iedereen die voor vaccinatie in aanmerking komt.

Alle kinderen en jongeren kunnen gratis gevaccineerd worden via de consultatiebureaus van Kind en Gezin voor de kleine kinderen of via de Centra voor Leerlingenbegeleiding voor de schoolgaande jeugd. Ook in de opvangcentra voor vluchtelingen kunnen vaccins gratis toegediend worden. In deze specifieke setting wordt ervoor gekozen om te vaccineren op basis van een versneld vaccinatieschema.

Om de vaccinatiestatus beter te kunnen opvolgen werd Vaccinnet ontwikkeld. Dit is een bestelsysteem voor vaccins, gekoppeld aan een vaccinatiedatabank. De voorbereidingen worden momenteel getroffen om ook gegevens van personen zonder rijksregisternummer te kunnen opvolgen in het systeem.

Sommige nieuwkomers komen uit landen waar onvoldoende gevaccineerd wordt of waar vaccinatie niet vanzelfsprekend is. Deze personen kunnen allen de nodige vaccinaties krijgen om een gelijkwaardige bescherming te hebben als de rest van de bevolking.

Voor tuberculose worden een aantal risicogroepen preventief onderzocht. De voorbije jaren werden asielzoekers systematisch gratis onderzocht omdat zij vaak afkomstig zijn uit landen waar tuberculose nog meer voorkomt. Dit gebeurt door de VRGT (Vlaamse Vereniging voor Respiratoire Gezondheidszorg en Tuberculosebestrijding) in opdracht van de Vlaamse overheid. Wanneer asielzoekers aan Vlaanderen toegewezen worden of in opvangcentra in Vlaanderen verblijven, worden zij verder opgevolgd. Wie nog niet onderzocht werd bij aankomst in België, kreeg de kans zich alsnog te laten onderzoeken en de groep werd nog verder gescreend om de 6 maanden.

Omdat het overgrote deel van de besmettingen vastgesteld werd bij het eerste onderzoek wordt ervoor gekozen om de vervolgonderzoeken in de toekomst weg te laten. De vrijgekomen ruimte zal gebruikt worden om ook een eenmalige gratis screening aan te bieden aan andere nieuwkomers uit landen waar tuberculose nog veel voorkomt. Door een vroege diagnose van tuberculose kunnen deze mensen sneller adequaat behandeld worden en is er minder kans dat andere contactpersonen ook besmet geraken.

5 ACTIEVE VOEDINGSDRIEHOEK VOOR DE TURKSE EN DE MAROKKAANSE GEMEENSCHAP

De Logo's, loco-regionale gezondheidsoverleg en –organisatie, werken aan de realisatie van de 5 Vlaamse gezondheidsdoelstellingen. De doelgroep hierbij omvat de gehele Vlaamse bevolking, maar ook specifieke doelgroepen als ouderen, allochtonen en kansarmen. Er worden in die zin methodieken ontwikkeld die de Logo's toelaten hun sensibiliseringstaken en andere activiteiten uit te voeren bij de algemene bevolking, met aandacht voor deze specifieke doelgroepen.

De Logo's worden in deze taak bijgestaan door twee organisaties, namelijk het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie (VIG) en de VZW Ondersteuningscel Logo's (OCL). Het VIG staat in voor de methodische ondersteuning van 3 van de 5 Vlaamse gezondheidsdoelstellingen, nl. de gezondheidsbevorderende gezondheidsdoelstellingen (bestrijding van tabaksgebruik, voorkomen van ongevallen en valpreventie en stimuleren van gezonde voeding).

OCL zorgt o.a. voor de methodische ondersteuning van de Logo's op vlak van de twee gezondheidsdoelstellingen rond ziektepreventiethema's, zijnde borstkankerscreening en vaccinatie.

Om geen stigmatiserend effect teweeg te brengen, werd er voor geopteerd om geen specifieke pakketten te ontwikkelen voor bepaalde doelgroepen. Er wordt wel rekening gehouden met moeilijk te bereiken groepen waarbij de globale methode en de strategie om de doelgroepen te bereiken worden aangepast en een voldoende onderbouwd netwerk wordt uitgebouwd om de strategie te implementeren.

In 2004-2005 paste het Vlaamse Instituut voor Gezondheidspromotie (www.vig.be) in samenwerking met het regionaal integratiecentrum Foyer, de actieve voedingsdriehoek, het voedingsvoorlichtingsmodel voor Vlaanderen, aan voor de Turkse en de Marokkaanse gemeenschap. Het aangepaste voedingsvoorlichtingsmodel is in 2004 uitgewerkt en door het VIG geëvalueerd bij intermediaire organisaties. Op basis van de resultaten van deze evaluatie zijn de teksten van de voedingsdriehoeken en de bijhorende brochure grondig aangepast, waarna ze begin 2005 opnieuw werden geëvalueerd bij de doelgroepen. Na deze evaluatie werden de publicaties afgewerkt en verspreid. Inzake verspreidingsmogelijkheden werd advies ingewonnen bij het Vlaams Minderhedencentrum.

De aanpassing was nodig omdat mensen van allochtone afkomst in hun voeding vaak gebruik maken van een mix van typisch Belgische producten en producten afkomstig uit de eigen eetcultuur. Omdat de actieve voedingsdriehoek bijvoorbeeld geen bulghur, couscous, feta, karnemelk, dadels, paprika, vijgen of pompoenen afbeeldt, is het klassieke model van de actieve voedingsdriehoek minder goed bruikbaar. Om voedingsvoorlichting te geven is het immers belangrijk dat het gebruikte model herkenbaar is voor iedereen en veel gebruikte producten afbeeldt. Daarom werd via een bevraging bij Marokkanen, Turken, intercultureel bemiddelaars en diëtisten nagegaan welke voedingsmiddelen in de actieve voedingsdriehoek moesten toegevoegd worden. Het resultaat van de samenwerking met de doelgroep werd 'de actieve voedingsdriehoek voor de Turkse gemeenschap' en 'de actieve voedingsdriehoek voor de Marokkaanse gemeenschap'.

Die voedingsdriehoeken werden verwerkt in twee verschillende publicaties. In affiches en folders wordt zowel in het Nederlands als in de taal van de doelgroep kort uitgelegd wat de actieve voedingsdriehoek is en wat er in elke groep van de driehoek zit. Om hulpverleners verder te ondersteunen werd ook een brochure samengesteld met meer uitleg over bereidingen en gebruiken en met een vertaling van veel gebruikte voedingsmiddelen of termen. Evaluatie van deze materialen toonde aan dat ze de communicatie tussen patiënt en hulpverlener verbeteren, waardoor de voedingsvoorlichting bij de doelgroep meer impact heeft.

6 GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Sinds december 2001 coördineert de Federatie van Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg vzw het project ‘Hulpverlening aan vluchtelingen en asielzoekers – Traumaverwerking’. Het Vlaams Minderhedencentrum is hier nauw bij betrokken.

De hoofddoelstelling van het project bestaat erin de toegankelijkheid én de kwaliteit van de hulpverlening in de centra voor geestelijke gezondheidszorg (CGG) te optimaliseren voor de doelgroep van vluchtelingen en asielzoekers die ernstige trauma's hebben opgelopen.

De psychotherapeutische hulpverlening wordt hierbij uitgebouwd met speciale aandacht voor de doelgroepen ‘niet-begeleide minderjarige vluchtelingen’ en ‘jonge kinderen binnen het gezin van vluchtelingen en asielzoekers’.

Naast het sensibiliseren van de medewerkers binnen de centra voor geestelijke gezondheidszorg, wordt er ook aandacht besteed aan methodiekontwikkeling, overlegstructuren, netwerkontwikkeling en beleidsvoorbereidend werk.

Het project wordt voor de helft gefinancierd door het Europees vluchtelingenfonds (EVF) en voor de helft door de reguliere financiering van de CGG.

Het project resulteerde in 2005 in een praktijkhandboek¹⁷ enerzijds samengesteld uit bijdragen van hulpverleners in de CGG en anderzijds met bijdragen over netwerking en samenwerking met partners die beroepsmatig betrokken zijn bij de zorgverlening van etnisch-cultureel anderen. Op die manier wil de bundel bijdragen tot de deskundigheidsbevordering van medewerkers binnen de zorg- en hulpverleningssector.

Het is de bedoeling om het project - althans voor zover het verlengd wordt als EVF-project – in 2006 te verruimen naar de invalshoek ‘geestelijke gezondheidszorg en algemeen welzijnswerk’.

Voor meer informatie zie www.fdgg.be

¹⁷ Goede praktijkvoorbeelden uit de hulpverlening aan vluchtelingen. Praktijkhandboek, een uitgave van de Federatie van Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg, Gent, 2005.

KIND EN GEZIN

1 ACTIES BINNEN DE PERSONEELSPROCESSEN

1.1 Mainstreaming

Binnen HRM bestaat de reflex om regelmatig een gelijkekansenadvies te vragen voor emancipatiegevoelige HR-kwesties. Bij het opstarten en uitvoeren van projecten werd rekening gehouden met de mogelijkheden met betrekking tot gelijke kansen.

1.2 Functieprofielen

Bij het opmaken van functieprofielen gelden een aantal competenties voor alle functies: de generieke competenties. In ieder functieprofiel wordt bij de generieke competenties een aantal gedragsindicatoren opgenomen over diversiteit. Bij samenwerking wordt bijvoorbeeld steeds de volgende gedragsindicator opgenomen: “behandelt anderen met respect ongeacht hun positie, geslacht, leeftijd, afkomst, geaardheid, levensvisie, levenstandaard, gezondheidstoestand en scholingsniveau”.

De vacatureberichten en ook de evaluatiesjablonen worden opgemaakt op basis van deze functieprofielen. Hierin zijn dus ook de generieke competenties en de gedragsindicatoren opgenomen.

1.3 Werving

De externe vacatures van Kind en Gezin worden steeds verstuurd naar een aantal organisaties die de vacatures bekendmaken aan personen uit de kansengroepen. De lijst die hiervoor gebruikt wordt, werd kritisch bekeken en aangevuld om een grotere efficiëntie te bekomen.

1.4 Personeelsinvestering met betrekking tot diversiteit

Met het inschakelen van ervaringsdeskundigen in de armoedebestrijding en sociale uitsluiting en intercultureel bemiddelaars beoogt Kind en Gezin de dienstverlening toegankelijker te maken voor kwetsbare autochtone en allochtone gezinnen.

Ervaringsdeskundigen in de armoede en uitsluiting worden gerekruteerd op basis van hun eigen ervaring met kansarmoede. Hun ervaring helpt hen om gezinnen in dezelfde situatie te begrijpen en dit te vertalen in een concrete dienstverlening naar de klant en naar het beleid.

Interculturele medewerkers zijn personen van allochtone afkomst en gebruiken dit om allochtone gezinnen een kwalitatieve dienstverlening op maat aan te bieden. Zij nemen specifieke taken op zich zoals de vraag van het gezin verduidelijken, bemiddelen, tolken en praktisch ondersteunen. Ze doen dit samen met de regioverpleegkundigen van Kind en Gezin.

De benaming van interculturele medewerkers en ervaringsdeskundigen werd aangepast. De nieuwe benaming is ‘gezinsondersteuner’. In het najaar van 2004 werd de inzet versterkt middels de aanwerving van 33 bijkomende gezinsondersteuners en de noodzakelijke omkadering, namelijk 5 doelgroepconsulenten.

1.5 Interne en externe ontwikkelingsinitiatieven

Tijdens de *diversiteitsweek* van 14 tot en met 18 februari 2005 konden de personeelsleden deelnemen aan stadswandelingen, causerieën en een debat rond interculturele thema's. Daarnaast werden in verschillende regioteams initiatieven genomen. Ze organiseerden vb. moskeebezoeken of een filmvoorstelling met diversiteit als thema.

Kind en Gezin organiseert jaarlijks een *introductiedag voor nieuwe medewerkers*. Op deze introductiedag kunnen zij kennismaken met de missie, waarden, cultuur en strategische opties van Kind en Gezin. Aan de hand van interactieve workshops en infostands kunnen ze een beknopte maar representatieve wandeling maken doorheen de wereld van Kind en Gezin. Op de introductiedag op 19 april 2005 werd er ook een workshop ‘Diversiteit : Brillen wisselen’ rond diversiteit georganiseerd.

In oktober 2004 is het *basisleertraject voor nieuwe regioteamleden* van start gegaan. In het geïntegreerd introductietraject voor regioteamleden wordt in een tweedaagse training ‘preventieve gezinsondersteuning kader’ aandacht besteed aan de waarden diversiteit en kinderrechten. Ook in de basisdagen ‘vaardigheidstraining’ worden gedragsvaardigheden rond het thema diversiteit ingeoefend.

In het kader van de inhoudelijke vernieuwing en aanwerving van gezinsondersteuners worden diverse *opleidingsinitiatieven* aangeboden.

Het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding werd betrokken in het opzetten van een *opleiding op maat* bij de Afdeling Inspectie en Interne Audit.

Verscheidene personeelsleden namen deel aan externe vormingen in het kader van diversiteit. Volgende thema's in het kader van diversiteit kregen veel aandacht: armoede en sociale uitsluiting, identiteitsontwikkeling bij kinderen die opgroeien tussen verschillende culturen, intercultureel opvoeden. In 2005 volgden 7 gezinsondersteuners de verplichte opleiding ‘Interculturele medewerker’ bij de vormingsleergangen Sociaal en Pedagogische Wetenschappen.

1.6 Informatiespreiding

De maandelijkse nieuwsbrief in verband met etnisch-culturele minderheden, uitgegeven door het provinciaal integratiecentrum West-Vlaanderen, wordt systematisch verspreid in de regioteams.

2 ACTIES BINNEN DE DIENSTVERLENING

2.1 Preventieve gezinsondersteuning

2.1.1 De inloop-teams

Kind en Gezin wil de dienstverlening versterken ten aanzien van kansarme aanstaande moeders en hun gezin en ten aanzien van kansarme gezinnen met jonge kinderen, in het bijzonder op het vlak van opvoedingsondersteuning.

In 2000 werd het concept goedgekeurd tot omvorming van de preventieve zorgcentra naar INLOOP-teams en in 2001 werd gestart met de omvorming van de werking van preventief zorgcentrum naar INLOOP-team in 11 centra gespreid over Vlaanderen. In 2002 werden tien INLOOP-teams erkend op basis van ingediende lokaal gerichte beleidsplannen. In 2005 werden nog drie INLOOP-teams erkend (De Keerkring in Sint-Niklaas, het Huis der Gezinnen in Anderlecht en De Sloep in Gent). In totaal zijn er nu dertien INLOOP-teams.

Op basis van het beleidsplan en de verzamelde registratiegegevens werd in 2003 door middel van een evaluatierooster een gerichte evaluatie gehouden. Hierbij werd nagegaan in welke mate de INLOOP-teams het vooropgesteld concept realiseren, de doelgroep bereiken en de beoogde effecten bewerkstelligen.

Op basis van deze evaluatie blijkt dat een aantal werkingsprincipes onvoldoende duidelijk zijn. In 2004 werd een proces opgezet om deze begrippen hanteerbaar te maken. Dit proces werd verder gezet in de loop van 2005.

2.1.2 Prenatale werking voor kwetsbare groepen

Momenteel zijn er acht prenatale consultatiebureaus erkend, voornamelijk in grootsteden. Om een dienstverlening aan alle kwetsbare zwangere vrouwen in het Vlaamse Gewest en in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest mogelijk te maken, werd een voorstel van concept uitgewerkt in 2003. Dit concept werd verder verfijnd voor de grootsteden en centrumsteden, dit in overleg met de coördinatoren van de INLOOP-teams.

De doelgroep die in dit nieuwe concept beoogd wordt, bestaat uit kwetsbare aanstaande ouders die zich niet of laattijdig medisch prenataal laten begeleiden. De drempel naar de reguliere gezondheidszorg is voor hen vaak te hoog. Kind en Gezin wil deze klanten opvangen en zo actief mogelijk toeleiden naar de reguliere medische zorg. Enkel in grootsteden zullen dan nog eigen medische consulten georganiseerd worden in “prenatale steunpunten” en dit totdat een toeleiding naar de bestaande reguliere sector mogelijk wordt.

Vier uitgangspunten liggen aan de basis van dit concept:

- ondersteunen van de zelfredzaamheid van kwetsbare aanstaande ouders;
- toeleiden naar de reguliere sector voor medische prenatale begeleiding;
- investeren in netwerken;
- differentiëren van de dienstverlening volgens kwantitatieve aanwezigheid van de doelgroep.

De doelgroep van kwetsbare zwangeren komt niet overal in gelijke mate voor. Om een segmentering mogelijk te maken, werd aangesloten op het concept van het stedenfonds. De concrete organisatie van de dienstverlening zal daarom op drie niveaus worden uitgebouwd:

- grootsteden: Brussel, Antwerpen, Gent;
- centrumsteden: Aalst, Brugge, Hasselt, Genk, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout;
- andere gebieden.

In de dienstverlening wordt een aantal basisfuncties voorzien. Deze functies werden in 2004 concreet uitgewerkt. Het gaat hier om onthaal, prenatale groepswerking, psychosociale begeleiding, medische begeleiding, netwerking en zorgcoördinatie.

De onthaalfunctie voorziet in een laagdrempelige loketfunctie waar kwetsbare zwangeren met al hun vragen terecht kunnen. In de grootsteden en centrumsteden zal dit structureel georganiseerd worden. In de andere gebieden wordt dit veeleer ad hoc georganiseerd. Waar er een INLOOP-team is, zal deze functie door het INLOOP-team worden opgenomen. In de andere gevallen zal deze functie worden opgenomen door de regioteamleden van Kind en Gezin. Binnen het onthaal wordt ook de administratieve begeleiding (financiële toegang tot gezondheidszorg) opgenomen.

De prenatale groepswerking houdt het regelmatig en procesgericht samenkomen met groepen ouders in over een zekere periode. De zwangerschap van het gezin wordt hierbij als uitgangspunt genomen. De groep werkt eigen thema's uit op een ervaringsgerichte wijze en dit onder begeleiding van de groepswerker van het INLOOP-team.

Daarnaast wordt ook in een medische prenatale functie voorzien en dit enkel in prenatale steunpunten in de grootsteden. In deze steunpunten zullen zwangere vrouwen nog steeds terecht kunnen voor gratis medische consulten.

Ook de psychosociale begeleiding wordt sterker uitgebouwd. Dit heeft te maken met het geven van informatie, advies, voorlichting en dit m.b.t. inzichten, praktische zaken, keuzemogelijkheden, gedragsalternatieven en het aanraden van bepaalde hulp of educatie, trainen, bemiddelen, begeleiden en het uitbouwen van een ondersteunend netwerk. Tenslotte wordt ook de link met de postnatale zorg bewaakt. Deze functie zal worden opgenomen door de regioteamleden en dit op alle niveaus.

Het uitbouwen van netwerken heeft 3 doelstellingen:

- instroom: verbeteren van het bereik van de doelgroep
- opvolging: samenwerken met andere hulpverleners en gezondheids- en welzijnsdiensten die de meest gepaste hulp kunnen bieden voor specifieke problemen van cliënten
- uitstroom: uitbouwen van een netwerk van gynaecologen, huisartsen en vroedvrouwen uit de reguliere sector waarnaar cliënten kunnen verwezen worden voor prenatale medische begeleiding en bevalling.

Deze functie wordt opgenomen door de regioteams en dit eventueel in overleg met de INLOOP-teams.

De zorgcoördinatie beoogt de onderlinge afstemming, het mee-opvolgen en mee-evalueren van de geboden ondersteuning/hulp en dit op vraag van de cliënte. Dit kan zowel door het INLOOP-team als door de regioteamleden worden opgenomen.

Twee projecten in centrumsteden worden verder uitgebouwd. In Genk wordt gefocust op de uitbouw van netwerken en psychosociale dienstverlening aan kwetsbare zwangeren. In Leuven wordt samengewerkt met andere kraamklinieken, wijkgezondheidscentrum, De Bakermat en dergelijke om kwetsbare zwangeren reeds tijdens de zwangerschap op te vangen en te begeleiden.

In 2005 werd verder gewerkt aan een pragmatisch voorstel voor implementatie van dit concept. Ondertussen zijn er acht prenatale steunpunten erkend op basis van een erkenningsdossier. De projecten in de centrumsteden Genk en Leuven lopen verder. De algemene implementatie van het concept wordt voorzien vanaf 2006.

Provinciale afdeling West-Vlaanderen

In de regio Menen wordt voor risicozwangeren (allochtonen, tieners en kansarmen) een prenatale consultatie voor kwetsbare zwangeren georganiseerd. Deze consultatie omvat een medisch consult door de gynaecologen van het H. Hart Ziekenhuis Menen en een psycho-sociaal consult door regioverpleegkundigen aangevuld door netwerkvorming met OCMW's en het INLOOP-team. De gecombineerde consultatie gynaecoloog-regioverpleegkunde vindt plaats tijdens een vast moment in de week. De opkomst varieerde, maar er zijn ongeveer een 30-tal kwetsbare zwangeren bereikt. De samenwerking met de verschillende actoren verloopt prima.

Provinciale afdeling Oost-Vlaanderen

In Ronse (regio Oudenaarde) wordt de werking van de prenatale consultatie binnen de reguliere werking van het ziekenhuis verder uitgebouwd, in samenwerking met het regioteam. Afspraken met het ziekenhuis omtrent doelgroep (kansarme en allochtone zwangeren), middelen (locatie, personeelsinzet), financiële regeling (derdebetalersregeling of gratis), werkwijze (toeleiding, programma, doorverwijzing, follow-up), taakverdeling en overleg (tussen de regioteamleden en de sociale dienst van het ziekenhuis) kaderen het geheel.

Provinciale afdeling Limburg

De regio Genk neemt als centrumstad deel aan het project kwetsbare zwangeren.

Provinciaal werd de samenwerking met de zelfstandige vroedvrouwen, ook naar kwetsbare gezinnen toe, gestroomlijnd. Ook het borstvoedingsbeleid heeft aandacht voor de kwetsbare jonge groepen.

Het Bambino-spel biedt ondersteuning van het groepswork aan kwetsbare aanstaande ouders (regio Genk). Het doel van het Bambino-spel is driedelig. Men wil zwangerschapsinformatie brengen op een zeer eenvoudige manier. Ten tweede wil men deelnemers verlichten in hun vragen en zorgen omtrent de zwangerschap en hun toekomstige baby. Ten laatste wil men de kennis rond zwangerschap verhogen, wat een gunstige invloed heeft op het gedrag van de zwangere.

De doelgroep van deze methodiek zijn mensen die moeite hebben met de dokterstaal, allochtone vrouwen, vrouwen die moeite hebben met lezen en vrouwen die liever in kleine groepjes samenkomen.

Provinciale afdeling Antwerpen

In de Antwerpse regio Noord 1 en 2 werd de realisatie van een beter afgestemde en een makkelijk bereikbare preventieve dienstverlening in een consultatiebureau-omgeving voor maatschappelijk kwetsbare groepen verder uitgebouwd. Cliënten die niet bereikt worden door de reguliere sector zoals kansarmen, allochtonen, minderheidsgroepen,... kunnen gebruik maken van een doelgerichte counseling aangeboden door de regioverpleegkundige. De meest voorkomende vragen zijn o.a. een zwangerschapstest, anticonceptie, post-partumcontrole, gynaecologische vragen, allerlei info... Er is ook mogelijkheid tot Turkse en Marokkaanse bemiddeling en inschakeling van de stedelijke tolkdienst.

2.1.3 Andere acties van de provinciale afdelingen

Actieplan Kansarmoede voor de provincie Limburg

Kind en Gezin wil ook kansarme gezinnen en kansarme aanstaande moeders in minder verstedelijkte gebieden optimaal bereiken met een vraaggerichte dienstverlening.

In 2003 werd een actieplan kansarmoede voor de provincie Limburg binnen de dienstverlening van Kind en Gezin opgemaakt. Op basis van een sterkte-zwakte analyse en een omgevingsanalyse kwam Kind en Gezin tot het opzetten van gerichte acties binnen de preventieve gezinsondersteuning in de provincie Limburg. Betrokkenen uit het werkveld zijn de regioteams Limburg en de organiserende besturen. Het plan richt zich in het bijzonder tot kansarme allochtone en autochtone gezinnen met jonge kinderen en kansarme allochtone en autochtone aanstaande moeders en hun gezin.

Dit eerste Limburgs actieplan werd in 2005 verder opgevolgd en geconcretiseerd in:

- netwerking en 'public relations' rond de dienstverlening van Kind en Gezin aan kwetsbare jonge gezinnen en kwetsbare zwangeren in Limburg;
- toelichtingen rond de resultaten van het kansarmoede-onderzoek op de hulpverlenersplatforms in Limburg, zodat de resultaten van het provinciaal kansarmoede onderzoek gekend zijn binnen de hulpverlenerswereld in Limburg;
- uitbouw regionale samenwerkingen met de bedoelingen op lokaal niveau de krachten te verenigen en de dienstverlening effectiever te maken met een win-win effect (Kind en Gezin - samenwerkingspartner - cliënt);
- sensibilisering en vorming van regioteamleden in het werken met kwetsbare groepen.

Groepswerking

In Beringen en Heusden-Zolder (regio Lummen) werden in 2005 themabijeenkomsten georganiseerd met als doel allochtone ouders te informeren over de ontwikkeling van hun kind in de verschillende levensfasen. Daarnaast is er ook uitwisseling tussen ouders mogelijk, zodat ze van elkaars ervaringen kunnen leren.

In de regio Lummen had er groepswerking plaats voor allochtone ouders (vaders en moeders) samen met hun kinderen.

In de regio Genk was er deelname aan de groepswerking in kansarme wijken (bv 'van hapje naar papje' voor slechte eters) en aan de groepswerking in de 'speel-wij'.

Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding door de provinciale afdeling Antwerpen

In het consultatiebureau in Borgerhout, dat een groot aantal kansarme anderstaligen tot zijn publiek kan rekenen, wordt een GVO actie rond "Veiligheid in de woning" toegepast. Adviezen van de regioteamleden worden visueel ondersteund d.m.v. een bord met concreet materiaal en pictografisch materiaal.

2.1.4 Van ervaringsdeskundige/intercultureel medewerker naar gezinsondersteuner

Kind en Gezin heeft ook werk gemaakt van een vernieuwde inzet van intercultureel medewerkers en ervaringsdeskundigen in de kansarmoede in de functie van gezinsondersteuners.

In 2003 keurde de Raad van Bestuur een voorstel goed om de dienstverlening van ervaringsdeskundigen en intercultureel medewerkers op een duidelijker spoor te zetten. Het voorstel bouwde verder op de reeds bestaande goede praktijk en voorzag in een beduidende uitbreiding.

De plannen bleven wat in de koelkast omwille van een gebrek aan middelen, tot het ogenblik dat ook Kind en Gezin kon putten uit de fondsen sociale maribel. In 2004 werden met deze middelen 26 VTE bijkomende ervaringsdeskundigen/intercultureel medewerkers en 4,5 VTE omkadering geworven.

Van dan af werden de inspanningen voor een vergaande inschakeling van deze medewerkers opgezet. De ervaringsdeskundigen en intercultureel medewerkers kregen naar aanleiding van deze vernieuwing ook een nieuwe functiebenaming, met name “gezinsondersteuner”. In de vernieuwde inzet wordt de ondersteunende betekenis van de ervaringsdeskundigen en intercultureel medewerkers immers sterker op de voorgrond geplaatst.

Vandaag zijn er in totaal 87 gezinsondersteuners aan de slag in Kind en Gezin.

2.1.5 Samenwerking met vroedvrouwen

Het protocol met de beroepsorganisaties voor vroedvrouwen streeft een gestructureerde samenwerking tussen vroedvrouwen en regioteamleden van Kind en Gezin in de postnatale periode na. Dit protocol wil het overleg tussen regioteamleden en vroedvrouwen stimuleren en dit om concrete werkafspraken te maken. Zo werd er bijvoorbeeld opgenomen om ook rond risicogezinnen met jonge kinderen zeer vroegtijdig een gezamenlijke begeleiding op te zetten. Dit wil zeggen dat vroedvrouwen en regioteamleden de ondersteuning die ze bieden met elkaar bespreken (in overleg met het gezin), afspraken maken rond gezamenlijke huisbezoeken en dergelijke.

Het KATHO te Kortrijk organiseert een postgraduaat “Interculturele verloskunde” als voortgezette opleiding voor vroedvrouwen, waaraan Kind en Gezin ook inhoudelijk meewerkt.

2.1.6 Communicatie

Pictografisch materiaal voor mensen met communicatieproblemen

In 2002 werd gestart met de ontwikkeling van pictografisch materiaal dat zich richt naar bevolkingsgroepen met communicatieproblemen. Het ondersteunt de basisboodschappen van Kind en Gezin, zodat die duidelijk en concreet worden overgedragen naar de beoogde doelgroep. In het concept wordt materiaal ontwikkeld waardoor anderstaligen, licht mentaal gehandicapten en (functioneel) analfabeten ook geïnformeerd kunnen worden over het zorgaanbod van Kind en Gezin.

In 2005 werd een aanzet gegeven tot een evaluatie van het ontwikkelde materiaal en de toepassing ervan in de dienstverlening in de regio's.

Tolkendienstverlening

In 2004 werd een specifiek project opgestart met het oog op het nemen van kwaliteitsbevorderende en faciliterende maatregelen met betrekking tot het inzetten van tolken.

In een eerste fase werd in september 2004 een onderzoek opgestart naar hoe de dienstverlening bij anderstalige gezinnen op dit moment vorm krijgt. Het onderzoek werd in 2005 afgewerkt. Op basis van de resultaten van het onderzoek werd aan het directiecomité een nota voorgelegd met een voorstel om de communicatie van Kind en Gezin af te stemmen op kwetsbare groepen.

Uit de enquête blijkt dat in alle provinciale afdelingen beroep gedaan wordt op de telefonische tolkdienst Baðbel.

In de provinciale afdeling West-Vlaanderen is er tevens een samenwerkingsakkoord met Sociale Tolkendienst Oostende, een initiatief van het Provinciaal Integratiecentrum West-Vlaanderen. Door de demonstratie in de elf regioteams van West-Vlaanderen deden de regioteamleden meer beroep op een tolk voor de vertaling van de dienstverlening.

In het kader van het inscholingstraject van de tolken (luik kennismaking met het werkveld) werd door de provinciale stafmedewerkers preventieve gezinsondersteuning en een regioverpleegkundige een informatievergadering georganiseerd op de provinciale afdeling West-Vlaanderen. Hier kregen de tolken de kans kennis te maken met de dienstverlening van Kind en Gezin.

In de provinciale afdeling Oost-Vlaanderen wordt er ook samengewerkt met de Provinciale Vertaal- en tolkservice en met de Stedelijke tolk- en vertaaldienst Gent.

In de provinciale afdeling Limburg werken de regioteams tevens samen met de tolkendienst van het Provinciaal Integratiecentrum en met Medetfoon.

De provinciale afdeling Vlaams-Brabant en Brussel heeft ook formele samenwerkingsverbanden met Ciré asbl (Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et Étrangers – Brussel) en met het Roemeens Huis (Brussel). Er is informele samenwerking met de tolkendienst van de stad Leuven. Met het Sociaal Vertaalbureau van Brussel Onthaal vzw zijn er de eerste (schuchtere) stappen gezet.

In de provinciale afdeling Antwerpen wordt ook samengewerkt met de Sociale Tolkendienst van de stad Antwerpen. Eerlang worden ook afspraken gemaakt met de tolkendienst van de stad Mechelen. Begin 2005 werd, in samenwerking met het team medische kwaliteitscoördinatoren, een vragenlijst opgesteld voor de artsen van de consultatiebureaus met een luik omtrent o.a. het werken met anderstalige gezinnen.

Communicatiebeleid naar maatschappelijk kwetsbare gezinnen

Naar aanleiding van de nota over de resultaten van het onderzoek naar de inzet van tolken, werd een werkgroep opgericht om een aantal keuzes te maken rond communicatie naar kwetsbare groepen. Deze werkgroep verkende verschillende aspecten van de communicatie aan kwetsbare groepen en werkte deze aspecten verder uit.

Vertaalde folders

Kind en Gezin wil het zorgaanbod zo uitwerken en ondersteunen dat de boodschap duidelijk en concreet wordt overgedragen naar de beoogde doelgroep door middel van vertalingen van bestaande folders en brochures binnen de organisatie. Het doel hiervan is de toegankelijkheid te vergroten voor anderstalige bevolkingsgroepen.

In het concept wordt materiaal ontwikkeld waardoor anderstaligen ook geïnformeerd kunnen worden over het zorgaanbod van Kind en Gezin. In september 2002 gebeurde de eerste aanzet en werden de procedureafspraken uitgeschreven. In 2004 werd het project om personele redenen tijdelijk stopgezet. In 2005 werd dit terug opgenomen.

Er werden Turkse en Arabische brochures en gifkaarten over veiligheid/preventie van ongevallen en wiegendoodpreventie aangekocht voor de begeleiding van allochtone gezinnen. Het is de bedoeling, via een bespreking van de gifkaart, in deze gezinnen ook de aandacht te vestigen op het telefoonnummer en de service van het antigifcentrum.

2.1.7 Uitbouw van een preventieve dienstverlening aan asielzoekers

De dienstverlening van Kind en Gezin in de verschillende asielcentra in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is geïnventariseerd.

Asielcentra Fedasil	
Aantal asielcentra	9
Aantal asielcentra waar Kind en Gezin aanwezig is	8
Aantal asielcentra waar een consultatiebureau is	5
Aantal asielcentra waar huisbezoeken gebracht worden*	2

* Asielcentra waar regioverpleegkundige expliciet vermeldde dat er huisbezoeken doorgaan

Asielcentra Rode Kruis	
Aantal asielcentra	13
Aantal asielcentra waar Kind en Gezin aanwezig is	10
Aantal asielcentra waar een consultatiebureau is	3
Aantal asielcentra waar huisbezoeken gebracht worden*	8

* Asielcentra waar regioverpleegkundige expliciet vermeldde dat er huisbezoeken doorgaan

De samenwerking met asielcentra in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verloopt overwegend vrij positief. Een aantal knelpunten zijn gesignaleerd.

Het voorgestelde plan van aanpak bestaat uit twee delen. Enerzijds wil Kind en Gezin de rapportage op punt stellen, zodat de werking vlot kan opgevolgd worden. Anderzijds wil Kind en Gezin per gesignaleerd knelpunt een geëigend plan van aanpak ontwikkelen.

2.1.8 Betrokkenheid bij het inburgeringsbeleid

In Gent en het Meetjesland werden, op verzoek van het onthaalbureau en in het kader van de module maatschappelijke oriëntatie, voorstellingen gegeven aan volwassen nieuwkomers over de werking van Kind en Gezin. Ook werd aandacht besteed aan de organisatie van de preventieve gezondheidszorg.

In Gent werkte een verpleegkundige van de prenatale consultatie mee aan een aparte cyclus (3 sessies, totaal 8u) voor de minderjarige nieuwkomers, in hoofdzaak 16 à 17-jarigen, met veel aandacht voor het thema anticonceptie en zwangerschap.

In Brugge en Waregem werd op verzoek van het onthaalbureau in het kader van de module maatschappelijke oriëntatie telkens één voorstelling gegeven aan volwassen nieuwkomers over de werking en dienstverlening van Kind en Gezin (preventieve zorg, kinderopvang).

2.1.9 Acties naar woonwagenebewoners

In de regio Sint-Niklaas verblijven een groot aantal Roma-zigeuners. Er werd maandelijks, met assistentie van een tolk, een zitting voor deze doelgroep georganiseerd. Het grote aandachtspunt van deze consultatie is het wegwerken van de grote vaccinatieachterstand. Met het oog op de follow-up wordt er nauw samengewerkt met de integratiedienst.

Er was ook bijzondere aandacht van het Leuvense regioteam voor de woonwagenebewoners op het terrein in Leuven en dit door extra aandacht tijdens de reguliere dienstverlening, in nauw overleg met mensen van de stedelijke integratiedienst (o.a. met kinderverzorgster) en door deelname aan overleg op stedelijk en provinciaal niveau.

2.2 Acties binnen de kinderopvang

2.2.1 Buurt- en nabijheidsdiensten kinderopvang (BND)

In 2005 gebeurde er een eerste inhoudelijke evaluatie van het BND-experiment.

De projecten registreerden hiervoor informatie van elk kind dat werd opgevangen volgens 5 rubrieken: gezinssamenstelling, gezinsinkomen of vervangingsinkomen, intensiteit van het gebruik van opvang, origine van de moeder, taal van de ouders en reden van de opvangvraag. Hieruit bleek dat de projecten er in slagen de vooropgestelde doelgroepen te bereiken en een zeer laagdrempelige en kwaliteitsvolle dienstverlening uitbouwen met respect voor diversiteit.

2.2.2 Sensibilisering van het lokaal overleg kinderopvang

In 2005 werd speciale aandacht besteed aan het sensibiliseren en ondersteunen van het Lokaal overleg kinderopvang om rond thema's diversiteit en toegankelijkheid te werken. Hiervoor werd beeldmateriaal rond diversiteit, toegankelijkheid en inclusieve opvang ontwikkeld.

2.2.3 Sensibilisering van kinderopvanginitiatieven

Om bestaande drempels in de kinderopvang aan te pakken werd een handleiding rond buurtgerichte kinderopvang ontwikkeld voor leidinggevend in de kinderopvang door VBJK (expertisecentrum Kinderopvang) en verspreid naar de opvanginitiatieven.

In 2005 ging het EQUAL-project van start dat de expertise van buurtgerichte kinderopvang en de Buurt- en nabijheidsdiensten wil verankeren en dissemineren naar de gehele kinderopvangsector.

Binnen het EQUAL-project werd in 2005 ook gestart met

- de ontwikkeling van een DVD dat intermediairen (welzijnswerkers, lokale actoren, werkwinkels,...) kan ondersteunen bij het toeleiden van maatschappelijk kwetsbare gezinnen naar de kinderopvang. Deze DVD moet duidelijk maken hoe kinderopvang als hefboom kan dienen voor zowel het vinden van werk, het volgen van een opleiding als voor de ondersteuning in het opvoedingsproces.
- het integreren van de sociale functie van kinderopvang in het vormings-, opleidings- en bijscholingsaanbod inzake kinderopvang door het ontwikkelen van opleidingsmodules en een handboek voor leidinggevend.

2.2.4 Beleidsvoorbereiding en onderzoek

In 2005 werd gestart met de voorbereiding van het onderzoek naar het zoekproces van ouders en het opnamebeleid van kinderopvanginitiatieven.

STANDPLAATSENBELEID

In het minderhedendecreet van 28 april 1998 zijn woonwagenbewoners als één van de doelgroepen van het emancipatiebeleid opgenomen. Woonwagenbewoners worden omschreven als mensen met een eigen, nomadische cultuur die traditioneel in een woonwagen wonen of gewoond hebben. In het bijzonder gaat het over de autochtone Voyageurs en de Zigeuners en degenen die met deze personen samenleven of er in de eerste graad van afstammen (artikel 2, 3° van het minderhedendecreet).

Voyageurs wonen in een woonwagen of een huis, beschouwen zichzelf als Voyageur en worden als dusdanig benoemd. Zij hebben de Belgische nationaliteit en stammen af van de autochtone trekkende handelaars en ambachtslui van vroeger. Ze spreken Nederlands, maar gebruiken ook Bargoense woorden.

Zigeuners leven in meer of mindere mate sterk nomadisch, benoemen zichzelf als zigeuner en worden door de anderen als dusdanig benoemd. Binnen de Zigeuners worden twee subgroepen onderscheiden, de Manoesjen en de Rom zigeuners. Manoesjen zijn Belgische zigeuners van Indische oorsprong die in de 15de eeuw in onze streken arriveerden, hier reeds meerdere eeuwen vertoeven, naast het Nederlands hun Manoesj-taal spreken en regelmatig in familiegroep op trek gaan. De Roms zijn sinds het einde van de 19de eeuw in verschillende golven naar West-Europa gekomen, ze zijn afkomstig uit India, leven sterk nomadisch en spreken hun eigen Romanes met als tweede taal het Frans.

Naar schatting leven er in het Vlaams en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 8.000 Voyageurs, 1.200 Manoesjen en 800 Roms¹⁸. Zij bezitten meestal de Belgische nationaliteit. Om een aantal redenen kan geen exact cijfer gegeven worden van het aantal Voyageurs en Zigeuners. Gegeven de ervaringen in de Tweede Wereldoorlog willen zij niet geregistreerd of geteld worden. Bovendien is hun identiteit een sociale identiteit: er is geen vaste maatstaf om te bepalen of iemand als Voyageur, Manoesj of Rom moet getypeerd worden, hij of zij identificeert zichzelf als dusdanig en wordt ook door anderen als dusdanig erkend. Tenslotte kunnen zij zowel in een woonwagen wonen als in een huis of appartement. De term 'woonwagenbewoner' mag dan ook niet strikt geïnterpreteerd worden.

Rom-zigeuners zijn te onderscheiden van de Roma, zigeuners uit Oost-Europa die vooral de laatste jaren, onder meer als vluchteling, naar West-Europa migreren. Zij spreken Romanes, net als de Roms, maar zijn recent vanuit Oost-Europa geëmigreerd waar ze in huizen of appartementen woonden, niet in woonwagens. Het Vlaams Minderhedencentrum raamt hun aantal in het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest op ongeveer 20.000 personen. Zij hebben vooral nood aan een goed opvangbeleid.

Tenslotte trekken er elk jaar, vooral in de zomerperiode, een aantal families door Vlaanderen. Hun aantal wordt op een duizendtal geschat. Het gaat zowel om gezinnen die in België gevestigd of gedomicilieerd zijn als om gezinnen die ook door andere Europese landen trekken.

¹⁸ Schatting van het Vlaams Minderhedencentrum.

1 ONTWIKKELINGEN BINNEN HET STANDPLAATSENBELEID

Voor woonwagenbewoners maakt het wonen in een woonwagen integraal deel uit van hun cultuur en identiteit. De traditionele woonvormen bieden geen oplossing voor hun woonbehoeften. Maatregelen die het leven in een woonwagen betreffen, hebben bijgevolg een invloed op de mogelijkheid om hun identiteit te realiseren en een volwaardig privé- en gezinsleven te leiden. Zij hebben tevens een invloed op de mogelijkheid om hun positie op andere levensdomeinen (onderwijs, tewerkstelling, gezondheid...) te verbeteren.

Op dit ogenblik zijn de residentiële terreinen veelal overbevolkt wat de leefbaarheid, niet alleen voor de woonwagenbewoners zelf maar voor de hele buurt, aantast. Bovendien kan slechts de helft van de woonwagenbewoners op een legaal woonwagenterrein terecht. Het standplaatsenbeleid, het realiseren van voldoende duurzame woonwagenterreinen, is dan ook een belangrijke opdracht waarbij zowel de Vlaamse overheid als de gemeenten en de provincies een rol spelen.

In juli 1996 werd het Strategisch Plan Minderhedenbeleid goedgekeurd door de toenmalige Vlaamse Regering. In dit plan werd project nr. 7 opgenomen: 'voldoende duurzame en aangepaste woonwagenterreinen aanleggen'. Het project omvatte een pakket maatregelen, activiteiten en middelen om een einde te maken aan de illegale en onzekere verblijfssituatie van woonwagenbewoners.

Op 26 maart 2004 keurde de vorige Vlaamse Regering het geactualiseerd Strategisch Plan Minderhedenbeleid 'Samenleven in diversiteit. Gedeeld burgerschap en gelijke kansen in een kleurrijk Vlaanderen' goed. In dit geactualiseerd plan werd opnieuw een doelstelling voorzien rond woonwagenterreinen: 'De Vlaamse overheid voorziet tegen 2010 voor woonwagenbewoners in een behoeftedekkend aanbod aan kwaliteitsvolle woonwagenterreinen (750 bijkomende standplaatsen op residentiële terreinen en 500 standplaatsen op doortrekkersterreinen). Uitvoeren van een bodemonderzoek en aandacht voor de woonsituatie voor de bewoners op de terreinen zijn hierbij vaste aandachtspunten.'

In uitvoering van dit project werd binnen de Vlaamse Woonwagencommissie een overzicht gemaakt van de regionale behoefte aan woonwagenterreinen, gebaseerd op tellingen van Voyageurs en Zigeuners die nu in woonwageningen wonen, een raming van de bevolkingsaangroei en de wachtlijsten in gemeenten.

Het realiseren van voldoende en degelijke legale woonwagenterreinen, is tevens als doelstelling voor de huidige Vlaamse Regering naar voren geschoven. De beleidsnota Inburgering 2004-2009 van Vlaams minister Marino Keulen, stelt het volgende: "De Vlaamse Regering zal tevens de nodige aandacht verlenen aan de bijzondere woonvorm van Voyageurs en Zigeuners. In samenspraak en na overleg met de lokale en provinciale overheden, zal de realisatie van voldoende degelijke woonwagenterreinen een belangrijke doelstelling voor de Vlaamse Regering vormen."

1.1 Residentiële woonwagenterreinen

Residentiële woonwagenterreinen zijn bestemd en ingericht voor het sedentair wonen in (zowel rijklare als residentiële) woonwageningen.

Volgens een telling georganiseerd door het Vlaams Minderhedencentrum tijdens de maanden december 2002–maart 2003, wonen er in Vlaanderen 841 woonwagengezinnen effectief in een woonwagen of caravan. Eind 1999 hield het woonwagenwerk ook een telling van het aantal woonwagenbewoners in woonwageningen. Er werden toen 750 gezinnen geteld.

De nieuwe telling (begin 2003) wijst met andere woorden op een toename met 90 gezinnen op iets meer dan drie jaar. De stijging situeert zich vooral bij de Rom-gezinnen in het Brusselse. Op basis van de huidige aantallen wordt tegen 2010 een natuurlijke aangroei met 275 gezinnen verwacht tot 1.116 gezinnen.

In februari 2004 waren er in totaal 418 standplaatsen¹⁹ op gemeentelijke residentiële woonwagenterreinen, dit zijn residentiële woonwagenterreinen, aangelegd door de gemeente en met een gemeentelijk huishoudelijk reglement. In februari 2006 waren er 426 standplaatsen op gemeentelijke residentiële woonwagenterreinen.

Aantal standplaatsen op gemeentelijke residentiële woonwagenterreinen (februari 2006)

Aalst	Zijpstraat	13
	Bleekstraat	15
Aarschot	Gijmelhoekstraat	11
Antwerpen (Deurne)	Krijgsbaan	24
Antwerpen (Wilrijk)	Klaverbladdreef	14
As	Lanklaarsesteenweg	6
Bilzen	Vrankrijkstraat	2
Dendermonde	Bruynkaai	5
Diest	Turnhoutsebaan	5
Genk	Horensberg	52
Gent	Vosmeers	12
Grobbendonk	Schmitzhove	10
Heist o/d Berg	Broekmansstraat	10
Hasselt	Crutzenstraat	18
	Stadsheide	8
Ham	Eikendreef	8
Herentals	St.-Janneke	16
Leuven	Dijledreef	26
Maaseik	Wurfelder molenstraat	26
Maasmechelen	Forenzenweg	28
Mechelen	Grote Nieuwendijkstraat	20
Mortsel	Gasthuishoeve	26
Oud-Turnhout	Steenweg op Mol	8
Puurs	Lichterstraat	5
Rotselaar (Werchter)	Nieuwebaan	7
St.Jans Molenbeek	Nestelingenstraat	6
St.Katelijne Waver	Spoorweglaan	12
St.Truiden	Groenstraat	18
Wetteren	Zuiderdijk	15
TOTAAL		426

Bron: Vlaams Minderhedencentrum

¹⁹ Een standplaats is een afgebakende plaats waarop één woonwagen (voor één woonwagengezin) kan staan.

De voorbije twee jaar zijn er op gemeentelijke residentiële woonwagenterreinen maar 8 standplaatsen bijgekomen. De stad Dendermonde heeft beslist het terrein aan de Bruynkaai gedeeltelijk als residentieel terrein en gedeeltelijk als doortrekkersterrein te gebruiken. Het stadsbestuur bakende 5 residentiële standplaatsen en 7 doortrekkersplaatsen af op het woonwagenterrein.

Het woonwagenterrein van Maaseik werd in 2004 uitgebreid met 2 standplaatsen. In december 2005 werd het vernieuwde woonwagenterrein in Ham officieel geopend. De renovatie ging gepaard met een uitbreiding met 1 standplaats.

Er zijn echter nog verschillende gemeenten die beslist hebben een residentieel woonwagenterrein aan te leggen of uit te breiden. Zo zal het residentieel woonwagenterrein in Gent (in 2006) uitgebreid worden met 15 standplaatsen. In Puurs zal een nieuw woonwagenterrein aangelegd worden met 8 standplaatsen. De grond is aangekocht in 2004 en er is een ontwerp voor de inrichting getekend. De stad Hasselt zal het residentieel woonwagenterrein aan de Crutzenstraat vernieuwen en ook uitbreiden tot 26 standplaatsen. De Stad Herentals zal twee nieuwe residentiële woonwagenterreinen aanleggen met resp. 17 en 20 standplaatsen voor de woonwagengezinnen die momenteel in Herentals wonen. In Hierdoor zullen er op termijn in totaal 494 residentiële standplaatsen zijn.

In verschillende provincies werd en wordt de inrichting van een woonwagenterrein opgenomen met de gemeenten in het kader van de onderhandelingen over de ruimtelijke structuurplannen (zie verder).

1.2 Doortrekkersterreinen

Een doortrekkersterrein is een terrein dat bestemd en ingericht is voor het tijdelijk plaatsen van woonwagens. Wat betreft deze doortrekkersterreinen, werden de voorbije twee jaren een aantal concrete initiatieven genomen.

De stad Dendermonde heeft beslist het terrein aan de Bruynkaai gedeeltelijk als residentieel, gedeeltelijk als doortrekkersterrein te gebruiken. In juli 2003 bakende het stadsbestuur naast de 5 residentiële plaatsen tevens 7 doortrekkersplaatsen af op het woonwagenterrein. In december 2003 werd het gemeentelijke doortrekkersterrein van Haren opgesteld voor woonwagenbewoners. Op dit terrein kunnen maximaal 25 woonwagens staan. In juni 2005 is het proefproject i.v.m. het doortrekkersterrein op de parking van het provinciaal domein Huizingen (Beersel) van start gegaan. De stad Antwerpen heeft een doortrekkersterrein ingericht met 20 standplaatsen.

Daarnaast zijn ook de initiatieven m.b.t. de inrichting van een doortrekkersterrein in de steden Kortrijk en Gent verder gevorderd. Beide lokale besturen hebben ondertussen grond aangekocht en zullen in 2006 starten met het ontwerp. De provincie Antwerpen zoekt momenteel naar een locatie voor de inplanting van een doortrekkersterrein. De provincie Vlaams-Brabant zoekt, naast het proefproject in Beersel, naar locaties voor een doortrekkersterrein in drie andere gemeenten. In de provincie West-Vlaanderen kregen, naast Kortrijk, nog vier andere steden een taakstelling om een doortrekkersterrein in te richten.

Inspeland op deze ontwikkelingen organiseerde het Vlaams Minderhedencentrum in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap in juni 2005 een seminarie rond doortrekkersterreinen. Op deze dag werden alle actoren die betrokkenen zijn bij de realisatie van een doortrekkersterrein, zowel op het vlak van beleidsvoorbereiding, inplanting, inrichting, communicatie en/of beheer, uitgenodigd. Het was de bedoeling om kennis en ervaring uit te wisselen met andere actoren die eveneens nauw bij de realisatie van een doortrekkersterrein betrokken zijn.

Volgende thema's kwamen aan bod: de zoektocht naar een locatie, de inrichting van een doortrekkersterrein, communicatie met de omwonenden en beheer van een doortrekkersterrein.

Er werd vertrokken vanuit de concrete praktijkervaring en er was ruimte voor discussie. Van het seminarie werd een verslagboek gemaakt dat een goede hulp kan zijn bij de reeds geplande en toekomstige aanleg van doortrekkersterreinen.

1.3 Pleisterplaatsen

In afwachting van de realisatie van voldoende volwaardige doortrekkersterreinen, wordt jaarlijks via omzendbrief aan de lokale besturen gevraagd pleisterplaatsen te voorzien voor het tijdelijk onthaal van de rondtrekkende families van woonwagenbewoners. Deze omzendbrief wordt jaarlijks net voor de zomerperiode verstuurd. In deze omzendbrief wordt gevraagd voldoende aandacht aan deze problematiek te besteden en worden een aantal aanbevelingen geformuleerd.

Als opvolging van deze omzendbrief, werd eind 2005 een rondvraag georganiseerd bij de lokale besturen om informatie te verzamelen over rondtrekkende woonwagenbewoners die in 2005 tijdelijk in de Vlaamse gemeenten verbleven. Momenteel beschikken we op Vlaams niveau immers alleen over ruwe schattingen van het aantal rondtrekkende woonwagenbewoners. Aan de lokale besturen werd gevraagd om een vragenlijst in te vullen. De resultaten van de bevraging kunnen een indicatie geven over het aantal doortrekkers, de grootte van de groepen, de plaatsen die ter beschikking gesteld worden,.... Het is de bedoeling op basis van deze informatie het ondersteuningsbeleid naar lokale besturen toe verder te verfijnen.

2 SUBSIDIES VOOR WOONWAGENTERREINEN

De Vlaamse overheid stimuleert al vele jaren de lokale besturen om een woonwagenterrein aan te leggen. Sinds 1983 beschikt de Vlaamse overheid over een subsidiebesluit op grond waarvan zij subsidies ter beschikking kan stellen voor de aanleg van woonwagenterreinen.

De subsidies kunnen aangewend voor het verwerven, inrichten, renoveren en uitbreiden van zowel residentiële woonwagenterreinen als doortrekkersterreinen. Het bedrag van de subsidie is vastgesteld op 90% van de kostprijs²⁰.

Onderstaande tabel geeft aan welke middelen er in jaarlijks in de begroting werden ingeschreven voor de woonwagenterreinen.

Vastleggingskredieten voor woonwagenterreinen	
2000	1.127.916 euro
2001	1.023.800 euro
2002	950.000 euro
2003	964.000 euro
2004	978.000 euro ²¹
2005	994.000 euro
2006	1.009.000 euro

Naast de gemeente, komen ook de provincies, de OCMW's, een vereniging van gemeenten en OCMW's, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij en de door haar erkende sociale huisvestingsmaatschappijen als initiatiefnemer in aanmerking voor deze subsidie. Tot op vandaag hebben enkel de gemeenten een aanvraag ingediend.

Toegekende subsidies voor woonwagenterreinen	
1999	772.920 euro
2000	1.120.637 euro
2001	1.022.278 euro
2002	929.570 euro
2003	761.258 euro
2004	805.330 euro
2005	992.697 euro

²⁰ Besluit van de Vlaamse Regering van 12 mei 2000 houdende de subsidiëring van de verwerving, inrichting, de renovatie en de uitbreiding van woonwagenterreinen voor woonwagenbewoners, Belgisch Staatsblad van 10 augustus 2000.

²¹ Bedrag oorspronkelijk in de begroting ingeschreven. Ingevolge de begrotingsrichtlijn was er uiteindelijk maar 902.769,23 euro vastleggingskrediet (12/13) beschikbaar.

Overzicht van de besteding van de subsidies voor woonwagenterreinen in 2004 en 2005.

Gemeente	Omschrijving	Subsidie 2004	Aantal standplaatsen
As	renovatie residentieel terrein Lanklaarse steenweg waterzuivering	77.3098,93	6
Ham	herinrichting residentieel terrein Eikendreef perceel sanitaire gebouwen	26.955,60	7 (8 na renovatie)
Puurs	aanleg residentieel terrein aankoop grond perceel infrastructuurwerken perceel sanitaire blokken nutsvoorzieningen gas, elektriciteit en openbare verlichting nutsvoorzieningen water	39.749,00 216.453,12 253.851,50 24.774,46 13.581,19	8
Leuven	residentieel terrein Dijledreef aanpassing sanitaire units - eindafrekening	1.693,86	26
Mechelen	renovatie residentieel terrein De Schans – eindafrekening	25.568,73	20
Gent	aanleg doortrekkersterrein - aankoop grond	86.797,66	20
Kortrijk	aanleg doortrekkersterrein - aankoop grond	38.596,19	20
Totaal 2004		805.330,24	

Gemeente	Omschrijving	Subsidie 2005	Aantal standplaatsen
Kortrijk	doortrekkersterrein Kortrijk - aankoop grond	51.861,85	20
Gent	residentieel terrein aanleg 15 bijkomende standplaatsen	688.515,27	15
Hasselt	renovatie en uitbreiding residentieel terrein infrastructuurwerken	178.262,70	18 (26 na renovatie)
Herentals	aanleg residentieel terrein - aankoop grond	74.057,40	17
Totaal 2005		992.697,22	

3 PROJECT VAN DE VERENIGING VAN VLAAMSE STEDEN EN GEMEENTEN

Om de lokale besturen ook op een andere manier te stimuleren, heeft de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw in 2004 een subsidie gekregen van de Vlaamse Gemeenschap om een project uit te voeren gericht op het activeren en technisch ondersteunen van de gemeenten m.b.t. de problematiek van de woonwagenterreinen. Gedurende een jaar (vanaf 1 mei 2004) werd hiervoor een projectmedewerkster ingezet. Het project werd opgevolgd door een stuurgroep.

De concrete invulling van het project bestond uit het realiseren (en later ook publiceren) van een draaiboek voor het beheer van residentiële woonwagenterreinen i.s.m. de provincie Limburg, praktijkervaring in de regio Antwerpen om de mogelijkheden van solidariteit tussen gemeenten af te toetsen en een eerste aanzet tot onderzoek naar de mogelijkheden en belemmeringen voor de realisatie van private residentiële woonwagenterreinen in de rand rond Brussel. Er werd een eindrapport van het project opgesteld waarin een overzicht wordt gegeven van de verschillende stappen die een gemeente moet zetten om tot een optimaal beheer te komen. Op basis van de ervaringen en werkwijzen van de reeds bestaande residentiële woonwagenterreinen worden er tal van nuttige tips, gebruiksklare informatie en zelfs een aantal onmiddellijk toepasbare modellen gegeven.

Als leidraad bij de aanleg van een woonwagenterrein, heeft de Vlaamse overheid iedere gemeente een gratis exemplaar van deze publicatie aangeboden.

4 WIJZIGING VAN DE VLAAMSE WOONCODE

In haar vergadering van 11 mei 2001 besliste de vorige Vlaamse Regering de woonwagen te erkennen als volwaardige woonvorm. Aan de minister van Huisvesting werd gevraagd een voorstel uit te werken om het wonen in een woonwagen op een daarvoor bestemd terrein, samen met het daarmee samenhangend voorwaardenkader in de Vlaamse Wooncode op te nemen. In de beslissing van de Vlaamse Regering van 11 mei 2001 werd nogmaals bevestigd dat bij het uittekenen van het standplaatsenbeleid voor woonwagenbewoners vertrokken wordt van het principe van de gedeelde verantwoordelijkheid waarbij elk bestuursniveau – Vlaams, provinciaal en gemeentelijk – een aantal taken opneemt.

Deze principiële erkenning van de woonwagen als volwaardige woonvorm kreeg in 2004 een vertaling in het decreet betreffende de Vlaamse Wooncode²². De definitie van de woonwagen, ‘een woongelegenheden, gekenmerkt door flexibiliteit en verplaatsbaarheid, bestemd voor permanente en niet-recreatieve bewoning’, werd opgenomen in de Vlaamse Wooncode. Tevens werd ‘het verbeteren van de woonsituatie van de bewoners van woonwagens’ als een van de doelstellingen van het Vlaams woonbeleid toegevoegd. Deze aanpassingen bieden een kader om initiatieven i.v.m. de realisatie van voldoende degelijke woonwagenterreinen te ontwikkelen binnen het Vlaams woonbeleid.

²² Het ontwerp van decreet werd op 25 februari 2004 ingediend in de commissie institutionele en bestuurlijke hervormingen van het Vlaams Parlement. Op 10 maart 2004 werd het besproken in en goedgekeurd door de plenaire vergadering.

In de beleidsnota Vlaams Woonbeleid 2004-2009 van Vlaams minister Marino Keulen werd verwezen naar de wijziging van de Vlaamse Wooncode: “Wonen in een woonwagen werd recent opgenomen in de Vlaamse Wooncode als volwaardige woonvorm. De Vlaamse overheid zal in overleg met de betrokken beleidsdomeinen en organisaties nagaan welke concrete initiatieven kunnen voortvloeien uit deze formele erkenning.”

De Vlaamse Woonwagencommissie heeft, op initiatief van de afdeling Woonbeleid van de Vlaamse Gemeenschap, mogelijke initiatieven besproken die kunnen voortvloeien uit de formele erkenning van wonen in een woonwagen. Dit wordt verder bekeken in het kader van een nieuwe visie op de rol en positie van diverse actoren i.v.m. het standplaatsenbeleid die binnen deze commissie wordt ontwikkeld (zie verder).

5 REFERENTIEADRES VOOR RONDTREKKENDE BEVOLKINGSGROEPEN

Een aantal woonwagenbewoners en andere rondtrekkende bevolkingsgroepen verblijft niet op een vast adres. Dat maakt het moeilijk hen post of administratieve documenten te bezorgen. Om dat probleem op te lossen kunnen zij een referentieadres aanvragen.

Door de wet van 15 december 2005 houdende administratieve vereenvoudiging II (BS van 28 december 2005) wordt het in de toekomst ook mogelijk om een referentieadres te hebben bij rechtspersonen (naast natuurlijke personen).

De wet van 15 december 2005 bevat immers een wijziging van artikel 1 van de wet van 19 juli 1991 betreffende de bevolkingsregisters en de identiteitskaarten (BS 03/09/1991): «Onder referentieadres wordt verstaan het adres van ofwel een natuurlijke persoon die is ingeschreven in het bevolkingsregister op de plaats waar hij zijn hoofdverblijfplaats heeft gevestigd, ofwel een rechtspersoon en waar, met de toestemming van deze natuurlijke persoon of deze rechtspersoon, een natuurlijke persoon zonder vaste verblijfplaats is ingeschreven. De natuurlijke persoon of de rechtspersoon die de inschrijving van een andere persoon aanvaardt als referentieadres, verbindt zich ertoe daar alle voor die persoon bestemde post of alle administratieve documenten te laten toekomen. Hierbij mag de natuurlijke persoon of de rechtspersoon geen winstbejag nastreven. Enkel verenigingen zonder winstoogmerk, stichtingen en vennootschappen met sociaal oogmerk die minstens vijf jaar rechtspersoonlijkheid genieten en die zich in hun statuten tot doel hebben gesteld onder meer de belangen van één of meer rondtrekkende bevolkingsgroepen te behartigen of te verdedigen, kunnen optreden als rechtspersoon bij wie een natuurlijk persoon een referentieadres kan hebben.»

6 INITIATIEVEN IN DE PROVINCIES

Bij de provincies is er, onder impuls van de Vlaamse Woonwagencentrale en de integratiesector, een nieuwe dynamiek ontstaan m.b.t. het standplaatsenbeleid. Een eerste aanzet werd gegeven in het kerntakendebat. De Vlaamse Consolidatienota Kerntakendebat van 2001 bakent de bevoegdheden van gemeenten, provincies en Vlaamse overheid af. De nota bepaalt onder andere dat de provincies 'zich engageren de nodige initiatieven te nemen met betrekking tot woonwagenterreinen'. Daarnaast bieden ook de ruimtelijke structuurplannen een nieuw kader om meer standplaatsen te realiseren.

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen duidt het kader aan waarbinnen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling in Vlaanderen de komende jaren zal plaatsvinden. Het vermeldt ook een aantal zaken over de inplanting van woonwagenterreinen. Volgens het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen worden bij voorkeur in stedelijke gebieden voldoende standplaatsen voor de woonwagenbevolking voorzien op goed uitgeruste residentiële woonwagenterreinen en doortrekkersterreinen.

Deze woonwagenterreinen kunnen niet worden aanzien als recreatieve of toeristische infrastructuur maar moeten integraal deel uitmaken van de woonstructuur van het stedelijk gebied of kern van het buitengebied. Aldus moet de inplanting van deze terreinen leiden tot een versterking van het stedelijk gebied of de kern van het buitengebied conform het principe van de gedeconcentreerde bundeling.

De ruimtelijke afweging voor locaties moet plaatsvinden in het kader van het provinciaal en gemeentelijk structuurplanningsproces en/of het afbakeningsproces voor de stedelijke gebieden²³.

Voor de inplanting van een woonwagenterrein moeten de principes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen voor woonwagenterreinen en woongelegenheden gehanteerd worden. Er zijn vier belangrijke uitgangspunten van toepassing:

1. het woonwagenterrein maakt integraal deel uit van de woonstructuur;
2. ambachtelijke en/of commerciële activiteiten op het woonwagenterrein voldoen aan het verwevingprincipe;
3. de ontsluiting van het woonwagenterrein is louter gericht op het toegang geven;
4. het woonwagenterrein onderschrijft het ruimtelijk functioneren van de essentiële functies van het buitengebied (wonen en werken en natuur, landbouw en bos) en de aanwezigheid van de karakteristieke landschapselementen en -componenten.

In het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is opgenomen dat de ruimtelijke afweging voor locaties moet plaatsvinden in het kader van het provinciaal en gemeentelijk structuurplanningsproces en/of het afbakeningsproces voor de stedelijke gebieden. De provinciale en gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen geven een langetermijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van de provincie of gemeente.

In de provinciale ruimtelijke structuurplannen is telkens een meer specifiek ruimtelijk kader opgenomen voor de inplanting van woonwagenterreinen. Het realiseren van residentiële woonwagenterreinen wordt door de provincies algemeen beschouwd als een gemeentelijke taakstelling. Wat betreft de doortrekkersterreinen, is in de provinciale ruimtelijke structuurplannen opgenomen welke taak de betrokken provincie voor zichzelf weggelegd ziet en welke acties de provincie zal ondernemen.

²³ Zie Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, september 1997, tekst aangepast aan de herziening van 12 december 2003, Deel 2 Gewenste ruimtelijke structuur – richtinggevend gedeelte, III Gewenste ruimtelijke structuur, 4.3. Differentiatie en verbetering van de woningvoorraad.

De provincie Vlaams-Brabant beschouwt het realiseren van doortrekkersterreinen als een taak van de provincie, in samenwerking met de gemeente. In haar ruimtelijk structuurplan doet de provincie uitspraak over de inplantingvoorwaarden voor residentiële terreinen en doortrekkersterreinen en duidt ze de stedelijke gebieden aan die in aanmerking komen voor de inplanting van woonwagenterreinen. De provincie geeft er de voorkeur aan om de inplanting van doortrekkersterreinen uit te werken in één ruimtelijk uitvoeringsplan waarin de concrete locatie en de voorwaarden voor inrichting en beheer worden beschreven. Over dit alles organiseert de provincie overleg met de betrokken gemeenten.

De provincie Limburg beschouwt het realiseren van doortrekkersterreinen als een taak van de provincie, in samenwerking met de gemeente. In het provinciaal ruimtelijk structuurplan duidt de provincie heel concreet de stedelijke gebieden aan die in aanmerking komen voor doortrekkersterreinen.

In het kader van de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen overlegt de provincie over de aanleg van zowel doortrekkersterreinen als residentiële terreinen met de gemeenten die in het provinciale ruimtelijk structuurplan een taakstelling hebben i.v.m. woonwagenterreinen.

De provincie Oost-Vlaanderen beschouwt het realiseren van doortrekkersterreinen als een taak van de provincie, in samenwerking met de gemeente.

In haar provinciaal structuurplan heeft de provincie, op basis van de ruimtelijke afweging en de huidige situatie in de provincie, een aantal prioritaire uitgangspunten vastgelegd om terreinen te selecteren en in te richten als doortrekkersterrein of residentieel woonwagenterrein.

De provincie heeft een selectie gemaakt van gemeenten die een taakstelling krijgen m.b.t. de aanleg van een doortrekkersterrein. De realisatie van zowel doortrekkers- als residentiële terreinen wordt door de provincie eveneens opgevolgd in het kader van de uitwerking van de gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen. Over dit alles organiseert de provincie overleg met de betrokken gemeenten.

De provincie West-Vlaanderen heeft in haar ruimtelijk structuurplan de stedelijke gebieden aangeduid waar doortrekkersterreinen voorzien worden. Hier wordt ervoor gekozen om de aanleg van woonwagenterreinen (ook van doortrekkersterreinen) te koppelen aan gemeentelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen. De provincie organiseert tevens overleg met de betrokken gemeenten.

De provincie Antwerpen ziet voor zichzelf een taak in het aanleggen van twee doortrekkersterreinen. In haar ruimtelijk structuurplan heeft de provincie de woonwagenterreinen als dusdanig niet opgenomen. Aan de gemeenten werd wel de ruimtelijke mogelijkheid gegeven om een doelgroepenbeleid te voeren: 'In uitzonderlijke gevallen kunnen de gemeenten voor een aantal doelgroepen (sociale huurwoningen, terreinen voor woonwagenbewoners, permanente bewoners van recreatiegebieden) bijkomende woningen realiseren bovenop de aantallen die gelden voor de verschillende types hoofddorpen.'

Om aan de gemeenten een bijkomende impuls te geven, hebben de provincies Limburg en Vlaams-Brabant, aanvullend op de subsidieregeling op Vlaams niveau, een eigen subsidieregeling uitgewerkt voor de subsidiëring van woonwagenterreinen. Ook de provincie Oost-Vlaanderen heeft een subsidie toegekend aan de stad Gent voor de aanleg van het doortrekkersterrein, naast de subsidie van de Vlaamse Gemeenschap.

Het Brussels Parlement tenslotte heeft op 5 februari 2004 het voorstel van resolutie tot bestemming van verschillende terreinen tot doortrekkersterreinen voor woonwagenbewoners goedgekeurd. Deze resolutie stelt de oprichting van verschillende doortrekkersterreinen voor.

7 DE VLAAMSE WOONWAGENCOMMISSIE

De Vlaamse Woonwagencommissie heeft als opdracht voorstellen en adviezen te formuleren m.b.t. het standplaatsenbeleid (i.e. het voorzien in voldoende en degelijke legale woonwagenterreinen).

Op 28 februari 1997 is de Vlaamse Woonwagencommissie voor de eerste maal bijeengekomen²⁴.

In deze commissie zijn niet enkel de verschillende beleidsdomeinen op Vlaams niveau (wonen, ruimtelijke ordening, binnenlandse aangelegenheden, welzijn) vertegenwoordigd, maar ook de VVSG, de provincies²⁵, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, het Minderhedenforum en de doelgroep zelf.

De oorspronkelijke opdracht van de Vlaamse Woonwagencommissie was (en is) de volgende:

- Adviezen formuleren aan de bevoegde minister met betrekking tot het uitwerken van een globale planning van de woonwagenterreinen voor Vlaanderen.
- Adviezen formuleren aan de respectieve bevoegde ministers, via de coördinerende minister voor het minderhedenbeleid, met betrekking tot het creëren van noodzakelijke voorwaarden i.v.m. grondbeleid, ruimtelijke ordening, inrichting, toezicht en m.b.t. de consultatie van de woonwagengebouwen.
- Uitwerken van de nodige regelgeving of het voorstellen van de nodige wijzigingen aan bestaande regelgeving die de uitvoering van project 7 van het strategisch plan mogelijk moeten maken.
- Opvolgen van de aan te leggen woonwagenterreinen en het opstellen van de jaarlijkse evaluatie.

De oorspronkelijke opdracht van de Vlaamse Woonwagencommissie is nog altijd actueel, zij het dat het aangewezen is nieuwe accenten te leggen. Een aantal, eerder technische zaken, werden de voorbije jaren reeds uitgewerkt: definities, ruimtelijke uitgangspunten voor de lokalisering van woonwagenterreinen en richtinggevend bepalingen omtrent inrichting en beheer van woonwagenterreinen, subsidiebesluit, jaarlijkse omzendbrief pleisterplaatsen, brochure 'Wonen op wielen'.

Door de Vlaamse Woonwagencommissie werd een geactualiseerd scenario voor de realisatie van een behoeftedekkend aanbod aan standplaatsen uitgewerkt. In dit scenario wordt per arrondissement en deelruimte²⁶ een overzicht gegeven van het tekort aan standplaatsen (juni 2003). Om tot een behoeftedekkend aanbod aan woonwagenterreinen te komen, werden door de Vlaamse Woonwagencommissie een aantal acties voorgesteld (Visie- en doelstellingentekst standplaatsenbeleid, januari 2004).

Aan de Vlaamse Woonwagencommissie werd de opdracht gegeven een gedocumenteerd advies te verstrekken over de invulling van een aangepast beleid in verband met woonwagenterreinen.

²⁴ De Vlaamse Woonwagencommissie werd opgericht bij beslissing van de toenmalige Vlaamse minister van Cultuur, Gezin en Welzijn van 18 december 1996, met akkoord van de toenmalige Vlaamse ministers van Binnenlandse Aangelegenheden, Stedelijk Beleid en Huisvesting en van Openbare Werken, Vervoer en Ruimtelijke Ordening. Ze werd opgericht ter uitvoering van het strategisch plan voor het Vlaamse beleid t.a.v. etnisch-culturele minderheden, dat de Vlaamse Regering op 24 juli 1996 goedgekeurde, meer specifiek met het oog op het operationaliseren van project 7 uit dit plan: voldoende duurzame en aangepaste woonwagenterreinen aanleggen.

²⁵ Gezien de provincies een eigen standplaatsenbeleid voeren, blijft overleg en afstemming met de provincies noodzakelijk.

²⁶ 'Deelruimten' is een term die gebruikt wordt in de provinciale structuurplannen. Het zijn geografische gebieden die overeenkomstig de provinciale structuurplannen een specifiek en samenhangend ruimtelijk beleid vereisen.

Momenteel wordt een analyse gemaakt van alle actoren die betrokken zijn bij het beleid rond woonwagenterreinen. Over welke actoren gaat het? Welke projecten werden uitgevoerd? Wat is de rol/opdracht van lokale actoren naast/samen met andere actoren? Welke invulling wordt hieraan in de praktijk gegeven? Welke middelen worden momenteel door de verschillende actoren ingezet? Welke knelpunten ervaren zij? ... Na een evaluatie kan dan nagegaan worden op welke manier, met welke actoren, instrumenten en concrete hefboomen het aantal woonwagenterreinen kan uitgebreid worden en de woonsituatie van woonwagengebwoners kan verbeterd worden.

JEUGD

In 2005 is hard gewerkt aan de opmaak van het tweede Vlaams jeugdbeleidsplan. Het werd op 16 december 2005 goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Het plan geeft duidelijk richting aan wat er als jeugdbeleid in het vervolg van de legislatuur zal gebeuren. Diversiteit is één van de rode draden door het plan (naast participatie). Daarom zijn alle beleidsdomeinen waarover doelstellingen en acties worden geformuleerd, ook onderworpen aan een diversiteitstoets. Alle doelstellingen m.b.t. diversiteit hebben een speciaal icoontje gekregen. Ook m.b.t. het jeugdwerk zal worden gewerkt aan een bredere toegankelijkheid voor specifieke doelgroepen (waaronder etnisch-culturele minderheden).

1 PROJECTSUBSIDIES

1.1 Experimenteel of vernieuwend jeugdwerk

Sinds 2000 is op de begroting jeugd een budget voorzien voor de subsidiëring van experimentele of vernieuwende jeugdwerkprojecten. Bedoeling is deze jeugdwerkinitiatieven tijdelijk een kans te geven om nadien op een structurele basis ondersteuning te verdienen. Deze vernieuwende initiatieven moeten inspelen op nieuwe ontwikkelingen en signalen die zowel binnen het jeugdwerk als meer algemeen bij kinderen en jongeren ontstaan. De initiatieven moeten methodisch of inhoudelijk vernieuwend werken (qua methodiek of doelgroep) en inspelen op nieuwe trends, signalen of subculturen. De initiatieven moeten tot doel hebben op Vlaams niveau relevantie te verwerven.

Zowel in 2004 als in 2005 werden 6 aanvragen gehonoreerd. Twee van deze projecten richten zich naar allochtone kinderen en jongeren:

- *Kadervorming op maat, ingediend door Platform Allochtone Jongeren vzw*
PAJ werkt een kadervormingsaanbod op maat van allochtone jongeren uit om zo het allochtone jeugdwerk te versterken zodat het op termijn spontaan zijn weg vindt in het reguliere Vlaamse aanbod. In 2004 ontving de vereniging een subsidie van 40.000 euro, in 2005 ontving PAJ 29.000 euro.
- *Radio Kif Kif, de interculturele webradio van Vlaanderen, ingediend door vzw Kif Kif*
Kif Kif start een interculturele webradio voor en door allochtone jongeren op. Geïnteresseerde jongeren kunnen een cursus digitale radio volgen en worden later op pad gestuurd om zelf reportages te maken. Voor dit project ontving vzw Kif Kif in 2005 een subsidie van 22.000 euro.

1.2 Jeugdcultuurprojecten

Jongeren tussen 14 en 25 jaar of verenigingen die een artistiek project met of voor kinderen en jongeren willen realiseren, kunnen hiervoor een subsidie krijgen van de Vlaamse overheid. Een artistiek project is een activiteit of geheel van activiteiten binnen een artistieke discipline of een combinatie van disciplines, al dan niet resulterend in een artistiek product.

In 2004 werden 34 projecten gehonoreerd waarvan 1 expliciet naar allochtone jongeren.

- *Cacao Bleu* realiseerde BIS'art, een dansproject dat allochtone en autochtone kinderen en jongeren wou onderdompelen in een hedendaagse, multiculturele en polystilistische smeltkroes (8.000 euro).

In 2005 werden 16 initiatieven gesubsidieerd, waarvan 4 met een allochtone doelgroep:

- *Jamclub/Jong vzw* hield een originele en artistiek ingekleurde releaseparty van een boek samengesteld door jongedames uit een etnisch diverse buurt (2.175 euro).
- *Kif Kif vzw* organiseerde "Kleur de Kunst", een succesvolle literaire wedstrijd die zich focust op allochtonen (20.000 euro).
- *KIDS vzw steunpunt Noord* liet vijf jongeren van Roma-afkomst een film maken over de normen en waarden van hun bevolkingsgroep en hun integratie van en botsing met de Belgische maatschappij (2.350 euro).
- En ten slotte kreeg het *Russisch cultureel centrum Antwerpriza* subsidies voor een experimenteel jeugdtheaterstuk met autochtone en allochtone kinderen en jongeren.

1.3 Informatie-, communicatie- en inspraakprojecten

Om de betrokkenheid bij en de participatie van de jeugd aan het beleid te bevorderen en om de positieve beeldvorming over de jeugd te stimuleren, subsidieert de Vlaamse overheid verenigingen of projecten die tot doel hebben:

- de participatie van de jeugd bij de voorbereiding of uitvoering van het Vlaamse jeugdbeleidsplan te bevorderen;
- de informatie naar de jeugd of communicatie over de jeugd te verbeteren.

Op de begroting van 2003 werden 14 projecten goedgekeurd. Daaronder zijn volgende projecten te kaderen in het minderhedenbeleid:

- *Uitwerking draaiboek*, ingediend door het Centrum voor Maatschappelijke Gelijkheid en Jeugdwezijn vzw (24.975 euro). Het betreft de verlenging van een project gestart in 2002 en gericht op informatieverzameling rond goede methodieken en procesvorming met betrekking tot het verhogen van de toegankelijkheid van jeugdruimte op lokaal vlak voor maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren.
- *Addenda*, ingediend door Addenda (12.500 euro). Het betreft de verlenging van een project gestart in 2002 met als doel om naar de brede publieke opinie samen met jongeren objectieve informatie te verstrekken rond jongeren en etnisch-culturele minderheden.
- *Uitwisseling meisjes en vrouwen uit noord en zuid*, ingediend door Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen (SAMV vzw) (21.000 euro). Vzw SAMV organiseerde op 18 oktober 2003 een ontmoetingsdag voor allochtone meisjes en vrouwen. Hiervoor werd er samengewerkt met diverse partners uit het werkveld. Verder is de vereniging eveneens de drijvende kracht van het platform "diversiteit" binnen het Steunpunt Jeugd en bouwt zij – onder andere met het oog op betoelaging als participatievereniging 2004-2006 – het bestaande netwerk van partners verder uit.

- *Jong in de Buurt*, ingediend door Riso Antwerpen vzw (Regionaal Instituut voor Samenlevingsopbouw) (22.000 euro). Het project beoogt een verbetering van de positie van allochtone jongeren (+16 jaar) door de uitbouw en versterking van een vrijwilligerswerking in de buurt van de 3-pleintjes in Oud-Borgerhout waardoor een verbeterde relatie en minder provocerende situatie ontstaat met de andere bewoners.
- *Kinderen in opspraak komen tot inspraak en participatie*, ingediend door Riso Antwerpen vzw (21.000 euro). Ontwikkeling van methodieken en structuren in functie van een structurele participatie van in opspraak gekomen kinderen en tieners uit de kansarme buurten van de dichtbevolkte Oud-Borgerhout -Zuid Zone.

Van de 6 informatie-, communicatie en participatieprojecten op de begroting van 2004, hebben onderstaande betrekking op minderheden:

- *Kinderen in opspraak komen tot inspraak en participatie* (verlenging van 2003), ingediend door Riso Antwerpen vzw (25.000 euro).
- *Draaiboek "Ruimte en toegankelijkheid"*, ingediend door Centrum voor Maatschappelijke Gelijkheid en Jeugdwelzijn vzw (20.000 euro). Verspreiding en promotie (naar gemeentebesturen en het jeugdwerk) van het eerder ontwikkelde draaiboek.

Binnen hetzelfde hoofdstuk vijf in het decreet op het Vlaams jeugdbeleid (informatie, participatie en communicatie) worden eveneens verenigingen gesubsidieerd, voor een periode van 3 jaar op basis van een beleidsnota. Daaronder bevindt zich het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen vzw. Voor de periode 2004-2006 krijgen zij jaarlijks 90.000 euro toegekend. Het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen wil het emancipatie- en participatieproces van allochtone meisjes en vrouwen onderbouwen door in te spelen op specifieke noden en behoeften en het zichtbaar maken van deze groep binnen een multiculturele samenleving.

1.4 Subsidies voor invoegafdelingen in de culturele sector

Op 4 juli 2003 werd tussen de toenmalige Vlaamse ministers Landuyt en Van Grembergen een samenwerkingsakkoord getekend "tot bevordering van de evenredige arbeidsdeelname en diversiteit van jongeren".

Met dit akkoord gaven de ministers gevolg aan de platformtekst van 3 december 2002 die werd afgesloten tussen de Vlaamse Regering, de Vlaamse sociale partners en de allochtone gemeenschappen met betrekking tot "evenredige arbeidsdeelname en diversiteit 2010".

In deze platformtekst werden een aantal actiedomeinen vastgesteld waaraan concrete acties werden gekoppeld. Hierbij werd onder meer gesteld dat de Vlaamse Regering de nodige maatregelen zal nemen in uitvoering van het decreet van 8 mei 2002 houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt.

In het kader van dit samenwerkingsakkoord werkt de afdeling Jeugd en Sport samen met de afdeling Tewerkstelling inzake de realisatie van tewerkstellingsprojecten voor jonge risicowerklozen.

Vanuit de afdeling Tewerkstelling wordt, afhankelijk van de aard van het project, gewerkt met de instrumenten van de invoegafdelingen, diversiteitsplannen en het ESF-programma doelstelling 3 - zwaartepunt 6. Daarbij sluit de afdeling Tewerkstelling een overeenkomst met een werkgever om gedurende een bepaalde periode een vooraf bepaald aantal werknemers te werk te stellen. De afdeling Tewerkstelling zal daarbij gedurende het eerste jaar 80%, het tweede jaar 60% en het derde jaar 40% van de loonkost betalen, de afdeling Jeugd en Sport zal dit bedrag aanvullen met het ontbrekende deel van de loonkost en dit voor een maximaal bedrag van 5.500, 11.000 en 16.500 euro voor respectievelijk het 1ste, 2de en 3de jaar. De afdeling Jeugd en Sport volgt de dossiers inhoudelijk op.

In 2004 en 2005 werden de drie projecten die in 2003 gestart waren, verlengd.

Vzw *KIDS* uit Antwerpen en vzw *JONG* uit Gent sloten beide een overeenkomst met de afdeling Tewerkstelling om 8 voltijds equivalent invoegwerknemers te werk te stellen. Essentieel in beide projecten is de tewerkstelling van jongeren die overwegend van allochtone afkomst zijn. Daarnaast gaan de projecten door in wijken die als probleemwijken beschouwd worden. De werknemers worden ingeschakeld in jeugdwerkinitiatieven en krijgen daarnaast ook aangepaste vorming en begeleiding.

Een derde dossier betreft het *project Cordoba* waarbij de afdeling Tewerkstelling een overeenkomst maakte in het kader van de diversiteitsprojecten. Dit project bestaat uit een praktijkgerichte opleiding die wordt gekoppeld aan tewerkstelling en dit voor een vijftal (voltijds equivalenten) allochtone cultuurfunctionarissen. Het gaat om een bijzondere en tijdelijke inhaalprocedure om rolmodellen te creëren, waardoor het op langere termijn mogelijk moet worden dat allochtonen via de reguliere kanalen hun weg vinden en aanvaard worden in de culturele sector. Voor het Cordobaproject treedt vzw Steunpunt voor het Lokaal Cultuurbeleid op als werkgever. Het gaat om een pilootproject voor 3 jaren en er werd geen specifieke aanvullende reglementering voor uitgewerkt.

2 LANDELIJK GEORGANISEERD JEUGDWERK

Het landelijk georganiseerd jeugdwerk wordt aangestuurd door het decreet op het Vlaams Jeugdbeleid en het besluit van de Vlaamse Regering van 7 juni 2002. Dit decreet bepaalt dat bij de beoordeling van de beleidsnota's die de verenigingen indienen criteria als 'de aandacht voor de culturele diversiteit' en 'de mate waarin de maximale participatie van alle jongeren, in het bijzonder kansengroepen, worden nagestreefd door de vereniging'.

In de praktijk betekent dit dat de subsidiëring van voorheen al specifiek naar minderheden gerichte werkingen gecontinueerd wordt. Tegelijk wordt de aandacht voor de participatie van minderheden verbreed door er een specifiek beoordelingscriterium van te maken voor alle verenigingen. Aandacht voor de noden van de bijzondere doelgroep wordt aldus een opdracht van alle jeugdwerkverenigingen.

Projecten

In artikel 57 van het decreet op het Vlaamse jeugdbeleid van 29 maart 2002, gewijzigd bij decreet van 8 juli 2005, staat vermeld dat aan de erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen naast de subsidies toegekend op basis van een driejaarlijkse beleidsnota, ook subsidies kunnen worden toegekend voor de realisatie van een project.

Van het jaarlijks door het Vlaams parlement goedgekeurde krediet voor de subsidiëring van de erkende landelijk georganiseerde jeugdverenigingen wordt drie procent voorbehouden voor de subsidiëring van deze projecten. Het moet gaan om initiatieven die niet konden worden voorzien bij de opstelling van de beleidsnota's door de verenigingen (opportunities, noden waarop op korte termijn moet worden ingespeeld,...).

In 2005 werden 11 aanvragen gehonoreerd, 1 daarvan heeft ook betrekking op o.a. jonge allochtone stads-jeugdwerkers, met name het project "Competenties van jonge vrijwillige stadsjeugdwerkers" van Jeugd en Stad (9.000 euro).

Met dit project wil Jeugd en Stad de bestaande dynamieken rond EVC (elders verworven competenties), brede school en levensbreed leren mee versterken door haar kadervormingsaanbod te koppelen aan de werking rond oriëntatie en opleiding van werkloze jongeren.

Op die manier wil het project ook de toeleidingskansen van jonge (allochtone) stadsjeugdwerkers naar de arbeidsmarkt te verhogen. Binnen de evolutie naar een grotere impact van elders verworven competenties op de toeleiding naar de arbeidsmarkt wil zij het voortouw nemen in het inschalen van competenties verworven door engagement in het jeugdwerk, dit vertalen naar een duidelijke accreditatie op stedelijke schaal en in het opstellen van een procesdraaiboek.

3 LOKAAL JEUGDBELEID

In het decreet van 14 februari 2003 houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid²⁷ wordt expliciet gesteld dat alle steden en gemeenten aandacht moeten hebben voor de toegankelijkheid van het lokale jeugdwerk voor alle kinderen en jongeren, dus ook voor diegenen die moeilijker toegang vinden tot het reguliere aanbod. Art. 3, §3 van dit decreet bepaalt dat elk jeugdwerkbeleidsplan een apart hoofdstuk “toegankelijkheid van het jeugdwerk” moet bevatten.

Door dit hoofdstuk worden de gemeentebesturen verplicht stil te staan bij de toegankelijkheid van hun jeugdwerkaanbod voor alle kinderen en jongeren. Zij dienen zich af te vragen of er geen categorieën kinderen en jongeren zijn die van deelname uitgesloten worden omwille van o.a. betaalbaarheid, werkingscultuur, bereikbaarheid of beschikbaarheid. Het engagement moet ook verder gaan dan alleen maar kijken of er een probleem is. Indien nodig moeten de nodige acties ondernomen worden om de toegankelijkheid van het jeugdwerk te verbeteren. De voorgestelde maatregelen dienen met andere woorden stimulansen in te bouwen om deze kinderen en jongeren reële participatiekansen te geven.

Art. 8, §2, 3° van het decreet bepaalt dat “van het in 2° genoemde bedrag²⁸ ten hoogste 20% en ten minste 2.851.000 euro op basis van sociaal-geografische indicatoren verdeeld wordt onder gemeentebesturen voor de ondersteuning van jeugdwerkinitiatieven die de toegankelijkheid van het jeugdwerk verhogen voor alle kinderen en jongeren en waarin gewerkt wordt met kinderen en jongeren die zich in een sociaal-cultureel of sociaal-economisch zwakke positie bevinden, onder de voorwaarden bepaald door de Vlaamse Regering”.

Hiermee werden de subsidies voor jeugdwerkinitiatieven werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren structureel verankerd en werd afgestapt van een prioriteitenregeling en een beperking in tijd. De lokale gemeenschappen krijgen het vertrouwen om, binnen de centraal gestelde spelregels, plaatselijk de aanwending van deze middelen te bepalen.

In het Besluit van de Vlaamse Regering van 12 september 2003 ter uitvoering van het bovenvermeld decreet wordt beschreven hoe voor elke gemeente de relatieve maatschappelijke achterstelling van kinderen en jongeren wordt vastgelegd aan de hand van 9 jeugdspecifieke indicatoren. De keuze van de indicatoren gebeurde op basis van de beschikbaarheid van gegevens, de kennis van het veld en een factoranalyse.

²⁷ Met dit decreet wordt het decreet van 9 juni 1993 op het gemeentelijk jeugdwerkbeleid samengevoegd met het decreet van 17 december 1997 op het provinciaal jeugdwerkbeleid.

²⁸ Dit is 94% van het totale budget na voorafname van 6% voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie ter uitvoering van het jeugdwerkbeleidsplan in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De twee eerste indicatoren verwijzen naar de allochtone afkomst van kinderen en jongeren en bepalen samen voor een zesde de selectie van de gemeenten en het subsidiepercentage uit het genoemde krediet voor de betrokken gemeenten:

- 1° het gemiddeld aantal inwoners, jonger dan 25 jaar, met een Turkse, Marokkaanse, Algerijnse of Tunesische nationaliteit;
- 2° het gemiddeld aantal inwoners, jonger dan 25 jaar, uit een land dat niet behoort tot de groep van rijkste landen, met uitzondering van de in 1° vermelde landen.

De andere indicatoren belichten de kinderen en jongeren uit kansarme gezinnen, kinderen en jongeren uit de bijzondere jeugdzorg, leefloontrekkers jonger dan 25 jaar, uitkeringsgerechtigde werklozen jonger dan 25 jaar, kinderen en jongeren uit het bijzonder lager en secundair onderwijs en uit het deeltijds en beroepssecundair onderwijs.

Voor enkele gemeenten die tot 2001 een garantieverplichting hadden op basis van het vorige besluit van 21 april 1998, werd een overgangsmaatregel ingelast om de overstap naar een structurele financiering van jeugdwerkinitiatieven werkend met maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren mogelijk te maken. De betrokken gemeenten krijgen tot 2007 in totaal nog minstens hetzelfde subsidiebedrag als in 2000, zelfs als ze minder scoren op basis van de jeugdspecifieke indicatoren. Vanaf 2002 is de garantieverplichting op niveau van de werkingen zelf komen te vervallen: de gemeenten kunnen autonoom kiezen hoe ze de middelen inzetten.

De voorbije jaren werden volgende budgetten voorzien voor deze extra subsidies:

2000	2.394.512 euro
2001	2.421.543 euro
2002	2.847.627 euro
2003	2.918.503 euro
2004	2.962.260 euro
2005	3.006.700 euro
2006	3.045.800 euro

In concreto zijn de extra subsidies voorbehouden voor jeugdwerkinitiatieven die de toegankelijkheid van het jeugdwerk verhogen voor alle kinderen en jongeren, maar waarin specifiek gewerkt wordt met kinderen en jongeren die leven in situaties bepaald door het behoren tot een etnisch-culturele minderheid, het leven in armoede, of het laaggeschoold zijn.

In de planningsperiode 2002-2004 ontvingen 46 gemeenten extra subsidies op basis van de indicatoren voor maatschappelijk achtergestelde kinderen en jongeren. Voor de planningsperiode 2005-2007 komen 41 gemeenten in aanmerking voor de extra subsidies.

CULTUUR

1 SOCIAAL ARTISTIEKE PROJECTEN

Tot 2006 werden de sociaal-artistieke projecten aangestuurd door reglementen.

Vanaf 1 januari 2006 worden zij decretaal verankerd in het Kunstendecreet van 2 april 2004²⁹ en het Besluit van de Vlaamse Regering van 25 juni 2004 betreffende de uitvoering van het Kunstendecreet van 2 april 2004.

Het reglement werd het eerst van kracht in oktober 2000 en liep ten einde in oktober 2003. In afwachting van het nieuwe Kunstendecreet werd nog een overgangsreglementering van kracht voor de periode 2004-2005. Het reglement legde wel een aantal nieuwe accenten op. Zo was het de beleidsdoelstelling dat enkel projecten met een bovenlokale uitstraling zouden worden gesubsidieerd. Zuiver lokale projecten dienden voortaan te worden ondersteund op gemeentelijk niveau. Met het oog op de toekomstige integratie van deze projecten in het Kunstendecreet werd de behandeling van de nieuw ingediende dossiers naar de afdeling Muziek, Letteren en Podiumkunsten overgedragen.

Bij de laatste ronde sociaal-artistiek, voor het werkingsjaar 2005 en behandeld onder dit overgangsreglement, werden 17 organisaties gesubsidieerd voor een bedrag van 1.163.000 euro.

Door het invoeren van één Kunstendecreet, waarin ook de sociaal-artistieke projecten opgenomen zijn, wil de overheid ook een concrete vertaling geven aan de beleidsdoelstelling om globaal tot een vereenvoudigde en transparante regelgeving te komen. Het Kunstendecreet speelt met andere woorden niet enkel in op een aantal inhoudelijke tendensen binnen het kunstenlandschap, het brengt ook structuur aan in dat complexe en diverse landschap. Behalve de administratieve vereenvoudiging van de regelgeving biedt het decreet ook rechtszekerheid voor sectoren die daarvoor ad hoc of via experimentele reglementen werden ondersteund. De opname in het Kunstendecreet moet dan ook gezien worden als een mogelijkheid tot opwaardering van de sociaal-artistieke projecten.

Het spreekt voor zich dat het kader van het Kunstendecreet andere accenten en prioriteiten legt in de beoordeling dan wanneer de sociaal-artistieke projecten enkel in een armoedebestrijdings- of cultuurparticipatiecontext worden geplaatst. Voor sociaal-artistieke organisaties, worden, om de grootte van het financieringsbudget te bepalen, en rekening houdend met de specificiteit van de organisatie, de volgende beoordelingscriteria gehanteerd, voorzover die relevant zijn voor de beoordeling van de gesubsidieerde activiteit:

- 1° kwaliteit van het sociaal-artistieke concept en concrete uitwerking;
- 2° betrokkenheid van de deelnemers;
- 3° kwaliteit van de procesbegeleiding;
- 4° samenwerking met kunstenaars, artistieke praktijk, sociale en culturele organisaties;
- 5° vernieuwend karakter van de gehanteerde methoden;
- 6° voorbeeldfunctie binnen het sociaal-artistieke veld;
- 7° het organisatorische, financiële en boekhoudkundige management.

²⁹ Decreet van 2 april 2004 houdende de subsidiëring van kunstenorganisaties, kunstenaars, organisaties voor kunsteducatie en organisaties voor sociaal-artistieke werking, internationale initiatieven, publicaties en steunpunten.

De Vlaamse Regering kan aanvullende criteria bepalen in functie van de door de haar geformuleerde prioriteiten.

Overeenkomstig artikel 86 van het Kunstendecreet van 2 april 2004 worden de organisaties die gesubsidieerd worden ook automatisch erkend. Met de invoering van het Kunstendecreet werd er ook een nieuwe commissie ‘sociaal-artistiek’ opgericht. Ondertussen heeft deze commissie reeds de eerste structurele en projectmatige ronde binnen het Kunstendecreet behandeld.

Op basis van het betreffende besluit³⁰ worden 9 sociaal-artistieke organisaties gesubsidieerd voor het geheel van hun werking voor een totaalbedrag van 1.855.000 euro. De beslissing rond de projectaanvragen sociaal-artistiek wordt in 2006 genomen.

2 SOCIAAL-CULTUREEL VOLWASSENENWERK

Het decreet van 4 april 2003 betreffende het sociaal-cultureel volwassenenwerk vraagt aan de erkende verenigingen aandacht voor culturele diversiteit. De mate waarin een sociaal-culturele vereniging aandacht besteedt aan culturele diversiteit vormt dan ook één van de negen parameters bij de beoordeling van de beleidsplannen. De praktijk wijst uit dat de adviescommissie ‘verenigingen’ bij de beoordeling van deze plannen daadwerkelijk rekening houdt met dit criterium. Vastgesteld wordt ook dat meer en meer verenigingen een aanbod ontwikkelen dat expliciet bedoeld is voor etnisch-culturele groepen.

2.1 Verenigingen van migranten

Het sociaal-cultureel volwassenenwerk telt momenteel 14 erkende verenigingen van migranten. Deze verenigingen richten zich in de eerste plaats naar hun eigen doelgroep (de hoofddoelstelling blijft voor velen de emancipatie van de groep), maar een groot deel van hun activiteiten staan open voor iedereen. We merken trouwens meer en meer samenwerkingsinitiatieven tussen verenigingen van migranten en de Vlaamse verenigingen. Het feit dat de meeste verenigingen van migranten intern multi-etnisch zijn maakt dat hun eigen activiteiten cultureel divers zijn.

2.2 Socius

Socius, het steunpunt voor sociaal-cultureel volwassenenwerk stimuleert het denkproces over ‘intercultureel leren’ door middel van een ‘collegagroep’ waar zowel Bewegingen, Vormingsinstellingen als Verenigingen aan deelnemen.

Bedoeling is om samen een proces op gang te brengen waardoor binnen de organisaties de aandacht voor culturele diversiteit als vanzelfsprekend wordt ervaren.

Er wordt nagedacht over hoe de organisatie als geheel kan worden gesensibiliseerd, hoe de medewerkers (trainers) de nodige competenties kunnen verwerven (en welke die dan zijn) die nodig zijn om de gevoeligheid voor culturele diversiteit te kunnen uitdragen, over welke activiteiten best passen bij welke organisatie en over het deblokken van vastgelopen projecten.

³⁰ Besluit van de Vlaamse Regering houdende de subsidiëring van kunstenorganisaties, organisaties voor kunsteducatie, organisaties voor sociaal-artistieke werking, periodieke publicaties en steunpunten in de periode van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2009, en van instellingen van de Vlaamse Gemeenschap in de periode van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2010.

2.3 Lokaal cultuurbeleid

Het decreet van 13 juli 2001 houdende het stimuleren van een kwalitatief en integraal lokaal cultuurbeleid vraagt aan de gemeenten aandacht voor culturele diversiteit.

- M.b.t. het gemeentelijk cultuurbeleidsplan stelt het decreet de participatie van zoveel mogelijk groepen uit de bevolking bij de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het cultuurbeleidsplan voorop. Dit impliceert ook de etnisch-culturele minderheden.
- De definitie van het lokale gemeenschapscentrum geeft expliciet aan dat het bijzondere aandacht moet schenken aan de culturele diversiteit.
- M.b.t. het cultuurcentrum bevat het decreet 9 parameters die als aandachtspunten worden beschouwd bij het opstellen van het beleidsplan van het cultuurcentrum en bij de beoordeling van de aanvragen voor variabele subsidie. Een van deze parameters is “de concretisering van de culturele diversiteit op het vlak van programmering, participatie, personeelsbeleid en bestuur”. Een andere parameter verwijst naar de gemeenschapsvorming als een manier waarop lokale gemeenschappen versterkt worden, met bijzondere aandacht voor moeilijk bereikbare doelgroepen.
- M.b.t. de ondersteuning van de bibliotheekwerking van de gemeente moet elke provincie het initiatief nemen tot een streekgericht bibliotheekbeleid. Een van de opdrachten van dit streekgericht bibliotheekbeleid is het opzetten van samenwerkingsprojecten tussen bibliotheken en culturele of andere instellingen en organisaties, o.m. rond doelgroepenwerking.

Uit de ingediende beleidsplannen kan afgeleid dat vrijwel alle gemeenten hun cultuurbeleid richten naar de totale bevolking, met inbegrip van de etnisch-culturele minderheden. Exacte cijfergegevens zijn er op dit ogenblik echter niet.

De besteding van de supplementaire subsidie (1 euro per inwoner bij een goedgekeurd beleidsplan) wordt wel in grote categorieën geregistreerd. Eén van deze categorieën is “bijzondere doelgroepen/sociaal-artistieke projecten”. Deze categorie staat samen met “erfgoed” en “communicatie” bovenaan het lijstje. Bij de vijf categorieën die ook goed scoren horen “samenwerkingsinitiatieven” en “toeleiding/participatiebevordering/kunst- en cultuureducatie”.

De jaarlijkse gegevensregistratie bij bibliotheken en cultuurcentra bevat tot heden geen specifieke informatie waaruit het bereik van etnisch-culturele minderheden zou kunnen blijken.

T.o.v. het jaarrapport 2002-2003 zijn er geen nieuwe ontwikkelingen of bijkomende gegevens aan te geven.

SPORT

1 DIVERSITEIT IN HET SPORTLANDSCHAP ALS UITGANGSPUNT

De sportsector gebruikt het begrip ‘diversiteit’ in de brede zin van het woord. Verschillende vormen van diversiteit, met name leeftijd, handicap, gender en etnisch-culturele diversiteit komen aan bod in het “sport voor allen” concept. Er wordt gewerkt aan de vanzelfsprekendheid van etnisch-culturele diversiteit op het vlak van aanbod, participatie, begeleiding en bestuur.

Wat participatie (sportbeoefening) betreft, neemt het aantal sporters met een etnisch-cultureel diverse afkomst toe. In verschillende sporttakken (bv. voetbal- zaal- en veldsporten, vechtsporten, badminton,) worden talentvolle jongeren ontdekt en groeien ze door naar de georganiseerde sport (sportclubs, topsportscholen....).

Op het vlak van begeleiding (trainer, coach, ...) zien we dat er in verhouding heel weinig diversiteit is bij de gekwalificeerde trainers. Ook in de bestuursorganen zijn er weinig of geen mensen van diverse etnisch-culturele groepen aanwezig.

Het is dan ook essentieel dat de actoren in het sportveld zowel de toegankelijkheid van de voorzieningen als het stimuleren van het nemen van verantwoordelijkheden aanpakken.

2 HET OVERLEGPLATFORM ETNISCHE CULTURELE MINDERHEDEN IN DE SPORT

In 2002 startte het Bloso met een overlegplatform etnische culturele minderheden in de sport. Dit initiatief kaderde in de uitwerking van het nieuwe strategische plan Etnische Minderheden 2004-2010.

Binnen het platform dachten experts na over het vertalen van strategische naar operationele doelstellingen. De strategische doelstelling ‘realiseren van evenredige participatie van minderheden in de sport’ kreeg concrete invulling in drie operationele doelstellingen:

- 1° verhogen van het aantal gekwalificeerde begeleiders van allochtone origine in de sport;
- 2° verhogen van de competentie van sportfunctionarissen in het omgaan met diversiteit;
- 3° racisme en discriminatie in de sportsector worden actief bestreden. De Vlaamse overheid voert een actief beleid rond fair-play, waarden en normen in de sport (ethische code).

Enkele vaststellingen

1° Verhogen van het aantal gekwalificeerde begeleiders van allochtone origine in de sport

- Vlaanderen beschikt niet over concrete cijfers inzake de sportparticipatie van mensen van allochtone origine omdat er nog steeds geen eenduidig instrument is om sporters van allochtone origine te registreren.
- In Vlaanderen zijn er de laatste jaren op verschillende niveaus (lokaal, provinciaal, landelijk) diverse initiatieven (o.a. Buurtsport, Opboksen Limburg, prioriteitenbeleid 2003-2004 voor de sportfederaties, ...) ontwikkeld naar sporters van allochtone origine.
- Al deze initiatieven beogen het beter toegankelijk maken van het huidig sportaanbod en het verhogen van de participatie van mensen van allochtone origine in het georganiseerde sportaanbod.
- Vooral initiatieven op het lokale niveau in de directe omgeving hebben succes: vb. wijkgebonden voetbaltornooien. Initiatieven aangestuurd vanuit een hogere overheid vinden minder aansluiting: vb. prioriteitenbeleid voor sportfederaties. Slechts twee sportfederaties namen hier aan deel en ontwikkelden specifieke acties.
- Het aantal allochtone sportbeoefenaars aangesloten bij een sportclub is sterk wisselend van sporttak tot sporttak.
- Het aantal cursisten van allochtone origine aan de sportkaderopleiding van de Vlaamse Trainersschool (VTS) is tot op heden nog zeer beperkt. Het zijn uitsluitend jongens van allochtone origine die zich inschrijven voor een cursus. Meisjes van allochtone origine schrijven zich zeer uitzonderlijk in. Opleidingen Initiator Voetbal, Zaalvoetbal, Veldvoetbal en Boksen kennen momenteel de hoogste instroom aan allochtonen.
- Sinds 2004 is de cursus bewegingsanimateur van de Vlaamse Trainersschool ontwikkeld. Dit nieuw cursusinitiatief, dat georganiseerd wordt in samenwerking met de Vlaamse sportfederatie, de Gemeentelijke en Provinciale sportdiensten (ISB) en Buurtsport Vlaanderen, richt zich naar de vele vrijwilligers die aan de slag zijn op het lokale vlak (buurtsport, jeugddiensten, gemeentelijke sportdiensten, recreatieve sportclubs, ...).
- Bijzondere aandacht gaat hierbij naar het stimuleren van jongeren die verbonden zijn aan buurtsport, allochtone verenigingen en die geen enkele erkende opleiding in de sport hebben gevolgd. Deze cursus is een eerste kennismaking met het didactisch en veilig leren begeleiden van bewegingsactiviteiten. In deze cursus wordt er niet gefocust op sporttechnische kennis, maar op het sportorganisatorische met aandacht voor het omgaan met specifieke doelgroepen.
- Het secretariaat BuurtSport is een belangrijke gangmaker voor deze cursus. BuurtSport richt zich specifiek naar intermediären van het gemeentelijk sport-, jeugd- en welzijnsveld. Zij kennen het ruime lokale verenigingsleven en zijn er al dan niet actief. Via de intermediären wordt er op gerichte wijze gecommuniceerd met het doelpubliek, waarbij gemikt wordt op professionele begeleiders en vrijwillige begeleiders binnen het buurtsportgebeuren.
- De belangstelling van jongeren van allochtone origine voor deze cursus neemt toe. Vele jongeren worden vanuit de organisatie waarvoor ze aan de slag zijn (als vrijwilliger of professioneel tewerkgesteld) gestimuleerd om deze opleiding te volgen. De formule van één week internaat (slechts tweemaal een verre verplaatsing, tijdsduur is haalbaar, rekening houden met voedingsgewoonten van de deelnemers, ...) is zeker voor deze jongeren een goed gegeven.

- Deze cursus vergt een grote inspanning van een aantal jongeren vooral op het vlak van theoretische kennis (algemeen gedeelte) en structureren van groepen (didactiek). Ook van de docenten vraagt dit bijzondere aandacht en opvolging.
- Verscheidene jongeren van allochtone origine die met succes het diploma Bewegingsanimateur behaalden, zijn nu op verscheidene locaties aan de slag (gemeentelijke sportdienst, parkwachter Bloso, buurtsport, recreatieve activiteiten op sportkampen, ...). Sommigen onder hen willen verder nog bijkomende opleidingen volgen.
- Allochtonen blijken makkelijker de stap tot inschrijving en deelname aan een cursus te zetten wanneer zij hierin (financieel) ondersteund en gevolgd worden vanuit een organisatie.
- Vanuit de Vlaamse Trainersschool wordt de bedenking geformuleerd of bepaalde aandachtsgroepen wel voldoende voorbereid zijn om aan een VTS-cursus deel te nemen.
- Voor het schooljaar 2004-2005 waren er 561 jongeren (secundair onderwijs) met een topsportstatuut, waarvan 28 jongeren van allochtone origine (op basis van naamherkenning). Zij beoefenen volgende sporten: voetbal (20 jongeren waarvan 12 in de topsportschool) gymnastiek (2), badminton (1), handbal (2), judo (1), taekwondo (1) en tafeltennis (1).
- De laatste vijftien jaar werden in Vlaanderen een aantal studies verricht die (aspecten van) culturele diversiteit binnen de sportsector in kaart hebben gebracht. In de wetenschappelijke bijdragen wordt voornamelijk de relatie tussen sport(beoefening) en sociale integratie onderzocht. In andere studies staat dan weer de evaluatie van een projectwerking omtrent sport en culturele diversiteit centraal.

2° Verhogen van de competentie van sportfunctionarissen in het omgaan met diversiteit

- Lokale overheden zijn het dichtst betrokken bij de burger. In die zin vervullen sportfunctionarissen een sleutelfunctie in het bereiken, stimuleren en ondersteunen van de sportparticipatie van de doelgroep. Zeker in grote steden is er vraag naar meer onderbouwde ondersteuning van minderheidsgroepen. In de opleiding tot sportfunctionaris is echter nog te weinig aandacht voor het leren omgaan met diversiteit. Het ontbreekt sportfunctionarissen evenwel niet aan goede wil om een ruim Sport-voor-Allen-beleid uit te werken. Dat neemt niet weg dat de nodige instrumenten ontbreken om een aangepast breedtesportbeleid te implementeren dat representatief is voor de beoogde doelgroep.
- In de opleiding tot sportfunctionaris wordt vanaf 2005 het vak sportdiversiteitsbeleid op het lokale niveau georganiseerd. In dit vak ontwikkelen de cursisten de vaardigheid om de diversiteit op het lokale vlak in kaart te brengen, een swot-analyse te maken van het sportaanbod naar de specifieke doelgroep en concrete actiepunten voor te stellen. Door deze methodiek is er een betere afstemming tussen de lokale sportdienst en bepaalde kansengroepen.

3° Racisme en discriminatie in de sportsector worden actief bestreden. De Vlaamse overheid voert een actief beleid rond fair-play, waarden en normen in de sport (ethische code)

- In het opleidingsaanbod van de Vlaamse Trainersschool gaat er bijzondere aandacht naar het wegwerken van racisme en discriminatie. In de initiatoropleiding worden er tips gegeven om de fair-play gedachte concreet vorm te geven. Ten behoeve van alle geïnteresseerde Initiators, Trainers B/A worden er lezingen over ethiek georganiseerd met aandacht voor het wegwerken van racisme en discriminatie.
- Vanuit Panathlon Vlaanderen worden er initiatieven ontwikkeld om de Panathlon verklaring over ethiek in de jeugdsport (Gent 2004) te laten ondertekenen door diverse actoren in de sport.

3 WERKGROEP CULTURELE DIVERSITEIT IN DE SPORT

In februari 2005 werd een werkgroep Culturele Diversiteit in de Sport opgericht met volgende partners: Vlaamse Trainersschool/Bloso, Vlaamse Sportfederatie, ISB (Vlaams Instituut voor Sportbeheer en recreatiebeleid) /BuurtSporten, het beleids- en informatiepunt Cultuur, Jeugd en Sport.

Deze werkgroep kreeg van minister Bert Anciaux de opdracht om een traject culturele diversiteit uit te werken ter voorbereiding van het Actieplan culturele diversiteit voor Cultuur, Jeugd en Sport.

Concreet ging de werkgroep na in welke mate er:

1. (cijfer)gegevens bestaan betreffende sport en culturele diversiteit,
2. praktijkvoorbeelden opgesomd kunnen worden,
3. reeds beleidsacties opgestart werden,
4. uitdagingen en knelpunten voor de sportsector naar voor geschoven kunnen worden.

Op vraag van het beleid werd 'diversiteit' vanuit drie invalshoeken bekeken, namelijk:

1. Vanuit de *aanbodzijde*, met het onderscheid tussen het georganiseerde aanbod en 'anders georganiseerde aanbod' (met inbegrip van de commerciële sportsector);
2. Vanuit de *participatiezijde*, met aandacht voor het verschil in niveau van de sportbeoefening (recreatief – competitief – topsport) maar ook met oog voor het verschil tussen algemene sportbeoefening en sporttakgerichte sportbeoefening;
3. Vanuit *bestuurs- en begeleidingszijde*. In het sportlandschap zijn veel vrijwilligers actief (ongeveer 300.000 in Vlaanderen) die taken op zich nemen om de kwaliteit van de sportbeoefening te vergroten. In het kader van het actieplan ligt de klemtoon vooral op de opleiding en bijscholing van trainers (VTS), bestuurders (Sportac) en scheidsrechters (de respectievelijke sportfederaties).

Daarnaast zijn er in Vlaanderen heel wat mensen professioneel tewerkgesteld in de sportsector. Er zijn de gemeentelijke sportdiensten met sportfunctionarissen, sportpromotoren, zwembad-beheerders, redders enzovoort. Binnen de sportfederaties zijn er sporttechnische en administratieve coördinatoren/ medewerkers aan de slag.

Vanuit de sportsector werden vier beleidsuitdagingen geformuleerd en een aantal acties geformuleerd.

- *Beleidsuitdaging 1: Visie- en kennisontwikkeling over diversiteit*
 - Beleidsactie 1: Informeren van sportfederaties en sportclubs over diversiteit
 - Beleidsactie 2: Bijscholing organiseren voor sportfederaties en sportclubs over diversiteit
 - Beleidsactie 3: Sportfunctionarissen opleiden en bijscholen rond diversiteit op het lokale vlak
- *Beleidsuitdaging 2: Verhogen van het aantal gekwalificeerde begeleiders van allochtone origine in de sport*
 - Beleidsactie 4: Gerichte promotie voeren naar jongeren van allochtone origine over het opleidingsaanbod
 - Beleidsactie 5: Het verhogen van het aantal gekwalificeerde begeleiders van allochtone origine in de sport

- *Beleidsuitdaging 3: Diversiteitsmanagement*
 - Beleidsactie 6: Ontwikkelen van een instrument voor diversiteitsmanagement
 - Beleidsactie 7: Integreren van diversiteit als onderdeel in de kwaliteitselementen in het registratie- en evaluatie-instrument IK-Sport voor sportclubs
- *Beleidsuitdaging 4: Diversiteit in de georganiseerde sportbeoefening*
 - Beleidsactie 8: De instroom van allochtone sportbeoefenaars vanuit buurtsport naar de sportclub verhogen

Om de vooropgestelde beleidsuitdagingen in de praktijk te realiseren zijn er een aantal dwingende voorwaarden:

- a. Het diversiteitsdiscours rond ‘etnisch culturele minderheden’ moet gekaderd worden in het ruimere “Sport voor Allen” beleid dat de sportsector voert.
- b. Het werkveld moet blijvend gestimuleerd worden door het overlegplatform etnische minderheden in de sport.
- c. Daarnaast moeten er extra financiële middelen voorzien worden om dit actieplan te realiseren.
- d. Vrijwilligers moeten ernstig ondersteund worden.
- e. Er is nood aan een uniform registratiesysteem met concreet meetbare indicatoren.

MEDIABELEID

De VRT heeft zich in het kader van zijn gelijkekansenbeleid in de periode 2004-2005 verder gefocust op de beeldvorming en participatie van allochtonen in de media.

De Cel Diversiteit, die begin 2003 werd opgericht, heeft het engagement aangegaan het Charter Diversiteit verder om te zetten in concrete acties. De opdracht van de cel is te werken aan enerzijds de beeldvorming en anderzijds aan de tewerkstelling.

Hieronder volgt een opsomming van een aantal concrete acties die de cel in 2004 heeft opgestart en die in 2005 werden verder gezet of uitgewerkt.

1 BEELDVORMING

De Cel Diversiteit verleende advies en ondersteuning aan programmamakers, journalisten en scenarioschrijvers rond het implementeren en evalueren van diversiteit in de beeldvorming via medewerking aan profieldagen, brainstorms, ateliers. Daarnaast beantwoordde de Cel ad hoc vragen van redacties.

De studiedienst van de VRT deed, in samenwerking met de Cel Diversiteit, een grootschalig onderzoek naar de “zichtbaarheid van mensen van andere origine op de Vlaamse televisie”. Dit resulteerde in het rapport ‘Kleur bekennen 2004 - Monitor Diversiteit’.

De monitor geldt als een uniek meetinstrument met betrekking tot de aanwezigheid van minderheidsgroepen op het Vlaamse scherm. Tegelijk wil het programmamakers ondersteunen en inspireren en hen helpen in de dagelijkse praktijk door aanbevelingen te doen. De uiteindelijke bedoeling is aan een meer gediversifieerd programma-aanbod te werken en alle Vlaamse kijkers beter te bedienen. De resultaten en de interessante tips en aanbevelingen inzake beeldvorming die de monitorstudie opleverde, werden bekend gemaakt en verder verspreid onder programmamakers en journalisten.

In 2005 ontwikkelde de Cel Diversiteit “Kritische Performantie Indicatoren Diversiteit” voor televisieprogramma’s. Dit zijn meetinstrumenten “op maat” waarmee de televisienetten, de nieuwsdienst en de sportdienst zelf de zichtbaarheid van minderheidsgroepen in hun programma’s driemaandelijks evalueren. Dankzij deze specifieke screenings kunnen knelpunten in de verschillende programmagenres accurater worden opgespoord en kan doelgericht naar oplossingen worden gezocht.

De workshop “Omgaan met Diversiteit”, een algemene vorming die zich richt tot alle personeelsleden van de VRT, werd gelanceerd. De workshop werd verzorgd door een intercultureel trainer en ondergebracht in het bestaande opleidingsaanbod. In de loop van 2005 zijn er vier sessies georganiseerd. De workshop werd erg positief geëvalueerd door de deelnemers. De sessies worden verder gezet in 2006.

Het netwerk van contacten uit de verschillende allochtone gemeenschappen in Vlaanderen (zelforganisaties, koepelverenigingen, interculturele media, studentenorganisaties en individuen) werd verder uitgebreid en ter beschikking gesteld van de programmamakers.

Er werd gezocht naar nieuwe mogelijkheden om ontmoetingsmomenten uit te werken tussen programmamakers en allochtone experts rond specifieke programmagenres en concrete thema's die met diversiteit en interculturaliteit verband houden. In 2006 start een proefproject.

2 INSTROOM JONG TALENT

2.1 Op en achter de schermen een weerspiegeling van de diversiteit

Op en achter de schermen wil de VRT een weerspiegeling zijn van de diversiteit in de Vlaamse samenleving. Omdat de instroom en doorstroom van allochtoon talent soms nogal moeizaam verloopt, besloot de VRT voor deze doelgroep in 2004 een positieve actie op te zetten.

Er werd een stage-opleidingsproject gestart voor allochtone jongeren: een uniek pilootproject in partnerschap met het uitzendbureau Randstad.

De VRT bood in augustus 2004 vijf allochtone jongeren een training-on-the job aan op een redactie van de VRT en dit voor een periode van zes maanden. De kandidaten sloten met Randstad een stagecontract af als programmamedewerker. De VRT zorgde voor begeleiding en opleiding. Een belangrijk deel van de opleiding is de training on the job. Maar daarnaast neemt de stagiair ook deel aan de cursussen die de VRT organiseert voor zijn vaste medewerkers.

De eindevaluatie van het project was bijzonder positief, zowel voor de stagiairs als voor de VRT.

In augustus 2005 ging dan ook het tweede stage-opleidingsproject voor allochtoon jong talent van start. Dit initiatief wordt ook in 2006 verder gezet.

2.2 Sensibiliseren en informeren van de mediamakers van morgen

De Cel Diversiteit richt zich tot de mediamakers van morgen en wil zoveel mogelijk allochtone scholieren en jongeren sensibiliseren en informeren over werken bij de VRT.

Net als de vorige jaren namen in maart 2005 een twintigtal allochtone scholieren deel aan de VRT-tweedaagse. Daarbij konden ze gedurende twee dagen "snuffelen" bij de verschillende redacties.

De VRT wil echter meer leerlingen bereiken. Voor scholieren uit verafgelegen regio's is de tweedaagse in Brussel bovendien moeilijk haalbaar. Daarom werd een bijkomend initiatief uitgewerkt in samenwerking met Radio 2 regionaal: een radio- en televisieatelier voor allochtone scholieren op woensdagnamiddag in het lokale omroepgebouw.

In oktober 2005 had een eerste editie plaats bij Radio 2 Limburg: een dertigtal scholieren uit de provincie maakten er op een speelse manier kennis met de VRT. Dit werd erg positief onthaald.

In 2006 worden gelijkaardige ateliers gepland bij de andere Radio 2 omroepen.

GELIJKE KANSEN IN VLAANDEREN

Het Vlaamse gelijkekansenbeleid heeft oog voor de verschillen tussen sociale groepen (diversiteit), maar ook voor de individuele ontplooiing en ontwikkeling van mensen (emancipatie) binnen die groepen, waarbij niemand wordt uitgesloten (non-discriminatie) en iedereen zich verantwoordelijk voelt voor de onderlinge samenhang (solidariteit)³¹. 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' wil achterstellingen tegengaan en richt zich in de eerste plaats op achterstellingsmechanismen die veroorzaakt worden door gender, seksuele oriëntatie en ontoegankelijkheid. Het wil deze zichtbaar en bespreekbaar maken, ze bestrijden en de totstandkoming van nieuwe achterstellingsmechanismen voorkomen.

Voor de legislatuur 2004-2009 werden binnen het gelijkekansenbeleid vier domeinen bepaald waarop prioritair wordt gefocust, namelijk socialisatie, loopbaanontwikkeling, leefwereld en beleidsparticipatie. Socialisatie gaat over het zich eigen maken van heersende normen en waarden. Het is een proces dat zich afspeelt in verschillende geledingen van de maatschappij, o.a. thuis, op school en op de werkvloer. Het gelijkekansenbeleid wil ervoor zorgen dat deze processen ontdaan worden van stereotiepe en beperkende beeldvorming die uitmondt in ongelijke kansen. Zowel de voorbereiding, opstart als uitbouw van een loopbaan, wordt gekenmerkt door ongelijkheden bijvoorbeeld tussen mannen en vrouwen. Ook binnen de groep vrouwen en binnen de groep mannen zien we verschillen, bijvoorbeeld tussen allochtonen en autochtonen. Dergelijke 'deelgroepen' krijgen binnen het huidige gelijkekansenbeleid extra aandacht.

Omdat achterstellingsmechanismen zich voordoen op veel terreinen van het maatschappelijk leven, is het belangrijk om vanuit het gelijkekansenbeleid domeinoverschrijdend te werken. Hiertoe gaf de Vlaamse Regering op 22 juli 2005 haar principiële akkoord om de open coördinatiemethode toe te passen als werkmethode van het Vlaamse gelijkekansenbeleid.

Naast de coördinerende werking, ontwikkelt het Vlaamse gelijkekansenbeleid ook een verticale werking. Deze verticale werking omvat een aantal aspecten. Zo wordt er expertise ontwikkeld die inzicht geeft in de situatie van de doelgroepen van het gelijkekansenbeleid, de problemen die ze ervaren en de mogelijke oplossingen. Ook wordt het middenveld versterkt. Dat middenveld is een belangenvertegenwoordiger van de doelgroepen en een intermediair tussen hen en het beleid. Daarnaast wordt de brede bevolking gesensibiliseerd via het verspreiden van informatie en campagnes.

Binnen deze verticale werking heeft 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' vanzelfsprekend ook aandacht voor de doelstellingen die in het kader van het minderhedenbeleid worden nagestreefd. Enkel die aspecten van de gelijkekansenwerking die betrekking hebben op het minderhedenbeleid worden hieronder toegelicht.

³¹ Beleidsnota Gelijke Kansen 2004-2009 van mevrouw Kathleen Van Brempt, Vlaams minister van Mobiliteit, Sociale Economie en Gelijke Kansen.

1 BELEIDSGERICHT ONDERZOEK

Wetenschappelijke gegevens over gelijke kansen zijn onontbeerlijk om een beleid te voeren dat inspeelt op de steeds veranderende noden op dit vlak. De doelstellingen van een gelijkekansenbeleid moeten immers afgestemd worden op de maatschappelijke realiteit. Gelijke Kansen in Vlaanderen cofinanciert daarom sinds september 2001 het Steunpunt Gelijkekansenbeleid (SGKB). Dit steunpunt is opgebouwd uit 4 onderzoekscellen. Eén van deze onderzoekscellen verricht onderzoek i.v.m. allochtonen.

In 2004-2005 werden onder meer volgende onderzoeken/ onderzoeksrapporten afgerond:

- *School leadership and equity: The case of Antwerp. A report on good practices in three primary schools*, Noël Clycq en Ina Lodewyckx, promotor: Paul Mahieu (UA), 2004.

In dit internationale onderzoek, gecoördineerd vanuit Slovenië en Canada, nam het SGKB het Vlaamse luik op zich. De centrale onderzoeksvraag betreft de wijze waarop scholen omgaan met diversiteit (cultureel, etnisch, religieus) die aanwezig is in hun leerlingenpopulatie. Meer bepaald wordt een overzicht gegeven van de 'good practices' die drie basisscholen in Antwerpen laten optekenen.

- *Islambeleving bij hoogopgeleide moslimjongeren in Vlaanderen*, Katrien Van der Heyden, Johan Geets, Els Vanderwaeren en Christiane Timmerman, 2005. Dit onderzoek beschrijft de betekenis van Islam bij hoogopgeleide islamitische jongeren. Via diepte-interviews worden jonge moslims bevraagd over de inhoud van hun identiteit en hun Islambeleving in Vlaanderen.
- *Allochtone en autochtone jongeren met psychische problemen en gedragsproblemen*, Ina Lodewyckx, Astrid Janssens, Peter Ysabee en Christiane Timmerman, 2005. Deze studie gaat na welk traject allochtone en autochtone jongeren met psychische problemen en gedragsproblemen naar en binnen de (geestelijke) gezondheidszorg en bijzondere jeugdbijstand afleggen. De knelpunten die ertoe leiden dat allochtone jongeren moeilijker hun weg vinden naar hulpverlening in de geestelijke gezondheidszorg, worden onderzocht.
- *Beschikbaarheid en gebruik van traditionele en nieuwe media bij allochtone jongeren in Vlaanderen*, Ilse Devroe, Dieter Driesen, en Frieda Saeys, 2005.- Deze studie wil het mediagedrag van allochtone jongeren in Vlaanderen in kaart brengen, opvolgen en verklaren. Meer specifiek gaat de onderzoeker na hoe deze jongeren omgaan met traditionele media en of daar een evolutie in waar te nemen is, hoe ze omgaan met nieuwe media en of dat gedrag verschilt van dat van autochtone jongeren, wat hun attitude en hun verwachtingen zijn t.a.v. de verschillende media en in welke mate dit alles kan verklaard worden door socio-demografische en cultuurspecifieke kenmerken.
- *Huwelijksdynamiek in allochtone gemeenschappen in relatie tot familiaal en intra-familiaal geweld*, Noël Clycq en Ina Lodewyckx, 2004. Dit onderzoek geeft enerzijds een stand van zaken van bestaand onderzoek over huiselijk geweld bij allochtonen, anderzijds wordt dieper ingegaan op de migratiecontext en huwelijksdynamiek als mogelijke faciliterende factoren voor huiselijk geweld.

Voor nadere informatie over het Steunpunt zie www.steunpuntgelijkekansen.be

2 STEUNPUNT ALLOCHTONE MEISJES EN VROUWEN

Het middenveld is een belangrijke partner in de uitbouw van een effectief gelijkekansenbeleid. De dialoog met en ondersteuning van het middenveld evolueerde tijdens de voorbije jaren meer naar een structureel niveau via de nominatim-subsidiëring door 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' van verscheidene organisaties waarvan de werkingsdoelstellingen ondersteunend werken voor het gelijkekansenbeleid. Van deze ad nominatim gesubsidieerde gelijkekansenorganisaties werd in 2005 verwacht dat zij specifieke aandacht hebben voor diversiteit binnen de interne werking.

Een van die nominatim gesubsidieerde organisaties richt zich tot allochtone meisjes en vrouwen. Het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen (SAMV) onderbouwt het emancipatie- en participatieproces van allochtone meisjes en vrouwen door in te spelen op specifieke noden en behoeften en het zichtbaar maken van deze groep binnen onze samenleving. Hierbij wordt nauw samengewerkt met allochtone meisjes- en vrouwenverenigingen.

Allochtone vrouwen geven zelf aan nood te hebben aan een nestfase, waarin ze als vrouw binnen de eigen culturele gemeenschap kunnen groeien. Deze nestfase is te beschouwen als een noodzakelijke voorwaarde voor externe emancipatie om als allochtoon in de Vlaamse samenleving te kunnen participeren. Deze tweeledigheid wordt ook weerspiegeld in het streven van SAMV naar het versterken van de allochtone meisjes en vrouwen enerzijds en het ontwikkelen en verspreiden van deskundigheid rond gender- en etniciteitsdenken anderzijds.

In 2004 en in 2005 ontving SAMV als nominatimorganisatie van het gelijkekansenbeleid telkens een subsidie van 98.000 euro van 'Gelijke Kansen in Vlaanderen'.

Voor nadere informatie over SAMV zie www.samv.be

3 HET PROJECTENBELEID

De prioriteiten in het kader van het subsidiebeleid binnen het Vlaamse gelijkekansenbeleid, worden weergegeven in de subsidiegids.

De projecten die in 2004 door 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' werden gesubsidieerd, werden beoordeeld in het kader dat werd aangegeven door de subsidiegids 2002-2004. In deze gids werden volgende doelgroepen onderscheiden: vrouwen en mannen, allochtonen, personen met een handicap, holebi's en personen die gediscrimineerd worden omwille van hun leeftijd. De projecten moesten toen betrekking hebben op volgende domeinen: arbeid en zorg, vrouwen en besluitvorming, inclusief beleid en instrumenten, beeldvorming of toegankelijkheid.

De projecten die in 2005 door 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' werden gesubsidieerd, werden beoordeeld in het kader dat wordt aangegeven in de subsidiegids 2005-2009. De inhoudelijke criteria in deze gids sluiten aan bij het algemeen kader dat hoger in de inleiding werd geschetst. Grosso modo impliceert dit dat de thema's van het project betrekking moeten hebben op gender, holebi's of toegankelijkheid enerzijds en de beleidsprioriteiten socialisatie, loopbaanontwikkeling, leefwereld en beleidsparticipatie anderzijds. Het gelijkekansenbeleid heeft hierbij extra aandacht voor de 'deelgroepen' binnen haar doelgroepen zoals bijvoorbeeld allochtone vrouwen en allochtone holebi's.

Naast het feit dat projecten moeten kaderen binnen de beleidsprioriteiten van het gelijkekansenbeleid, worden aanvragen beoordeeld op een aantal extra dwingende criteria enerzijds en een aantal elementen die als positief worden ervaren anderzijds. De bijkomende dwingende criteria hebben te maken met het feit dat projecten tijdelijk moeten zijn, dat ze een bijkomende activiteit moeten betekenen voor de organisatie en niet tot doel mogen hebben om op termijn structureel te worden verankerd in de begroting van Gelijke Kansen, dat ze nooit voor 100% vanuit Gelijke Kansen in Vlaanderen worden gesubsidieerd, maar steeds op zoek moeten naar andere inkomsten en dat de haalbaarheid van de gehele opzet voldoende moet gestaafd worden.

De positief gewaardeerde elementen bij de beoordeling hebben betrekking op het vernieuwend karakter van een project en de voorbeeldfunctie naar een ander beleidsdomein, een sterk uitgewerkt implementatieplan, een eventuele samenwerking met andere organisaties, een eventueel transversaal of doelgroepenoverschrijdend perspectief, de extra aandacht voor de toegankelijkheid van het aanbod dat wordt ontwikkeld en op het feit dat het project resulteert in een eindproduct of dat het een proces doorloopt dat inspirerend kan zijn voor anderen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de projecten gericht naar allochtone doelgroepen die in 2004 en 2005 een subsidie ontvingen van Gelijke Kansen in Vlaanderen.

Projecten 2004

SAMV vzw: Marokkaanse vrouwen in de bres voor gelijke rechten en gelijke kansen

15 000 euro subsidie

Via het informeren en sensibiliseren van Marokkaanse mannen en vrouwen over het toepassen van de Marokkaanse familiewetgeving in Vlaanderen, wil SAMV Marokkaanse vrouwen in Vlaanderen empoweren. Deze informatie wordt op verschillende wijzen aangereikt: via een video, een werkmap, een sensibiliseringskrant, een karavaan door Vlaanderen, een themadossier op de website van SAMV en via de formulering van beleidsaanbevelingen.

CAW De Mare vzw: Verhogen van toegankelijkheid van slachtofferhulp voor allochtonen

14 000 euro subsidie

Dit project wil bijdragen tot het interculturaliseren van slachtofferhulp en beoogt slachtofferhulp meer bekend te maken bij allochtonen via methodiekontwikkeling en het opstellen van een draaiboek 'good practices' die een verdere implementatie binnen andere diensten slachtofferhulp en/of het algemeen welzijnswerk mogelijk maakt.

Vrouwenstem vzw: Colloquium: 'Quo vadis, Moslima? De positie van de vrouw in Islam'

2.000 euro subsidie

Onder meer door de heilige bronteksten vrouwvriendelijk te interpreteren, ten voordele van de emancipatie van de vrouw, krijgen de deelnemende actoren een breder zicht op de positie van de vrouw in de Islam.

De eenmaking -El Wahda – Birlesim: Drugspreventieproject

25.000 euro subsidie

Dit project streeft er naar reguliere drughulpdiensten meer toegankelijk te maken voor minderheidsgroepen.

Turkse Unie van België: Mannen blijven thuis

40.000 euro subsidie

Via allerhande activiteiten, gaande van theater, het afnemen van een enquête, een praatgroep, enkele preken van imams, wil de Turkse Unie van België de Turkse gemeenschap sensibiliseren en bijdragen tot het doorbreken van traditionele rolpatroon in de gemeenschap.

Projecten 2005

Het Roze Huis – Antwerpse Regenboogkoepel vzw: Het Toledo-project

56.000 euro subsidie

Dit project streeft naar het uitbouwen van een dialoog tussen moslims en holebi's, met het oog op het creëren van wederzijds begrip. Dit gebeurt via een waaier van activiteiten gaande van de organisatie van kennismakingsmomenten, vormingsdagen, sensibiliserende folders gericht naar respectievelijk de allochtone gemeenschap en naar de holebigemeenschap, een rondetafel en een colloquium. Hiertoe wordt samengewerkt met de federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties en het lokaal integratiecentrum 'de Acht'.

Holebifederatie vzw: De Zoete Dialoog

56.000 euro subsidie

Dit project wil de 'stilte' rond allochtone holebi's doorbreken via een driesporenstrategie. Zo maken 'tussenrolmodellen' uit de allochtone gemeenschap het thema 'holebiseksualiteit bespreekbaar' binnen verschillende gemeenschappen. Daarnaast wordt via een sociaal-artistisch project aan sensibilisering gewerkt en wordt er tevens een netwerk voor opvang opgericht en bekend gemaakt bij de doelgroep.

Federatie van Marokkaanse Verenigingen: Beweging van gendergelijkheid van moslimvrouwen

25.000 euro subsidie

Dit project wil zowel de interne als de externe emancipatie van moslimvrouwen bevorderen. Dit gebeurt via de organisatie van heel wat inhoudelijke activiteiten zoals vorming over de ontvoogdingsstrijd in het Westen, de combinatie gezin en arbeid, de emancipatiestrijd in het Oosten, vrouwenmiddenveldorganisaties in de wereld en hun verwezenlijkingen, een meetingpoint rond een gendergerelateerd thema, enz.

Confettia: Confettia

35.000 euro subsidie

Via de organisatie van een happening (16/10/2005), waaraan een aantal grote vrouwenorganisaties solidair meewerkten, werden de successen van 100 jaar vrouwenstrijd op een sensibiliserende wijze gevierd en werd de strijd voor vrouwenrechten hier en wereldwijd ondersteund.

SAMV vzw: 5 jaar emancipatiebeleid voor allochtone vrouwen: diverse wegen tot emancipatie

12.500 euro subsidie

Via een startcongres en de organisatie van een aantal regionale activiteiten, waarbij enkele gevoelige thema's binnen de allochtone gemeenschap worden aangekaart in een theater, ondersteunt SAMV het emancipatieproces van allochtone meisjes en vrouwen. De thema's die worden aangekaart zijn onder meer huwelijksmigratie, gemengde relaties, maagdelijkheid, gedwongen huwelijk, echtscheiding.

Sensoa: Sensoa B²

4.540 euro subsidie

Eén van de doelstellingen van dit project is allochtone jongeren bewust maken van de invloed vanuit de eigen culturele achtergrond op hun attitudes ten aanzien van seksualiteit. Het is die doelstelling die de minister van gelijke kansen vooral mee wil ondersteunen.

4 SENSIBILISATIE EN INFORMATIE

Met onderstaande initiatieven wil het Vlaamse gelijkekansenbeleid sensibiliseren voor en informeren over het belang van diversiteit in de samenleving en hoe hiermee kan worden omgegaan.

4.1 Brochure etnocommunicatie

In 2005 werd de brochure 'Etnocommunicatie. Communiceren met een multicultureel publiek' gepubliceerd. Deze brochure is een praktische handleiding met communicatiemethoden om gericht met allochtonen te communiceren. De brochure geeft een aantal tips aan organisaties die ervoor willen zorgen dat de informatie die ze willen geven aan diverse allochtonen ook op de gewenste manier ontvangen wordt. De brochure kan worden besteld bij de cel 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' (www.gelijkekansen.be).

4.2 Livinggesprekken en 'gesluierde monologen'

In het kader van het gelijkekansenbeleid voor allochtone vrouwen wil de minister zowel de interne als de externe emancipatie van allochtone vrouwen ondersteunen. De interne emancipatie gaat over de emancipatie als vrouw binnen de eigen etnisch-culturele gemeenschap. Met externe emancipatie wordt de emancipatie als allochtoon in de Vlaamse samenleving bedoeld. De livinggesprekken die de minister het voorbije jaar gevoerd heeft met diverse groepen van allochtone vrouwen vormen hiertoe een eerste aanzet. Aan deze livinggesprekken werd tevens een theatervoorstelling gekoppeld, getiteld 'Gesluierde monologen'. De voorstelling bracht diverse levensverhalen van allochtone vrouwen, waarbij vooral gefocust werd op hun beleving als vrouw en als allochtoon van relaties en seksualiteit. Voornamelijk allochtone vrouwen waren bij deze voorstelling aanwezig. Essentieel bij deze voorstelling was de ruimte voor discussie met het publiek onmiddellijk na de voorstelling. Diverse allochtone vrouwen bleven hierbij niet onbewogen en namen actief het woord om de verschillen en de gelijkenissen met hun beleving, hun visie, hun geloof te verwoorden.

Uit deze gesprekken is duidelijk gebleken dat, in tegenstelling tot het éézijdige beeld dat van allochtone vrouwen wordt opgehangen, de realiteit zeer complex is. Dé allochtone vrouw bestaat niet. Elke vrouw is anders en bekleedt naargelang haar migratiegeschiedenis, leeftijd, opleiding, socio-economische positie,... een andere positie in de maatschappij.

Eind 2005 publiceerde 'Gelijke Kansen in Vlaanderen' een kalender getiteld 'Vrouwen in kleur', die recht doet aan de diversiteit binnen allochtone vrouwen. Deze kalender werd onder meer verspreid via de vrouwen die deelgenomen hebben aan de livinggesprekken.

4.3 Besluitvorming

Op 29 april 2005 stelde een vertegenwoordigster van de Vlaamse minister van Gelijke Kansen op de vergadering van het Evenwichtsteam het actieplan 'Diversiteit in besluitvorming' voor. Het evenwichtsteam bestaat uit vertegenwoordigers van Gelijke Kansen in Vlaanderen, het kabinet van de Vlaamse minister van Gelijke Kansen, de politieke vrouwengroepen, vrouwenorganisaties, academici en lokale en provinciale emancipatieambtenaren. In de aanloop naar de verkiezingen van 2006, worden verschillende acties gepland, onder meer infosessies voor mensen die geïnteresseerd zijn in lokale politiek, lunchdebatten en wellicht ook een campagne over de meerwaarde van diversiteit in besluitvormingsorganen.

HET BELEID VAN DE VGC

1 BELEIDSLIJNEN

De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) baseert haar beleid inzake etnisch-culturele minderheden op twee grote pijlers, met name:

- het maximaal toepasbaar maken van Vlaamse decreten en beleidskeuzes inzake minderheden en inburgering in Brussel;
- het voeren van een aanvullend beleid, afgestemd op de specifieke Brusselse situatie.

De belangrijkste krijtlijnen van het beleid inzake etnisch-culturele minderheden waren in 2004 en 2005 de volgende:

- implementatie van de Vlaamse regelgeving, met name van het minderhedendecreet en het inburgeringsdecreet;
- ondersteunen van initiatieven die de realisatie van het minderhedendecreet en de integratie in de Vlaamse gemeenschap te Brussel bevorderen: enerzijds samenlevingsinitiatieven, anderzijds initiatieven voor specifieke doelgroepen;
- ondersteunen van initiatieven voor taalbevordering met aandacht voor de eigenheid van de doelgroep;
- ondersteunen van vormingsinitiatieven;
- stimuleren van het werkveld inzake hun initiatieven gericht op burgerschapszin en verdraagzaamheid.

2 BELEIDSKADER 2004-2005

Gedurende het jaar 2004 bleef de beleidsbrief 'Bruggen Bouwen', die in 2000 verscheen, nog even gelden als beleidskader. Na het ingaan, in juni 2004, van een nieuwe legislatuur werden in eerste instantie volgende opties met betrekking tot het beleid inzake etnisch-culturele minderheden opgenomen in het nieuwe beleidsakkoord van de VGC, het zogenaamde Zomerakkoord:

- een globaal en gecoördineerd minderhedenbeleidsplan, gefundeerd op een inclusieve en integrale aanpak over de verschillende beleidsdomeinen heen en met concrete en meetbare resultaten;
- afstemming van de reguliere beleidsinstrumenten en –initiatieven op deze geïntegreerde aanpak en het toegankelijk maken van de instrumenten en initiatieven voor specifieke doelgroepen;
- evaluatie en bijsturing van de samenlevingsinitiatieven, uitklaring van de rol van de zelforganisaties, streven naar een sterkere verankering van deze Nederlandstalige netwerken, stimuleren van onderlinge samenwerking;
- verdere uitbouw van het Interreligieus en Levensbeschouwelijk Platform 'Hoopvol Brussel/Bruxelles Espérance'.

In april 2005 verscheen een nieuwe beleidsnota Etnisch-Culturele Minderheden. Belangrijk uitgangspunt van de nota is de realisatie van een gedeelde samenleving, die samen wordt opgebouwd door mensen vanuit verschillende achtergronden.

De kleurrijke Brusselse samenleving wordt beschouwd als een enorme rijkdom, maar ook als een gezamenlijke uitdaging.

Concreet wordt in de nota de evolutie naar een gecoördineerd minderhedenbeleidsplan verder toegelicht en in het vooruitzicht gesteld. Daarnaast wordt een overzicht geboden van het categoriaal beleid van de VGC ten aanzien van de doelgroep etnisch-culturele minderheden en van het inburgeringsbeleid van de VGC. De voornaamste partners, zoals het Regionaal Integratiecentrum Foyer, de verenigingen van etnisch-culturele minderheden en het Brussels Platform van het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden (Minderhedenforum), worden eveneens gesitueerd.

3 BESCHRIJVING EN EVALUATIE VAN HET IN 2004-2005 GEVOERDE BELEID

Implementatie van de Vlaamse regelgeving en aanvullende subsidiëring van organisaties die vanuit Vlaanderen subsidies ontvangen in uitvoering van het minderhedendecreet of het inburgeringsdecreet

Voor een eerste voorbeeld kan verwezen naar de bijkomende subsidies van de VGC aan het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden vzw voor het Brussels Platform, de koepel van Brusselse organisaties van etnisch-culturele minderheden.

Een tweede voorbeeld in dit verband is het feit dat het Brussels Onthaalbureau Nieuwkomers vzw bijkomende subsidies van de VGC krijgt voor een project rond maatschappelijke participatie van nieuwkomers.

Ondersteunen van initiatieven die bijdragen tot de realisatie van het minderhedendecreet in Brussel

Op basis van verordening nr. 94/06 van 19 januari 1995 houdende de erkennings- en subsidiëeringsvoorwaarden voor initiatieven die de integratie in de Vlaamse gemeenschap te Brussel bevorderen worden enerzijds samenlevingsinitiatieven, anderzijds initiatieven voor specifieke doelgroepen ondersteund.

Initiatieven voor specifieke doelgroepen richten zich naar vluchtelingen, woonwagenbewoners, mensen zonder wettig verblijf, slachtoffers van mensenhandel, niet begeleide minderjarige asielzoekers, enzovoort. De VGC ondersteunt binnen dit kader zowel projecten als werkingen.

Samenlevingsinitiatieven hebben de bedoeling een zichtbare en resultaatgerichte bijdrage te leveren aan het harmonieus samenleven van allochtone en autochtone stadsbewoners. Hiertoe verschijnt jaarlijks een omzendbrief. In 2004 werden volgende thematische prioriteiten naar voren geschoven: interculturele samenlevingsopbouw, promotie van democratische burgerzin en antiracisme, welzijnsgerichte initiatieven, religieuze en levensbeschouwelijke diversiteit. Eveneens in 2004 werd een evaluatieonderzoek met betrekking tot deze initiatieven uitgevoerd. Dit leidde tot een aantal beleidsaanbevelingen en het louter continueren van de bestaande initiatieven in het jaar 2005. Een heroriëntatie van deze initiatieven wordt doorgevoerd in 2006.

Ondersteunen van initiatieven voor taalbevordering met aandacht voor de eigenheid van de doelgroep

Binnen de VGC voert het beleidsdomein Onderwijs een actief beleid inzake taalbevordering.

Er werd echter vastgesteld dat (ex-)cursisten weinig mogelijkheden krijgen om de taal in de praktijk te toetsen en te gebruiken. Gezien deze noden worden aanvullend taalstimulerende activiteiten in de vrije tijd ondersteund.

Ondersteunen van vormingsinitiatieven

Een belangrijk aspect in het integratie-, emancipatie- en participatieproces van allochtonen is het functioneren van voorbeeldfiguren en vertegenwoordigers binnen de etnisch-culturele gemeenschap. Via een enquête werden de noden en behoeften geïnventariseerd. Vanuit de vaststelling dat vele allochtone organisaties zeer goed werk leveren, maar toch een zekere baggage missen, werd in samenwerking met de toenmalige Volkshogeschool (nu: Citizenne) in 2004 de vorming 'Vorming en omkadering van zelforganisaties' georganiseerd. In 2005 werd het vormingsproject 'Diversiteit en Tewerkstelling' uitgevoerd.

Stimuleren van het werkveld inzake hun initiatieven gericht op burgerschapszin en verdraagzaamheid

De VGC wil een bijdrage leveren aan het promoten van het samenleven in diversiteit. Deze beleidslijn wordt kracht bijgezet door het jaarlijks honoreren van 'good practices': enerzijds wordt de 'Kleurrijk Brusselprijs' (ter waarde van 3.000 euro) uitgereikt aan een Brusselse organisatie met een opmerkelijk initiatief inzake verdraagzaamheid, anderzijds wordt een Brussels bedrijf verkozen tot 'Ambassadeur van de Verdraagzaamheid' voor de extra inspanning die het leverde. In 2004 ontving Jeugd en Muziek Brussel vzw de Kleurrijk Brusselprijs voor het project Klankkleuren en werd Wasserij Idéal uitgeroepen tot Ambassadeur van de Verdraagzaamheid. Zij werden in 2005 opgevolgd door respectievelijk vzw Centrum West voor het project Fanfakids en het Conrad Hotel.

Ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het bevorderen van de interreligieuze en interlevensbeschouwelijke dialoog

In 2004 werd het Interreligieus en Levensbeschouwelijk Platform 'Hoopvol Brussel/Bruxelles Espérance' opgericht.

Federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid

Tot slot kan nog vermeld dat de selectieprocedure van het Federaal Impulsfonds in 2004 wijzigde, waardoor de steden Antwerpen en Gent, evenals de VGC voor de Nederlandstalige projecten in Brussel, vanaf 2004 een bindend advies geven inzake de toekenning van de middelen.

4 NIEUWE ACCENTEN IN 2006

In 2006 wordt een globaal en gecoördineerd minderhedenbeleidsplan gerealiseerd, gefundeerd op een inclusieve en integrale aanpak over de verschillende beleidsdomeinen heen en met concrete en meetbare resultaten.

DEEL 4

OPVANGBELEID VOOR MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJFSSTATUUT

Stand van zaken en resultaten

1 INLEIDING

De zorg voor het algemeen belang van de samenleving enerzijds en de bezorgdheid dat mensen zonder wettig verblijfsstatuut in onmenselijke omstandigheden terechtkomen anderzijds, verantwoorden de noodzaak van een opvangbeleid. Internationale mensenrechtelijke engagementen binden trouwens ook de Vlaamse overheid en bieden het kader om – complementair aan het federale migratie- en asielbeleid - de grondrechten van mensen zonder wettig verblijf te effectueren.

Een goed opvangbeleid beperkt zich niet tot dienstverlening aan mensen zonder wettig verblijf die wegens hun noodsituatie om opvang en bijstand vragen, maar omvat tevens de oriëntering naar een zinvol toekomstperspectief. Dit staat trouwens ingeschreven in het minderhedendecreet van 28 april 1998.

De laatste jaren wordt het oriënteringsluik, en met name de zelfstandige terugkeer, sterker benadrukt. Terugkeer wordt ook meer en meer gezien als één van de instrumenten om migratie te beheren. De ontwikkeling van een aanbod rond zelfstandige terugkeer situeert zich op federaal niveau. Vlaanderen heeft de verantwoordelijkheid om de oriëntering naar dit aanbod mee te verzorgen. Beide niveau's zijn echter complementair en afhankelijk van elkaar. Naarmate de kwaliteit en kwantiteit van het federale aanbod stijgt, zal dit de oriëntering naar zelfstandige terugkeer positief beïnvloeden. Het in complementariteit uitwerken van een kwaliteitsvol terugkeerbeleid wordt dan ook een uitdaging voor de komende jaren.

In dit verband kan ook verwezen naar het protocol dat op 2 september 2005 tussen de Vlaamse minister bevoegd voor inburgering en de Vlaamse minister bevoegd welzijn en voor gezondheid werd afgesloten. Artikel 4 van dit protocol bepaalt dat beide ministers samen een instrumentarium zullen ontwikkelen om voor mensen zonder wettig verblijf, zowel volwassenen als jongeren, die wegens hun noodsituatie opvang of bijstand vragen, de afdwingbare rechten te waarborgen, met name het recht op dringende medische zorgen en het recht op onderwijs voor minderjarigen, gekoppeld aan een begeleiding bij de voorbereiding van de terugkeer naar hetzij het land van herkomst, hetzij een derde land. Het Algemeen Welzijnswerk en het Vlaams Minderhedencentrum krijgen de opdracht een regeling uit te werken.

Het opvangbeleid kan zich evenwel niet beperken tot het toeleiden naar zelfstandige terugkeer. Er zal immers altijd een groep zijn voor wie terugkeer geen mogelijkheid is en voor wie de basisrechten gewaarborgd moeten blijven. Niet alleen voor de betrokkenen maar ook met het oog op samenleven binnen onze maatschappij.

Mensen zonder wettig verblijf kunnen ook in aanmerking komen voor regularisatie van hun verblijf in toepassing van artikel 9, lid 3 van de vreemdelingenwet of in toepassing van de regularisatiewet van 22 december 1999. Zij die door regularisatie recht op verblijf verwerven, kunnen een inburgeringsprogramma volgen.

Buitenlandse niet-begeleide minderjarigen vormen een bijzondere doelgroep binnen het opvangbeleid. Vanuit de Rechten van het Kind moeten kinderen die een gezinsmilieu ontberen expliciete aandacht krijgen. Dit geldt ook voor buitenlandse kinderen. Indien deze kinderen in een nog zwakkere positie staan door gebrek aan verblijfsstatuut wordt de bescherming van hun rechten nog meer precair. Blijvende aandacht voor deze kwetsbare groep is dan ook aangewezen.

Het opvangbeleid is een inclusief beleid dat prioritair gevoerd wordt in de domeinen onderwijs, gezondheidszorg en welzijn. Welke inspanningen er in 2004 en 2005 genomen werden om het opvangbeleid verder vorm te geven, wordt hieronder toegelicht.

2 RECHT OP ONDERWIJS

2.1 Toegang tot onderwijs

Alle kinderen die op het Belgisch grondgebied verblijven hebben recht op onderwijs. De grondwet verankert dit recht in art. 24, §3: "Ieder heeft recht op onderwijs, met eerbiediging van de fundamentele rechten en vrijheden. De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht. Alle leerlingen die leerplichtig zijn, hebben ten laste van de gemeenschap recht op morele of religieuze opvoeding".

Het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen voorziet in een principieel inschrijvingsrecht voor alle kinderen in de school die het kind en zijn ouders verkiezen. Slechts in een beperkt aantal gevallen kan de school beslissen om een kind te weigeren. Een inschrijving kan niet geweigerd worden op grond van de loutere vaststelling dat het verblijfsstatuut van de kandidaat-leerling of zijn ouders niet in orde is. De omzendbrief van 24 februari 2003 betreffende het recht op onderwijs voor kinderen zonder wettig verblijfsstatuut bevestigt dit nogmaals.

Eens ingeschreven dienen deze leerlingen, zoals andere leerplichtige leerlingen, regelmatig aanwezig te zijn. Vanaf het ogenblik van inschrijving zijn deze kinderen voor de overheid subsidieerbaar in de gewone basisfinanciering van de school en kunnen scholen deze leerlingen – indien ze aan de voorwaarden voldoen – meetellen voor het verkrijgen van bijkomende financiële middelen (onthaalonderwijs, gelijke onderwijskansenbeleid, ...). Leerlingen die met succes een opleiding vervolledigen krijgen een getuigschrift of diploma.

De inschrijving in een school biedt geen garantie voor de betrokken leerling of zijn/haar familie met betrekking tot de asielprocedure of het verblijfsrecht. Anderzijds dienen scholen deze inschrijvingen van leerlingen zonder wettig verblijfsstatuut niet aan te geven aan de vreemdelingen- of politiediensten.

2.2 Oppakken van illegale vluchtelingenkinderen

Met het ministerie van Binnenlandse Zaken en de federale politie zijn afspraken gemaakt inzake het oppakken van illegale vluchtelingenkinderen. Een omzendbrief van 29 april 2003 bevestigt dat het niet toegestaan is leerplichtige kinderen van mensen zonder wettig verblijf tijdens schooltijd af te halen op school. Er dient bij voorkeur te worden opgetreden vóór schooltijd. Tevens wordt aangeraden om kinderen níet op te wachten aan de schoolpoort.

De betrokken politiedienst moet de schooldirectie voorafgaandelijk aan een optreden aan of in de nabijheid van de school inlichten en eveneens de directie op de hoogte brengen indien een kind niet meer naar school zal komen naar aanleiding van de uitvoering van een verwijderingsmaatregel.

De Dienst Vreemdelingenzaken kan tenslotte beslissen de uitvoering van een verwijderingsmaatregel, genomen in de periode vanaf het begin van de paasvakantie tot het einde van het schooljaar, op te schorten tot het einde van het schooljaar als er schoolgaande kinderen van minder dan 18 jaar zijn.

Deze afspraken zijn in 2005 herbevestigd. Tevens zullen meldingen van vermoedelijke onregelmatigheden bij de uitvoering van een verwijderingsmaatregel of meldingen van verdwijningen van minderjarige illegalen aan Binnenlandse Zaken worden doorgegeven voor verder onderzoek.

2.3 Opleiding onder leerovereenkomst

Het *Koninklijk Besluit van 6 februari 2003 tot wijziging van het koninklijk besluit van 9 juni 1999 houdende uitvoering van de wet van 30 april 1999 betreffende de tewerkstelling van buitenlandse werknemers* onthefte "leerlingen" die in het kader van een opleiding of leerovereenkomst een stage doen of alternerend leren (deeltijds beroepssecundair onderwijs), van de verplichting tot het beschikken over een arbeidskaart.

Deze bepaling werd ook uitgebreid naar +18 jarigen om hen toe te laten een opleiding, aangevat voor de leeftijd van 18, te voleindigen.

3 RECHT OP GEZONDHEIDSZORG

De organieke OCMW-wet en het Koninklijk Besluit van 12/12/1996 voorzien het recht op 'dringende medische hulp' voor mensen zonder wettig verblijf die niet in staat zijn deze zorgen zelf te betalen. Een aantal organisaties zetten zich in voor een betere toepassing van het K.B. 'dringende medische hulp' en voor een betere bekendmaking van deze regelgeving bij diverse actoren. Enkele voorbeelden ter illustratie.

3.1 Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren – Brussel / Medimmigrant

Het Medisch Steunpunt Mensen zonder Papieren, sinds 1994 erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschapscommissie, wil de toegang tot de gezondheidszorg waarborgen voor vreemdelingen zonder wettig verblijf die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wonen. Na 10 jaar werking heeft het Medisch Steunpunt besloten om vanaf 2005 haar doelgroep uit te breiden tot de vreemdelingen met een precair verblijf. Gezien deze uitbreiding van de doelgroep werd er ook een naamswijziging doorgevoerd. Het Medisch Steunpunt Mensen Zonder Papieren heet vanaf 2005 Medimmigrant.

Om de toegang tot de gezondheidszorg te waarborgen, verwijst Medimmigrant zoveel mogelijk naar de procedure 'dringende medische hulp'. Indien deze 'dringende medische hulp' niet bekomen kan worden en de betrokkene voldoet aan de criteria van Medimmigrant, kan er tussengekomen worden vanuit het Medisch Fonds. Hiervoor is een medisch netwerk opgezet. Naast de bemiddeling naar de concrete gezondheidszorgen, gaat Medimmigrant met de betrokkene op zoek naar een realistisch levensperspectief.

Naast de individuele dossierbegeleiding besteedt Medimmigrant eveneens aandacht aan de structurele werking t.a.v. de toegang tot de gezondheidszorgen en de oriëntatie naar een zinvol en realistisch verblijfsperspectief.

Verder heeft Medimmigrant onder meer ook een ethische code in de hulpverlening aan mensen zonder wettig verblijf uitgewerkt. Dit document omschrijft de richtlijnen in de hulpverlening aan mensen zonder wettig verblijf voor zowel de personeelsleden als de vrijwilligers die voor de vzw optreden en kan een inspiratiebron zijn voor andere organisaties of instanties.

Voor meer informatie over Medimmigrant zie: www.medimmigrant.be

3.2 Oriëntatiepunt Gezondheidszorg Oost-Vlaanderen

Het Oriëntatiepunt Gezondheidszorg is een meld- en informatiepunt voor zorgverstrekkers (zowel individuele (para)medici als verpleeginstellingen), minderhedenorganisaties, welzijnsorganisaties, OCMW's, gemeentebesturen, e.a. wat betreft de toegang tot gezondheidszorg voor asielzoekers en mensen zonder wettig verblijf. Onder andere middels een telefonische en elektronische helpdesk werkt het Oriëntatiepunt Gezondheidszorg aan het verhogen van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor deze doelgroepen. Alle hulp- en informatievragen worden geregistreerd, wat op termijn een knelpuntenanalyse mogelijk maakt.

In 2005 werden 241 hulpvragen geregistreerd, wat een stijging betekent t.o.v. de voorgaande jaren. Meer informatie over deze hulpvragen is terug te vinden in het jaarverslag 2005 van het Oriëntatiepunt.

Naast een uitbreiding van het aanbod op de website van het Oriëntatiepunt Gezondheidszorg werd ook specifiek materiaal ontwikkeld waaronder de aanmaak van een materialenbank. Volgende documenten werden in de loop van 2005 ontwikkeld door het Oriëntatiepunt en beschikbaar gesteld op de website:

- Ingang en behoud van recht op geneeskundige verzorging: het uitlooprecht
- Drempelverlagende maatregelen tot de gezondheidszorg: de Maximumfactuur en de Regeling Betalende Derde
- De Vlaamse zorgverzekering
- Toelichting bij artikel 9, lid 3 van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Daarnaast wordt het gebruik van de medische identificatiepas door het Oriëntatiepunt als een good practice gepromoot bij de Oost-Vlaamse OCMW's. N.a.v. het verschijnen van de omzendbrief van 14 juli 2006 waarin het mogelijk gebruik van de medische kaart wordt geadviseerd door minister Dupont, kreeg het Oriëntatiepunt Gezondheidszorg enkele nieuwe informatievragen omtrent deze kaart van OCMW's die het gebruik hiervan overwogen. In samenwerking met o.a. Medimmigrant en in overleg met de VVSG werd de aanzet gegeven tot het ontwikkelen van een "starterspakket" om de verdere promotie en verspreiding van dit instrument te intensifiëren.

Voorts werkte het Oriëntatiepunt ook mee aan de inhoudelijke uitwerking van dossiers die door Medimmigrant werden uitgegeven (m.b.t. zwangerschap, recht op sociale zekerheid voor EU-burgers, e.d.). Hierbij aansluitend werd ook een schema met begeleidende toelichting ontwikkeld wat betreft de wettelijke en financiële toegankelijkheid van de gezondheidszorgvoorzieningen voor mensen met een precair of zonder wettig verblijfsstatuut.

Voor meer informatie over het Oriëntatiepunt zie: www.orientatiepunt.be

4 RECHT OP ONDERDAK

Mensen zonder wettig verblijfsstatuut moeten in eerste instantie terechtkunnen op de normale huisvestingsmarkt. In sommige gevallen kunnen mensen zonder wettig verblijf terecht bij een sociaal verhuurkantoor. Voor mensen zonder wettig verblijf die nood hebben aan begeleiding en dakloos zijn, kan het algemeen welzijnswerk een oplossing bieden.

4.1 Het project “Huisvesting Mensen zonder Papieren”

Het project "Huisvesting Mensen Zonder Papieren" is een samenwerkingsverband tussen het sociaal verhuurkantoor Huurdersunie (de vroegere Koepel Sociaal Verhuurkantoren) en het Antwerps vluchtelingenwerk (De Acht vzw, Haventeam) met als doel de kans op een duurzaam, haalbaar en zinvol toekomstperspectief van mensen zonder wettig verblijf te verhogen door het aanbieden van een stabiele en goede huisvesting.

Artikel 3, §2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 6 februari 2004 houdende bepaling van de erkennings- en subsidievoorwaarden van sociale verhuurkantoren, bepaalt dat een sociaal verhuurkantoor een afwijking kan aanvragen om maximaal 10% van de woningen te verhuren aan een welomschreven doelgroep waarbij geen rekening wordt gehouden met de inschrijvings- en toelatingsvoorwaarden van het sociaal huurstelsel.

Inspelend op deze mogelijkheid heeft de Huurdersunie een afwijking aangevraagd – en bekomen – om 10% van hun woningen voor te behouden voor kandidaat-huurders zonder wettig verblijf die zich in een noodsituatie bevinden maar die wel een realistisch en haalbaar toekomstperspectief hebben, hetzij regularisatie, hetzij emigratie.

Het project beschikt momenteel over 9 appartementen. Sinds de start in 1999 heeft het project 29 gezinnen gehuisvest, 72 mannen, vrouwen en kinderen. Ondertussen werden 13 gezinnen geregulariseerd. Voor 10 gezinnen loopt de procedure nog, waarvan 9 in afwachting van de definitieve uitspraak in één van de appartementen van het project wonen. Binnen het project stelt men vast dat er door de nog steeds lange procedure voor regularisatie minder doorstroming is als vroeger. Mensen blijven minstens 2 jaar binnen het project huren en vaak langer. Dankzij de campagne in 2000 werden er verschillende huurders geregulariseerd en konden zo doorstromen naar de reguliere werking van het sociaal verhuurkantoor. Er werd steeds gewerkt met contracten van korte duur van 1 jaar met de mogelijkheid van een verlenging van nog eens 1 jaar. Twee jaar huren binnen het project was toen de maximale huurtermijn. Tegenwoordig is dit een minimumtermijn.

4.2 Toegang tot de centra algemeen welzijnswerk

Eén van de voornaamste toegangsdrempels tot de thuislozenzorg is nog steeds de afwezigheid van een regeling voor de terugbetaling van de verblijfskosten. Om het recht op onderdak voor dakloze mensen zonder wettig verblijf vorm te geven loopt het project ‘Onderdak en oriëntatie van mensen zonder wettig verblijf die in een noodsituatie verkeren’. Dit project wordt gefinancierd via het federaal Impulsfonds voor het Migrantenbeleid.

Het project laat onder mee toe om tussen te komen in de verblijfskosten van mensen zonder wettig verblijf en wil in de eerste plaats een wettelijke regeling bekomen voor de betaling van de verblijfskosten in de onthaalhuizen van het algemeen welzijnswerk.

De afwezigheid van een regeling voor de terugbetaling van verblijfskosten van mensen die niet onder de bestaande regeling³² vallen, is immers een van de voornaamste toegangsdrempels tot de thuislozenopvang van het algemeen welzijnswerk.

In het project wordt prioriteit gegeven aan mensen met een tijdelijke opvangnood (vb. zwangere vrouwen, personen die vrijwillige repatriëring hebben aangevraagd) of aan humanitaire noodsituaties die zo ernstig zijn dat de kans op regularisatie reëel is (vb. ernstig zieken, slachtoffers van partnergeweld, e.a.). Men wil deze mensen bovendien begeleiden naar een voor hen zinvol toekomstperspectief waaronder het activeren van het verblijfsdossier met het oog op een eventuele regularisatie of vrijwillige terugkeer. Het project wil tevens de hulpverleners in het algemeen welzijnswerk en meer in het bijzonder in de onthaalhuizen bekwamen in het bieden van hulpverlening aan mensen zonder papieren. Zo is het niet wenselijk om deze cliënten al te lang in een residentiële setting op te vangen.

Eenmaal zij over de noodzakelijke vaardigheden beschikken om hun leven min of meer zelfstandig te organiseren, moeten zij – mits de nodige begeleiding – kunnen doorstromen naar de normale huisvestingsmarkt of naar begeleid zelfstandig wonen.

Via dit project worden in de onthaalhuizen te Brussel, te Gent en te Antwerpen opvangplaatsen voorzien voor vreemdelingen zonder wettelijk verblijf in nood. Personen worden er maximum 12 maanden opgevangen. In deze periode wordt het toekomstperspectief uitgeklaard en wordt naar dit perspectief toegewerkt. De betrokken personen krijgen sociale begeleiding bij de realisatie van hun project.

5 TOEGANG TOT NOODHULP

Lokale vrijwilligersgroepen worden geconfronteerd met een toenemende vraag naar ‘noodhulp’ van mensen die het slachtoffer zijn van sociale uitsluiting. In deze groep hulpvragers bevinden zich een aanzienlijk aantal mensen zonder wettig verblijf. Deze vaststelling zette de werkgroep Opvangbeleid van ICEM er toe aan om de problematiek van de noodhulp nader te onderzoeken.

De oorzaak dat particuliere organisaties vragen krijgen voor noodhulp van deze doelgroep moet onder meer gezocht worden in de inhoud en de uitvoering van de Belgische vreemdelingenwet. Deze wet die de toegang, het verblijf en de verwijdering van het grondgebied regelt, heeft immers een onmiskenbare impact op de toegang tot sociale voorzieningen. De federale regelgeving die bepaalt dat er geen terugbetaling voorzien wordt aan OCMW's voor steun aan hulpvragers die niet beschikken over een legaal verblijf heeft - de uitzonderingen niet te na gesproken - tot gevolg dat deze hulpvragers tijdens hun niet-legaal verblijf in België uitgesloten worden van dit opvangnet van de overheid voor behoeftigen.

Noodhulpverlening gaat vooral over materiële hulpverlening in de vorm van voedselpakketten, kleding, noodzakelijk hygiënisch materiaal voor baby's en peuters, schoolmateriaal, tijdelijk onderdak en financiële ondersteuning.

³² Cliënten in residentiële centra van het algemeen welzijnswerk betalen een dagprijs conform een protocol afgesloten met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Momenteel bedraagt de dagprijs 12,87 euro per dag met inbegrip van 1,67 euro zakgeld voor personen jonger dan 12 jaar en 20,91 euro per dag met inbegrip van 3,40 euro zakgeld voor personen van 12 jaar en ouder. Cliënten die een eigen inkomen hebben betalen daarvan de dagprijs, voor cliënten die geen inkomen hebben wordt het bevoegde OCMW gecontacteerd.

Medische zorgverstrekking - in principe wettelijk gegarandeerd – blijkt in de praktijk veelal moeizaam te verlopen waardoor ook hiervoor op noodhulp beroep wordt gedaan.

Wie beroep moet doen op noodhulp of noodhulp verstrekt, wordt geconfronteerd met meerdere knelpunten. Deze knelpunten betreffen onder meer:

- een gebrek aan middelen om op een kwaliteitsvolle manier aan hulpverlening te doen en om de noodhulpvragen te kunnen beantwoorden;
- weinig transparantie in de vreemdelingenwet en vooral in de uitvoering ervan wat veelal leidt tot lange periodes van onzekerheid over de toekomst en van beperkte mogelijkheden om zelfstandig een menswaardig leven te leiden;
- discriminatie in de toegang tot de voorzieningen voor deze doelgroep;
- voedselonzekerheid indien het aanbod zich beperkt tot producten van de voedselbank;
- ondervoeding van kinderen, een probleem dat de mogelijkheden van de school overstijgt maar waardoor het recht op onderwijs onder druk komt te staan;
- het afwentelen van de vragen om noodhulp naar vrijwilligersorganisaties.

Het vraagstuk van sociale uitsluiting en noodhulpverstrekking heeft betrekking op het Vlaamse en federale beleidsniveau en heeft linken met het Europese beleid inzake sociale uitsluiting. In dit verband kan verwezen naar de tweejaarlijkse rapporten van de lidstaten over het gevoerde beleid op het vlak van sociale uitsluiting waarbij ook dient gerapporteerd over basisrechten voor mensen zonder wettig verblijf. Dit vraagstuk heeft bovendien ook linken met het armoedebeleid. Opvallend hierbij is dat er in de jaarlijkse armoederapporten weinig of een geen melding wordt gemaakt van armoede bij mensen zonder wettig verblijf. Omgekeerd ontbreekt de aandacht voor armoede in het minderhedenbeleid.

Na een eerste analyse in 2005, zal de werkgroep Opvangbeleid van ICEM in de loop van 2006 voorstellen uitwerken over het doeltreffend aanbieden van noodhulp aan mensen zonder wettig verblijf in nood.

6 TOEGANG TOT VRIJWILLIGERSWERK

De wet betreffende de rechten van de vrijwilligers is gestemd op 3 juli 2005 en gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 29 augustus 2005. De wet zal in voege treden op 1 augustus 2006. Tot zolang is de huidige wetgeving nog van toepassing. Meer informatie over de nieuwe wet is te vinden op de website van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk: www.vrijwilligersweb.be

De bestaande wet gaat er van uit dat vrijwilligerswerk onder de arbeidswetgeving valt. Hierdoor hebben vreemdelingen een arbeidskaart nodig om vrijwilligerswerk te kunnen doen. Dit betekent dat vreemdelingen zonder arbeidskaart die als vrijwilliger werken in principe strafbaar zijn evenals de verenigingen waar zij werken. Bijgevolg staan heel wat vrijwilligersorganisaties weigerachtig tegen de inschakeling van mensen met een precair of zonder wettig verblijfsstatuut als vrijwilliger. Vanuit de visie dat vrijwilligerswerk belangrijk is, heeft het Vlaams Minderhedencentrum stappen ondernomen om deze problematiek te integreren in de nieuwe wet.

De nieuwe wet voorziet de mogelijkheid voor vreemdelingen om vrijwilligerswerk te doen, zij het onder voorwaarden die bij koninklijk besluit moeten vastgelegd worden. Deze voorwaarden zijn ingevoerd vanuit de bezorgdheid dat vrijwilligerswerk geen dekmantel mag zijn voor zwartwerk.

Het Vlaams Minderhedencentrum blijft dan ook verder stappen ondernemen om samen met de federale overheid op zoek te gaan naar een eenvoudige regeling voor vrijwilligerswerk voor vreemdelingen. Drie aandachtspunten staan hierbij voorop:

- Hou de drempel om in te stappen in het vrijwilligerswerk laag.
- Zorg dat de regelgeving begrijpbaar en hanteerbaar is voor de vrijwilligersorganisaties.
- Voorkom dat sociaal engagement noodgedwongen uitmondt in de illegaliteit.

Meer informatie hierover is terug te vinden op de website van het Vlaams Minderhedencentrum: www.vmc.be

7 TOEGANG TOT HET JUSTITIEEL WELZIJNSWERK

Een studie van de VUB in opdracht van de Koning Boudewijnstichting³³ geeft aan dat de penitentiaire bevolking in ons land voor een groot deel uit vreemdelingen bestaat. Op 14 november 2003 waren er in totaal 8.845 gedetineerden, waar van 45% niet-Belgen die méér dan 100 nationaliteiten vertegenwoordigen. Een aanzienlijk deel hiervan bevinden zich in een onzekere verblijfstoestand. Over het profiel van deze gedetineerden is weinig bekend.

Vele problemen tijdens de detentie bestaan voor alle gedetineerden, maar het feit dat men vreemdeling is, zorgt voor extra moeilijkheden en discriminatie. Dit geldt des te meer voor gevangenen met een precair of zonder wettig verblijfsstatuut. Het algemene gevangenisbeleid houdt nog steeds te weinig rekening met de diversiteit van de gevangenispopulatie. Zo leiden taalproblemen tot communicatieproblemen zowel tussen de gedetineerden onderling als met het personeel. Er is de onbekendheid met het reilen en zeilen in een Belgische gevangenis met reglementen in het Nederlands. Zij krijgen veelal minder of geen bezoek. Bezoek is ook minder vanzelfsprekend zeker als de familie hier onwettig verblijft. Bovendien leidt het justitiesysteem, met name het toepassen van alternatieven voor gevangenisstraf en de vervroegde vrijlating, tot een oververtegenwoordiging van vreemdelingen vermits dit type straf nagenoeg niet toepasbaar is voor mensen zonder wettig verblijf. Idem dito wat betreft de vervroegde vrijlating.

Op 8 december 2000 keurde de vorige Vlaamse Regering het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden goed. Dit plan heeft tot doel de hulp- en dienstverlening aan gevangenen uit te breiden en te verbeteren en moet de verschillende voorzieningen van de Vlaamse Gemeenschap doen samenwerken om een degelijk aanbod te hebben van hulpverlening, vorming, beroepsopleiding, onderwijs, sport en ontspanning.

Het strategisch plan – dat momenteel in zes gevangenissen wordt uitgevoerd - biedt een opstap om in de hulp- en dienstverlening ook aandacht te hebben voor de situatie van gevangenen met een precair of zonder wettig verblijf. Via de beleidsmedewerkers in de gevangenissen is er immers meer mogelijkheid tot centrale aansturing, gecoördineerde aanpak en tot het uitbouwen van samenwerkingsverbanden. Bovendien blijkt het justitieel welzijnswerk een belangrijke toegangspoort te zijn voor vrijwilligerswerk in gevangenissen.

Hierop inspelend heeft de werkgroep Opvangbeleid van ICEM het initiatief genomen om de rol van het justitieel welzijnswerk in het begeleiden van gedetineerde mensen zonder wettig verblijf van naderbij te bekijken.

³³ Snacken, S., e.a., Buitenlanders in de Belgische gevangenissen: knelpunten en mogelijke oplossingen. Onderzoeksrapport: 1 november 2003 – 31 januari 2004, VUB, 2004. Deze publicatie is gratis te downloaden van www.kbs-frb.be

Vanuit de vaststelling dat de kennis over en de aandacht voor deze specifieke groep gedetineerden beperkt is, dringt de werkgroep er bij de beleidsverantwoordelijken voor de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden op aan om het nodige te doen om meer zicht te krijgen op het profiel van de gedetineerde zonder papieren, de specifieke knelpunten waarmee zij geconfronteerd worden en de mogelijkheden vanuit de eigen bevoegdheden om hieraan te verhelpen. De werkgroep stelt verder voor om te onderzoeken of en op welke wijze het justitieel welzijnswerk een rol zou kunnen spelen in de oriëntatie van gedetineerden zonder wettig verblijf.

8 INTERNATIONALE VN-CONVENTIE 45/158³⁴

Op 18 december 1990 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties de Internationale Conventie tot bescherming van alle arbeidsmigranten en hun gezinsleden aangenomen. Op 1 juli 2003 werd deze Conventie bekrachtigd en trad ze in werking. De Conventie wordt gezien als één van de fundamentele mensenrechteninstrumenten die universele mensenrechten definiëren en de uitbreiding van deze rechten naar kwetsbare groepen verzekeren. Ze biedt bescherming aan arbeidsmigranten zowel op het burgerlijke en het politieke vlak, als op het vlak van economische, sociale en culturele rechten.

Op 30 april 2004 heeft de vorige Vlaamse Regering haar instemming betuigd met de ratificatie door België van deze internationale conventie. Tot op heden heeft België dit verdrag niet geratificeerd. Eind 2005 had trouwens nog geen enkel belangrijk immigratieland deze conventie geratificeerd.

³⁴ Meer informatie over deze VN-conventie en de ratificatie ervan is terug te vinden op www.december18.be

9 BUITENLANDSE NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN

Buitenlandse niet-begeleide minderjarigen (NBM) vormen een heterogene groep. In de eerste plaats kan het gaan om alleenstaande minderjarige asielzoekers. Een beperkt deel hiervan wordt als vluchteling erkend en verwerft zo het recht op verblijf in ons land. Bij andere alleenstaande minderjarige asielzoekers wordt de asielaanvraag geweigerd maar wordt de uitwijzing doorgaans opgeschort tot zij meerderjarig worden. Daarnaast zijn er ook minderjarigen die het land binnenkomen en zich ergens aanmelden maar geen asielaanvraag indienen waardoor ze van meet af aan illegaal op het grondgebied verblijven. Verder zijn er nog minderjarigen zonder wettig verblijf die voordien onder begeleiding in België verbleven maar na verloop van tijd werden verlaten. Jongeren zonder wettig verblijf kunnen in principe pas een bevel krijgen om het grondgebied te verlaten eenmaal ze meerderjarig – d.w.z. 18 jaar – zijn.

Het garanderen van een gepaste opvang voor die NBM die daar nood aan hebben, is een basisvoorwaarde voor het garanderen van de basisrechten op andere vlakken en voor het creëren van een toekomstperspectief voor deze minderjarigen. Dit perspectief kan gericht zijn op een terugkeer naar het land van herkomst, een gezinshereniging met een ouder die in Europa verblijft of een oriëntatie op een langdurig verblijf in ons land.

Op vraag van de werkgroep Opvangbeleid heeft een expertencommissie in de schoot van ICEM in opdracht van Vlaams minister Vervotte in 2005 een adviesnota opgesteld over de opvang en begeleiding van deze kinderen en jongeren. Dit advies wordt mede als basis gebruikt voor verdere gesprekken met de federale overheid over een globaal akkoord over de opvang van buitenlandse niet-begeleide minderjarigen.

COLOFON

Vlaamse overheid

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn
Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden
<http://www.vlaanderen.be/minderheden>

Verantwoordelijke uitgever

Stefaan Van Mulders
voorzitter Interdepartementale Commissie Etnisch-culturele Minderheden (ICEM)

Eindredactie

Annemie Degroote
secretaris ICEM
annemie.degroote@bz.vlaanderen.be

Productie

Afdeling Algemeen Welzijnsbeleid, DAB CICOV

Vormgeving en druk

Drukkerij Beukeleirs, Lint

Depotnummer

D/2006/3241/112

Vanaf 1 april 2006 maken het diversiteits- en inburgeringsbeleid en ICEM deel uit van het nieuwe beleidsdomein Bestuurszaken, Agentschap voor Binnenlands Bestuur.